

moderne hedendaagse tijd

Hoofdstuk 8. De Verlichting

35. De filosofen en anderen

De geest van vooruitgang en verbetering

Start: wetenschappelijke en intellectuele revolutie 17de eeuw → Bacon, Descartes, Bayle, Spinoza, Locke & Newton

Kerngedachten 17de eeuw: - Natuurlijk recht
 - Natuurlijke wet
 - Sceptisch t.o.v. traditie
 - Kracht van redeneren en wetenschap
 - Overtuigd van de regelmaat van de harmonie v/d natuur
 - Gevoel van magie en angst van onwetende verdwijnt abrupt
 ↔ in 18de eeuw groeide de “wetenschap” van fysiognomie door o.a. de Zwitserse pastoor J.C. Lavater. Hierbij verklaart het uiterlijke het innerlijke.
 - Gevoel van vooruitgang i/d samenleving

Geloof in vooruitgang: - De leefomstandigheden verbeteren (op lange termijn overal i/d wereld)
 - 2 groepen: → Ancients: grijpen nog steeds naar KO
 → Modernisten: tijden worden beter (opgebouwd op successen v verl.)

Relig. ijver en pietisme: - 1ste helft 18^e eeuw was tijd van religieuze ijver (rel. liederen, etc.)
 - Duitse Lutheranisten legde focus op Piëtisme, een stroming binnen het Lutheranisme dat op 6 manieren streeft naar rel. hervormingen:

- 1) de ernstige en grondige studie van de Bijbel in particuliere bijeenkomsten
- 2) iedere christen heeft een ambt, een taak in de kerk
- 3) de kennis van christendom moet in de praktijk worden toegepast
- 4) heterodoxen en ongelovigen moeten niet worden bestreden door bittere aanvallen of uitleg van de ware leer, maar door hen sympathiek en vriendelijk te behandelen
- 5) in de theologische opleiding aan de universiteiten, moet meer aandacht besteed worden aan de praktijk van het godsdienstige leven
- 6) de prediking moet praktisch en minder dogmatisch zijn

↔ de zoektocht naar het “innerlijke licht”, verwaarlozing van het denken en focus op het individu en niet de samenleving waren tegenstrijdig met het algemeen gedachtengoed van de Verlichting

J. Wesley en methodisme: - Binnen de kerk van Engeland voegt hij zich bij een groep van gelijkgezinde jonge mannen over gebed en meditatie. Zij doen aan goede werken (helpen van gevangenen en armen,...) dit buiten de strakke gebieden van de parochies. Ze preken al rondtrekkend (tot zelfs Britse Amerikaanse kolonies → hielp bij opwekken van de ‘Great Awakening’ van 1740). Deze beweging had een democratiserend effect in het uitdrukken van de individuele waarden en spiritueel bewustzijn los van het kerkelijke bestuur.
 - 1791: Wesley sterft, 500.000 volgers in zogenaamde methodistische samenlevingen,

bedoelt binnen de Britse kerk maar er waren reeds methodistische kerken hierbuiten opgetrokken (in GB en VS).

Vrijmetselarij: - Ontwikkeld in GB maar spoedig verspreid over het continent. Deze vrijmetselarij bestond uit mensen die het verlichte gedachtegoed met zich meedragen (zoals: rede, vooruitgang, tolerantie, humane hervormingen en respect tot God als architect van het universum). Mensen van verschillende standen verzamelden in het geheim met als doel verbetering van anderen en hunzelf, hierbij gingen bepaalde mysterieuze rituelen en geheimhouding mee gepaard die achterdocht opwekten.

De filosofen

Filosofisch zijn in de 18de eeuw betekende dat men enig onderwerp met een kritische –en onderzoekende geest benaderde.

Het lezend publiek: - De alfabetisering stijgt enorm waarbij de vraag naar literaire werken of wetenschappelijk of wat dan ook groeit. Zij die geen krant konden betalen vertoefden zich in koffiehuzen of leeszaal. Er was vraag naar encyclopedieën, woordenboeken en overzichten over van alles en nog wat.
- De stijl verandert en wordt vloeiender
- De publieke opinie wordt belangrijker voor de reputatie van auteurs

Censuur: - Beschermen van het volk van schadelijke ideeën
- Mild in Engeland
- Zeer streng in Spanje
- Frankrijk zit er tussen, al gaan schrijvers niet expliciet kritiek uiten maar eerder voorzichtig te werk gaan.
- De smaak bij de lezer groeit echter naar verboden boeken (die gemakkelijk te verkrijgen waren).

Parijs: hart v/d verlichting: - Salons en literaire clubs spelen een belangrijke rol in de verspreiding van nieuwe ideeën

Encyclopedie: - Didérot (redacteur) brengt midden 18de eeuw de encyclopedie uit
- Niet de eerste maar gaf wel een duw in de vooruitgang van de samenleving, en de meest uitgebreide medewerkers (praktisch alle filosofen van die tijd)
- Wetenschappelijke -, technische –en historische kennis
- Ondertoon van kritiek op huidige samenleving en instellingen
- Duidelijke weergave van de sceptische, rationele en wetenschap. geest van die tijd
- Wijd verspreid over Europa binnen de verschillende standen

Montesquieu, Voltaire en Rousseau

Montesquieu (1689 - 1755)

Voltaire (1694 - 1778)

Rousseau (1712 – 1778)

→ Grote verschillen onderling in opinies met gemeenschappelijke ideeën van verbetering

Montesquieu: - *Over de geest van de werken* (1748)

→ 2 basisideeën: 1. Vormen van regeringen verschillen binnen klimaat en omstandigheden
2. Democratie werkt alleen in stadstaten

→ Geloof in scheiding der machten

Voltaire:

- Gestart als schrijver, zeer begeert
- Geïnteresseerd in de geestesvrijheid
- Tegen Christelijke religie, verschil tussen goed en kwaad komt van de rede zelf

- zonder een goddelijke interventie, dit zou mensen dom, intolerant en wreed maken
- Schrijft een universele geschiedenis (*Essai sur les moeurs*) waarin voor de christelijke inbreng volledig achterwege gelaten wordt
- De Verlichte regering was volgens hem een die rekening hield met:
 - tegen luiheid en domheid, clerus op een ondergeschikte positie, toestaan van geestesvrijheid, godsdienstvrijheid en technische –en materiële vooruitgang
- Slecht enkelen konden verlicht zijn, deze zouden als enige macht mogen hebben (nl. de koning en zijn adviseurs)

- Rousseau:
- Leven in een samenleving is de oorzaak van kwaad, leven in de natuur (indien mogelijk) zou veel beter zijn
 - Goede karaktertrekken komen van de natuur zelf
- *Du contract sociale* (1762)
- De staat van natuur is een dierlijk bestaan zonder wet en moraliteit
 - Goede mensen kunnen enkel voortkomen uit een verbeterde samenleving
 - Sociale contracten zijn opgesteld tussen mensen zelf waarbij ze allen hun vrijheden overgeven aan elkaar, ze geven hierbij ook hun individuele wil over aan de Algemene Wil. Dit was de soevereiniteit, de regering was hieraan ondergeschikt
 - Streefde naar een gemenebest voor ieder
 - ↔ Contradictie met zijn eerdere theorieën
 - “Profeet” voor zowel de democratie als het nationalisme
 - Boeken als *Émile* en *Nouvelle Héloïse* verspreidden de ideeën van gedachtengoed en gevoelens, liefde voor het alledaagse, menselijk medelijden en compassie. Vrouwen beginnen hun eigen kinderen te verzorgen, mannen praten over hun gevoelens. Dit leidde tot een pril gevoel van menselijke gelijkheid

Politieke economisten

- Fysiocraten:
- Velen waren dicht betrokken met de regering als administratoren en adviseurs
 - Tegen gilde regulaties, prijs controles
 - Hielden zich bezig met belasting hervormingen en metingen om de nationale welvaart van Frankrijk
 - Eerste met de term ‘Laissez-faire’
- Adam Smith:
- Groei van de welvaart door de vermindering van restricties die groei zouden tegengaan
 - verkoos het limiteren van de functies van de regering tot defensie, interne veiligheid en het overzien van redelijke wetten en eerlijke rechtbanken waarbij persoonlijke verschillen kunnen aangepast worden
 - Voor innovaties rekende hij meer op private ondernemingen dan op de staat
 - filosoof van de vrije markt, profeet voor de vrije handel
 - Handel van vraag en aanbod

Algemene tendensen van het verlichtingsdenken

Doorheen Europa was er een algemeen geloof in vooruitgang, rede, wetenschap en samenleving, met Frankrijk als centraal punt voor de verlichting. Engeland komt echter steeds meer op de voorgrond dankzij het werk van de Franse filosofen die ‘Engeland ontdekt’ zouden hebben.

- Geloof in de eenheid van mensheid:
- Geloof in eenheid onder natuurlijke wet van recht en rede waarbij elk individu uiteindelijk deel uitmaakt van dezelfde vooruitgang

36. Verlicht Despotisme: Frankrijk, Oostenrijk, Pruisen

De betekenis van Verlicht Despotisme

Het groeit voort uit eerdere vormen van absolutisme. Karakteristiek drogen ze moerassen, bouwen ze wegen en bruggen, coderen ze wetten, onderdrukken ze provinciale autonomie, beknotten ze de macht van de kerk en adel en ontwikkelen ze een getrainde -en betaalde ambtenarij.

→ de verlichte despoten verschillen voornamelijk op basis van hun attitude en tempo. Ze spraken zelden over het goddelijke recht op de troon, ze benadrukten niet het erfelijke –of dynastieke recht, en hun acties werden gegrond op basis van hun nut tot de samenleving. Ze noemden zich “dienaars van de staat”.

Het seculier vooruitzicht: - Geen recht van de hemel en geen verplichtingen tot God of de kerk
 - Tolerantie tot Godsdienstvrijheid (reeds aanwezig bij absolutisten)
 - Hervormend en rationeel

Basis verlicht despotisme: - “Simpel weg” werd de grond van het dynastiek gezag niet meer gelegd bij God maar bij de rede.

Het falen van Verlicht Despotisme in Frankrijk

Het Verlicht Despotisme had het minst succes in Frankrijk. Toch zaten er veel Verlichten in de regering die zagen dat het probleem in Frankrijk kon geplaatst worden binnen de methoden van de monarchie om z'n inkomsten te verhogen.

Belastinginning: - ‘La taille’: Een soort landbelasting betaald door boeren. De adel, ambtsbekleders en bourgeoisie moesten hier niet voor betalen. De kerk, in het bezit van 5-10% van het land, drong aan tot het ontkomen van belastingen. Als ruil gaven ze een “gratis geschenk”, wat nog steeds veel minder was dan de mogelijke belasting.
 → De staatskas loopt stillaan leeg
 - ‘Le vingtième’ (1740): Bij eender welk inkomen op eigendom moest 5% betaald worden. Zonder een onderscheidt tussen de standen.
 In realiteit werd er minder dan 5% betaald en werd deze enkel op land geïnd.

Het Maupeou parlement: - Louis XV neemt Maupeou als kanselier aan, deze schafte het oude parlement af en richtte een nieuwe op. Binnen deze Maupeou parlementen hadden rechters enkel macht binnen de rechterlijke macht.
 - Hij streefde ook naar uniforme wetten en een gelijk rechterlijk systeem in Frankrijk

Louis XVI: - De Maupeou parlementen worden al snel (onder algemene vraag van het volk) door de juist bekroonde vorst ontkracht en de oude parlementen worden gerestaureerd
 - Hierbij werd de macht van de geprivilegieerden sterk verminderd
 - Benoemt een hervormings ministerie. Aan het hoofd stond Turgot een verlichte filosoof die enorm veel hervormingen doorvoerde. Na slechts twee jaar moet hij aftreden en is er geen enkele mogelijkheid meer tot hervorming

Oostenrijk: De hervormingen van Maria Theresa (1740-1780) en Josef II (1780-1790)

Het rijk hangt amper samen, er was geen algemene wil of doel.

Interne versterking v/h rijk: - Samen met haar ministers streven ze naar het voorkomen van de teloorgang van het rijk. Dit doen ze door het vergroten en garanderen van de belastingen en soldaten
 - Hiervoor moesten ze de lokale controle van de adel neerhalen. Hongarije, voornamelijk separatisten, werden hiervan weerhouden

- De Bohemen en Oostenrijkse provincies werden verenigd en kregen een centraal gezag
- Ook de economie werd versterkt door: de lokale gild-monopolies te bekijken, roverij op de wegen te onderdrukken, en een tarief unie van de Bohemen, Moravia, en de Oostenrijkse hertogdommen op te richten in 1775. Deze regio was de grootste met een vrije markt van het continent

Aanvallen op lijfeigenschap: - In zowel het Habsburgse gebied als Oost-Europa was er nog sprake van het lijfeigenschap

- Maria Theresa viel deze aan vanuit morele motieven, maar ook om de mankracht van de gebieden waar haar soldaten vandaan kwamen te controleren
- Een aanval op dit gegeven was er tegelijk ook één op de aristocratie waardoor ze voorzichtig te werk moest gaan
- Er werden wetten doorgevoerd tegen het misbruik van boeren
- Andere wetten reguleerden de werkverplichtingen
- Deze wetten werden vaak ontweken
- Na de dood van Maria Theresa komt Joseph aan de troon met veel minder geduld bij het neerhalen van het lijfeigenschap

Josef II

- Hij was een ware Verlichte Despoot
- Hij had sympathieën met de armen, hij was ervan overtuigd dat de huidige situatie slecht was en wilde deze eindigen
- De staat diende voor het volk, en met deze wijsheden ging hij tewerk
- Hij schafte het lijfeigenschap af
- Hij zorgde voor gelijkheid in het betalen van belastingen
- Gelijkheid voor de wet
- Straffen werden minder wreed voor het lichaam
- Vrijheid voor de pers
- Godsdienstvrijheid, buiten enkele sektes
- Gelijke rechten en plichten voor Joden, wat ze als eerste binnen Europa aansprakelijk maakte voor het leger, sommige werden zelfs lid van de adel
- Joseph ging vaak in tegen de Paus, hij eiste meer macht in het benoemen en overzien van de katholieke bisschoppen, en sloot veel kloosters waarvan de gebouwen vervolgens dienden als ziekenhuizen
- Hij opende de haven van Triëst waar hij een Oost Indische Compagnie oprichtte, die al gauw mislukte, aangezien hij geen steun kreeg van Centraal-Europa
- Hij centraliseerde zijn rijk verder door dan zijn moeder deed. Hongarije werd niet meer uitgesloten van maatregelen
- Hij streefde naar het Duits als gemeenschappelijke taal, met als gevolg de verduitsing van Polen, Tsjechië, Magyar, ... wat hun nationalisme deed versterken tegen de vorst
- De bureaucratie werd modern (pensioenen, trainingen, ...), maar tegelijk ook met de voet gevolgd. Ook richtte Josef een geheime politie op die mogelijke problemen binnen deze bureaucratie op tijd zouden kunnen uitschakelen

Beperkingen van Josef's hervormingen

- Hij was een revolutionist zonder partij, waardoor zijn representatie en uitvoeringen over het hele rijk onmogelijk was niet door hemzelf konden gedaan worden. Hierbij was hij niet geliefd bij de meest krachtige groepen in zijn rijk
- Zijn heerschappij toonde de ware beperkingen van een Verlichte Despoot, zelfs een keizer kan niet alles doorvoeren zonder probleem
- Dit suggereerde dat drastische hervormingen enkel verkregen konden worden door een revolutie
- Josef werd opgevolgd door zijn broer Leopold die veel van de hervormingen sterk verzwakte maar niet volledig liet verdwijnen. Zijn zus, Marie Antoinette, had te kampen met een echte revolutie waar hij weinig aan deed aangezien hij zijn eigen land terug op orde diende te brengen na Josef

- Leopold sterft in 1792 en werd vervolgd door z'n zoon Francis II, onder zijn bewind groeide de oppositie van de aristocratie en adel

Pruissen onder Frederick de Grote (1740-1786)

Pruissen is een welvarend -, volgbaar land. De Lutheraanse kerk was ondergeschikt aan de staat. De poorters zijn afhankelijk van de kroon en volledig los van de Junkers (adel van het platteland). Frederick versimpelde en veralgemeende de vele wetten en regels van het gerecht, ook maakte hij ze goedkoper, sneller en eerlijker. Hij beschermde de religieuze vrijheid en hij probeerde (niet gelukt) om kinderen van alle klasse een lagere school opleiding te geven.

- Sociale stratificatie:
- De adel, bourgeoisie en boeren leefden naast elkaar met een soort van scheiding
 - Elke groep betaalde andere belastingen en had verschillende plichten
 - Geen enkel kon eigendom kopen van een andere stand
 - Er was zelden spraken van overstappen binnen de standen
 - De boeren dienden als soldaten en de adel diende als officiers
 - De boeren waren bovendien volledig ondergeschikt aan de adel en mochten niet trouwen, verhuizen, of een stiel leren zonder zijn toestemming
 - Frederick heeft gepoogd lijfeigenschap te eindigen, dit had hij reeds uitgevoerd op zijn eigen hoven (1/4de van Pruisen). Tegen de domeinen van de Junkers kon hij echter niets doen (zij commandeerden immers het leger)
 - In Pruisen was het lijfeigenschap nog niet zo erg als andere gebieden waar de Junkers hun gang konden gaan
 - De koning maakten zelf de beslissingen niemand anders

Na de dood van Frederick, zonder opvolgers, werd Pruisen overrompeld door de troepen van Napoleon.

37. Verlicht Despotisme: Rusland

Rusland speelde geen belangrijke rol in de Verlichting. Ze leverden geen filosofen maar de Centraal-Europese waren gekend tot in hun gebieden.

- Rusland absorbeert Franse cultuur
- De dominerende Franse kosmopolitische cultuur van de hoge klasse verspreiden zich tot de hoge klasse van Rusland
 - Het Russisch gerecht en aristocratie namen het Frans over als taal
 - ➔ De Verlichting kwam misschien niet van Rusland, maar speelde er een belangrijke rol. Het vervreemde de hogere klassen van het gewone Russische volk

Rusland na Peter de Grote

Peter de Grote stierf in 1725. Om zijn revolutie te garanderen had hij besloten dat elke tsaar zijn opvolger moest benoemen, zelf had hij dit niet gedaan en zelfs zijn zoon Alexis vermoord om sociale reactie tegen te werken.

➔ Politieke instabiliteit

➔ Paleisrevolutie (1741) waarbij de dochter van Peter, Elizabeth, de opvolger werd voor 21 jaar.

Tijdens haar bewind groeit het Russisch leger in aantal en gaat Rusland zich vermengen met de Europese politiek.

Haar neef, Peter III, wordt bijna onmiddellijk van de troon gehaald voor zijn vrouw Catherina II (1762-1796).

➔ Rusland is door de onduidelijke opvolgingen verscheurd door wetteloze strijden tussen verschillende partijen. De onderliggende vraag blijft hoe het verwesterlijgingsplan van Peter de Grote zou uitdraaien.

Catherina de Grote (1762-1796): Binnenlands programma

- Hervormingen:
- Ze publiceerde een intentie om bepaalde verlichte hervormingen door te voeren
 - Ze riep een raadgevende vergadering samen, genaamd uitvoerende commissie

(1767)

- Hierdoor kreeg ze te horen hoe het volk in Rusland leefde en achter haar stond. Hierna heeft ze gelijk enkele hervormingen doorgevoerd zoals: nieuwe wet codex, beperkingen tot het gebruik van martelen, zekere steun bij religieuze vrijheid (Orthodoxen mochten géén kapellen oprichten) → De filosofen zagen net als bij Peter de Grote veel goeds in haar voor de verlichting
- ↔ Van zodra ze keizer werd liet ze deze verlichtings ideeën varen. Er was zeker geen spraken van hervorming na de boeren opstand van 1773 (Pugachev's rebellie), het lijfeigenschap was nog steeds sterk aanwezig

- Pugachev's rebellie:
- In 1773 vernoemd zich tot ware Tsaar
 - Maakte een manifest dat een einde aankondigde van: lijfeigenschap, belastingen, en dienstplicht
 - Enorm veel volgden hem in de Oeral en Volga regio's
 - Ze trokken door Oost-Rusland, plunderde en verbrande het gebied, en vermoorden landheren en priesters
 - Na lang de rebellie proberen neer te halen zonder succes werd hij verraden door zijn eigen volgers en naar Moskou gebracht waar hij niet gemarteld is en ter dood veroordeeld werd door naar de executie plaats gesleurd te worden aan een paard en vierdeling. → een Europese straf voor groot verraad
 - repressie: meer macht bij landheren, edellieden werden terug ontbonden van de plichten die Peter hen af had gedwongen, en de boeren waren de nu de enige onvrjje sociale klasse → lijkt enorm op de slavernij in de VS

Catherina de Grote: Buitenlandse zaken

- Territoriale expansie:
- Uitbreidingen van Polen en het Ottomaanse rijk
 - 'Balance of power' → Polen wordt verdeeld tussen Pruisen, Rusland, en Oostenrijk
 - Rusland en Oostenrijk vormen alliantie tegen Ottomanen, de oorlog werd doorbroken door de Franse Revolutie
- Evaluatie heerschappij:
- Uitbreiding lijfeigenschap in het rijk
 - Enorme expansiedrift
 - Ze bleef bezig met de evoluties op o.a. cultureel vlak van West-Europa

De grenzen van Verlicht despotisme

Verlicht despotisme brengt de ideeën van de verlichting in het land. Het ondermijnt in essentie de funderingen van de staat. Geen staat kan revolutionair zijn zonder uiteindelijk zijn eigen funderingen uiteindelijk te veranderen.

38. De verdelingen van Polen

Polen was in de 18^e eeuw de grootste staat van Europa. Het is een klassiek voorbeeld van een verouderd politieke instelling dat niet moderniseerde. → Anarchie en chaos

- Geen:
- leger
 - inkomsten
 - administratie

Het land was verdeeld door politieke partijen. Het land was een theater voor buitenlandse diplomatieke twisten en werd later door deze opgenomen.

Koning van Polen werd verkozen. Hiertegen groeide verzet sinds 1730, zij wilden o.a. het veto doen verdwijnen aangezien dit een sterke regering onmogelijk maakte.

- Tussenkomenst bij Poolse verkiezingen
- Buitenlandse leiders gaven koningskandidaten om greep op het land te hebben
 - Rusland haalt enorme overwinningen tegen het Ottomaanse rijk (1772), Pruisen en Oostenrijk vrezden de groeiende macht. → om uitbreiding in het Ottomaanse rijk tegen te gaan opperde Pruisen voor een opdeling van Polen, alle 3 gaan akkoord
 - Het Poolse volk vernieuwt hun inspanningen tot nationalisme, met de hoop op een effectieve soevereiniteit dat het land verdedigt tegen buitenstaanders
 - Weinig slaagkracht
 - 1788: groei van een hervormingspartij
 - 1791: nieuwe grondwet:
 - Koningschap wordt erfelijk
 - Stevigere uitvoerende macht
 - Minder macht bij grote magnaten, meer bij burgers
 - Catherina de Grote vernielt deze
 - 1793: 2de deling van Polen
 - 1794: Nieuwe revolutionaire golf
 - 1795: 3de deling van Polen
- Debat over splitsingen:
- Het was het eerste opgedeelde land door middel van diplomatie
 - Het was echter alarmerend hoe grote machten samen overleggen en kunnen beslissen om een heel land op te delen (↔ Scramble for Africa)
 - De 'Balance of Power' in Oost-Europa is niet meer in evenwicht. Ze hadden een gemeenschappelijk doel en dat is de rebellie in Polen tegen te gaan. Deze rebellen zijn het eerste voorbeeld van modern revolutionair nationalisme in Europa

39. Nieuwe opwindingen: De Britse hervormingsbeweging

Begin van een tijd van "democratische revoluties"

- "Tijd van democratische revoluties"
- Vanaf ongeveer 1760 start de revolutionaire golf
 - Elke beweging had zijn eigen "zaak" (VS verschilde enorm met Frankrijk bijv.)
 - Toch hebben de bewegingen enorm veel gemeen, en grote invloed op de revoluties in het gehele Amerikaanse continent
 - ↔ toch niet echt diplomatisch:
 - ze wilde geen algemeen stemrecht
 - ze streefde niet naar een welvaartstaat
 - eigendom was zeer belangrijk
- Vrijheid en gelijkheid
- Algemeen goed binnen de revolutionairen samen met de declaratie van de rechten en een grondwet
 - Ze streefde naar volkssoevereiniteit, nationalisme en gelijkheid tussen de burgers (niemand heeft macht over anderen, status wordt niet aangeboren,...)
 - Alles in verband met absolutisme, feodaliteit, of aangeboren rechten wordt geweigerd, ook seculariteit groeit aan belang
 - Jodendom wordt aanvaard, ze krijgen sociale -en politieke rechten

De Engelsprekende landen: Parlement en hervorming

- Monarchie in GB:
- Het Britse parlement stond hoger dan eender welke Europese vorst
- Engelse ontevredenheid:
- Deze waren openbaar aangezien de persvrijheid meer aanwezig was in GB dan op het continent
- Parlementaire politiek:
- Doordat het parlement zo machtig was werd er krachtig uitgehaald om stemmen te halen

De hervormingsbeweging: - Journalist en lid van het parlement John Wilke viel de gebruiken van koning George III aan. Hij werd gerechtvaardigd nadat er toegegeven werd dat de arrestatie van zijn uitgever onwettig was. Toch werd hij verdreven van 'the house of commons' (= het lagerhuis)
 Wilke werd een politieke held en is later 3 keer herverkozen tot het lagerhuis maar telkens weer geweigerd
 → protest, publieke vergaderingen, en petitities
 → startschot voor de langdurige hervormingen van het Brits parlement

Edmund Burke: (1723-1797)
 - Woordvoerder van 'the Whigs'
 - Hoorde bij de filosofische conservatieven
 - Wilde een sterk lagerhuis waarvoor het niet per se representatief was
 - Wilde landeigenaars aan de macht
 - Stond achter de parlementaire hervormingen voor een sterke oppositiepartij tegen de royale inbreuken
 - Vond dat parlementaire dat moeten doen dat zij vinden dat het beste is voor het land, volledig los van de koning of kiezers
 - Bezwaar tegen "placemen" (= geen idee wat dit is p.348)
 - Conservatisme, tevredenheid met de Grondwet en patriotisme door de oorlogen tegen revolutionair Frankrijk stelde Britse hervormingen uit
 - Na de Amerikaanse revolutie werd de schuld door Britse hervormers aan koning George III gegeven. Wilke en Burke hadden sympathie voor de klachten van de kolonials. Wilke werd een held in Bosten en Londen, en Burke pleitte voor verzoening met de kolonies. Na de onafhankelijkheid toonde hij geen interesse in de politieke ideeën van de VS

De invloed van de hervormers in de VS
 - De meest radicale hervormers van GB, Ierland en Schotland favoriseerde de ideeën van de VS, zowel voor als na de onafhankelijkheid
 - Ze hadden geen macht
 - De steeds ontevredener Amerikaanse hervormers hoorden dat George III werd beschuldigd van despotisme en het parlement verdacht van corruptie
 - De haat tegen Engeland groeide. Ze voelde tirannie van Engeland overal en overdreven bepaalde zaken hierdoor zoals bijv. "The Stamp Act" zien als een aanval tegen de Amerikaanse vrijheden

Britse centralisatie
 - Door oorlogen was er nood aan geld, dit verkregen ze (ook andere landen in Eu) door hun macht te versterken en centraliseren. Dit voerden ze door tot de VS

Schotland, Ierland, India

Britse heerschappij in S.
 - De 'lowlanders' waren loyaal. De 'highlanders' daarentegen, samen met Franse hulp, startte de 'Jacobite Rising' van 1745, ze vielen de Britse regering in de rug aan terwijl ze aan het vechten was tegen Frankrijk
 - 'Highlanders' hoorden nooit onder gezag, ze luisterde naar hun clanhoofden
 - GB was al een tijd bezig met hun macht in dit gebied te vestigen met strenge sancties en grondige hervormingen

De Britten in Ierland
 - De centralisatie in Ierland verliep een stuk langzamer
 - Het gebied werd na de slag in Boyne overgenomen, het waren Franse troepen die in Ierland eindigde, James II steunde, en verloren. Ondanks de hervormingen door GB bleven de katholieke Ieren pro-Frans
 - De Presbyteriaanse Ieren konden de pro-Franse en het pausdom niet uitstaan. Ze waren evengoed niet pro-Brits, velen emigreerden naar de VS voor de onafhankelijkheid. Ze voegden zich tegen Engeland tijdens de onafhankelijkheid, en eisten hervormingen en meer autonomie in het Ierse parlement
 → Uit angst voor een Franse invasie vanuit Ierland tijdens de oorlog voor

Amerikaanse onafhankelijkheid gaf GB het Ierse parlement meer zeggenschap, al waren Katholieken nog altijd verboden in het Britse parlement. Tijdens de Franse-Britse oorlog van 1793 voegden de Presbyteriaanse –en katholieke Ieren zich tot de Verenigde Ieren die in 1798 zorgde voor een onafhankelijk Ierland. Dit werd door de centraliserende politiek van Engeland snel teruggedraaid. De Ierse onafhankelijkheid en parlement verdween, maar ze werden in het Britse parlement vertegenwoordigd door de ‘Act of Union’ (1801)

- Interventie in India
- Ook India werd onderhevig aan de nieuwe centralisatie politiek van GB
 - Inwoners waren volledig ondergeschikt aan de wil van de leiders van de Oost-Indische compagnie, dit leidde tot gruwelijke omstandigheden
 - In 1773 wordt de ‘Regulating act’ doorgevoerd met als doel de onderhevige Indiërs, waar de Indische regering geen vat op had, te reguleren
 - De compagnie had nu alleen nog de handel, de politiek kwam onder parlementaire supervisie, alle Britse vestigingen kwamen onder 1 gouverneur generaal die zou regeren als een absolute monarch

40. De Amerikaanse Revolutie

Achtergrond tot de Revolutie

De koloniale wetgevende machten weigerden het “Albany Plan of Unio” opgesteld door Franklin en tot hen gebracht door Britse ambtenaren. Tijdens de Zevenjarige oorlog werden de Franse uit Amerika verdreven door het Britse leger en zeemacht. Vervolgens moesten ze afrekenen met de Indianen van het binnenland, deze kozen de kant van de Franse. Veel stammen voegden zich in een rebellie geleid door Pontiac, een westers stamhoofd. Deze vochten op koloniale en Britse posten doorheen het land.

Vrede werd door de ambtenaren en het leger bestuurd vanuit GB bemachtigd.

De Britse regering eisten belastingen op grotere schaal, voordien moesten ze enkel lokale belastingen betalen. Ze waren aanspreekbaar voor een aantal plichten die opgelegd werden door “The Acts of Trade and Navigation”. Ze dienden niet als inkomsten, maar om de markt draaiende te houden. Deze werden echter genegeerd door de inwoners. De koloniale betaalden enkel de lokale belastingen die goedgekeurd waren door het lokale bestuur.

Het parlement zal zich bezig houden met ervoor te zorgen dat alle belastingplichten worden nageleefd door onder andere:

- The “Sugar” Act (Revenu (= inkomsten) Act) van 1764. Het Britse ministerie ontdekte, tijdens het reduceren en liberaliseren van de douanerechten in Amerika, een programma van feitelijke en systematische inning.
- Het volgende jaar probeerde het ministerie een uitbreiding tot de personen in Amerika d.m.v. een vreedzame belasting geaccepteerd door degenen in GB en in de rest van Europa. Het legde een betaling op voor al het gebruik van papier (krant, officiële documenten,...), deze werd bekrachtigd door een stempel op alle papieren → Stamp Act

Koloniale weerstand:

- De Stamp Act zorgde voor wrede –en georganiseerde protesten in de kolonies, tegen nieuwe wetten vooral voor zij die het meest mondig waren (advocaten, zakenmannen,...)
- 1766: ingetrokken
- 1767: “Townshend duties”, belastingen op koloniale import van papier, verf, lood en thee. → Woede → ingetrokken, buiten voor de thee

Debat over representatie

- Ze hadden de overtuiging dat het parlement hen geen belastingen kon opleggen aangezien ze er niet in vertegenwoordigd werden
- GB argumenteert dat ze wel degelijk gepresenteerd worden, aangezien de gebieden die niet in het parlement zitten door ‘commons’ (=leden van het lagerhuis) worden in acht genomen. Ze representeren het hele Britse rijk

- Boston Tea Party
- 1773: De Oost Indische compagnie was in problemen, ze hadden enorme overschotten van Chinese thee. Hierbij eisten ze meer commerciële privileges aangezien ze er enorm veel politieke zijn verloren door de Regulating Act (1733)
 - Vroeger moest de compagnie hun thee verkopen in een publieke veiling in Londen. Nu mochten ze zelf naar de lokale verkopers in Amerika gaan. (Thee was een groot product in die tijd)
 - De koloniale koper zou er minder voor moeten betalen waardoor de Amerikaanse verkopers minder zouden kunnen verkopen.
 - De thee van de compagnie werd geboycot in alle Amerikaanse havens
 - In Boston werd door een groepje vermomde kerels een theeschip binnengevallen en de kratten thee het water in gegooid.
 - GB reageerden zeer streng. De haven van Boston werd gesloten. In feite werd enkel het gebied van Massachusetts ontbonden, bepaalde lokale verkiezing tegengegaan en een verbod op het houden van Town meetings
- Quebec Act (1774)
- Liet een regering voor het nieuw overwonnen Canada, waardoor ze veiligheid kregen in hun Frans burgerlijk recht en katholiek geloof, en het legde zo de funderingen voor het aankomende Britse rijk
 - De grenzen die werden vastgelegd waren dezelfde als die tijdens het Franse bewind, hier hoorden ook enkele huidige Noord-Amerikaanse staten bij
 - Voor de Amerikanen was de Quebec Act een pro-frans en pro-katholieke bedoeling
 - Wanneer de jury's en vergaderingen in de oude kolonies werden bedreigd was het verontrustend dat er geen representatie was in de Noordelijke staten
 - Het werd allemaal bij elkaar gevoegd met de sluiting van een haven en het neerhalen van de regering van Massachusetts als één van de "Intolerable Acts" om tegen te verzetten
 - De implicaties tot parlementaire soevereiniteit en centralisatie waren nu duidelijk. Het draaide niet alleen meer over belastingen
Het was onmogelijk voor de Britse regering om alle gebieden in het rijk tevreden te stellen
 - De Amerikanen waren minder geneigd om van hun eigen belangen af te zien om onder Britse controle en bescherming te blijven.
De onafhankelijkheid van de VS werd in vraag gesteld, al waren er slechts enkelen die in 1774, of later, klaar waren voor het idee van onafhankelijkheid van GB

De Amerikaanse onafhankelijkheidsoorlog

Na de "Intolerable Acts" beginnen meer en meer groepen te verzamelen in verschillende kolonies. Ze stuurden afgevaardigden naar een "continentaal congres" in Philadelphia. Hier werd een boycot van Britse goederen afgesproken.

In 1775 startte de gevechten toen een Britse commandant in Boston een groep soldaten stuurde om ongeautoriseerde wapens in beslag te nemen.

- "Shot heard around the world"
- Terwijl deze soldaten in Lexington waren werd een schot gelost "hoorbaar voor de hele wereld"
 - Het 2de continentale congres slaagde erin een Amerikaans leger op de been te krijgen, met als commanderende generaal George Washington. Deze verzonden een troep om Quebec bij de revolutionaire te doen voegen, hierbij vonden ze toenadering van Bourbons Frankrijk
 - Passies groeiden door de gevechten om de gelijke stand met GB te verwerpen. Radicals overtuigden gematigden dat er slecht 2 opties zijn: vrijheid, of slavernij
 - Frankrijk was bereid om openlijk te helpen als de rebellen streefden naar het zich uiteenrukken van het Britse rijk
 - 1776: Thomas Paine maakte zijn debuut als revolutionair in z'n pamflet 'common

sense'. Hij haatte Britse onrechtvaardigheid. Zijn pamflet identificeerde de Amerikaanse revolutie met de zaak van de vrijheid voor de hele mensheid. Het werd overal in de kolonies gelezen, hierbij verspreidde het een gevoel van trotse isolatie van de Oude Wereld.

- Ook het Continentaal Congres steunde deze ideeën. Hier begonnen Thomas Jefferson en andere leden van een speciaal commissie het schrijven van een justificatie van de onafhankelijkheid van Amerika
- Beiden auteurs (Jefferson en Paine) linkten hun ideeën aan de bredere gedachten van de Verlichting over algemene mensenrechten. Op deze manier kregen ze van een nog bredere laag gehoor

→ 4 juli 1776: Het congres nam de "Declaration of Independence" aan, hierbij werden de Verenigde Staten gezien als een aparte en gelijke macht onder de anderen op de wereld.

Rol van de Europese machten:

- Frankrijk stuurt uit munitie naar de VS vanuit commerciële belangen
- Vanaf 1778 vormt Frankrijk een alliantie met de VS en verklaard de oorlog met GB
- Spanje volgde hen hierbij in de hoop zo de Britten uit Gibraltar te verdrijven en met de gedachte dat een instabiel Amerika beter voor hen zal zijn dan een gecentraliseerd Brits rijk
- De Nederlanden werden meegezogen in de vijandigheden tegen GB door hun handel met Amerika
- Andere landen (Rusland, Zweden, Denemarken, Pruisen, Portugal en Turkije) raakten geïrriteerd door het Britse gebruik van blokkades en zeemacht ten tijden van oorlog. Ze vormden een Gelegerde Neutraliteit om hun handel te beschermen tegen GB
- Frankrijk stuurde 6.000 troepen naar Rhode Island
- De Amerikanen leden onder interne verschillen waardoor het vormen van een regering enorm moeilijk wordt
- Het is de deelname van Frankrijk die ervoor zorgde dat GB de strijd verloor en zo de VS moest aanvaarden als onafhankelijke staat bij het vredesverdrag van 1783
Canada, New York en Savannah bleven onder Brits bewind

Betekenis van de Revolutie

Declaration of Independence

- Het was een rechtvaardiging van rebellie tegen gevestigde autoriteit
- Het beschuldigt, vreemd genoeg, niemand buiten de Britse koning, dit komt doordat het Congres enkel onafhankelijk kon worden van GB d.m.v. een aanklacht aan de koning. Een andere reden is dat de roep van "tiran" zorgde voor een populairdere en brandendere kwestie
- De rechten van de mens waar iedereen gelijk is verspreiden zich in Amerika en de rest van de wereld

Gelijkheid, voordelen en grenzen

- Het was lang enkel bestaande voor blanke mannen van Europese afkomst
- Meer dan een eeuw later zouden vrouwen pas mogen stemmen
- Amerikaanse Indianen waren al in kleine aantallen en buiten de kuststaten geduwd
- De zwarte inwoners vormden 1/5de van de Amerikaanse bevolking. Veel revolutionairen waren tegen de slavernij. Noordelijke staten waren al stappen aan het ondernemen om het uit volledig te doen verdwijnen. Maar de gedachte van vrijheid en gelijkheid voor de hele Amerikaanse bevolking zat ook bij de meeste onder deze revolutionairen niet in hun hoofd
- In het Zuiden was 1/3de van de bevolking slaaf (1790-1850)
- In het Noorden beseften veel vrije zwarten dat ze werden benadeeld, zowel in feiten als vaak ook bij wet

Democratisering	<ul style="list-style-type: none"> - Voor de blanke mannen leidde de revolutie voor een democratisering - De rijkere die de beweging tegen GB hadden geleid waren bereid om toegevingen te doen tot de lagere klassen. Terwijl zij concessies afdwongen door geweld en dreigingen - Geweld als alomtegenwoordig na de Revolutie - De idee dat ieder lid van de wetgevende macht een bepaald aantal bewoners moet representeren is later overgenomen in Europese landen - Eerstgeborenenrecht en erfopvolging tot 1 specifieke opvolger werd neergehaald voor de vraag ervan van democraten en kleine eigendom eigenaars - Tienden verdwenen en de kerk verloor zijn geprivilegieerde positie - Sociaal was de Revolutie niet zo progressief als later in Frankrijk zal gebeuren
Invloed van Verlichtingsdenkers	<ul style="list-style-type: none"> - Montesquieu was de enige Europese filosoof die invloed had op de Revolutie - De revolutionairen baseerden zich enorm op John Locke - Ook werden er ideeën gehaald uit afwijkende literatuur en neorepublikeinse geschriften uit GB - De realiteit van het leven in Amerika gedurende 5 generaties hadden de nadruk op persoonlijke vrijheid en gelijkheid verscherpt - De Amerikanen waren ervan overtuigd dat de regering slechts gelimiteerde macht mag hebben gebaseerd op een sterke grondwet → al gauw schreef elke staat nog een eigen grondwet
Constitutionalisme en federalisme	<ul style="list-style-type: none"> - Federalisme hoorde samen met de idee van geschreven grondwetten - Ze ontstonden beiden in een atmosfeer van protest tegen de centrale soevereine macht - Het duurde lang vooraleer Amerikanen federalisme hadden uitgedacht. Tot 1789 werden de staten enkel samengehouden door een zwakke verbondenheid in de “Articles of Confederation” ➔ 1787 wordt de nieuwe grondwet geschreven, deze is nog steeds in gebruik <ul style="list-style-type: none"> - Hierin wordt voor voornamelijk gesproken over het Amerikaanse volk en niet enkel de staten apart ➔ Doordat deze oorlog enorm veel geld heeft gekost voor Frankrijk hoort het bij een van de directe gevolgen voor de Franse Revolutie ➔ Het zal als voorbeeld dienen voor nog meer liberale en democratische revoluties
Betekenis van de revolutie	<ul style="list-style-type: none"> - Zorgde voor een dramatisch inzicht op het oude koloniale systeem, overtuigde velen dat de moeilijk te behandelen kolonies niet de moeite waard zijn aangezien ze uiteindelijk toch onafhankelijk zouden worden ➔ Dit idee kon zich verspreiden aangezien de handel tussen GB en de VS zou blijven bloeien ➔ De ideeën van revolutionair Amerika zou zich verspreiden tot Europa, en ook hun ideeën gaan tot Amerika. Het is een wisselwerking
Rechtvaardiging van de verlichtingsideeën	<ul style="list-style-type: none"> - De Amerikaanse Revolutie werd als bewijs gezien voor Europa van de haalbaarheid - De revolutie maakte ideeën als constitutionalisme, federalisme en een gelimiteerde macht binnen de regering terug progressief - De VS nam de rol over van GB als model van moderne denkers - Het toonde de mogelijkheid tot religieuze vrijheid, persvrijheid, vrijheid tot verzamelen, ... - Het maakte de alomtegenwoordige ideeën in Europa concreet en haalbaar ➔ Dit was niet allemaal in de realiteit het geval voor Amerika, we spreken nog altijd van slavernij, en raciale discriminatie ➔ Toch stond Amerika voor Europeanen als een utopisch land

Hoofdstuk 9. De Franse Revolutie

41. Sociale –en culturele achtergrond

Het oude regime: de drie standen

In essentie was de staat nog steeds een legale aristocratische wereld met feodaliteit als basis. Iedereen behoorde tot een staat en stand. Er waren drie standen:

- De clerus
- De adel
- De rest, de derde stand

→ Aan elke stand hingen andere rechten en plichten vast

→ Politiek en sociaal gezien was dit systeem stilaan aan het verdwijnen

De kerk	<ul style="list-style-type: none"> - Bestond uit 100.000 personen uit alle lagen van de bevolking (dit was voor de verlichting een stuk meer) - Op alle agrarische producten werd een tiende afgedwongen - De bisschop speelde in de regering regelmatig een belangrijke rol - Was in het bezit van 5-10% van het Franse land - De inkomsten werden zeer ongelijk verdeeld
De adel	<ul style="list-style-type: none"> - 400.000 personen - Enorme herleving na de dood van Lodewijk XIV in 1715 - Bijna alle hoge functies in de samenleving werden door hen bekleed - Ze waren vrijgesteld van belastingen
De derde stand	<ul style="list-style-type: none"> - De bourgeoisie wordt groter en rijker, deze horen in deze stand. Ze hebben dezelfde rechten en plichten. Dit zorgde onder andere tot spanningen tussen de sterker en groter wordende bourgeoisie en de groeiende adel

Het agrarisch systeem van het Ancien Régime

4/5de van de bevolking bestond uit landbouwers. Het agrarisch systeem werd uitgewerkt om het lijfeigenschap tegen te gaan. De boeren werkten voor zichzelf en niet voor de heer. Ze leefden op hun eigen land of op een land dat ze leenden en ze konden hun arbeid verhuren voor geld.

Restanten van het feodale systeem	<ul style="list-style-type: none"> - Het landhuis had nog altijd enkele aspecten van het feodale systeem in zich - De adel had nog altijd “jaagrechten” (privilege om te jagen op eigen land en dat van de boeren) - De landheer was nog altijd eigenaar van de windmolen, bakkerij, of wijnpers. Bij gebruik moest hiervoor betaald worden (Les Banalités) - Hij had nog enkele juridische-macht en politiebevoegdheden - Hij had nog recht op “eminent eigendom” hierbij was iedereen vrij om te doen wat hij of zij wil op z'n land, maar hij had wel het recht op bepaalde huurprijzen die jaarlijks betaald moesten worden. Ook wanneer een stuk land verkocht of overgeërfd werd mocht hij een belasting innen
-----------------------------------	---

- De “feodale reactie”
- De prijzen stegen en de landheren wilden hier met meegaan, er kwamen ook meer producten op de markt die duur waren. Als gevolg gingen ze meer en meer belastingen uitvaardigen
 - De druk bij de boeren stijgt en raken gefrustreerd door de toenemende belastingen
Ze zagen zichzelf als waardige eigenaars van het land
 - De eenmaking van Frankrijk waar de vorsten al generaties mee bezig waren zal uiteindelijk een hoofdoorzaak zijn voor de revolutie. Onenigheden werden door heel het land verspreid en men vind elkaar en hun ideeën sneller aangezien het één centrale natie is. Er bestond al een centrale staat, hervormers moesten deze alleen nog aanpassen

Politieke cultuur en Publieke opinie na 1770

- De revolutie en de Verlichting
- Geleerden van de derde stand konden de verlichtingsideeën van rede, natuurlijk recht, en historische vooruitgang gebruiken om hun ontevredenheid vorm te geven tegen het irrationele Ancien Régime
 - De rol van de filosofen in de Revolutie is overschat. Ze stonden achter de hervorming maar waren niet per se revolutionairen. Slechts enkelingen zoals Rousseau stonden achter de rechten van de armen
 - De filosofische werken werden meer gekocht door de adel dan bij de middenklasse

- Kritieke geest
- De kritieke geest die ontwikkelde in de salons, koffiehuisen,... verspreidde zeer snel tot een groeiende publieke sfeer en politiek debat
 - Verhalen over corruptie braken met de sacrale sfeer waar de adel en monarchie in zou leven, ook met de kerk en de sociale hiërarchie
 - Het lezende publiek smulde van scandaleuze legale zaken waarin de leden van de aristocratie tegen benadeelde leden van de derde stand stonden. Dit zorgde voor een beeld van immoraliteit en decadentie bij de adel
 - Advocaten konden hun documenten uitbrengen zonder toestemming van de zedenmeesters binnen de regering. Deze vrijheid gebruikte ze om hun zaken te wapenen met argumenten uit de publieke sfeer, zoals het populaire natuurlijke recht
 - deze opvattingen verspreidde zich tot de publieke opinie

42. De revolutie en de reorganisatie van Frankrijk

De financiële crisis

De revolutie werd voorgegaan door een financiële ineenstorting van de Franse regering waarbij niet alleen Versailles een rol speelde maar voornamelijk gedane oorlogen, zoals bijv. de onafhankelijkheidsoorlog van Amerika. Ook het onderhoud van het nationale leger kostte veel geld.

Deze schulden konden ze niet betalen aangezien inkomsten te laag waren voor de noodzakelijke uitgaven.

- Problemen van taxatie
- Er was voldoende geld in het land, maar de belastingontwijkingen en privileges zorgde dat de rijke bijna niet moesten betalen aan de lege staatskas
 - Velen zagen het belang in van een correcte belastingbetaling waar ook de rijken en de clerus hun centje moesten bijleggen
- Weerstand van de adel
- Welke hervorming ook geopperd werd, ze zouden allemaal geweigerd worden door het parlement van Parijs. Zij verklaarden dat enkel de drie standen verenigd in een Staten-Generaal enkel zulke hervormingen konden laten doorgaan
 - Brienne (Bisschop van Toulouse en directeur van financiën) en Lodewijk XVI weigerden dit. Ze opperden om het parlement te ontcrachten en deze te vervangen met een gemoderniseerd juridisch programma waarbij de rechtbank geen inspraak

heeft in de financiële affaires

- De adel is in rep en roer. Alle parlementen en provinciale raden weigerden.
- De adel is in protest en weigert verder te werken

5 juli 1788: Lodewijk belooft de Staten-Generaal aankomende mei toe te staan. Hierbij moest elke stand afgevaardigden kiezen en een lijst opstellen met hun bezwaren.

Van Staten-Generaal tot Assemblée Nationale

Er rees een vraag op hoe ze ene staatsapparaat dat al 150 jaar niet meer is samengekomen kunnen doen verzamelen op een moderne manier. De vraag was of ze de drie standen zouden samenbrengen in één zaal waar op basis van stemmingen beslissingen konden worden bekrachtigd. Voordien werd elke stand apart verenigd in verschillende zalen. Dit wilde ze veranderen aangezien op deze manier de derde stand sterk ondervertegenwoordigd zou zijn. In september 1788 koos het parlement van Parijs ervoor dat de drie standen net als in 1614 in aparte ruimtes moesten verzamelen

- De doelen van de adel
- Ze hadden in feite een liberaal programma, ze stonden voor een constitutioneel regering, verzekering van de persoonlijke vrijheden, vrijheid van meningsuiting, persvrijheid, en verdediging tegen arbitraire arrestaties en opsluitingen
 - Velen waren zelfs bereid om hun belasting privileges opzij te schuiven
 - In ruil wilde ze het sterkste politieke element zijn van het land. Ze wilden dat de Staten-Generaal voortaan het land zouden regeren, hierbij zouden zij twee van de drie standen representeren aangezien de hogere leden van de clerus bestonden uit leden van de adel
- Dit is exact waar de derde stand voor vreest

- Reactie van de derde stand
- Ze wilde een progressieve staat gebaseerd op de ideeën van de Verlichting zoals dat in de VS het geval was
 - Ze waren woedend op de adel voor de beslissingen die ze hadden gemaakt voor o.a. de uitvoering van de Staten-Generaal
 - Ze zagen de adel als een nutteloos element in de samenleving en de derde stand als belangrijkste voor de hele natie, ze bestonden immers uit de leden van de natie

De Staten-Generaal werd als gepland in mei 1789 uitgevoerd in Versailles. De derde stand weigerde opgedeeld te worden volgens de standen, en wilde in ruil samen zitten in één ruimte met afgevaardigden van elke stand. Dit was voor hen betere zo aangezien ze van de koning evenveel afgevaardigden zouden mogen sturen als de andere twee standen samen. Zes weken lang heerste er een impasse.

Juni 13: enkele priesters verlaten de kamer van de clerus om zich te voegen bij de derde stand.

Juni 17: Ze verklaring zich het Assemblée Nationale

- Onder druk sluit Lodewijk deze kamer
- Ze verzamelen zich in een nabijgelegen kaatsbaan

Juni 20: Ze zweren de eed van de kaatsbaan waarbij ze zweerden dat deze groep zich pas zal ontbinden als ze een grondwet zouden hebben opgesteld

→ Revolutionaire stap aangezien ze zich soevereine macht gaven terwijl ze geen legale autoriteit bezaten

De koning vroeg hen om te stoppen met te verzamelen en bood ze een alternatief. Dit werd geweigerd. Hij liet 18.000 soldaten verzamelen in Versailles

- Mislukking van het koninklijk leiderschap
- De koning koos de kant van de adel
 - Hij faalde erin de orde te handhaven en de Staten-Generaal bleef vergaderen
 - Vertoonde geen leiderschap en gaf pas te laat een nieuw programma
 - Vertoonde geen symbool waar partijen achter konden staan
 - Hij slaagde er niet in om de bourgeoisie en het gewone volk achter zich te krijgen terwijl deze opzoek waren naar een krachtige vorst

- Eind juni probeerde hij als wanhoopsdaad de Staten-Generaal neer te halen d.m.v. het leger
- ➔ Door zaken als dit vreesde de derde stand de adel nog meer aangezien ze nu ook de koning achter hen hadden

De lagere klasse in actie

Ook voor hen betekende het samenroepen van de Staten-Generaal het einde van een tijdperk. Ze treden massaal in opstand tegen de sociale –en economische situatie.

De oogst van 1788 was slecht. De prijs voor brood was eind juni 1789 hoger dan ooit tevoren. Er heerste een wijde economische depressie, de handel met Amerika was stilgevallen waardoor lonen daalden, werkloosheid groeide en schaarste dreef de voedselprijzen naar boven.

De regering had zijn ogen elders gericht en kon zich hiermee niet bezig houden. De massa wordt onrustig. Boeren weigeren om belastingen te betalen. Steeds meer mensen worden werkloos en armoede verspreid zich door het land.

Inwoners van steden vreesden dat het vol zal lopen met zwervers en bandieten. De Parijzenaren voelen zich bedreigd door de groep soldaten die zich verzamelde rond Versailles. Ze beginnen zich bij wijze van zelfverdediging te wapenen.

Bestorming van de Bastille	- De derde stand voegt zich bij de Parijzenaren - Op 14 juli wordt de gevangenis Bastille aangevallen en overwonnen. Het was een eerder symbolische gebeurtenis aangezien de gevangenis maar enkele gevangenen had - De gouverneur had kanonnen geplaatst in de schietgaten, na een loop van misvattingen veranderde de menigte in een gewelddadige bende. Ze vielen de gevangenis binnen en lieten de gouverneur zich overgeven, hij en 6 soldaten werden vermoord in koele bloede (98 burgers stierven bij het protest) - Het leger doet ondertussen niets

De koning wist niet wat te doen en accepteerde de situatie in Parijs. Hij erkende een burgercomité, en liet de soldaten hun positie verlaten. Hij beval de overige clerus en adel om zich bij het Assemblée Nationale te voegen met Marquis de Lafayette aan het hoofd.

La Grande Peur	- In de rurale gebieden werd de situatie slechter en slechter - Boeren, gewapend om hun huizen en oogst te verdedigen, verzamelden en vestigden hun aandacht op de landhuizen. Ze verbranden en vernielden hen. Alle archieven die te maken hadden met het feodale systeem werd vernield.

De eerste hervormingen van de Assemblée Nationale

Op de nacht van 4 augustus zijn er enkele liberale edelieden die naar voor komen en hun jachtrechten, 'banalités', rechten in het landhuiselijke gerecht, en alle persoonlijke feodale rechten in het algemeen neerleggen. ➔

Lijfeigenschap was voor eens en voor altijd beëindigd

Tienden werden gestopt. Sommige lieten zelfs hun speciale privileges binnen de provincies verdwijnen.

➔ Kortom alle rechten bij "eminent eigendom" werden neergehaald, maar de boeren moesten hier wel een compensatie voor betalen. Deze werd bijna nooit betaald. Pas in 1793 werd ook deze voorwaarde teruggetrokken.

Le Déclaration des droits de l'homme et du citoyen	- Augustus 26 - 17 artikelen - Verklaarde in essentie de wet, de gelijkheid, en de soevereiniteit binnen de natie - Het werd wijdverspreid doorheen Frankrijk als flyers, affiches, pamfletten, boeken, werd luidop voorgelezen,... - Bij de vertaling werd het idee waar de nieuwe natie nu op steunde door heel Europa verspreid

- Vrouwenrechten
- In theorie was iedereen gelijk, maar enkel mannen mochten stemmen, in de regering zitten, hadden meer rechten in zake van eigendom, familierecht, en studies
 - Slechts weinigen pleitten voor gelijke rechten
 - Olympe de Gouges, schrijver en theatermaker, schreef 'Déclaration des droits de la Femme et de la citoyenne'. Hierin werden de 17 artikelen specifiek toegepast op vrouwen, plus het recht voor de vrouw op een echtscheiding, controle over het eigendom tijdens het huwelijk, en evenveel rechten als de man voor onderwijs en werk
 - Mary Wollstonecraft publiceerde een gelijkaardig boek in Engeland 'Vindication of the Rights of Woman' (1792)
- Uitsluiting van vrouwen
- Bij de leiders van de revolutie was Concordet de enige die voorstander was van gelijke rechten
 - De Revolutie zorgde zelfs paradoxaal voor een vermindering van de vrouwenrechten tegenover het Ancien Régime
 - In 1793 werden zelfs alle vrouwenclubs in verband met politiek gesloten

Kort na de opstelling van de rechten van de mens vielen de revolutionairen uiteen in verschillende fracties. In september verzamelden ze voor het uitwerken van een nieuwe regering.

De ene groep wilde een sterk vetorecht voor de koning, en een tweekamerparlement zoals in GB.

De "partiotten" wilde een uitstellend vetorecht voor de koning en een uitvoerende macht in slechts één kamer. Ze waren bang dat met een tweekamersysteem de adel terug sterk zou worden en dit in combinatie met een relatief sterke macht bij de koning dit alleen zou verergeren.

Ondertussen waren de émigrés (waaronder de broer van de koning en vele aristocraten) plannen aan het beramen om de revolutie tot een einde te brengen.

→ Het debat werd uitgesteld door een kleine opstand waar een menigte de koning beval om te verblijven in een residentie in Parijs waar ze onder controle werden gehouden. De Assemblée Nationale verhuisde ook naar Parijs en kwam al snel onder radicaal revolutionaire invloed.

→ De patriotten wonnen uiteindelijk het debat

- De Jacobijnen
- Conservatieve revolutionairen verlaten de Assemblée, in de war gebracht door hervormingen die door het volk werden afgedwongen. Sommige emigreerden wat een tweede golf van émigrés betekende
 - Zij die nog steeds verder wilde gaan vormden verenigingen, hieronder horen o.a. de Jacobijnen, ze verzamelde immers in een oud-jacobijnen klooster in Parijs
 - De kosten waren in het begin zo hoog dat enkel de meest welvarende lid konden worden van de club. Deze werden later verlaagd maar nooit laag genoeg dat de armen zich hierbij konden toevoegen, zij vormden hun eigen verenigingen
 - De meest gevorderde leden van de Assemblée waren Jacobijnen, ze zagen de vereniging als een voorvergadering waar ze hun voorwaarden en plannen opstelde.
 - Ze bleven een groep van de middenklasse waar verscheidene vrouwen bij hoorden

Grondwettelijke veranderingen

Vanaf oktober 1789 tot september 1791 wordt de Assemblée Nationale de Assemblée Constitutionale waar ze hun focus leggen op het opstellen van een nieuwe Franse Grondwet.

Ze verwijderde de meeste politieke en wettelijke instituties van het Ancien Régime bijv. de oude monarchale ministeries, de organisatie van regering bureaus, de belastinguitzonderingen, het private eigendom van overheidsposities, de titels van de adel, de parlementen, de verschillende regionale wetteksten, de interne toltarieven, de provincies, en de stedelijke gemeenten.

→ de provincies moesten weg omdat zij medeverantwoordelijk waren voor het systeem van privileges. In ruil werden er 83 gelijke de departementen ingericht

→ Alle steden kregen dezelfde gouvernementele instellingen, deze verschilde enkel in grote

→ Er werden lokale verkiezingen georganiseerd voor het stemmen op lokale officiële, openbare aanklagers, belastinginners

Administratief gezien was het land gedecentraliseerd (als reactie tegen de situatie voordien). Dit was desastreus ten tijden van oorlog.

De Grondwet van 1791 - De soevereine macht van de natie moest uitgevoerd worden door een verkozen eenkamerparlement, nl. de Assemblée Legislative
 - De koning kreeg uitstellende veto
 - In het algemeen werd de uitvoerende macht (ministers en koning) zwak gehouden
 → Dit komt door het ministerieel despotisme, en het wantrouwen tot de koning. Zo zou hij in juni 1791 geprobeerd hebben het koninkrijk te verlaten om zich aan te sluiten met de 'émigrés' en hulp te zoeken bij de buitenlandse machten. Wanneer hij opgepakt werd, werd hij gedwongen de constitutionele monarchie te ondertekenen
 → De vijandige attitude van de vorst maakte het uitwerken van een sterke constitutionele monarchie zeer moeilijk

Ondemocratische omstandigheden - Vrouwen hadden geen stemrecht of mochten een politieke functie uitoefenen
 - Het volk werd opgedeeld in twee groepen: Passieve burgers, dit waren analfabeten, en zouden hierdoor geen politieke overtuiging hebben. En actieve burgers
 → Enkel actieve burgers hadden stemrecht
 → Zij kozen kiesmannen (één voor honderd actieve burgers)
 → Deze kiesmannen werden bijeengeroepen in de hoofdstad van hun departement waar ze afgevaardigden voor de nationale legislatuur en lokale ambtenaren kozen

Economisch en cultureel beleid

Het economisch beleid was eerder positief voor de middenklasse en benadelend voor de lagere klasse. Om de publieke schulden op te lossen werd al het eigendom van de kerk in beslag genomen.

Les Assignats - Eerst gezien als verplichtingen en enkel gebruikt bij betalingen in kerkgenootschappen
 - Later gezien als munteenheid en gebruikt voor kleine rekeningen
 - Geen enkel stuk land werd weggegeven, alles werd verkocht om de staatskas te vullen
 - De stukken land werden niet opgedeeld bij verkoop maar in grote stukken. Toch konden boeren via tussenpersonen stukken land kopen

De Revolutionairen stonden voor een vrije economie dat individualisme zou stimuleren. De idee van 'Laissez-faire' werd door de publicatie van het boek Adam Smith 'Wealth of Nations' in 1776 geïntroduceerd in het liberale gedachtengoed.

- Afschaffing gilden
- Er ontstaan georganiseerde arbeidsbewegingen, dit zijn groepen die zich buiten de gilden organiseren, sommige nationaal, anderen lokaal. Deze waren in het AR illegaal, maar hadden hoe dan ook enorm veel succes

Verbieden van arbeidsbewegingen - De arbeid problemen van 1789 bleven bestaan tijdens de revolutie
 - In 1791 was er een nieuwe golf van stakingen
 - De oude verboden op de arbeidsbewegingen (compagnonnages) werd herzien
 → Gilden bleven verboden samen met het vormen van groepen met eender welk economisch doeleinde
 → Alle stielen waren vrij om te beoefenen
 → Alle lonen werden bepaald privaat bepaald door de werkgever en werknemer (tegen de zin in van de werkgever)

→ Toch bleven de vakbonden in het geheim bestaan al is het nog maar in een prille fase van z'n bestaan. Dit was moeilijker gebleken dan in het AR

- Revolutionaire pol. cultuur
- De symbolen, rituelen, kleding en feestdagen van het AR werden neergehaald
 - Er werd een nieuwe politieke cultuur uitgewerkt, deze werd gesymboliseerd door de vlag, nieuwe vormen van democratisch jargon, nieuwe kleding, nieuwe festivals, en publieke monumenten
 - Eén van de nieuwe festivals is “Fête de la Fédération” waarbij de verjaardag van de bestorming van de Bastille werd gevierd, dit is later de nationale feestdag geworden
 - Door deze veranderingen werd door de Franse regering een enorm nationalistisch gevoel opgewekt in Frankrijk

Het conflict met de kerk

De inbeslagname van het kerkelijke bezit kwam als een slag in het gezicht aan bij de clerus. De dorpspriester die aanvankelijk meehielpen bij de revolutie van de derde stand zagen hun bezit deel uitmaken van de staat. Het verlies van inkomens zorgde voor het verval van kerkelijke instellingen en zo ook scholen. Hier konden in het AR jongens gratis bijgeschoold worden.

De revolutionairen zagen de kerk als een vorm van publieke autoriteit, en hierdoor ondergeschikt aan de soevereine machten. Doordat ze hun inkomen hadden beëindigd moest de staat hier nu voor zorgen.

- De civiele grondwet van de clerus (1790)
- Leidde tot het opstellen van een Nationale kerk
 - De plaatselijke pastoors en bishoppen werden verkozen (door dezelfde kiesmannen als bij de verkiezingen)
 - Protestanten, Joden en agnostici mochten meedoen aan de verkiezingen
 - Aartsbisdommen werden afgeschaft en de grenzen van de bisdommen werden herschreven
 - De clerus werd verboden om gehoor te geven aan pauselijk gezag
 - Ze ontvingen een salaris van de staat
 - Alle vormen waarbij de kerk de adel steunden werden afgeschaft
 - De Paus veroordeelde de revolutie en alles waarvoor ze stond
 - De hele clerus moest een eed zweren tot de civiele grondwet en de nieuwe Franse grondwet. Slechts de helft nam de eed

→ Er waren nu twee kerken in F. Eén clandestiene, onderhouden door vrijwillige steun of door geld van het buitenland. Deze zou een leidende figuur zijn voor de counterrevolutie. Eén officiële, gesteund door de staat

- “Constitutionele” en “vuurvaste” clerus
- Goede katholieken favoriseerde de “vuurvaste” clerus, deze weigerden de eed
 - Ook de koning hoorde bij deze groep, wederom een rede om hem te wantrouwen voor de revolutionairen
 - Voormalige aristocraten hoorden hier ook bij, samen met de boeren die nog weinig in de revolutie zagen na hun eigen opstand tegen het lijfeigenschap. Ook de werkende arbeidersklasse, die eerst tegen te priesters waren, willen toch liever correct volgens de kerk trouwen en hun kinderen laten dopen

Na het opstellen van de grondwet ontbond de Assemblée constituante zich en stelde de regel in dat geen enkel lid deel mag uitmaken van de uitvoerende macht. De grondwet stortte 10 maanden later in door o.a. oorlogen die mee door de Girondins (linkse groep binnen de Jacobijnen) veroorzaakt is.

43. De revolutie en Europa: De oorlog en de “tweede” revolutie, 1792

De internationale impact van de revolutie

De Europese staten kwamen al gauw onder druk te staan door de revolutie. Al gauw verspreidden revolutionairen zich in verschillende staten. De doctrines van de revolutie vormden een universeel gedachtengoed. Het stond voor de rechten van de mens, los van tijd, religie, of ras. De revolutie werd op verschillende manieren geïnterpreteerd doorheen Europa.

Inspiratie van de revolutie	<ul style="list-style-type: none"> - De uitgesloten klassen van de samenleving waren het meest geïnspireerd - Zij die zich in de samenleving benadeeld voelden door o.a. geen representatie te hebben in het parlement sloten zich aan bij het pro-Franse gedachtengoed
Antirevolutionaire gevoelens	<ul style="list-style-type: none"> - Mensen als Edmund Burke vonden het beter om hervormingen rustig aan te laten gebeuren - Hij zei ook dat elke natie moet gevormd worden door zijn eigen nationale geschiedenis, omstandigheden, en karakter. En zich dus niet moesten baseren op de gebeurtenissen in een ander land, zoals Frankrijk - Hij pleitte voor oorlog tegen de ideologie in Frankrijk <ul style="list-style-type: none"> → Deze gedachten werd gevolgd door conservatieve leiders → De koning van Zweden, Gustavus III, stelde voor om de monarchistische kruistocht te leiden → Catherina de Grote ging ook mee in het anti-Franse front → Lodewijk en Marie Antoinette verspreidde boodschappen naar de émigrés in het buitenland. Deze waren ondertussen verspreid over Europa, maar geleid door de broer van L. De adel die als eerste golf het land verlieten waren antirevolutionair gedachtengoed aan het verspreiden → De nieuwe ideeën, zowel voor als tegen, verspreidde veel verder dan de nationale grenzen, tot zelfs het hele Amerikaanse continent

De aankomende oorlog, april 1792

Het duurde hoe dan ook lang vooraleer de Europese landen zich verzette tegen Frankrijk. De druk lag op de schouders van de keizer van het Habsburgse rijk, Leopold II, de broer van Marie Antoinette. In het begin antwoordde hij nog op de smeekbedes van z'n zus. Hij vertelde haar dat ze zich moest neerleggen bij de hervormingen. Hij weigerde vervolgens ook de vragen van de émigrés.

Hoe dan ook was de nieuwe Franse regering zeer verontrustend voor de andere rijken. Het legde de ontevredenheden bloot en al snel werd duidelijk dat het vorstpaar gevangen zat in hun eigen rijk (door o.a. de arrestatie in Varennes na de poging tot vlucht)

De declaratie van Pillnitz	<ul style="list-style-type: none"> - In augustus 1791 kwamen Leopold en de koning van Pruisen samen in Pillnitz in Saksen - Het besluit was dat Leopold actie zal ondernemen ALS iedereen meedoet. Hij wist dat het nooit zover zou komen - Leopold's plan was om zo van de émigrés vanaf te geraken, maar deze waren maar al te blij met de declaratie en bedreigde zo hun vijanden in Frankrijk - In Frankrijk werd dit als alarmerend beschouwd. Het maakte hen alleen maar furieuzer tegen de gekroonde hoofden van Europa - Het zorgde voor meer steun bij de toen leidende factie van de Jacobijnen, nl. De Girondins
Frankrijk gaat in oorlog	<ul style="list-style-type: none"> - De Girondijnen zeiden dat de revolutie in Frankrijk pas echt veilig gesteld kan worden als andere landen dit ook zouden hanteren. Ze dachten dat zodra oorlog zou uitbreken de legers niet achter hun naties zouden staan - Het is hieruit dat de idee groeit dat ze expansies naar de buurlanden gemakkelijk zouden kunnen uitvoeren en zo ook de bestaande overheden kunnen omvormen

- Oorlog werd ook door een totaal ander groep verkozen, namelijk die geleid door Lafayette. Zij wilden de revolutie in toom houden door ze aan gematigde limieten te houden binnen een constitutionele monarchie
- De ideeën van oorlog groeien in Frankrijk wanneer plots Leopold II sterft en wordt opgevolgd door Francis II. Hij was een stuk meer geneigd om zich neer te leggen de vragen van de aristocratie
- Francis bleef onderhandelen met Pruisen
- ➔ Zonder serieuze oppositie verklaarde de Assemblée de oorlog aan het Habsburgse rijk

De "tweede" revolutie: augustus 10, 1792

Economische
ontevredenheid

- Door de oorlog groeide de ontevredenheid binnen de bezitloze klasse. Velen vonden dat ze uitgesloten werden van de revolutie.
- De prijzen stegen wat de situatie voor de armen alleen maar erger maakte
- De assignats waren bijna de enigste munteenheid in Frankrijk, doordat de regering instabiel was daalde de waarde enorm
- Boeren hielden hun oogst eerder bij dan deze te verkopen voor papiergeld
- Hoe ontevreden de armen ook waren, de gedachten dat de aristocratie (émigrés) zouden terugkeren was nog erger dan hun huidige situatie
- De oorlog was eerst nadelig voor F. Pruisen voegden zich onmiddellijk bij Habsburg. In de zomer van 1792 stonden ze klaar om F. binnen te vallen
- Deze 2 stelde de Brunswick Manifesto op. Hierin stond dat als het Franse echtpaar enige schade zou ontvangen, ze ervoor zouden zorgen het Parijse volk zou gestraft worden
- Zulke dreigementen zorgden alleen voor een sterkere Franse oppositie tegen de 2, geleid door een radicale factie binnen de Jacobijnen geleid door o.a. Robespierre, Danton en de journalist Marat. Deze keerden zich tegen de vorst aangezien hij banden had met de vijand en omdat zij die deze 2 nog steeds steunden hen gebruikte als defensie tegen de lager klasse

Agitatie en geweld
in Parijs

- Rekruten van alle kanten verzamelden in Parijs
- Op 10 augustus 1792 traden de werkend klasse in een revolutie, gesteund door rekruten doorheen het land
- Ze bestormden de Tuileries tegen weerstand van de Zwitserse garde en hielden de koning en koningin gevangen
- De "commune", een gemeentelijke overheid, werd opgericht in Parijs. Deze nam alle macht van de Assemblée Législative. Het dwong terugtrekking van de grondwet en de verkiezing, door universeel mannelijk stemrecht voor een Convention Nationale die Frankrijk moest regeren en een meer democratische grondwet moest opstellen

44. De tijdelijke republiek, 1792-1795: 'La Terreur'

La Convention Nationale

De conventie kwam in september 1792 samen, dit uiteindelijk voor 3 jaar.

Verspreiding van de
Revolutie

- De Pruisen werden tegengehouden
- België, Savoy-regio (Nabij Zwitserland en Italië), Mainz, en andere Duitse steden

- Frankrijk vond steun bij “allen die hun vrijheden in herstel willen zien”
 - Franse generalen moesten in de veroverde gebieden de overheden neerhalen, hun bezittingen en die van de kerk in beslag nemen, tienden, adellijke plichten en jachtrechten stoppen, en een voorlopige administratie opstellen
- Reactie
- De Britten, Nederlanders, Pruisen, Rusland en Habsburg vormen een alliantie
 - 1 februari 1793 verklaard Frankrijk de oorlog tegen hen
 - Doordat Polen dit keer werd opgedeeld tussen Pruisen en Rusland zonder Habsburg ontstaat er tussen hen een conflict waardoor de oorlog geen aandacht meer krijgt. GB en NL zijn niet sterk genoeg zonder hun medewerking
- Splitsing van de Jacobijnen
- De Girondijnen waren niet langer de meest radicale partij binnen de jacobijnen zoals dat eerder het geval was
 - De montagnards doen hun intreden (vertegenwoordigde de sansculottes, werklieden), dit was een radicale fractie
 - Ze eisten meer gelijkheid
 - Sterke aanpak tegen buitenlandse machten die niet achter de rev. staan
 - Sterk tegen het koningspaar
 - Wilde directe democratie
 - De Girondijnen willen dat ze uit de conventie worden gezet en vertoonden hen als anarchisten
- Executie van de koning
- De vorst werd voor het gerecht gehaald wegens verraad in december 1792, hij werd unaniem schuldig gestemd
 - Slechts 361 van de 721 afgevaardigden stemden voor een directe executie, dit werden de regicides. De andere helft werden bestempeld als girondijnen en anti-revolutionairen
 - Zij die verder wilden met de revolutie of vreesden voor de buitenlandse spanningen stonden nu achter de montagnards

Achtergrond van 'La Terreur'

De geallieerde machten dreigden opnieuw om Frankrijk binnen te vallen. Prijzen bleven stijgen, de munteenheid stortte in, er heerste voedselschaarste, en de werkende klasse werd onrustiger. De sansculottes eisten controle op de prijzen, munteenheid, rantsoenering, wetten tegen het houden van voedsel, en een opvoeding van de circulatie van voedsel. De girondijnen waren hier tegen. De montagnards namen deze ideeën over deels uit sympathie, deels om de girondijnen neer te halen en deels om genoeg stemmen te hebben om over te gaan tot oorlog.

In mei 1793 verzamelde de 'Commune de Paris' onder druk van de sansculottes.

- De conventie in gevaar
- Buitenlandse troepen samen met de émigrés zijn van plan de conventie neer te halen
 - In Frankrijk zelf heerst er ook onenigheid. De grote provinciale steden zijn voor een meer federale regering die minder gecentraliseerd is op Parijs
 - de rebellie die vanuit deze groepen kwamen werden snel contrarevolutionair aangezien ze gesteund werden door royalisten, émigrés, buitenlanders en clerici
 - Ook de linker zijde maakte het moeilijk. Enragés, nog extremere militanten, voegden zich bij de sansculottes
 - Buiten de Conventie zijn er vrouwen en mannen die zich verzamelen in militante groepen en streven naar een nieuwe revolutie

- Maximilian Robespierre
- Advocaat
 - Was verkozen om de derde stand mee te representeren in 1789
 - Speelde een kleine rol in de Assemblée Constituante

- Zat later in de Assemblée Legislative waar zijn democratische opinie duidelijker naar voor komt en waarbij hij tegen de oorlog stemt
- In 1792 is hij lid van de Conventie
- Lid van de Montagnards en voor het einde van de Girondins
- Tegenover anderen was hij niet corrupt
- Hij was bereid in 1793-94 om een democratische republiek op te richten die bestaat uit goede -, virtueuze –en eerlijke burgers

Het programma van de Conventie, 1793-1794: 'La Terreur'

Het doel was het tegengaan van anarchie, burgerlijke strijd, contrarevolutionairen binnen de landgrenzen, en het winnen van de oorlog.

Het bereidde een democratische grondwet voor, en beginnend stemrecht voor de lagere klasse.

Om de regering in goede banden te doen leidde kreeg het Comité van publieke veiligheid enorm veel zeggenschap. Deze bestond uit 12 man die elke maand opnieuw verkozen werden.

La terreur	- Het comité voor publieke veiligheid richtte 'la terreur' op - Opggericht als een soort van opperste politieke politie - Doel was de republiek te verdedigen tegen gevaren binnen Frankrijk zelf - Slachtoffers varieerden van Marie Antoinette tot girondijnen en zelfs vroege oprichters van la terreur zelf
Slachtoffers van la Terreur	- 40.000 verdwenen door la terreur, velen anderen werden gevangen gehouden - in 1793-94 werd het meer en meer gewelddadig en de oorzaak voor inhumane, dure, irrationele praktijken en in sommige gevallen zelfs massamoorden ➔ La terreur zal nog lang in het collectieve geheugen van het Franse volk blijven en zorgen voor antipathie tot de revolutie en het republicanisme
Comité voor publieke veiligheid	- Regeerde als een dictatorschap en oorlog cabinet - Bereidde de wetgeving voor binnen de conventie en begeleidde deze ook - Stelde de 'Bulletin des Loix' op waar iedereen op kon nalezen wat ze wel en niet mochten of moesten doen - Het centraliseerde de verschillende de administratie, waardoor de vers. Lokaal verkozen afgevaardigden werden verzameld als 'nationale vertegenwoordigers'. - Om de oorlog te winnen stelden ze het 'Levée en masse' op, hierbij moesten alle capabele mannen zich voegen bij het leger, en alle andere burgers om in welke manier dan ook het Franse territorium te dienen - Wetenschappers moesten werken aan nieuwe munitie en bewapening - Ze richtten economische controle op (voor militaire redenen) ➔ De waarde van de assignats stopte met dalen ➔ Hierdoor werd de koopkracht van de regering en zijn volk beschermd ➔ Dit was mogelijk door de controle op de export van goud, in beslag nemen van contant geld en vreemde munten van Franse burgers die assignats in ruil kregen, en door wetten op te stellen tegen het houden van de goederen van de markt ➔ Er wordt een maximum opgesteld voor de prijzen. Werkte niet zo goed - In 1793 stelt het comité een grondwet op die algemeen mannelijk stemrecht toelaat, deze werd overgenomen door de conventie. ➔ Werd al gauw opgeschort aangezien de overheid zich ten tijden van oorlog boven de grondwet plaatste - Het hield zich ook bezig met sociale diensten en maatregelen die het publieke leven dienden te verbeteren

- Einde van slavernij in de Franse kolonies
- 1794: de conventie kondigt het einde aan van de slavernij
 - Er werden nieuwe afgevaardigden gestuurd naar de kolonies om de zaken op orde te stellen, hiervoor hadden ze de hulp nodig van de geëmancipeerde zwarte bevolking om samen contrarevolutionairen en Britse troepen op het eiland, die in de herfst van 1793 binnenvielen, tegen te gaan
 - Een van de zwarte commandanten was de vrijgevochten slaaf, Louverture. Hij werd later de gouverneur-generaal van het eiland (Saint-Domingue)
 - In 1802 zal Napoleon deze wet terug invoeren, maar zijn troepen werden verslagen in Saint-Domingue. Toch zal het tot 1848 duren vooraleer slavernij definitief beëindigt werd in de kolonies
- Verdere maatregelen van het comité
- Ze waren val plan om revolutionair initiatief tegen te gaan in 1793-94
 - Afschaffing populaire clubs, lokale samenkomsten, zelfs de vrouwenverenigingen
 - Enragés werden gearresteerd
 - Ook het Christendom werd aangevallen. Het zou tegen de revolutie zijn. Als direct gevolg hiervan werd er een nieuwe kalender opgesteld
- Revolutie en religie
- Er ontstaat in 1793 een cult van rede vanwege de ontkerstening
 - Deze trend van ontkerstening werd met argusogen bekeken door Robespierre, dit zou de massa vervreemden van de republiek en de overige sympathie met de revolutie doen verdwijnen
 - Hierdoor keurde het comité de tolerantie voor vredige katholieken goed
 - In juni 1794 introduceerde R. de cultus van het opperwezen, een deïstische, naturalistische religie waarin de republiek het bestaan van God en de onsterfelijkheid van de ziel erkende. Dit met de hoop de agnostici en katholieken zich hiermee zouden verzoenen. Dit was totaal niet het geval zijn en zal het begin zijn van het einde van Robespierre
 - Paris Commune werd vernield
 - R. vulde de stadskantoren met z'n eigen afgevaardigden. Deze strenden tegen stakingen en probeerde de lonen laag te houden met het leger dat dit zou garanderen. Ex-hébertisten (gezien als ketters en zwaar bestraft) en leiders van de arbeidersklasse stonden niet meer achter de revolutie
- Revolutionaire militaire overwinningen
- Tegen de lente van 1794 bestond het Franse leger uit 800.000 mannen, het hoogste aantal ooit voor een Europese macht
 - Het leger bestond uit burgers die zich verantwoordelijk zagen voor de strijd voor hun eigen vaderland, wat een enorm moreel voordeel opleverde op de veldslagen
 - De geallieerde troepen konden zich niet verzamelen aangezien ze hun ogen nog steeds hadden gericht op Polen dat voor de 3de keer zou splitsen
 - In juni werd België opnieuw geannexeerd, 6 maanden later werd Amsterdam binnengevallen
 - De militaire successen maakte het volk minder tevreden over het dictatoriaal bewind van de terreur.
- Val van Robespierre
- De partijen van de werkende klasse stonden niet meer achter hem. Na de moord op Danton (leider van een rechts-gerichte groep binnen de Montagnards) vreesde de Nationale Conventie voor z'n eigen regerende comité
 - Een groep binnen de conventie stemde voor een verbanning van R.
 - Hij werd, samen met enkelen van z'n handlangers, de volgende dag geëxecuteerd
 - Velen dachten dat ze de revolutie een stap verder zetten aangezien ze alle schuld van de recente revolutionaire uitspattingen in de schoenen van Robespierre staken

De Thermodiaanse reactie

De dood van Robespierre verbaasde het land, maar de effecten ervan manifesteerden zich de volgende maanden als de thermodiaanse reactie.

La terreur verdween. De macht van het comité voor publieke veiligheid werd opgeschort, en de jacobijnse club werd gesloten. Prijscontrole en andere regulaties werden weggehaald. De inflatie kwam terug met alle gevolgen voor de werkende klasse. Er braken rellen uit in Parijs en voor de eerste keer sinds 1789 moest het leger terug de stad in. Deze overwon zonder al te veel bloedvergiet. 10.000 werden gedeporteerd en enkele leiders geëxecuteerd.

- Politiek en samenleving na Thermidor
- De triomfantelijke elementen na 1794 bestonden vrijwel enkel binnen de bourgeoisie en de professionele klassen die eerst deel uitmaakte van de derde stand
 - Er ontstonden nouveaux riches die hun geld verdienden ten tijden van oorlog, inflatie, of het opkopen van gebieden die eerst tot de kerk behoorden
 - Conditie waren eerder nadelig, het land was nog steeds instabiel
 - De conventie zorgde voor vrede met Spanje en Pruisen
 - Er was nog altijd oorlog met GB en het Habsburgse Rijk
 - De leden van de conventie stelden een nieuwe grondwet op die in 1795 in werking zal treden

45. De constitutionele republiek: Le Directoire, 1795-1799

De zwaktes van het directoire

- De Grondwet van 1795
- Ook geldig in het bezet gebied, zoals België (gebied was nog niet erkend door grootmachten)
 - Bijna iedere man mocht stemmen op kiesmannen (→ hogere stand, aangezien ze geld en tijd hadden om hieraan deel te nemen)
 - Kiesmannen kozen leden van de assemblée nationale, deze was opgedeeld in 2 kamers: De lagere kamer was de “kamer van 500”; De hogere kamer was de “kamer van Ancients” (deze bestond uit 250 leden ouder dan 40)
 - Beiden kamers kozen de afgevaardigden, deze vormden het directoraat bestaande uit 5 leiders
 - Kiesmannen kozen ook de ambtenaren

De regering was in handen van rijke inwoners. Na de dood op R. werd er in sommige milieus de herstelling van de monarchie besproken. De Conventie had beslist dat de 2/3de van de eerste groep van afgevaardigden in beiden kamers ex-leden moesten zijn van de Conventie. → Deze tussenkomenst in de vrijheid van de verkiezing zorgde voor commotie in Parijs vnl. bij de royalisten. De conventie had generaal Bonaparte ingezet om deze protesten tegen te gaan, wat hij met gemak had gedaan.

- haat van links en rechts
- Rechts: Royalisten in contact met de broer van L. nl. Lodewijk XVIII die verbleef in Noord-Italië. Werd financieel gesteund door de Britten. 1st verklaarde hij een restauratie van de Bourbon dynastie en een bestraffing van iedereen die medeplichtig was voor de revolutie en een volledige restauratie van het ancien régime (→ slechts weinig aanhang)
 - Links: Verschillende lagen van de samenleving die graag terug wilde naar ideeën van het begin van de revolutie. Een kleine groep vormden de “Conjuration des Égaux” die pleitte voor een nieuw systeem waar gelijkheid als het belangrijkste punt gezien wordt. Deze groep wordt gezien als de voorlopers op modern communisme

Politieke crisis van 1797

In maart 1797 werd de eerste vrije verkiezing gehouden. De meest succesvolle kandidaten waren royalisten.

- Napoleon Bonaparte
- Geboren in 1769 in Corsica (lage adel)
 - Studeerde in de Franse militaire scholen maar kon nooit promoveren tijdens het oude regime
 - 1793: Jacobijnse officier die streed voor de revolutie tegen de Britten, hij werd in de terreur gepromoveerd tot brigadier generaal
 - 1795: Ten dienste van e Conventie, o.a. in Parijs
 - 1796: Kreeg leiding over een leger dat hij succesvol over de Alpen liet marcheren en de Oostenrijkers wegdreef uit Noord-Italië
 - Wordt onafhankelijk van de regering dat zijn troepen niet meer ondersteunde
 - Verbleef in Italië en werd zelfvoorzienend wat ervoor zorgde dat de regering afhan. werd van hem
 - Kreeg al gauw heel Noord-Italië in de macht van Frankrijk, deze wilde Milaan terug geven aan Oostenrijk ter compensatie voor België. Dit werd verstoord bij de overwinningen van royalisten in de verkiezingen
- Vooruitzichten op vrede
- De Oostenrijkers onderhandelden met Bonaparte aangezien ze verslagen waren in de veldslag
 - De Britten verkeerde in crisis door de oorlog, slechte oogst, politieke onenigheid en inflatie,...
 - In 1797 leek vrede te naderen
 - Royalisten in FR stonden achter vrede
 - Republikeinen maakten dit moeilijk, ze waren grondwettelijk gebonden aan België. Verloren controle over hun generaals. Ze waren bang dat vrede zou leiden tot een terugkeer tot de situatie voor de rev.
- Staatsgreep van Fructidor - 4 september 1797
- Poging om alle binnen- en buitenlandse problemen op te lossen d.m.v. brute kracht
 - Het directoire vroeg Bonaparte te hulp die op zijn beurt een generaal stuurde naar Parijs
 - De aankomende vrije verkiezingen werden geannuleerd
 - Het waren de vrije Republikeinen van de conventie die hun macht wilden behouden
 - Hun rechtvaardiging was dat ze rev. F. verdedigde, hiervoor hadden ze hun eigen grondwet geschonden en de vrije verkiezing beëindigd. Ook waren ze nu meer dan ooit afhankelijk van het leger
- Na de staatsgreep
- Onderhandelingen met GB en O
 - Campo Formio met O afgehandeld (volgde de ideeën van Bonaparte)
 - België, Linkeroever van de Rijn, en het Cisalpijn gebied in Italië werden als Fr grondgebied erkend
 - Oostenrijk kreeg Venetië en een deel van het gebied hierrond
- Rev. Republikenisme verspreid zich
- Delen van Italië en Zwitserland werden omgevormd tot republieken gebaseerd op Frankrijk
 - De linkeroever van de Rijn werd door Duitse prins bezet, deze moesten door het verdrag van Campo Formio het gebied verlaten (werden vergoed door Duits klerikaal gebied)

De staatsgreep van 1799: Bonaparte

Het Directoire vormde zich om tot een ineffectieve dictatuur. Het land is in rep en roer.

Napoleon komt als held terug uit Italië en wordt gevraagd een leger te leiden voor de invasie van GB. Hij verklaard dit een onmogelijke taak en gaat GB via India belagen door een invasie in Egypte. In 1798 komen de Franse troepen aan de Nijl aan. Aangezien Egypte deel was van het Ottomaanse rijk wordt Rusland wakker en ziet Frankrijk als een dreiging, aangezien ze hun eigen plannen hadden met dit rijk.

Rusland, Engeland en Oostenrijk vormden een alliantie tegen Frankrijk → Tweede coalitie

Frankrijk raakte wederom betrokken in oorlog die nadelig zou uitdraaien voor F.

- 1798: Egypte wordt heroverd door GB en de Egyptenaren zelf
- 1799: Russische troepen streden in Zwitserland en delen van Italië

- Het Directoire keert zich tot Napoleon
- Hij verliet z'n troepen in Egypte en kwam onverwacht aan in Frankrijk
 - Hij ontdekte dat enkele burgerlijke leiders in het Directoire uit waren op verandering. Deze groep zocht naar een generaal en koos voor N.
 - Leiding door een generaal was weerszinwekkend voor de Republikeinen
 - Napoleon en zijn groep schakelen hierdoor over tot brute kracht en voerde zo de staatsgreep uit (9 november 1799). Soldaten dreven de afgevaardigden uit de kamers
 - Riepen het consulaat uit met drie consuls aan het hoofd waar N. de 1ste van zal zijn

46. De autoritaire republiek: De Consulaat, 1799-1804

- Napoleons "genialiteit"
- Hij was geen hoffelijke heer
 - Kind van de verlichting en revolutie
 - Machiavellistisch individu
 - Geloofde in het lot dat steeds mystieker en meer overdreven werd doorheen de jaren
 - Hij was een enorm intellectueel en rationeel man waar velen naar opkeken en hoop in zagen
 - Na de staatsgreep stelde hij een nieuwe grondwet voor aan het volk d.m.v. een referendum. Deze werd met een enorme meerderheid goedgekeurd

- Bonaparte als 1ste consul
- Er werden parlementen opgesteld die als schijn zouden dienen
 - Universeel mannelijk stemrecht waarbij werd gekozen voor "notabelen" die vervolgens door de regering zelf werden toegewezen tot publieke posities
 - De uitvoerende macht mocht enkel wetten weigeren of vaststellen
 - Er werd ook een tribunaat opgericht dat enkel publiek beleid kon bediscussiëren maar niet kon doorvoeren
 - Er werd een conservatieve senaat opgesteld die vnl. werd opgesteld uit de regicides. Deze mocht de notabelen hun ambt aanwijzen
 - Het hoofd post was de raad van state waar de wetgeving werd voorbereid, meestal onder supervisie van de 1ste consul
 - De 1ste consul maakte alle beslissingen en bestuurde de staat

- Vrede in het buitenland
- N. beloofde vrede
 - Rusland trok zich terug uit de oorlog tegen Frankrijk in 1799
 - In It moest hij enkel strijden tegen O. die hij wederom versloeg door de Alpen over te steken in 1800
 - 1801: Verdrag van Lunéville: hierin werden de afspraken van Campo Formio vastgelegd
 - 1802: Vrede met Engeland

- Vrede in het binnenland
- Vrede werd gegarandeerd, deels door een geheime politieke politie, maar vnl. door een sterk en gecentraliseerd administratief orgaan waarbij een "prefect" onder directe controle van de minister van binnenlandse zaken regeerde over de regionale departementen die door de Assemblée Nationale waren opgericht in het begin van de revolutie
 - De rebellen in het westen werden de mond gesnoerd
 - Vrede werd gesmeed met de delen van Fr die achterbleven van de revolutie
 - N. bood amnestie aan de émigrés aan en nodigde ze uit terug te keren. Hiervoor moesten ze echter garanderen dat ze enkel voor hem zouden werken en niet

- onderling plannen zouden smeden
- Personen die tegen de het regime waren werden streng aangepakt

De regeling met de kerk, en andere hervormingen

Napoleon zelf was een rationalist die religie zag als een sociale gebeurtenis, maar hij wist wat het belang was van vrede met de kerk voor zijn macht te behouden op het volk.

- Concordaat met de Vaticaan
- De autonomie van de prerevolutionaire Gallische kerk in Fr kwam tot een einde
 - De Paus kreeg het recht over de bisschoppen
 - De constitutionele of revolutionaire clerus kwam terug onder het bewind van de Paus
 - Publiciteit over het katholicisme (zoals o.a. processies) was opnieuw toegestaan
 - De paus erkende de Republiek
 - De frustraties over de inbeslagnemingen van de kerkelijke eigendommen en het verwerpen van de tienden werden niet langer als een doorn in het oog gezien van de Paus → in ruil kregen ze salarissen van de staat
 - Het gebied Avignon dat eerst tot het Pauselijk gezag behoorde maar werd geannexeerd door Fr, werd erkend
 - Religieuze tolerantie werd nu ook door de paus goedgekeurd
 - Op deze manier werd het pauselijke gezag schaakmat gezet en werd een contra-revolutie tegengegaan

- Hervormingen van het consulaat
- Ze verklaarden dat ze het beste van de Revolutie en het AR samenbrachten
 - Iedereen was gelijk aan de wet, er was niemand ondergeschikt aan een andere legale regeling
 - Er waren geen landgoederen, klassen, privileges, lokale vrijheden, erfelijke ambten, gilden, of landhuizen meer
 - Noch militaire commissies of burgerlijke ambten konden worden gekocht of verkocht. Burgers moesten opklimmen in de regering op basis van hun kunnen
 - Er waren geen belasting uitzonderingen door erfrechten, status, of speciale overeenkomsten (geïntroduceerd in 1789, pas succesvol in 1799)
 - De staatskas werd meer gereguleerd
 - De munteenheid werd verstevigd
 - Een bank uit het AR werd terug opgetrokken als de bank van Frankrijk

- “Carrières open voor talent”
- Familiale afkomst voldeed niet meer
 - Kwalificatie hing meer en meer af van de scholing, secundaire- en hogere onderwijzen werden in deze periode hervormd met een focus op de voorbereiding ten dienste van gouvernementele dienst en de geleerde beroepen
 - Er werden beurzen voorzien, vnl. voor de hogere middenklasse
 - Ondertussen werden de intellectuele gedachten sterk gecensureerd en gereguleerd

- Code Napoléon
- De wetten werden gecodificeerd
 - De verschillende wetboeken van het AR werden verzameld met de wetten die door de revolutie waren opgesteld
 - Er werden 5 wetboeken opgesteld:
 - code civil (=code Napoléon)
 - code pénal
 - code de commerce
 - code de procédure civile
 - code d'instruction criminelle
 - De wetboeken maakten Fr. legaal- en gerechtelijk uniform

Door de opstelling van de consulaat was de revolutie tot zijn einde gekomen. Frankrijk was totaal veranderd en dit werd erkend door de verschillende standen die doorheen de jaren met elkaar hebben gestreden.

- Van consulaat tot rijk
- De 1ste consul was zo razend populair dat hij zich tot consul voor het leven liet verkiezen
 - Een nieuwe grondwet in 1804 verklaarde de regering in handen was van een keizer

Ondanks dat de revolutie in Fr. zelf uitgewerkt was, had het nog steeds een enorme kracht in het buitenland.

Hoofdstuk 10: Napoleontisch Europa

Napoleon zorgde voor een Europa met een gelijke politieke structuur die nu nog wordt gebruikt.

47. De vorming van het Franse Imperialistisch systeem (412-420)

De val van de 1ste en 2de coalitie

De eerste coalitie was er in geslaagd om Polen te kunnen verdelen (Polen was Frans gezind). Maar in 1795 waren de Fransen erin geslaagd om de Coalitie te verdrijven. De Britten trokken zich terug van het continent, Spanje en Pruisen tekenden een vredesakkoord met Frankrijk, Oostenrijk tekende het verdrag van Campo Formio. Dit luidde het einde van de eerste coalitie. Enkel de Britten vochten nog op zee.

De tweede coalitie was ook geen succes. Na de winst van de Britten tegen Frankrijk op de Nijl, wilden de Russen een doorgang forceren richting Middellandse zee. Deze ambitie werd geblokkeerd door de Britten.

Vrede 1802-03

De vrede in Europa was goed voor Frankrijk dat zich op andere dingen kon focussen. Zo stuurde Napoleon een leger naar Haïti om de slavernij terug in te voeren. Hij verloor de veldslag. Nadien verkocht hij Louisiana aan VSA, dit was een doorn in het oog voor de Britten.

Ondertussen reorganiseerde hij ook Zwitserland en de Duitse staten. 45 van de 51 staten verdwenen en werden bij grotere staten geplaatst. Pruisen, Beieren, ea werden groter.

Ontstaan 3de coalitie

In 1803 waren de Britten en Fransen weer in oorlog. Bonnaparte kroonde zijn eigen in 1804 tot keizer. Dit deed hij zodat de troonopvolging zeker zou zijn en een dynastie zou kunnen vormen. In 1805 tekenden Oostenrijk en de Britten een Alliantie en de derde coalitie werd een feit toen Tsaar Alexander 1 ook een alliantie sloot met deze landen.

3de coalitie, 1805-07: de Vrede van Tilsit

Ondertussen had Napoleon plannen gemaakt om Engeland binnen te vallen. Dit werd in de kiem gesmoord doordat de Britten meer gingen patrouilleren over zee en manschappen plaatsten aan de zuidelijke kust van Engeland.

De slag nabij Trafalgar gaf het startschot voor de hegemonie van de Britten over zee voor de komende eeuw. Alhoewel Napoleon nog steeds Europa kon overheersen, wat hij ook deed.

Pruisen, dat zelf 10 jaar in vrede was met Frankrijk, wilde geen lid worden van de 3de coalitie. Maar nadat het duidelijk werd dat Napoleon over de Duitse gebieden wilde heersen (slag bij Austerlitz), verklaarde Pruisen de oorlog aan Frankrijk. Helemaal alleen. De Pruisen leden een verpletterende nederlaag tegen de Fransen.

Hierdoor werd de vrede van Tilsit gesloten. Dit hield in dat Rusland en Frankrijk bondgenoten werden (met de Britten als gemeenschappelijke vijand), dat er Franse troepen in Berlijn bleven (hoofdstad Pruisen) en dat alle Pruisische grond ten Westen van de Elbe naar Napoleon ging. Dit werd het koninkrijk van Westfalia (Duitse Bond)

Continental blokkade en de oorlog in Spanje

Sinds de Franse nederlaag in Trafalgar, was het onmogelijk om Engeland binnen te vallen. Dus dacht Napoleon dat een economische oorlog de Britten wel op hun knieën zou krijgen. Hij zou alle havens op het continent verbieden om Britse schepen te laten aanmeren en zo geen enkel Brits (of van hun kolonies) product het continent bereiken. Bonnaparte hoopte dat zo de Britse economie zou vallen en er rellen zouden ontstaan, om dan op zijn beurt er een revolutie ontstaat.

Bij het vredesverdrag van Tilsit hadden Pruisen en Rusland toegezegd om geen enkel Britse boot te laten aanmeren. In de volgende maanden verklaarden ze zelfs de oorlog (samen met Oostenrijk)!

Napoleon had alleen nog de Havens van Spanje nodig om zo alle havens van Europa te controleren. Hij liet de huidige koning abdiceren (Karel IV) en maakte zijn eigen broer koning (Jozef). Hij verstrengelde zich in een Iberische oorlog waar hij nooit uit zou geraken.

De Oostenrijkse vrijheidsoorlog

Oostenrijk verklaarde een vrijheidsoorlog in april 1809. Napoleon trok richting Wenen langs een voor hem bekende weg. Na de slag van Wagram in juli werd er vrede gesloten in oktober.

Napoleon op zijn piek, 1809-11

Na de nederlaag van Oostenrijk werd Metternich minister van Buitenlandse Zaken. Oostenrijk werd al vaak vernederd door Frankrijk, maar Metternich was geen man van wrok. Hij dacht dat Rusland het grote probleem ging zijn om weer een groot Oostenrijks rijk te kunnen vormen, hierdoor herstelde hij relaties met Frankrijk.

Napoleon trouwde met de dochter van de Oostenrijkse Keizer. Hij was nu het neefje van Lodewijk XVI.

48. La Grand Empire: verspreiding van de revolutie

De organisatie van het Napoleontisch rijk

In 1810 en 11 reikte zijn rijk het verst. Hij bezat bijna heel het continent (buiten de Balkan). Zijn rijk was in 2 verdeeld. Het hart was zijn Frankrijk met allemaal onafhankelijke staten rondom. Dit was zijn Grand Empire. Dan had je in het noorden en oosten geallieerde staten: Pruisen, Oostenrijk en Rusland. Allen waren ze in oorlog met de Britten. Napoleon had wel geen directe macht over deze geallieerde staten, ze mochten gewoon geen handel drijven met de Britten.

Napoleon gebruikte graag zijn familie om ze aan het hoofd te zetten van de onafhankelijke staten.

Napoleon en de verspreiding van de revolutie

In alle naties van het Grand Empire gebeurde de gebeurtenissen in een bepaalde volgorde.

1. De militaire bezetting van de Franse troepen.
2. De plaatsing van een binnenlandse satelietregering die gesteund werd door de lokale bevolking en willig was te collaboreren met de Fransen, die er voor zorgden dat er een constitutie was.
3. De interne structuur, van het overwonnen land, aanpassen naar Frans model.

Napoleon zag zichzelf als een grote reformist en een verlicht despoot.

Het vorige systeem waar de adel alle macht en geld had, was volledig geliquideerd. Boeren werden onderdanen van de staat, ze hadden vrijheid.

Overal in de Grand Empire verloor de Katholieke Kerk haar status als een publieke autoriteit. Er was godsdienstvrijheid over heel het Empire. Joden en ongelovigen hadden dezelfde burgerrechten. De burgerrechten waren gebaseerd op de woonplaats, niet religie.

Gilden werden verboden. De individuele recht om te werken werd algemeen verkondigd. Boeren waren vrij.

De algemene belasting werd de belasting van het land betaald door elke landeigenaar. De regering wist hoeveel land iedereen had, er was een uniform systeem om dit te meten (meter).

Hoofdzakelijk werden in de naties door Napoleon zelf de belangrijkste principes toegepast, buiten dat er niet werd gestemd. In elk land vond hij aanhangers: commerciële en professionele klassen, antiklerikalen en progressieven.

Ten slotte waren ook alle naties verplicht om geld en troepen te geven aan Napoleon.

49. De continentale blokkade: Groot Brittannië en Europa

Het grote doel was Groot Brittannië te vernietigen met de continentale blokkade. Maar Napoleon dacht veel verder, hij wilde een geünificeerd Europa onder zijn bewind.

Napoleon was voorstander wetenschap. Hij zag het als een essentiële, rationele bron van moderne kennis.

Britse Blokkade en Napoleons Continentale Blokkade

Europa had bijna niets nodig essentieel nodig dat uit Groot Brittannië kwam. Het doel was niet om de Europese import naar Groot Brittannië tegen te houden, maar elke andere boot dat naar Europa moest tegenhouden en vernietigen.

Napoleon speelde op de gevoelens van de mensen door te zeggen dat Groot Brittannië de echte slechterik was en dat Europa nooit economisch zich kon doorzetten als de Britten nog leven.

Napoleon beval dat geen enkele boot dat uit Groot Brittannië of zijn kolonies kwam te laten aanmeren. Ook al waren ze neutrale schepen. De Britten zetten daar tegenover dat elke boot dat in Europa wilde aanmeren eerst bij hun moest aanmeren, om zo Britse goederen te kunnen inladen. Napoleon beval dan weer op zijn beurt dat elke boot dat aanmeerde in Groot Brittannië kon worden geconfisqueerd.

Met heel Europa in oorlog was de Verenigde Staten de enige neutrale grootmacht om handel mee te kunnen voeren. De VSA kon alleen met GB of Europa handelen als het de wet brak. Dit zorgde ervoor dat VSA zich ging isoleren om niet in een oorlog verwickeld te geraken.

De continentale blokkade was niet alleen om de Britten te vernietigen. Ook om de economie van Europa te centraliseren rond Frankrijk zijn economie. Zo zou Europa een geheel worden en een kwestie van tijd worden dat ze de heerschappij over de zee zouden overnemen.

Het falen van de Continentale Blokkade

Het faalde, zelfs meer, het zorgde voor een tegenstrijdig gevoel over heel Europa. De droom van een eengemaakte Europa, onder Franse controle, was niet voldoende aantrekkelijk. Koloniale producten geraakten niet in Europa, hierdoor ontstond een bloeiende zwarte handel met de Britten. Sommige producten van de Britten kon men zelf elders produceren. Enkel waren er een paar problemen:

1. Transport, vele handel ging langs zee, wat niet meer mogelijk was door de Britten. Dus alles moest over de wegen wat zeer traag en moeilijk verliep.
2. Tarieven, elke natie hamerde op zijn soevereiniteit. Dit zorgde ervoor dat elk land tol hief op alles dat het land doorkruiste.

Er waren vele economische problemen ontstaan in de Grand Empire, vele werklozen (vooral in havens) en in Oost Europa was de impact het grootst.

Groot Brittannië economisch uitdagen was ook mislukt. Het verlies dat de Britten leden werd snel goedge maakt door met Zuid-Amerika te handelen. De Britse inkomsten verdubbelden.

50. Nationalistische bewegingen en nieuwe nationalistische culturen

De weerstand van Napoleon: Nationalisme

Europeanen begonnen te voelen dat ze misbruikt werden door Napoleon om Groot Brittannië te kunnen verslaan. En in alle landen (Frankrijk inclusief) werden mensen moe van de 'vrede' dat geen vrede was, de geruchten van een oorlog, de dienstplicht, de belastingen, verliezen van levens, verliezen van vrijheden en de grote expansionistische honger van Napoleon.

Nationalisme ontstond als een verzetsbeweging tegen het internationalisme van Napoleon. Want dat 'internationalisme' was voornamelijk Frans, de bewegingen waren Anti-Frans.

De beweging bestond uit liberalen en conservatieven.

Gedachtegang in Napoleons Duitse gebieden

De meest grootste nieuwe nationale beweging ontstond in Duitsland. De Duitsers rebelleerden tegen Napoleon, Franse samenleving, Frans leger en de verlichting.

Het Romantisme droeg bij tot een Duitse kritiek op het 18e eeuwse Frankrijk. Duitse ideeën verspreidden zich over Europa, de Volksgeist. Dit zorgde ervoor dat men de verschillen ging zien ipv de gelijkenissen over de mens.

Duitsers waren altijd al een non-politiek volk geweest. In het Heilig Roomse Rijk hechtte ze weinig belang aan politiek. Tijdens de Franse Revolutie begonnen ze na te denken over een eengemaakt Duitsland, dat een zeer sterke staat zou worden.

Hervormingen in Pruisen

Politiek gezien zorgden de revoltes tegen de Fransen voor grote en belangrijke veranderingen in Pruisen. Van alle Duitse staten, was het degene die het minst samenwerkte met Frankrijk.

Het grote probleem bij Pruisen was zijn militaire macht die te klein was. Napoleon kon alleen worden verdreven door militaire interventie.

Het leger was inspiratieloos, tegenover het Franse leger dat super gemotiveerd was om te vechten voor zijn land. Gneisenau zag dit. Hij zei om dezelfde inspiratie te hebben om alle burgers gelijk voor de wet te maken.

51. De omverwerping van Napoleon: Het congres van Wenen

Napoleon had het continent in zijn handen. Rusland en Turkije waren in oorlog rond de Donau, nergens anders was er nog oorlog, buiten in Spanje. De continentale blokkade was een totale mislukking, de Britten werden nog rijker en konden buitenlandse regeringen financieel ondersteunen tegen Napoleon.

Het volk van Europa werd steeds ongeruster, dromend naar nationale vrijheid, vooral in Duitsland. Maar, Napoleon kon alleen militair worden omvergeworpen. Wat niemand kon, buiten Rusland. Iedereen keek naar Rusland waarvan zijn relaties met Frankrijk waren verzuurd. Rusland kreeg alleen Finland voor zijn hulp, de Fransen sprongen niet bij tegen de Ottomanen en het was een doorn in het oog dat Polen Fransgezind was. En ze wilden terug handel kunnen drijven met de Britten.

De Russische campagne en de Vrijheidsoorlog

In december 1810 deden ze niet meer mee met de continentale blokkade. Brits-Russische handel floreerde weer. Napoleon wilde de Tsaar vernietigen, hij centreerde een leger van 700.000 man (grootste ooit in die tijd) in Polen.

Napoleon wilde een korte snelle oorlog, zoals zijn vorige oorlogen, hij nam weinig rantsoen mee (3 weken). Maar alles liep fout. Napoleon wilde zo snel mogelijk een decisieve slag tegen de Russen, maar deze trokken zich constant terug. Ze maakten de grond ook onvruchtbaar zodat de Fransen een voedseltekort leden. Uiteindelijk voor Moskou was er de slag van Borodino. Het was een pyrrusoverwinning voor Napoleon en hij ging Moskou binnen. Direct nadat hij Moskou betrad vloog het in de fik. Napoleon trok zich terug richting Polen met een zwak en uitgeput leger dat achtervolgd werd door de Russen. Napoleon wilde onderhandelen met de Tsaar, maar hij wilde er niets van weten. Het leger werd een groep ongedisciplineerd tuig dat constant werd aangevallen door Russen. La Grand Armée was niet meer.

Nu gingen alle Anti-Napoleontische groeperingen samenwerken. De Russen drukten door tot Oos-Europa. Oostenrijk en Pruisen (die troepen hadden gegeven om Rusland binnen te vallen) gingen nu aan de kant van de tsaar staan. In Duitsland vochten ze een vrijheidsoorlog tegen de Fransen. De Britten staken de Pyreneeën over naar Frankrijk De Britten pompten massaal geld in de andere regeringen. Een alliantie van Britse kapitalisten, Oost-Europese agrarische feodale voorstanders, Spaans klerikalisme, Duits Nationalisme, koningsgezinden en liberalen werkten samen om Napoleon te vernietigen.

Na de terugtrekking had hij in Frankrijk een nieuw leger opgesteld. Deze werd volledig vernietigd in het grootste slagveld tot WOI in Leipzig. De geallieerden begonnen dichterbij Frankrijk te naderen, maar hoe dichterbij hun doel waren, hoe minder vertrouwen ze hadden in elkaar.

Restauratie van de Bourbons

De coalitie vertoonde al tekenen van splitsing. Moesten ze samen vredesonderhandelingen voeren met Frankrijk, of allen apart? Hoe sterk mag het toekomstige Frankrijk nog zijn? Hoe moeten de nieuwe grenzen zijn? Wat voor regering moet ze hebben? Er was geen akkoord omtrent deze zaken.

De Britten wilden dat de Alliantie bleef standhouden voor het geval dat Frankrijk weer zou expanderen. De Britten alleen zouden Frankrijk nooit kunnen verslaan en ze hadden schrik dat Rusland Europa zou binnenvallen.

Napoleon abdiceerde in april 1814. Hij moest afstand doen van de troon wegens te weinig steun in Frankrijk zelf.

Sommige wilden een republiek, anderen dat Napoleons zoon de troon zou bestijgen, anderen een constitutionele monarchie en zelfs mensen die terug wilden grijpen naar het Ancien Regime. Ze dachten dat als de legitieme koning op zijn troon zou worden geplaatst, er weinig weerstand zou zijn van binnen-en buitenland. Dus hadden ze Louis XVIII op de troon gezet.

De Bourbon dynastie was terug gerestaureerd. Louis XVIII ondertekende het constitutioneel charter, deels verplicht door het volk en deels door de Russische Tsaar. Het volk eiste stemrecht (Alleen rijke Tatas), geen klassensysteem, 2-kamerparlement, erkenning van de Codé Napoleon, de Napoleontische regeling met de Kerk. Dit luidde een lange vrede in, in Frankrijk.

De regeling voor het congres van Wenen

In de eerste regeling werd beslist dat de vooroorlogse grenzen van Frankrijk zouden worden hersteld. Na deze regeling beslisten de geallieerden om een internationaal congres te houden in Wenen, om de toekomst van Frankrijk te bepalen.

De Britten kregen het overgrote deel van de Franse en Nederlandse kolonies. Dit zorgde ervoor dat ze gigantisch imperium hadden. Met Napoleon en zijn continentale blokkade te hebben verslagen, de opkomende industriële revolutie, zonder rivaal op de zeeën, geen vijand in de overzeese gebieden begonnen de Britten aan hun Gouden eeuw (1814-1914).

Congres van Wenen

Alle vertegenwoordigers van de Europese staten waren aanwezig, maar de procedure werd zo geregeld dat de 4 grote landen alles in handen hadden. Europa was in vrede en Frankrijk was ook vertegenwoordigd in het congres. Niemand van deze vertegenwoordigers wilde terugkeren naar het Ancien Regime, ze wilden de Europese vrijheden weer herstellen, dit wil zeggen; geen dominantie door 1 staat en goede machtsverhouding in Europa.

De grootste bedreiging voor de vrede was Frankrijk. Het congres besliste unaniem dat er verschillende sterke staten rondom Frankrijk moesten worden opgericht. Zoals het Koninkrijk der Nederland met huis van Oranje aan het hoofd, het Koninkrijk van Sardinië, Pruisen en Italië.

Voor de Duitse gebieden was er geen sprake van om het Heilig Roomse Rijk terug te herstellen. De Napoleontische reorganisatie had standgehouden. De 39 Duitse staten vervoegden zich in een bond, maar bleven nog wel soeverein.

Als laatste was er nog Polen, wat bijna het congres naar de vaantjes heeft geholpen. Met de van Napoleon zagen de Russen de kans schoon om Polen 'in te nemen'. Hij werd het staatshoofd van Polen. Polen had nog steeds een constitutie. Polen werd een pak kleiner.

De Honderd Dagen en hun nasleep

Napoleon ontsnapte uit Elba, ging naar Parijs en eiste de troon weer op. In het jaar dat Louis XVIII aan de macht was waren er vele rellen. Napoleon leidde zijn leger richting België.

De vijand wachtte hem op in Waterloo. De geallieerden wonnen. Napoleon abdicerde teruf en werd verbannen naar Sint Helena.

De Tsaar wilde een stap verder gaan, hij wilde een Heilige Alliantie smeden. Zijn voorstel was dat alle Europese monarchieën moesten zweren alle christelijke ideeën, waarden en voor de vrede te respecteren. Bijna iedereen ondertekende het, buiten: de Paus, Ottomanen en de Britten. De Heilige Alliantie was een verwerping van geweld. Het werd niet echt serieus genomen, men vond het bizar om geloof en politiek met elkaar te mengen. Volgens de liberalen was deze stap een onheilige alliantie tegen de vrede en vooruitgang.

De Vrede van Wenen had zijn sterke en zwakke punten. In Frankrijk was er weinig weerstand, waar vele mensen gewillig waren de veranderingen te accepteren. Het bracht een einde aan 2 eeuwen van oorlog over de overzeese gebieden. Problemen over de controle over Polen en het Duits-Oostenrijks Dualisme in Duitsland zorgde in geen 50 jaar voor problemen.

Maar het akkoord bracht geen voldoening aan nationalisten en democraten. Het was zelfs een grote teleurstelling voor de liberalen, zeker in Duitsland.

Het probleem dat het akkoord wilde oplossen was de machtsverhouding weer gelijk maken in Europa. Dit lukte zeer goed. Europa was voor lange tijd in vrede, met kleine oprispingen soms.

Besluit:

De Franse revolutie en imperium van Napoleon hebben de mensen doen inzien hoe een nieuwe, opener sociaal en professioneler systeem de natie veel beter deed renderen dan de traditionele monarchieën. De revolutie en Napoleon gaven de wereld nieuwe modellen van politieke organisatie en autoritaire regels. Tegelijkertijd zorgde de revolutie ook voor verspreiding van nieuwe concepten; mensenrechten, politieke participatie, democratische regeringen, economische organisatie en nationalisme dat al gauw in heel de wereld verspreid werd. Al deze ideeën hielpen om de moderne samenleving een vorm te geven.

De bloederige revolutie en Napoleons oorlogen zorgden voor vele vernielingen, maar beïnvloedde alle moderne samenlevingen in heel de wereld tot de dag van vandaag.

Hoofdstuk 11: Industrieën, ideeën, en de strijd voor Hervorming

De 1e Industriële Revolutie

- = Essentie: Handenarbeid en spierkracht → machinale productie
- = 2de revolutie van de 19de eeuw, niet politiek (cf. Fr. Rev.) wél **economisch omvormingsproces**.
Hierbij lag de nadruk op rijkdom, productietechnieken, exploitatie van natuurlijke grondstoffen, distributie van goederen naar de consument.
- **Waarom eerst in England?** Dankzij het politieke karakter, de enorme territoriale expansie in de 18de eeuw en de maritieme dominantie waardoor de afzetmarkten vergrootten, alsook sociale beloningen voor het nemen van risico's en doorvoeren van innovaties.
- **Industrialisatie** maakt het monarchen en aristocraten moeilijk om hun macht te behouden over het publiek, dankzij vernieuwing in de sociale context.
- **Bevoordelen van** de liberale, moderniserende principes en wettelijke rechten uit de Fr. Rev.

=> **Europese werelddominantie** i/d 19de eeuw

52. Industriële Revolutie in England

De Agrarische Revolutie in England

Tot 1832 domineren de grootgrondbezitters de Britse regering.

- **Waarom England?** uniek fenomeen (>< Europese land = lijfeigenschap)
- **Waarom 'Agrarisch'?** Landeigenaars willen hun inkomen verhogen en experimenteren hierdoor in de landbouw en veeteelt. Dit leidt tot een introductie van nieuwe werktuigen en producten.
 - Nood aan volledige controle over hun grondgebied
 - => >< oude dorps-systeem van gemeenschappelijk land, etc.
- ° **Enclosure-acts:** zorgen ervoor dat grote landbouwbedrijven kunnen ontstaan via de afbakening van gronden.
 - Kleine boeren worden uitgekocht
 - Hierdoor komt het land in handen van een beperkte land-elite
- Door de inbreng van nieuwe technieken zal men steeds minder boeren nodig hebben om eenzelfde voedselproductie te verzekeren
 - + stijgende bevolking
 - => enorm arbeidsoverschot dat men kan gebruiken in nieuwe sectoren (= cf. industrie)
- **Noot:** Niet de Industriële Revolutie zorgt voor het massaal ontstaan van **dagloners**, wel de Agrarische Revolutie!

Industrialisatie in England: stimulansen en uitvindingen

Enkel een land dat reeds rijk was van handel en landbouw kon de mechanisering in gang brengen, doordat zij het kapitaal en de tijd had om (vaak aanvankelijk verlieslatende) uitvindingen te realiseren.

- **Winst-motief:** 18de eeuw: uitbreiding koloniaal rijk, maritieme dominantie en stijging afzetmarkten. Om een stijging in de verkoop te realiseren, moest er eerst een stijging in de productie plaatsvinden.
- **uitvindingen in de textiel-industrie:**
 - ° schietspoel door John Kay

- Richard Arkwright introduceert een 2de generatie van weefmachines die, later, ook nog machinaal zullen aangedreven worden
- => export van textiel zal de helft van het totaal gaan bedragen
- **Stoommachine van James Watt:**
 - Nood: wegpompen van water uit diepere mijnschachten
 - Later: **transport**
 - Getrokken door paarden —> de eerste stoom-aangedreven locomotief

Enkele sociale gevolgen van industrialisatie in England

De nieuwe fabrieken (nadruk: textiel en mijnen) hadden enkel nood aan **ongeschoolde arbeid**. Deze fabrieken betaalden een goed loon, naar standaard van ongeschoolde arbeid. Toch was dit loon van een arbeider niet genoeg om zijn gezin te steunen:

- Ook vrouwen en kinderen moeten werken
- Werkdagen van +14 uur met zware arbeid
- 'vakantie' = werkloosheid (men is volledig overgeleverd aan de grillen van de markt)
- geen sociale bescherming

De 'katoenheren':

Deze mannen kunnen gezien worden als de eerste industriële kapitalisten

Klassieke "Laissez-faire"-economie

Adam Smith: Ziet de economie als een gegeven met een **zelfregulerend** karakter, zonder inmenging van de staat.

- Hierbij spreken we over de **vrije markt**, waarbij deze gereguleerd is door natuurlijke wetten, zoals vraag-en-aanbod. De mensen moeten hun eigen interesses navolgen en deze som zal leiden tot een bonus, bovenop de algemene welstand en vrijheid.
- Rol **overheid:** voorzien van gematigde wetten en betrouwbare rechtbanken, alsook veiligheid.
- arbeiders: moeten niet verwachten om meer te verdienen dan het uiterste minimum

Verskil tussen de oude landbouwmaatschappij en de industrie is dat de **ellende beter zichtbaar** is (dit wil niet zeggen dat er meer ellende is!).

53. De opkomst van de '-ismen'

Combinatie van industriële machten en Franse Revolutie zou tot een snelle toename leiden van nieuwe doctrines en bewegingen. Deze zouden vervolgens gezamenlijk bijdragen tot algemene Europese Revolutie van 1848.

Dit wil echter **niet** zeggen dat deze ideeën nieuw zijn, de meesten van hen hadden reeds hun origine in de Verlichting of daarvoor, **wel** waren ze prominenter aanwezig door een hevig activisme en partij-gevoel.

Deze 'ismen' werden gedragen door de opkomende analytische ideeën van de **sociale wetenschappen** en ontwikkelden instellingen waarmee de intellectuelen hun ideeën konden overdragen naar andere sociale groepen en bewegingen.

Romanticisme

Voornamelijk een theorie van literatuur en kunst, waardoor vragen over de natuur van menselijke kennis, over de relatie gedacht-gevoel, etc. domineerden. Nadruk op ideeën van creatieve individuen, en niet op de regels van klassieke kunst en literatuur

- **onklaseerbaar:** voorliefde voor het mystieke, onderbewuste, onbekende, niet-ratio, etc.
 - => Heropleving van de Middeleeuwse Gotiek
- Natuur > Cultuur
- het '**Genie**': dynamische geest die niet word gebonden door regels, maar zijn eigen wetten en regels maakt. Hierbij kan het gaan om een individu of een gemeenschapsgevoel van een volk of natie.

- nauw verbonden met nieuwe vormen van **nationalisme**

Klassieke Liberalisme

° Spanje onder de oppositie tegen het Napoleontische bewind, verschuift het naar het Frankrijk van 1814, waar de Bourbons net aan de macht waren gekomen, en het kan gezien worden als een anti-royalistisch idee.

Wie? ondernemende landeigenaars en mensen uit de handel

- vertrouwen in de menselijke capaciteit tot zelfregering

Wat?

- Nationaal:
 - Willen een parlementaire regering (stemmen van gunstige wetten)
 - Vrijheid van pers en recht op vereniging
 - Aanvankelijk: geen individuele stemmen voor iedereen
 - zien de Kerk en aristocratie als obstakels naar vooruitgang
 - Geloof in de maakbaarheid van het individu via onderwijs
- Internationaal:
 - vrijheid van handel via het afschaffen van tolmuren
 - hierdoor zou elk land producten maken die ze het best kon verkopen op de internationale markt, waardoor de levensstandaard en rijkdom zou toenemen
 - anti-oorlog en anti-revolutie

Radicalisme, Republikenisme en Socialisme

1820 in England: **Filosofische Radicalen** uit de leiders van de arbeidersklassen en nieuwe industriële kapitalisten die niet vertegenwoordigd werden in het Parlement.

- **Doel:**
 - de verbreding van liberale claims naar de bredere lagen van de bevolking
 - zeer democratisch: stem voor elke volwassen man
 - Totale hervorming van ziekenzorg, gevangeniswezen, clerus, etc.
 - Anti-Kerk / -landeigenaars/ -adel

Continent: **Republikeinen:** minderheid in Europa, bestaande uit intelligentsia, veteranen, etc. voor wie de 1e Franse Republiek van 1793 nog een levend gegeven was.

- **Doel:**
 - Algemeen kiesrecht
 - Pro-parlement (minder als de Radicalen)
 - Katholieke Kerk / aristocratie / monarchie wordt gezien als de vijand

Socialisten: In algemene zin zelfde politieke visie als de Republikeinen, maar met enkel toevoegingen.

- Voor de Revolutie van 1848: diverse groepen met identieke ideeën:
 - Economie wordt gezien als doelloos en chaotisch waarbij een selecte elite een te grote economische macht bezit, waardoor zij een monopolie hebben op werkgelegenheid, uitbetaling van lonen en uurregeling, etc.
 - **Doel:**
 - Meer gelijke verdeling van inkomen
 - harmonie, samenwerking en associatie
 - Tegen de liberale "laissez-faire"-visie
 - **Saint-Simoniërs en Fourier:**
 - Voorstanders van een utopisch socialisme, waarbij men publiek eigendom van kapitaal, land en gereedschap vooropstelt.

Feminisme

Gebaseerd op ideeën uit de verlichting: hervormingen, mensenrechten, onderwijs en vooruitgang, waardoor ze relaties zullen hebben met republikeinen, radicalen en socialisten

Doel:

- vergroten van de rechten van de vrouw in de publieke en private sfeer met bijvoorbeeld de deelname aan debatten
- nieuwe stem- en burgerrechten
- Regulering van het familie-leven en onderwijs, eigendom, scheiding om de onafhankelijkheid van de vrouw te vergroten

Nationalisme in West-Europa

° in vele gebieden als reactie op het internationale Napoleontische systeem, met afzonderlijke gevoelens van politieke en culturele traditie afhankelijk van de plaats. In de uiterst westelijk gelegen landen waar nationale eenheid al bestond was het eerder een verzameling van politieke en culturele gedachten. In de minder westelijke gebieden (Italië, Duitsland, Polen, etc.) waar mensen verdeel zijn geraakt, wordt nationalisme een middel tot bewuste politieke actie.

Herder's Volksgeist: een beweging geleid door intellectuelen die beginnen met een cultureel nationalisme, bestaande uit een eigen taal, geschiedenis, wereldvisie en cultuur dat moet geperfectioneerd worden.
—> politiek nationalisme: elke natie moet een eigen soevereine staat creëren ter behoud van het cultureel nationalisme. Regerende autoriteiten mogen enkel gebieden/volken besturen met eenzelfde nationaliteit en taal.

- **Probleem:** extreme mixture of languages van het Habsburgse Rijk en in concreto alle gebieden ten oosten van Frankrijk.
- **Gevolg:** nationalisten worden gezien als revolutionairen die vervolgd moeten worden, waardoor zij gaan opereren vanuit geheime organisaties waarbij intrede en geheime rituelen noodzakelijk worden ter voortbestaan.

De filosofie van Hegel

thesis —>

Realiteit: Verdeeldheid

antithesis —>

tegenidee: eenheid

synthesis —> *thesis* etc.

meer en meer geünificeerd Duitsland

List's economics: omschrijft hiermee dat de Vrije Makrt volgens England enkel van toepassing is op dat land en diens ideeën van industrialisatie

Nationalisme in Oost-Europa

Polen en Hongaren: politiek actieve nationalist

Polen: wens tot herstel van hun Poolse Staat

Hongaren: wens tot autonomie van hun koninkrijk binnen het Habsburgse Rijk

Voor de rest van Oost-Europa is het nationalisme een eerder culturele aangelegenheid.

Begin 19de eeuw: nationale intellectuelen beginnen eisen op te leggen tot het bewaren van hun cultuur via studie van taal, geschiedenis, folklore en beginnen het volk warm te maken om de vreemde gewoonten op te geven en terug te keren naar de eigen gemeenschap.

=> Slavische Wedergeboorte

Rusland: trage ontwikkeling van het nationalistisch gevoel doordat Tsaar Alexander I een Westerse oriëntatie verkiest. Maar na zijn dood (1825) begint ook hier het Slavische gevoel van eenheid zijn intrede te doen.

54. De lekkende dam en de vloed: nationaal niveau politieke reactie en hervormingsbewegingen na de vrede van 1814-1815 in functie van het voorkomen van een gelijkaardige gebeurtenis als de voorbije 25 jaar onder Napoleon.

Frankrijk

1814: Louis XVIII zit in een oncomfortabel Frankrijk. Met de terugkeer van Napoleon uit ballingschap op Elba, scharen veel contra-revolutionairen zich achter Napoleon.

1815: Wanneer de Bourbons opnieuw weten op de troon te geraken breekt een "witte terreur" uit. Hierbij worden Bonapartisten en republikeinen vermoord, alsook Protestanten. Wanneer de Kamer van Afgevaardigden in 1815 blijkt meer reactionair en royalistisch te zijn, beseft Louis XVIII om zijn handen af te houden van deze woedende revolutionaire groeperingen.

1820: Hertog van Berry (neef van de koning) wordt vermoord

1824: Louis XVIII → Charles X (oom en vader van de vermoorde Hertog)

- Laat zichzelf kronen in Reims: breekt het Katholieke verzet
- Kan het revolutionaire Republikeinse kamp, alsook het liberale en constitutionele uitroeien

Polen:

Congres van Wenen: constitutioneel koninkrijk met de Russische Tsaar als koning.

- Tsaar wil geen tegenstand
 - ° sterk nationalistische gevoelens
 - ontevredenheid met de opgelegde grenzen en dromen naar de terugkeer van het koninkrijk voor 1772.
- >< Rusland

Reactie na 1815: De Germaanse Staten en Brittannië

Duitsland:

° Nationale ideeën en gevoelens aan de universiteiten, waarbij zowel professoren als studenten enorm vatbaar zullen blijken te zijn voor het concept van de *volksgeist*. Deze nationale ideeën hadden de neiging om het Duitse volk op te hemelen, waardoor er zich een democratische oppositie begon te vormen tegen de aristocraten, prinses en koningen.

° **Burschenschaft:** studentenverenigingen:

- Devotie van drinken en dueleren → politieke discussies

Wanneer in 1819 een student de Duitse schrijver Kotzebue vermoordt, grijpt **Metternich** in.

- Ziet dit nationalisme als een bedreiging van de bevoorrechte positie van Oostenrijk en de algemene politieke balans in Europa
 - Heeft echter geen autoriteit in Duitsland, behalve dat Oostenrijk een lid was van de Duitse federatie
 - => **Carlsbad-Decreten:** ontbinden van de *Burschenschaft*, instellen van regering-vertegenwoordigers in de universiteiten, en controle op de inhoud van geschriften (boeken, kranten,...)
- => succesvol

Brittannië:

Na Waterloo: oude tradities en sociale problemen door de industrialisatie. Maar ook vrees voor de import van agrarische producten en de implosie van de graanprijzen.

=> ° **Corn-laws:** toltarieven van die mate dat import van graan quasi onmogelijk werd

=> landeigenaars en hun boeren bevoordeeld / dagloners en arbeiders gebukt onder de prijzen doordat er een terugval was in werkgelegenheid en lonen (in de nasleep van de oorlogen tegen Napoleon)

=> politiek **radicalisme** verspreidt zich

=> opstanden en massa-verenigingen => 1819: **Peterloo-Massacre:** 11 doden, 113 gewonde vrouwen

=> ° angst bij de regering: Six Acts (1819)

- verbod op publieke vergaderingen
- dure zegel-tax op kranten
- toestemming huisdoorzoeken

55. Lekkende dam en vloed: internationaal niveau

Reeks van congressen vinden plaats na 1814-15 tussen de Europese Grootmachten, waarbij de Heilige Alliantie zal optreden als een onderdrukkend middel van revoluties en liberale activiteiten.

Congres van Aix-la-Chapelle: 1818

Ook wel Aachen genoemd.

Agenda:

Terugtrekken van troepen uit het bezette Frankrijk, met als argumentatie dat de Franse vorst Louis XVIII nooit populariteit zou kunnen verwerven in een land dat bezet wordt door buitenlandse troepen. => akkoord!

Tsaar Alexanders internationalisme:

- suggereert oprichting van een permante Europese unie met een internationaal leger om staten te beschermen tegen geweld. Hierbij gelooft hij dat landen waarin opstanden niet zullen ontstaan, sneller geneigd zullen zijn tot constitutionele en liberale hervormingen.
 - Geen akkoord

Atlantische slavenhandel + Piraterij in MZ

- Akkoord dat deze moeten gestopt worden, maar doordat dit zou betekenen om volledig afhankelijk te zijn van de Britse vloot, zijn velen terughoudend uit angst om de maritieme vrijheid kwijt te raken.
 - De Britten zelf wilden hun vloot niet onder internationaal gezag plaatsen
 - => geen oplossing
-

Congres van Troppau: 1820: Revolutie in Zuid-Europa

Oorzaak: revolutionairen in een minder efficiënt en meer corrupt land => instorten van de Spaanse en Napolitaanse regeringen. Metternich ziet een revolutionair gevaar dat de nationale grenzen niet respecteert en roept uit schrik voor beschadiging van de Italiaanse sfeer een vergadering van de Grote Machten samen, in de hoop een internationale autoriteit te gebruiken voor het onderdrukken van de revolutionairen.

2 problemen:

- GB en Frankrijk zijn zich maar al te bewust van het politieke spel van Metternich
- De houding van Tsaar Alexander (pro-constituties) tegenover de oprichting van een constitutionele monarchie in Napels
 - Wel van overtuiging dat constituties moeten worden geschonken door legitieme heersers en niet worden gegrepen door revolutionairen => laat zich overtuigen door Metternich.

=> Protocol van Troppau:

Alle erkende Europese staten moeten worden beschermd door een collectieve internationale actie, ten voordele van vrede en stabiliteit, tegen interne veranderingen teweeggebracht door geweld.

MAAR: niet aanvaard door GB en Frankrijk

=> **kloof** tussen West en Oost: Frankrijk / GB >< Pruisen / Rusland / Oostenrijk

Congres van Verona: 1822: Spanje en het Midden-Oosten

Twee **uitlopers** van de vorige revolutionaire opstanden: men vlucht richting Spanje en Midden-Oosten.

Alexander Ypsilanti leidt een gewapende groep Roemenië binnen. Hierbij hoopt hij steun te krijgen van alle (pro-)Grieken in het Ottomaanse Rijk en van de Tsaar. De Tsaar is echter gebonden door het Protocol van Troppau en kan zich niet inlaten met revolutionairen. In Roemenië zelf botst Ypsilanti op een beperkte interesse in de Griekse cultuur. Al snel lijdt hij een nederlaag tegen de Turken.

De Franse regering vraagt aan het Congres van Verona toelating tot het uitzenden van een leger over de Pyreneeën. 200.000 Franse soldaten marcheren doorheen **Spanje** en botsen op een miniem verzet.

Latijns-Amerikaanse onafhankelijkheid

Motieven voor revolutie

- **Economisch:** GB was reeds meer dan een eeuw economisch actief in Spaans Amerika en had tijdens de Napoleontische Oorlogen haar export naar dit gebied vertwintigvoudigd. Hierdoor ontstonden belangrijke handelsbelangen die niet uitkeken naar de restauratie in 1814, waardoor de Spaanse koning Ferdinand VII terug op de troon kwam

Politiek: Creolen zijn niet akkoord met het aanstellen van Spanjaarden in de hoge ambten van hun rijk.

revoluties

- 1808: gericht tegen Joseph Bonaparte en uitvaardigen van hun loyaliteit tegenover Ferdinand VII
- 1814: Wanneer Ferdinand hen niet tegemoetkomt wanneer hij opnieuw gekroond wordt, keert de Latijns-Amerikaanse bevolking zich tegen hem.
 - Bolivar: bevrijder van Venezuela en Colombia
 - San Martin: bevrijder van Argentina en Chili
 - Beiden: Peru

Problemen

Bewegende nationale grenzen, interne conflicten, geweld, burgeroorlogen, poging tot verovering, successie-problemen.

Congres van Verona

Russische Tsaar ijvert voor Europese tussenkomst in Spaans Amerika, in de lijn van het Protocol van Troppau. GB weigert, in de context dat met meer onafhankelijke landen er meer vrijhandel kan plaatsvinden. Hierdoor kon er geen gewapende vloot de oversteek maken.

Monroe-doctrine

Andere steun kregen de Zuid-Amerikanen van de kant van de VS. De in 1823 uitgevaardigde doctrine verklaarde dat pogingen ondernomen door Europa om de Zuid-Amerikaanse landen terug in een koloniale positie te dwingen, zouden gezien worden als een onvriendelijke act door de VS.

Het einde van het Congres-systeem

Einde van de pogingen om een formele internationale regulering inzake Europese zaken te realiseren. Dit komt doordat dankzij Alexanders overschakeling naar het conservatisme van Metternich, dit enkel maar een behoud van het status quo zou betekenen.

Werd er gehandeld in de vorige conflicten (Napels, Spanje) dan ziet men dat dit in de kern een handelen was voor eigen gewin.

Dit ineenzakken van het internationale verdrag betekende twee zaken:

- Liberalisme
- Nationalisme krijgen

speelruimte.

De Decemberrevolutie in Rusland: 1825

Dood van Alexander I in 1825 => ° revolutie

Gedurende de militaire campagnes van 1812-15 waren veel Russische officieren in contact gekomen met vreemde ideeën, die ze gaan meebrengen naar Rusland. De oprichting van geheime verenigingen ambiëren uiteenlopende zaken (Constitutioneel Tsarendom, Republiek, etc.).

Broer van Alexander I, **Constantijn**, had zijn aanspraken verworpen ten gunste van zijn broer **Nicholas**, maar wordt in december 1825 toch verkozen.

=> **Decemberrevolutie** = 1e manifestatie van de moderne revolutionaire beweging in Rusland.

=> Nicholas I zal tot 1855 een **onvoorwaardelijk en despotische autocratie** voeren

56. De doorbraak van het liberalisme in het Westen: Revoluties van 1830-32

Traag doorsijpelen:

- 1825: onafhankelijkheid Latijns-Amerika
- GB en Fr. uit de internationale vergaderingen
- Griekse nationalistische bewegingen tegen de Turken
- Grieken >> idee van een neo-Grieks rijk: Rusland enige dominante factor in Balkan
 - tegen de zin van Fr. en GB
- 1829: onafhankelijkheid Griekenland

Frankrijk: de Juli-Revolutie van 1830

Vanaf 1824 zijn er duidelijke pogingen tot de **wederopstand van het Ancien Régime**. Hiertegen zal zich een sterke oppositie vormen. Wanneer in maart 1830 de Kamer van Afgevaardigden een decreet uitvaardigde waarin gesteld wordt dat ze geen enkel vertrouwen meer heeft in de regering, zal Charles X de Kamer ontbinden en nieuwe verkiezingen eisen. Opnieuw wordt er duidelijk gestemd tegen de vorst.

Charles X zal hiertegen reageren via de uitvaardiging van vier ordonnanties, die de aanleiding zullen zijn van de daaropvolgende **juli-revolutie**.

- 1: ontbinden van de nieuwgevormde Kamer
 - 2: censuren van de pers
 - 3: terugschroeven kiesrecht bankiers, handelaars en industriëlen
 - 4: verkiezing ten voordele van de aristocratie
- => 3 dagen van barricades in Parijs, waarmee de politie en het leger werd geweerd
=> Charles X **abdiceert** op 29 juli 1830

Lafayette brengt de hertog van Orléans naar voren als het antwoord op Frankrijk haar probleem. De Kamer aanvaardt hem als nieuwe vorst, onder de voorwaarde dat deze het constitutioneel charter van 1814 naleeft.
=> **Louis-Philippe** koning tot 1848 = **juli-monarchie**

België en Polen: Revoluties van 1830

Hollands-Belgische Unie:

- Economisch: zeer voordelig, doordat de sterke Belgische industrie gebruik kan maken van de export-capaciteiten van de Nederlanden
- Politiek: Zeer nadelig, doordat de Nederlandse vorst er absolutistische ideeën op nahield.
- Religieus: Belgische Katholieken zijn gekant tegen het Nederlandse Protestantisme
 - ° rellen in Brussel: eisen lokaal Belgisch zelfbestuur —> Willem I reageert met militaire harde hand —
 - > eisen politieke onafhankelijkheid

De Russische Tsaar Nicholas I wil troepen sturen naar België om de Belgische opstand neer te slaan, maar geraakt niet door Polen doordat ook daar een revolutie was uitgebroken. De Poolse nationalistenvragen namelijk hun kans met de Juli-Revolutie in Frankrijk en waren gekant tegen de Russische troepen die de vrijheid in het Westen wilden onder de knoet houden.

=> Poolse Revolutie: eisen in Januari 1831 het aftreden van hun koning (Tsaar Nicholas I), waarop deze een enorm leger stuurt waartegen de Polen niet zijn opgewassen. Hierdoor moeten de Polen zelf om steun vragen:

- GB: zelf interne problemen
 - Fr: vers gezetelde Louis-Philippe wil niet onmiddellijk overkomen als een probleemzoeker.
- => Poolse weerstand = gebroken en Polen wordt volledig geannexeerd in het Russische Rijk

De Belgen verkiezen Leopold von Saksen-Coburg-Gotha als hun vorst, een Germaanse prins dit ingetrouwd was in het Britse koningshuis en de oom zou worden van de later Queen Victoria.

=> ° verdrag:

- België is neutraal
 - in de onmogendheid tot het vormen van allianties
 - Verzekerd van geen invasies van elk van de 5 grootmachten.
-

Groot-Britannië: hervormingen

Liberale Tory Regime

- gevoelig voor de noden van het Britse handel en vrijhandel
- ondermijnen de wettelijke positie van de Kerk van England
- afschaffing van de doodstraf voor honderden delicten

2 zaken konden ze niet veranderen:

- Elite-lidmaatschap House of Commons
- Corn Laws: leggen hoge invoertarieven open om de Britse landbouwbedrijven te beschermen om zo de import te beperken en de broodprijzen hoog te kunnen houden en de eigen productie te beschermen
 - Hoge prijzen graan en dus ook brood
- Protest tegen kiessysteem dat grootgrondbezitters bevorderde
 - Boroughs mogen de leden van het Parlement verkiezen
 - 500.000 kiesgerechtigden —> 1 op 20 mannen
 - *Rotten Boroughs*
 - Industriële boroughs in het Noorden ondervetegenwoordigd

- Hervormingsgezinde tegenpartij: de *whigs*

- stellen keshervorming voor

Enorm rijk scala aan problemen en rellen volgen tot...

- Reform Bill (1832)
 - 813.000 kiesgerechtigden —> 1 op 8 mannen
 - industriële boroughs beter vertegenwoordigd
-

Britannië na 1832

Aristocratische Whigs + radicale industriëlen + Liberale Tories => ° **Liberal Party**

1833: afschaffing slavernij in het Britse Rijk

1834: nieuwe **Poor Law**

1835: modernisering van het lokale bestuur in de steden

1836: meer persvrijheid inzake regeringszaken / herziening Kerk van England: inkomen, administratie

Tories lanceren tegenoffensief

- waren nog steeds de grootgrondbezitters (mijnen en landbouw)
- Publiceren over de wantoestanden van de oprukkende industrialisatie
- 1833: **Factory Act**: verbod op kinderarbeid (jonger dan 9 jaar)
- 1842: verbod op tewerkstelling vrouwen en meisjes in de mijnen, en jongens minder dan 10j.
- 1847: **Ten Hours Act**: vrouwen en kinderen: nog maar 10uur werken

1846: intrekken **Corn Laws**

57. Triomf van de West-Europese bourgeoisie Jaren na 1830 kunnen gezien worden als een 'gouden eeuw' voor de bourgeoisie. **Betekenis** van het woord verandert:

Niet van nobele afkomst, verdiende een inkomen via handel, eigendom, etc.

—> oncultiveerde die enkel nog geïnteresseerd is in het maken van winst **OF** iemand die zich in de mogelijkheid bevond tot het inhuren van arbeidskrachten => in concreto: **de werkgever** Nationale inkomen bleef ongebreideld stijgen, maar enkel een miniem deel ging naar de arbeiders. De rest ging naar de kapitaal-eigenaars. Hierdoor ziet men dat er een beperkte markt is voor consumentengoederen, en dat het kapitaal voornamelijk wordt gespaard of herinvesteert

De frustratie en de uitdaging van arbeid

Uitgesloten van de regering, zoekt men andere wegen om inspraak te kunnen uitoefenen: revolutionair of utopisch. Maar men ziet wel dat voornamelijk sociale en economische hervormingen primeren, en niet de politieke.

Tegelijkertijd ziet men dat de arbeiders werden geïndoctrineerd door voornamelijk economen die zeggen dat het behoud van een laag loon fundamenteel is, en dat de enige uitweg het oprichten van een eigen zaak was. Dit doctrine hield in dat de arbeider verkocht (arbeid) en dat de werkgever kocht. Hierbij kon het loon variëren afhankelijk van vraag-en-aanbod.

The Poor Law - 1834

Behoud van de arbeidsmarkt door hulp onaangener te maken dan de arbeid, via bv. armenhuizen en werkhuizen.

Socialisme en Chartisme

Socialisme zal zich snel weten te verspreiden onder de arbeidersklassen vanaf 1830. **Chartisme**: anti-kapitalistisch. Sociale hervormingen mogelijk door vertegenwoordiging van de arbeiders-klassen in het Parlement te winnen.

2-voudige verwerpen van het Charter (1ex = 1.00.000 handtekeningen / 2ex = 3.300.000) uit angst dat de politieke democratie eigendomsrecht en het economische systeem zou aantasten. Klein vertrouwen in de kapitalistisch industrie blijft dankzij de **Mines Act** en de **Ten Hours Act**. Hoofdstuk 12. Revoluties en de herinvoering van de orde, 1848 – 1870

58. Parijs: Het spectrum voor sociale revoluties in het Westen

De "februari" revolutie in Frankrijk

Hervormers organiseerde, tegen de wens van de koning in, een feestmaal in Parijs op februari 22 1884. Vervolgens zou een demonstratie op de straten volgen. Op 21 februari werd deze manifestatie door de regering verboden. Diezelfde nacht werden er in de buurten van de werkende klasse barricades opgesteld door het volk.

De Nationale Garde werd door de regering samengeroepen, maar deze weigerden op te treden.

- De koning beloofde electorale hervormingen
- Republikeinse heethoofden demonstreerden voor het huis van Guizot, hierbij vielen 20 slachtoffers. Deze werden door de straten van Parijs geparadeerd wat resulteerde in enorme rellen
- februari 24: Koning Louis Philippe vlucht het land uit

Afkondiging van de republiek - Er werd een voorlopige regering opgericht bestaande uit 10 leden, wachtend op de verkiezingen

Louis Blanc - Wilde dat de voorlopige regering een gedurfd sociaal- en economisch programma door te voeren

- Er werden Nationale Workshops opgericht (lichtelijk naar het model van Blanc). Dit vanuit een nieuw staatsorgaan nl. De arbeidscommissie

- Deze zouden in principe arbeid in sociale en niet privaten handen moeten houden. Dit werd zelden doorgevoerd aangezien ze bang waren dat dit zou uitdraaien als concurrentie
- Een ander idee was de doorvoering van de 10-urendag zoals dat in GB al had plaatsgevonden, dit was zonder succes
- De arbeidscommissie zal echter wel succesvol zijn in het beëindigen van de slavernij in de Franse kolonies

De Nationale Workshop - Regionaal project ter ondersteuning van de werkloosheid

- Vrouwen mochten niet meedoen
- Mannen van alle klasse en stillen, met of zonder ervaringen werden buiten Parijs aan het werk gezet
- Kregen 2 franken per dag
- Al snel werd het project een succes met als gevolg dat er te veel mannen wilden deelnemen maar er te weinig jobs vrijwaren

De Assemblée Constituante kwam op 4 mei 1848 samen. Deze groep verving de tijdelijke regering met een eigen tijdelijke bestuursraad, deze was niet socialistisch en tegen de voorlopige regering die was opgesteld.

De levensstandaard van de werkende klasse was laag.

De "juni dagen" van 1848

Parijs op de vooravond van een revolutie - Aan de ene kant stonden de nationaal verkozen Assemblée Nationale. Aan de andere kant de eerder opgerichte Nationale Workshops waarbij enorm veel mensen samen kwamen en elkaars ideeën konden verspreiden

- Het zijn deze werkende mensen die op 15 mei de asociale Assemblée Constituante aanvallen, wegdreven en een eigen tijdelijke regering oprichtte
- de Nationale Garde reageerde hierop en reconstrueerde de Assemblée Constituante
- De Assemblée beëindigde de Nationale Workshops om het socialisme in Fr. uit te roeien. Ze gaven de deelnemers het alternatief om te werken in het leger, over te gaan naar provinciale workshops, of uitwijzing uit Parijs d.m.v. brute kracht
- De hele arbeidersklasse in de stad weigerde
- Er werd een staat van beleg afgekondigd (noodtoestand), hierbij werd de burgerlijke uitvoerende macht ontslagen en alle macht overgelaten aan het Generaal Cavaignac en het leger

Klasse oorlog - 20.000 man van de workshop trokken ten strijde, samen met duizenden mannen en vrouwen van de werkende klasse

- De straten van Parijs werden een labyrint van barricades verdedigd door een vastberadene groep mensen
- Na drie dagen waren 10.000 mensen dood of gewond door de strijd. 11.000 werden opgesloten en op beslissing van de Assemblée gedeporteerd naar de kolonies
- In welke mate deze rellen een echte klasse strijd was is twijfelachtig

→ De verhalen van de gebeurtenissen verspreidden zich als een schokgolf door Europa

Heropleving van de Chartistsische agitatie

- Sinds de “februari” revolutie in Frankrijk werden er opnieuw petitie in GB verspreid die al snel 6 miljoen handtekeningen zouden dragen
- Er verzamelde een nieuwe Chartistische conventie in GB die zich zou gedragen als de Assemblée constituante in Fr.
- Er heerste een gewelddadige militante minderheid binnen de groepering, deze begon zich te wapenen en voor te bereiden op een gewapend conflict
- Her en der braken rellen uit
- De petitie werd naar de House of Commons gebracht, deze schatten dat er “slechts” 2 miljoen handtekeningen waren en weigerden hier aandacht aan te besteden
- Eén van de revolutionaire leden in Londen bleek een spion te zijn van de regering legde alle plannen bloot en het revolutionaire comité werd opgepakt (→ Deze groep bestond uitsluitend uit de militante minderheid)

→ De gedachten van sociale revoluties heersten over Europa, dit had effecten langs beiden kanten. De arbeiders kwamen op voor hun rechten en de rijkere, machtigere klassen vreesden voor hun geld en positie.

De opkomst van Louis Napoleon Bonaparte

Na de “juni” revolutie in Frankrijk werd besloten om een republiek op te richten waarbij de sterke uitvoerende rol in de handen kwam van een President. Deze zou direct verkozen worden door algemeen kiesrecht voor mannen, nog vooraleer de grondwet volledig afgewerkt was. Uit de 4 kandidaten zou Louis Napoleon Bonaparte winnen met een verpletterende meerderheid.

Bonapartes achtergrond

- Geboren in 1808 als neef van Napoleon
- Zijn vader was tijdens z'n geboorte koning van Holland
- Wanneer Napoleon's eigen zoon stierf werd Louis het hoofd van de Bonaparte familie
- Hij streefde naar een herleving van het voormalig Napoleontisch rijk
- Hij mislukte in de overname van Strasbourg en Boulogne
- Werde tot levenslang bestraft maar ontsnapte in 1846 en vluchtte naar GB
- Ondertussen heerste er in Frankrijk een sterk melancholisch gevoel naar de “goede” tijd gedurende de heerschappij van Napoleon

Napoleon III wordt President

- Aangezien ook voor het volk verkiezingen een vrijwel nieuwe ervaring was, is het meer dan logisch dat er gekozen wordt voor een herkenbare naam als Napoleon
- Napoleon werd president van de 2de Franse republiek
- De Assemblée Constituante verdween en vernieuwde zich tot een Assemblée Législative in mei 1849. Ook deze werd door algemeen mannelijk stemrecht verkozen
 - 2/3de van de leden waren monarchisten, maar deze waren in 2 groepen verdeeld nl:
 - De Legitimisten (stonden achter de dynastie van Charles X)
 - De Orléanisten (stonden achter de Bourbon dynastie)
 - 1/3de noemde zichzelf republikeins. Ook deze groep was verdeeld in 2 groepen nl:
 - 180 waren socialistisch
 - 70 waren politieke of ouderwetse republikeinen

Anti-republikeinse regering

- De president en de Assemblée besloten om eerst het socialisme te verdrijven. Een mislukte opstand maakte dit mogelijk
- 33 Socialisten werden uit het parlement verdreven
- Publieke vergaderingen werden verboden
- Pers werd terug gecontroleerd

- 1850: Het algemeen man. stemrecht verdwijnt (1/3de van de burgers verliest hun stem, dit waren de armste en meest socialistische kiezers)
- De scholing komt in handen van de clerus
- De Franse republiek trad gewelddadig op tegen de revolutie die onder Mazzani in Rome was uitgebroken, dit om de paus te verdedigen

Napoleon III wist dat zijn antisocialistisch beleid hem onmisbaar zou maken voor de conservatieven. Ze waren immers sterk verdeeld in de 2 groepen (Orléanisten en Legitimisten). Zijn enigste bezigheid was nu om ook de radicale groepen aan zijn kant te hebben. Dit probeerde hij te bereiken door het algemeen stemrecht (dat hij in 1850 had doen verdwijnen) in 1851 probeerde terug te brengen.

Hij plaatste zijn luitenanten als ministers van oorlog, en binnenlandse zaken. Op deze manier controleerde hij het leger, de bureaucratie en de politie.

Op 2 december 1851 (de herdenking van de overwinning van Napoleon I in Austerlitz) pleegde hij een welgeorganiseerde staatsgreep. De Assemblée werd onbestaande verklaard en het stemrecht van elke burger werd terug ingevoerd.

Als de Assemblée op welke manier dan ook probeerde te verzamelen werden ze met harde hand aangepakt.

Op 20 december 1851 werd Napoleon III tot president voor 10 jaar verkozen. Het volgende jaar verklaarde hij dat het rijk als keizerrijk met hemzelf als keizer, hij vernoemde zich op dit moment tot Napoleon III.

→ Dit betekende het einde van de Franse parlementaire beweging

59. Wenen: De nationalistische revoluties in Centraal-Europa en Italië

Het Habsburgse Rijk in 1848

De diversiteit van het rijk - De verschillende nationaliteiten in Habsburg waren enorm
- Deze vers. groepen leefden soms in blokken samen of naast elkaar

De autoriteit en bestuur van Wenen - Het rijk bestond uit: Oostenrijk, Hongarije, Tsjecho-Slovakije en delen van Polen, Roemenië, Joegoslavië en Italië
- De invloed van Habsburg ging echter buiten z'n eigen rijksgrenzen
→ Er groeit in al deze verschillende naties een steeds groter gevoel van nationalisme

De maart dagen

De val van Metternich - In maart 1848 vielen de meeste politieke besturen in Europa
- Het bestuur van Hongarije was al enkele maanden samengekomen om grondwettelijke hervormingen te bespreken en maatregelen namen om de Duitse invloed buiten Hongarije te houden
- Het nieuws van de "februari" revolutie in Frankrijk verspreidde zich ondertussen over heel Europa
- De radicale partij in het Hongaarse bestuur werd hierdoor wakker en hebben een invloed op een hele laag van de bevolking in Wenen
→ Op 13 maart kwamen studenten en arbeiders in Wenen in opstand en vielen het keizerlijk paleis binnen
→ Metternich nam ontslag en vluchtte naar GB
Door de val van M. raakte de hele regering volledig gedesoriënteerd.

Revoluties in het rijk - Op 15 maart breekt er een revolutie in Berlijn uit, de koning van Pruisen beloofde de opstelling van een grondwet
→ De kleine Duitse staten stortte in
→ Eind maart kwam een pre-parlement samen en noemde zich een Duitse Nationale vergadering

- Op 15 maart werden in Hongarije de maart wetten doorgevoerd waarin H. volledige grondwettelijke onafhankelijkheid eiste maar nog steeds bij de Habsburgse dynastie wilde horen
- De Bohemen kregen hetzelfde bestuur toegewezen door Ferdinand
- Ook in Italië groeide de onafhankelijkheid
- Kortom het hele Habsburgse Rijk zag er in 1 maand tijd helemaal anders uit. Er werden nieuwe grondwetten gevormd in de verschillende naties. De eerste stappen tot moderne samenlevingen werden gezet en daar waar lijfeigenschap nog bestond werd het afgeschaft

De veranderingen na juni

De oude regeringen waren verschoten van de maart dagen maar nog niet uitgeschakeld. Ze wachtten op hun kans om met brute kracht de macht terug te grijpen. De revolutionaire leiders in Centraal-Europa waren veeleer intellectuelen dan vertegenwoordigers van bepaalde lagen van de bevolking. Ook de boeren in deze naties hadden na hun emancipatie niet veel interesse meer in de revolutie. Ze waren evengoed niet bezig met nationalisme, dat was iets voor de geleerde middenklasse of de aristocratie in Polen en Hongarije. → aangezien de leidende functies in de legers bestonden uit deze late klasse (nationalistisch dus) en het leger zelf uit de boeren (niet nationalistisch) was het leger immuun voor nationalistische ambities.

- De eerste panslavische vergadering
- In Frankfurt verzamelde de Duiste Nationale Vergadering, hierbij werden vertegenwoordigers van de Bohemen uitgenodigd. Deze hoorden samen in het voormalig Heilig Roomse Rijk en de recentere confederatie van 1815
 - Ondanks er aanhang was van Duitsers in de Bohemen (Sudeten Duitsers) was er niet echt aanhang bij de idee van een Nationale Duitse Staat gebaseerd op de Duitse nationaliteit bij de Tsjechen in de Bohemen
 - Als reactie op de vergadering in Frankfurt werd er een panslavische vergadering uitgeroepen
 - In juni 1848 kwam deze voor de eerste keer samen
 - De meeste afgevaardigden kwamen van Slavische gemeenschappen binnen het Habsburgse Rijk, enkelen kwamen van de Balkan en het niet-Hab. Polen
 - Ze streefden naar een Slavische heropleving
 - De vergadering was in essentie een reactie op die in Frankfurt, de leden waren vnl. anti-Duits maar niet anti-Habsburgs. Ze streefden echter naar een harmonieus leven in het H. Rijk (met lokaal zelfbestuur en grondwettelijke verzekeringen) om zo sterk te staan tegen Duitsland en Rusland

Overwinningen van de contrarevoluties, juni – december, 1848

Alle nationale bewegingen werden geweigerd door keizer Ferdinand en zijn adviseurs. De eerste overwinning vond plaats in Praag waar een Tsjechische opstand had plaatsgenomen.

De 2de overwinning was in Noord-Italië waar Lombardije en Venetië zich onafhankelijk hadden verklaard. Ze werden gesteund door Italië dat de oorlog verklaarde met Habsburg. Zelfs Fr. dreigde zich hierbij te voegen wat uit. niet gebeurd is. Zonder probleem werden beiden gebieden terug bij het Rijk aangehecht.

- Magyar nationalisme
- De 3de overwinning vond plaats in september – oktober in Hongarije
 - Het Magyar nationalisme brak alle banden met Duitsland
 - De hoofdstad werd verplaatst van Pressburg naar Budapest
 - De nat. taal in H. wordt verandert van Latijn naar Hongaars (= Magyar)
 - moeilijke taal die minder dan de helft van de inwoners sprak
 - Protest van de andere nationaliteiten aangezien je enkel voordeel kon halen uit de nieuwe liberale grondwet als je deze taal sprak
 - Keizer Ferdinand helpt de niet magyard-sprekenden en beëindigt zo de opgekomen burgeroorlog in Hongarije

- Wenen in herstel
- De revolutionairen in Wenen die achter de maart dagen stonden zagen dat de Habsburgse troepen in Hongarije zich snel tegen hun zouden keren
 - Hierdoor ontstond er een 2de massa opstand in oktober 1848
 - De keizer vluchtte maar de troepen die de opstand in Praag ten einde hadden gebracht belegerde Wenen en de radicale revolutionairen gaven zich over
 - Wenen kwam terug onder controle van contra-evolutionairen die besloten dat Ferdinand zijn troon moest afstaan voor Francis Joseph. Dit gebeurde in december

Laatste uitbarstingen en repressie, 1849

Ook in 1849 vonden er tal van revoluties plaats. In Duitsland kwamen er republikeinse rellen uit. In Rome moest de paus vluchten voor politiek geweld. Lombardije werd weer ingenomen. In Hongarije verklaarden de Magyars zich volledig onafhankelijk. Rusland zal Habsburg helpen bij het neerhalen van deze groep radicalen.

- Antirevolutionarisme
- De nationalistische uitbarstingen in Italië en Centraal-Europa waren voorbij
 - Antirevolutionarisme werd de orde van de dag
- Het Bach systeem
- Het algemene beleid in Habsburg was om alle vormen van zelfexpressie tegen te gaan door te vertrouwen op het leger
 - Alle vormen van nationalisme werden tegengewerkt en verboden
 - Het systeem werd vernoemd naar de toenmalige minister van binnenlandse zaken, Alexander Bach
 - Het rijk werd enorm centralistisch geregeerd
 - De emancipatie van de boeren bleef onderhouden, ze waren nu niet meer onderdanen van een landheer maar van de staat
 - De handel binnen het rijk zelf werd belastingvrij
 - De aanbouw van wegen en treinsporen werd door de staat gefinancierd

60. Frankfurt en Berlijn: de vraag naar een liberaal Duitsland

De Duitse staat

In 1848-49 verzamelde de Frankfurt vergadering zich met als doel een verenigd, liberaal, democratisch en grondwettelijk Duitsland op de been te brengen.

- Obstakels tot vereniging
- De samenkomst was mogelijk door de val van vele Duitse rijken tijdens de maart dagen
 - Deze 39 staten genoten van politieke onafhankelijkheid → Grootste obstakel
 - Het bestond uit grote- en kleine machten. Zo wilden Duitsland en Oostenrijk zich niet onderwerpen aan elkaar of de anderen de kleinere gebieden in handen laten nemen
- Duits dualisme
- De Duitse dualiteit tussen Berlijn en Wenen was door de algemene dreiging van het Napoleontisch rijk een stuk minder intens
 - in Pruisen zagen de Junkers het niet zitten dat ze hun macht zouden verliezen bij een eenmaking
 - De rest van Duitsland zagen Pruisen als lomp en oosters
 - ➔ Al deze gevoelens kwamen op de achtergrond door de Napoleontische dreiging

Berlijn: Falen van de revolutie in Pruisen

De Pruisische kroon ontweek de belofte van een moderne grondwet. De regering daarentegen was administratief gezien efficiënt, progressief en eerlijk. De scholing was beter dan waar dan ook in West-Europa. De regering voerde nog altijd een mercantilistische politiek waarbij de economie ondergeschikt staat aan de staat. In 1818 introduceerde het de Zollverein (vereniging ter bevordering van de handel en industrie) dat later doorheen heel Duitsland zou gebruikt worden.

- Radicale Pruisische vergadering
- Maart 15 1848: Rellen breken uit in Berlijn. De soldaten worden door Frederick William IV teruggedroepen en liet een verkiezing opstarten die de aller eerste legislatieve vergadering zou opstellen in Pruisen
 - Ze vergaderden in Berlijn
 - Enorm radicaal
 - Gedomineerd door anti-junkers van Oost-Pruisen
 - Steunde Poolse separatisten
 - Ze dachten dat de hele structuur van de Junkers, feodaliteit en repressie van nationale vrijheden afhing van de gewapende macht van het tsaristisch rijk
 - Ze wilden, als velen anderen, d.m.v. een Duitse of Europese oorlog tegen Rusland dit aan banden leggen
 - ➔ Toch werden in Posen (provincie in Polen) pro-Poolse instituties vernietigd door het leger
 - ➔ Na de revolutie in 1848 namen de oude autoriteiten de macht terug over

De Frankfurt vergadering

Kiezers doorheen Duitsland stuurden afgevaardigden naar Frankfurt om samen een federale staat op te richten. Het probleem was dat er geen reeds bestaand nationalisme bestond waarmee het kon werken. De hele hervorming had geen basis om zich op te baseren. Aangezien de vergadering geen eigen macht had, moest ze vertrouwen op de soevereine staten die eraan deelnamen.

Ze verzamelden in mei 1848. De afgevaardigden waren voornamelijk professionele intellectuelen. Ze wilden een liberaal, zelfbesturende, federaal aangemaakte en “democratische” staat.

De timing van de vergadering was goed aangezien er een internationale oorlog was verklaard tegen de bourgeoisie en deze bang was van de lager klasse. De vergadering was ten sterkste tegen geweld en wanneer er rellen uitbraken in de stad riepen ze het Pruisische leger in om deze te beëindigen, sindsdien zal de vergadering onder de defensie van dit leger blijven.

- Vraag over territorium
- De meeste gingen ervan uit dat het Duitsland dat ze wilde oprichten ook uit Oostenrijk zou bestaan → Hierdoor zou de federale kroon aan de Keizer van Habsburg moeten worden gegeven
 - De aanvankelijke minderheid vond dat Duitsland moest bestaan uit de kleinere Duitse staten en het koninkrijk Pruisen → Hierdoor zou de Pruisische vorst aan de kroon staan van de federale macht

- Afhankelijkheid van Oostenrijkse –en Pruisische legers
- De vergadering stond achter militaire strijd tegen revoluties zoals die in Berlijn of in Posen. Op deze manier verloren ze hun initiële achterstand van het revolutionaire volk

Het falen van de Frankfurt vergadering

In december 1848 werd de verklaring van de rechten van de Duitsers opgesteld die enorm geleek op die van Frankrijk en Amerika.

In april 1849 werd de Duitse grondwet afgewerkt, hierbij werd Pruisen toegevoegd in plaats van Oostenrijk (de regering wilde simpelweg niet meedoen).

Frederick William

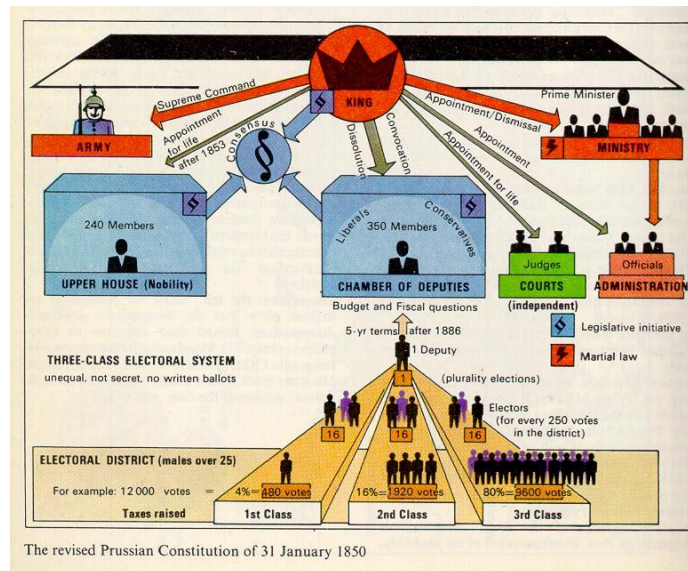
- Aangezien Pruisen de grootste staat was in federaal Duitsland werd koning Frederick William gevraagd om koning te worden. Hijzelf zag dit wel zitten. Zijn regering allerminst uit angst om Pruisen te verliezen aan D.
- Indien hij vorst zou zijn geworden moest hij d.m.v. brute kracht zijn macht opleggen in de kleinere steden die niet waren representeert in Frankfurt en was er kans op oorlog met Oostenrijk wat hij niet zag zitten
- Het was niet geschikt dat een vorst van de Hohenzollerns dynastie zomaar een kroon zou ontvangen met grondwettelijke grenzen opgesteld door een soeverein volk
- Weigerde de functie

Mislukking van liberaal nationalisme

- Meeste leden gingen na de mislukking teleurgesteld naar huis
- Een minderheid bleef, kondigde de grondwet zelf af, riep op tot revoluties en verkiezingen
- Op verschillende plaatsen braken rellen uit → beëindigt door het leger, later werden ook de revolutionaire achtergebleven leden uit de stad gedreven
- Vele teleurgestelde Duitsers migreerden naar Amerika

Grondwet van Pruisen

- In Pruisen kondigde de vorst een eigen grondwet af (die tot 1918 in werking zou blijven)
 - een parlement voor de verschillende regio's in Pruisen
 - tweekamerparlement, de lagere kamer werd door algemeen mannelijk stemrecht verkozen. De verkiezingen deelden de bevolking in 3 groepen; de lage klasse, de minder vermogenden, en de vermogenden
 - Elke klasse koos 1/3de van de kiesmannen die later de afgevaardigden kozen

61. De nieuwe “isme” bewegingen in Europa: Realisme, positivisme, Marxisme

Nieuwe vrijheden voor boeren

- Niet overal lukte de revoluties, bijv: Duitsland, Hongarije, Italië,...
- Feodaliteit was voorgoed gedaan
- Boeren waren vrij om te doen wat ze wilden, maar hadden geen interesse in de revolutionaire ideeën. Ze zouden zelfs ten diensten staan van de contrarevoluties

Materialisme, Realisme, Positivismisme

Er groeit een idee dat al het mentale, spirituele, of ideale ontstaat door de fysieke toestand. In de kunststromen komt realisme op als reactie op het romantisme. Er groeide meer en meer vertrouwen in wetenschappen wat resulteerde in een andere interpretatie van godsdienst. Scepticisme groeit binnen de rijkere intellectuele klassen die beweren dat Godsdienst onwetenschappelijk is en daardoor niet serieus moe worden genomen, het diende als controle op de sociale orde tegen radicalisme en anarchie.

Auguste Comte	- Medeverantwortelijk voor de trend van positivismisme - Zag de humane geschiedenis in 3 stages: theologisch, metafysisch en wetenschappelijk - Positivismisme draaide legde de nadruk op het vinden wetenschappelijk kennis, het vermijden van ijdele hoop (wishful thinking), alle vermoedens in vraag trekken, afkeer tot generalisering → Verantwoordelijk voor de groei van de sociale wetenschappen
Realpolitik	- Mensen moeten utopische dromen laten vallen en zich tevreden stellen met een ordelijke-, eerlijke- en hardwerkende regering - Regeringen moesten niet geleid worden door idealisme of door een systeem met “natuurlijke” vijanden of vrienden - Oorlog, dat sinds Napoleon werd afgezworen, werd sinds 1850 terug gezien als een strategisch middel voor bepaalde politieke doelen - Werde verbonden met Duitsland en Bismarck, maar ook gebruikt door Karl Marx e Napoleon III

Vroeg Marxisme

Karl Marx
(1818 – 1883)	- Zoon van een advocaat - Studeerde recht en filosofie in Duitse universiteiten - Vond geen academische job - Voegde zich bij de radicale Duitse intellectuelen en schreef linkse artikelen
Friedrich Engels
(1820 – 1893)	- Werde een welvarende Duitse textiel industrieel - Werde naar GB gestuurd om de textielfabriek van z'n vader te observeren en zo de stiel in de vingers te krijgen
- De 2 ontmoetten elkaar in Parijs in 1844 en bleven contact behouden voor de volgende 40 jaar
Bond der communisten	- De 2 voegden zich tot deze bond in 1847 - Een kleine geheime groep van revolutionairen - De term communisme had niet dezelfde betekenis als nu - Voor deze beweging schreven Engels en Marx hun manifest dat pas in 1870 invloed hebben op de politiek - Had enkele eisen bij de revolutie van Duistland → Democratisch stemrecht → Universele vrije educatie → Bewapening van het volk → Progressieve inkomsten belasting → Begrenzing van erfenisrechten → ... ➔ Deze vragen waren wat de vergadering van Frankfurt niet wilde ➔ Na de triomf van de contrarevolutie zal ook deze bond verdwijnen

Bronnen en inhoud van het Marxisme

- De jonge Hegelianen
- Marx voegde zich bij deze groep
 - Deze groep waren in principe critici tegenover Hegel aangezien ze geloofden dat alles evolueerden tot een vrije- en democratische staat wat Hegel niet dacht
 - Vonden dat de revoluties nog altijd niet volledig voldeden aan de vraag van het volk naar een eerlijke-, democratische staat

Verder werkend op Hegel's theorie kwam Marx op het concept van de vervreemding van arbeid rond midden 1840. Dit noemde hij een uitgesproken onderdeel van modern kapitalisme. Bijgevolg kon waren vrijheid pas bestaan bij de vernieling van de private bedrijven.

- Engels en Britse industrialisatie
- Engels zelf was een succesvolle industrieel
 - Toch had hij dezelfde ideeën als Marx en publiceerde deze in het boek 'The Condition of the Working Classes in England' (1844)
 - Ook hij zag dat het grote kapitaal in handen was van de rijke klassen en deze niet deelden met de werknemers
 - Verder was hij ook van mening dat religie opium was voor het volk

- Communist Manifesto
- Bedoeld als het lont tot revolutie
 - Werknemers werden ontnomen van de welvaart waar ze zelf voor zorgden
 - Noemde de staat een comité van de bourgeoisie dat dienden voor de exploitatie van het volk
 - Religie was als opium voor het volk
 - Vrouwen en kinderen waren misbruikt door de bourgeoisie
 - Werknemers moesten aan niemand loyaal zijn buiten hun eigen klasse
 - Het proletariaat had geen land, ze hadden waar dan ook dezelfde problemen en hadden dezelfde vijand

- Britse politieke economie
- Voor de opbouw van Marx' boek 'Das Kapital' baseerde hij zich vnl. op de Britse economie
 - Het boek verklaarde dat de werknemer nooit meer kon verdienen dan een minimum loon wat als gevolg zou hebben dat de werkende klasse een klasse op zich zal blijven
 - In het boek stond ook dat Marx' theorie van waarde. Deze zou afhangen van de arbeid die voor het produceren van een bepaald product nodig zou zijn
 - Hieruit ontwikkelde hij z'n doctrine van surplus waarde waarbij de werknemers werden bestolen door de werkgevers omdat ze slechts een fractie kregen van de waarden van de producten die ze creëerden
 - Doordat het volk niet voldoende verdiende verklaard M. dat er hierdoor een continue surplus aan producten bleef aangezien deze simpelweg niet gekocht konden worden. Dit verklaarde de constante crisissen en depressie
 - Volgens M. was de depressie van 1847 de directe oorzaak tot de revoluties

- Dialectisch materialisme
- Marx baseerde zich bij deze theorie op de dialectische leer van Hegel
 - Het verschil bij M. is dat hij geloofde dat het de relaties van producties en materialisme de sociale wereld bepaalde (religie, filosofie, regeringen, wetten, en morele waarden)

- Historische vorderingen
- M. zei dat materiële omstandigheden en relaties tussen productie leidde tot de ontwikkeling van economische klassen
 - Elke klasse zou zijn eigen ideologie ontwikkelen die bij hun noden paste
 - De regering, wetten en de moraal werden door deze klassen bepaald

- Klasse oorlog tussen de bourgeoisie en het proletariaat
- Terwijl de bourgeoisie klasse groeit, groeit er ook een andere klasse als anti-thesis dit is het proletariaat
 - Hoe groter de bourgeois klasse, hoe groter het proletariaat
 - Meer en meer bourgeoisie kopen bedrijven over van anderen waardoor de econ. macht in de handen van enkelingen komt. De rest komt terecht bij het proletariaat, die uiteindelijk de bourgeoisie zal overnemen (Revolutie)
 - Uit de revolutie zou volgens M. een klasseloze samenleving groeien
 - De staat en religie zouden ook verdwijnen aangezien ze een projectie is van de bourgeoisie
 - Ondertussen moesten vakbonden blijven bestaan binnen een strijdlustig en revolutionair kader. Werknemers moesten altijd in het achterhoofd houden dat de werkgevers de vijanden zijn. Ze zouden door de intellectuelen gesteund moeten worden doorheen hun strijd
- Werknemer solidariteit
- Het zou volgens M. slecht zijn moesten de vakbonden en de werkgevers aan de onderhandeltafel zitten aangezien kleine toegevingen bij de lonen,... ervoor zou zorgen dat de oorlog vergeten zou worden
 - Geloven in de staat was volgens hem ook gevaarlijk, aangezien een staat die functioneert d.m.v. repressie nooit zou kunnen uitdraaien tot een welvaartstaat

Betekenis van het Marxisme: De sterktes en zwaktes

Het origineel Marxisme was een hard doctrine met zowel voor- als nadelen.

- Voordelen
- Het beweerde een wetenschappelijke theorie te zijn die zich baseerde op feiten uit het verleden en bestaande processen
 - Het was een wetenschappelijke, historische, filosofische, politieke en apocalyptische theorie
- Nadelen
- De werkende klasse zag een gewapende oorlog niet zitten
 - Ze vonden geen aanhang bij z'n ideeën over het feit dat religie en de morele wetten opgesteld zouden zijn door de rijke klasse
 - bovendien hadden ze nationale trots tot hun land
- Opportunisme
- Als gevolg van de revoluties werden de werkende klassen meer en meer betrokken bij de politiek. Lonen stegen, vakbonden raakten beter georganiseerd, en tegen 1870 had de werkende klasse in het algemeen stemrecht wat uiteindelijk resulteerden in politieke partijen voor deze groep waardoor ze minder geneigd waren de staat neer te halen
 - Marx noemde dit opportunistisch maar het had wel succes bij het proletariaat die liever d.m.v. onderhandelen hervormingen wilde doorvoeren dan door een oorlog

62. Bonapartisme: Het tweede Franse keizerrijk, 1852 – 1870

Politieke instituties van het 2de keizerrijk

- Verschillen Napoleon III en z'n oom
- Geen professionele soldaat of goede strateeg
 - Hield zich bezig met de situatie van de werknemers
 - Zag de publieke opinie als iets goed en gaf het volk bepaalde rechten, zoals het stemrecht dat eigenlijk puur symbolisch was
- Moderne vooruitgang
- Napoleon vertoonde zichzelf als sterke leider ten goede voor Fr.
 - Hij beweerde dat hij algemeen stemrecht, dat als tegendraads werd gezien t.o.v. een intelligente regering en economische welvaart, perfect met elkaar kon

combineren. Hij verklaarde zichzelf als de keizer van een systeem waar Fr. al sinds 1789 naar zocht waarbij hij boven de klassen stond en eerlijk regeerde ten goede voor iedereen

- Hij vond, net als vele andere machthebbers, dat de vorm van de regering minder belangrijk was dan economie en sociale relaties

Autoritaire politieke instellingen

- Er was een raad van state opgesteld uit experts die wetgevingen uitwerkten en ondersteuning bood bij technische zaken

- Er was een senaat en een wetgevend orgaan dat verkozen werd door algemeen stemrecht → deze had echter geen echte macht

Verdere bestuursmaatregelen

- Hij trouwde met een jonge Spaanse edelvrouw waar het zogezegd ging over een echte liefdesmatch (propagandistisch)

- Parijs werd hervormd, er kwamen boulevards, publieke pleinen, ... Het uiteindelijke doel was om een situatie als in 1848 met barricades, ... te weerhouden

Economische vorderingen onder het keizerrijk

Er werd een nieuw soort bankinstelling ontwikkeld nl. Crédit Mobilier. Hierbij werden fondsen verwerft door de verkoop van z'n aandelen aan het volk, en het opgebrachte geld in nieuwe industriële bedrijven pompen die ze meer wilden ontwikkelen. Frankrijk kwam zo in een nieuwe fase van snelle economische groei, dit was de kenmerkende industriële revolutie in Frankrijk.

Uitbreiding

- De spoorlijnen werden uitgebreid wat zorgde voor werkgelegenheden in mijnen, ...
 - Stoomboten vervingen de traditionele houten boten
 - In 1863 kwam de wet van "gelimiteerde verantwoordelijkheid" waarbij de aandeelhouder niet meer kon verliezen dan de nominale waarde van het aandeel, hoe onvermogen het bedrijf ook werd. Hierdoor werd er meer en meer geïnvesteerd. De beurs groeide enorm, en velen werden enorm rijk

Napoleons socialistische initiatieven

- Er was veel werkgelegenheid en de lonen waren goed
 - Er werden psychiatrische instellingen en ziekenhuizen opgericht en er werden gratis medicijnen voorzien
 - De werknemers richtten vakbonden op wat voordien verboden was
 - In 1864 kreeg men het recht om te staken

Vrije handels verdrag met Engeland

- Sinds de intrekking van de Corn Laws in 1846 waren de vrije handelaars aan de macht in GB. Zij waren bereid om de handelsgrenzen met Fr. te beëindigen
 - N. ging akkoord (ondanks een enorme oppositie in het wetgevend orgaan) in 1860
 → het verdrag ging gepaard met handelsverdragen met andere landen

Interne moeilijkheden en oorlog

Problemen in het beleid

- De regering had moeite zich uit de depressie van 1857 te werken
 - De handelsverdragen zorgden voor afkeer tot N. bij enkele industriëlen
 - De katholieken waren tegen zijn militaire interventie in Italië, waarbij hij zich bij de anti-Habsburgse troepen voegde in 1859
 - Na 1860 groeide er oppositie
 → N. gaf het wetgevend orgaan meer macht

"L'Empire, c'est la paix"

- Napoleon wilde zich net als zijn oom bewijzen op het slagveld, alleen was hij niet bepaald een goede strateeg
 - In 1852 maakte Napoleon deze uitspraak, anderhalf jaar later was hij betrokken in de Krimoorlog tegen Rusland (de 1ste Franse oorlog sinds Waterloo)
 - In 1859 vocht hij in Italië
 - In 1862 – 1867 vocht hij in Mexico

- In 1870 vocht hij in Frankrijk zelf tegen Pruisen, een oorlog die hij had kunnen vermijden

Hoofdstuk 13. De stabilisatie van de grote Naties, 1859-1871

63. De achtergronden: Het idee van de Natiestaat

Voor 1860 waren er 2 prominente grote sterke natiestaten in Europa, Groot Brittannië en Frankrijk. In de rest van Europa (zelfs wereld, buiten de beide Amerikas) waren er kleine staten of grote staten met een mengeling van volken.

Sinds 1860 was de natiestaat aan het triomferen. De consolidatie van grote staten werd een model voor kleine en grote staten. De ideeën van de natiestaat was grote groepen mensen samenbrengen tot een staat of grote staten verdelen in kleinere.

19de eeuwse regeringen vonden dat ze niet efficiënt over hun staat regeerden. Ze misten een gevoel van solidariteit en engagement.

De natiestaten in Europa kwamen alleen door oorlog tot stand. Om een volledige Duitse/Italiaanse staat te verkrijgen (revolutie in 1848) was het noodzakelijk om de macht van Oostenrijk te breken, Rusland tijdelijk ineffectief maken en de Duitse/Italiaanse regeringen die hun eigen soevereiniteit niet wilden opgeven laten vallen.

Krimoorlog

Het belangrijkste wat er gebeurde was dat Oostenrijk en Rusland zwakker uit deze oorlog kwamen, de 2 naties die het meeste hechten aan de Vrede van 1815. Deze oorlog zorgde ook voor veel culturele en sociale veranderingen.

De druk van Rusland op de Ottomanen was niet nieuw. Deze keer was de reden de bescherming van de Christenen in het Ottomaans rijk, ook diegene die in Palestina en Jeruzalem woonden. Over deze Christenen had Frankrijk al een beschermende jurisdictie over deze Christenen.

De oorlog tussen Rusland en het Ottomaans rijk begon in 1853. Een jaar later voegden de Fransen zich bij het Ottomaans rijk. Net zoals de Britten, die een penetratie van de Russen in het Midden Oosten wilden vermijden. De Oostenrijkers hadden hun eigen redenen om mee te vechten. Ze wilden niet dat de Russen de macht zou verwerven in de Balkan of dat de Fransen en Britten alleen baas zouden zijn over deze situatie. Ze namen Wallachije en Moldavië.

Een congres in Parijs van alle grote staten zorgde voor vrede. Bij deze werd besloten om de integriteit van het Ottomaans rijk te respecteren. Rusland moest stukken land afstaan en hun claim om de Christenen te beschermen in het Midden Oosten. Moldavië, Wallachije en Servië werden samen een natie met een eigen regering onder de bescherming van de grote Europese staten.

64. Cavour en de Italiaanse oorlog van 1859: de eenmaking van Italië

Italiaans Nationalisme: Het programma van Cavour

In Italië waren er al langer kleine verschillende staten. Sommige werden vernietigd, anderen werden gereorganiseerd door Napoleon of het Congres van Wenen. Er was over heel Italië malcontent over de autoriteiten en een groeiend gevoel voor een liberaal natiestaat in Italië die dezelfde grandeur als het Romeinse rijk en de Renaissance periode zou hebben.

Cavour was minister van Piëmont en Sardinië. Hij wilde Italië unificeren onder de troon van zijn koning. Hij ging helemaal niet akkoord met romantische republikeinen, maar wilde er wel met samen werken om te slagen in zijn opzet. Hij stuurde troepen naar de Krimoorlog om een plekje te veroveren aan de tafel over de vredesonderhandelingen, zodat hij de Italiaanse kwestie kon boven brengen. Het was duidelijk voor hem om Oostenrijk buiten te krijgen, hij een andere sterke staat nodig zou hebben. Cavour zocht steun bij de Fransen, Napoleon III stemde in om ze te helpen.

Er waren 2 gevechten die ze wonnen tegen de Oostenrijkers. Hierna sloot hij vrede met Oostenrijk wegens strubbelingen in het land zelf. De Franse revolutionairen zeiden om Piëmont zelf te annexeren en de Katholieken hadden schrik dat zo de Paus' positie zou verlagen.

Het vredesverdrag hield in dat Lombardije naar Piëmont ging, maar Venetië bij Oostenrijk bleef. Toscane, Modena, Parma en Romagna verdreven hun leiders en wilden zich bij Piëmont voegen. Dit gebeurde, zeer tegen de goesting van de Paus. De Paus excommuniceerde elke organisator van het Nieuwe Italië.

Voltooiing van de Italiaanse eenmaking

Er was in 1861 een Noord-Italiaans koninkrijk, de pauselijke staten in het midden en het koninkrijk van de Twee Siciliën met een Bourbon op de troon.

Giuseppe Garibaldi (een republikein uit Piëmont) bracht 1000 man samen (De Rode Hemden) om naar het zuiden te trekken. De twee Siciliën vielen snel in de handen van Garibaldi. Nu wilde hij vanuit Napels naar Rome pushen. In Rome zou hij de paus en een Frans leger ontmoeten, het internationale schandaal zou catastrofaal zijn geweest moest hij de Paus hebben aangevallen. Cavour zag dat zo'n stap moest worden vermeden, maar zag ook dat het succes van Garibaldi. Hij wilde het succes gebruiken voor een Nationale zaak. Garibaldi was bereid om een monarchie te accepteren voor de eenmaking van Italië.

Een volksstemming wees uit dat de Twee Siciliën unaniem bij Piëmont wilden horen. Ook waren er volksstemmingen in de Pauselijke gebieden, met hetzelfde resultaat. Een parlement dat heel Italië vertegenwoordigde (buiten Rome en Venetië) kwam samen in 1861 en het koninkrijk van Italië werd een feit. Victor Emmanuel II werd koning.

Aanhoudende problemen na de eenmaking

Niet heel Italië werd eengemaakt volgens vele nationalisten. En er waren nog vele andere problemen.

Rome werd ingenomen in 1870 door de Italiaanse regering, dit zorgde voor een grotere spanning tussen Kerk en Italiaans nationalisme. De Paus, leider van gronden die de kerk als duizenden jaren bezat, riep de excommunicatie tegen de nationalisten weer in leven.

Het nieuwe Italië was ook niet democratisch. Enkel een klein deel mocht stemmen op een parlement dat meestal nog corrupt was ook. Ook was er nog steeds een groot verschil tussen het Noorden en het Zuiden van Italië.

Maar de grote droom werd gerealiseerd, Italië net zoals het Oude Romeinse rijk werd één.

65. De stichting van een Duits rijk en het dubbelmonarchie van Oostenrijk-Hongarije

De Duitsers waren niet meer blij met hun positie in de wereld, ze wilden groter worden. Ook was het nationalisme zeer sterk toegenomen onder het bewind van Napoleon.

De Duitse staten na 1848

In 1848 waren er vele revoluties die alle Duitse regeringen lieten vallen. In de zitting van Frankfurt waren er allemaal individuen bijeengekomen om Duitsland 1 te maken. Ze faalden omdat ze geen enkele macht hadden.

Tussen 1850 en 1870 groeide de economie van de Duitsers exponentieel. Dit kwam door de economische en sociale eenheid die ze hadden gevormd, wat andere landen al hadden. Met de voordelen van een eenmaking voor de neus hadden, nam Pruisen het heft in handen. Pruisen maakt niets een, Pruisen sloot iedereen rond zijn armen.

Pruisen in de sixties van de 18de eeuw: Bismarck

Pruisen was altijd al de kleinste staat geweest van de grotere staten. Pruisen dat geruïneerd werd door Napoleon was terug opgestaan. Diegenen die na 1850 over Pruisen regeerden waren bang. Hun staat werd geconfronteerd door revoluties. Na 1850 kreeg Pruisen een parlement. Het was een parlement gedomineerd door rijke mannen, maar sommige rijken (vooral industriëlen) waren liberalen die wilden dat het parlement de controle kreeg over het beleid.

Bismarck werd minister-president. Hij was geen nationalist, hij keek niet naar Duitsland als zijn vaderland, hij was van Pruisen en zou alles in het voordeel van zijn Pruisen doen. Hij werd de beoefenaar van de Realpolitik.

De liberalen zeiden dat, wat Bismarck deed tegen de grondwet was. De rest zag in Pruisen de redder in nood, zoals Piedmont het was in Italië. Ze hoopten dat Pruisen Duistland één kon maken.

Bismarcks oorlogen: de creatie van de Noord-Duitse bondstaat

Denemarken, zelf in een nationalistisch proces, wilde Sluiswijk Deens maken. Bismarck had geen zin om de Duitse bondstaat te steunen of versterken, hij wilde geen Duitse maar een Pruisische oorlog. In 1864 gingen Pruisen en Oostenrijk in oorlog met Denemarken. Ze wonnen en kregen elk een deel.

Nu begon Bismarck met het isoleren en in het diskrediet brengen van Oostenrijk. Bismarck gebruikte strategische diplomatieke onderhandelingen dat niemand bondgenoot kon worden van Oostenrijk, of zich zou mengen met Duitse affaires. Om Oostenrijk te verzwakken binnen de Duitse bond, stelde Bismarck zichzelf voor als een democraat. Hij stelde hervormingen voor, zoals een kamer dat gekozen werd door het volk. Hij gebruikte 'democratie' om een paar moeilijkheden te ondermijnen.

Ondertussen werd er gediscussieerd over Sluiswijk. Oostenrijk tikte Pruisen op de vingers door het decreet te tonen waar op stond om geen oorlog onderling te voeren. De Oostenrijkers riepen federale sancties toe en wilden dat alle Duitsers samenspannen tegen Pruisen. Het resultaat was dat Pruisen in oorlog was met Oostenrijk en bijna al de staten. Pruisen versloeg ze allemaal.

Pruisen annexeerde een heleboel staten. Ook verdween de Duitse bond. In zijn plaats kwam er een Noord-Duitse confederatie met de koning van Pruisen op de troon.

De Frans-Duitse oorlog

De creatie van een Noord-Duitse confederatie expandeerde Pruisen zijn politieke invloed, maar de situatie was niet stabiel. Alle Zuid-Duitse staten stonden er alleen voor.

In Frankrijk was er ondertussen heleboel kritiek op Napoleon III, terwijl er over heel Europa een gevoel heerste dat er een oorlog ging uitbreken tussen Frankrijk en Pruisen. Bismarck speelde in op deze gevoelens van de Zuid-Duitsers. Bismarck dacht dat een oorlog tegen Frankrijk de Zuidelijke staten zou overhalen om zich bij Pruisen te voegen. Aan Franse zijde dacht men dat een oorlog de reputatie van Napoleon III zou verbeteren.

Ondertussen, helemaal ergens anders, gebeurde het onverwachte. In Spanje werd de koning van de troon gestoten en vroeg de Spaanse regering tot 4 aan de Pruisische koninklijke familie voor iemand op de troon te zetten. De 4de keer zegden ze toe, omdat Bismarck het wou. Uiteindelijk hebben de Fransen het uit zijn kop kunnen praten. Een paar weken later stuurden de Fransen een telegram met daarin om op papier te zetten dat de familie zich nooit kandidaat zou stellen om koning in Spanje te worden. Dit schoot in het verkeerde keelgat bij de familie. Bismarck liet de telegram publiceren in de krant, alsof de Fransen de Pruisische koning schoffeerde. In beide landen was iedereen voorstander van een oorlog.

De regering van Napoleon III verklaarde de oorlog aan Pruisen. De oorlog faalde erin om geen volledige Europese oorlog te worden. Pruisen had de zuidelijke staten als bondgenoot, de Fransen niemand. Napoleon werd gevangengenomen. In Parijs werd ondertussen de republiek uitgeroepen. Parijs werd ook 4 maanden lang omsingeld door de Duitsers.

Het Duits Rijk

Parijs omsingeld door de Duitsers, waren Bismarck en wat Duitse heersers verzameld in Versailles. Hier zorgde Bismarck ervoor dat de Pruisische koning keizer werd van het Duitse Rijk. De andere Duitse heersers accepteerden zijn autoriteit.

Paar dagen later werden de poorten van Parijs geopend. Bismarck had niemand om vrede mee te sluiten, er was geen regering. De Fransen wisten zelf niet wat voor regeringsvorm ze zelf wilden. Hij eiste dat de Fransen de oorlog zouden bekostigen en Elzas-Lotharingen.

De handhaving van de Duitsers zorgden ervoor dat Europa veranderde. Het Duitse rijk werd het sterkste rijk in Europa. Bismarck schakelde iedereen uit, zelfs de Duitsers. Hij had Duitsland niet eengemaakt, het is Pruisen die de rest van Duitsland had ingepalmd.

Habsburgs rijk na 1848

Bismarck 'verenigde' Duitsland, maar hij verdeelde het ook. 1/6 van de Duitsers woonden buiten Duitsland. Deze Duitsers woonden nu met 12 andere volkeren samen in de Donauvlakte. Het Habsburgs rijk was door een wonder niet in ineengezakt. Het had verschillende tegenslagen overleefd.

Keizer Franz Jozef haatte alles en iedereen wat liberaal, progressief of modern was. Tegenover zijn regering die wel openstond voor nieuwe ideeën, maar ze nooit of gedeeltelijk uitvoerde. Voor vele jaren was centralisatie het idee om te regeren, met de Duitse taal en Duitse efficiëntie centraal. Deze Duitse bureaucratische centralisatie was hatelijk voor de niet-Duitse nationaliteiten.

Het compromis van 1867

In 1867 werd er compromis gesloten tussen de Duitstaligen en Hongaren (in het nadeel van de Slaven). Het compromis was een Dubbelmonarchie. Beide waren nu exact even belangrijk. Elk deel had zijn eigen constitutie en eigen parlement. De twee landen deden dit omdat ze beiden verplicht onder dezelfde Habsburgse keizer moesten zijn. Beide landen waren ook helemaal niet democratisch. Vooral de grootgrondbezitters hadden de macht in handen

66. Tsaristisch Rusland: sociale hervormingen en de limieten van politieke hervormingen

Tsaristisch Rusland na 1856

Ook in Rusland zorgde de Krimoorlog voor grote veranderingen. Alexander II was geen liberaal of progressief, maar zag dat zijn land een paar grondige veranderingen moest doorvoeren. Het West-Europees prestige was zeer hoog, omdat de meest succesvolle landen een zeer sterke geïndustrialiseerde economie hadden. De Russische hervormingen waarom daarom naar Europees model. Alexander II liet al de wetenschap en industrie naar Rusland overbrengen, dit bracht natuurlijk (tegen zijn zin) ook de Europese ideeën van vrijheid, gelijkheid en broederlijkheid mee. Dit zorgde mee voor de sociale veranderingen in Rusland, vanaf midden de jaren 50 van de 19de eeuw werd horigheid afgeschaft.

Emancipatie pact en andere veranderingen

Alexander II probeerde de liberalen aan zijn kant te scharen door allerlei hervormingen. Een van die hervormingen was de persvrijheid. Dit zorgde ervoor dat de publieke opinie harder riep voor emancipatie en nog meer sociale veranderingen. Na vele discussies werd er besloten dat elke burger vrij was. De Russische adel was helemaal wel niet verzwakt: ze hadden de helft van het land en kregen geld van de afbetaling van de burgers die grond kregen. De burgers aan de andere kant hadden nu wel de helft van de grond, plus ze hadden geen verplichtingen meer tegenover de landeigenaars. Ook waren niet alle burgers gelijk binnen de samenleving.

Ook werden op juridisch vlak alle klassen afgeschaft. Iedereen werd gelijk voor de wet, in praktijk was het natuurlijk anders. Met deze veranderingen hoopte de tsaar natuurlijk ook om zelf meer macht te verscharen. Hij hoopte de liberalen en middenklasse aan zijn kant te trekken. Maar vele liberalen wilden een uitvoerende macht (Duma), wat Alexander II weigerde.

Revolutie in Rusland

De revolutionairen waren niet blij met de hervormingen, ze vonden ze niet goed genoeg. De burgers moesten hadden hoge schulden door de afbetalingen en waren niet blij. De intellectuelen trokken rond om hun ongenoegen te uiten.

De socialisten dachten na het falen in Europa dat in Rusland de toekomst lag. Omdat er in Rusland een zwakke kapitalistische economie was en er al een soort collectivisme was door de communes die er waren.

Alexander II werd onder druk gezet. Hij schafte de geheime politie en er was nu een soort parlement (2 raden). Toen hij dit waarmaakte werd hij vermoord. Alexander III ging tegen zijn vader in en draaide alles terug. Hij startte een programma op die zeer repressief was tegen liberalen en progresieven.

67. Natievorming in de wijde Atlantische wereld: de Verenigde Staten en Canada

De Europese processen en modellen van nationalisme kwamen ook voor in Amerika. Dit kwam door de grote toestroom van Europese immigranten.

Immigratie, burgeroorlog en nationale consolidatie in de Verenigde Staten

Bijna alle immigranten kwamen uit Europa (Groot Brittannië, Duitsland en Ierland. Weinig toegevingen werden gedaan aan de immigranten. De immigranten geloofden ook dat het Amerika van de toekomst vele male, beter zou zijn dan het Europa van nu of vroeger. Zo'n ideeën hielpen aan collectief sterk Amerika.

Ondertussen was Amerika ook in stukken aan het vallen. Het geïndustrialiseerde Noorden versus het Zuiden waar katoen van belang was. Dit zorgde voor vele debatten: slavernij en mensenrechten als exponent.

De Mexicaanse oorlog zorgde voor nog meer wrevel tussen het noorden en zuiden. Deze oorlog liet zien dat de VSA net zoals Europa wilde expanderen.

Wanneer Abraham Lincoln president werd, scheidden de zuidelijk staten zich af. Deze afscheuring zorgde voor een burgeroorlog dat internationale aandacht kreeg.

Na afloop van de oorlog werd er besloten dat de VSA een natie zou zijn en geen vereniging van staten. Ook werd de slavernij afgeschaft.

De Amerikaans burgeroorlog zorgde voor meer samenhang in het land en indirect ook voor een boost voor de economie van het land.

Het Dominion van Canada: een nieuw model voor dekolonisatie

Ten noorden van de VSA was er nog steeds een stuk Groot-Brittannië dat afhankelijk was van de het moederland. Dit territorium was in 3 verdeeld: Fransen, Britten en Amerikaanse vluchtelingen.

Canada toonde weinig belang om zich af te scheiden van Groot Brittannië. Maar toch deed de Britse regering moeite om een systeem te ontwikkelen zodat Canada een beetje zelf kon beslissen. Dit deden ze voornamelijk omdat het ten goede zou komen voor de Canadezen zelf, vooral economisch. Dit noemde de Dominion of Canada. De Dominion besliste over tolheffing, diplomatie en oorlog.

Deze 'afscheiding' zorgde ervoor dat de relatie tussen de VSA en Canada verbeterde.

Hoofdstuk 14: Europese beschaving, 1871 - 1914: Economie en politiek

In deze periode bereikt Europa haar hoogtepunt: ze wordt toonaangevend in de wereldpolitiek en heeft een leidende rol in de wereldeconomie, waardoor ze een enorme invloed weet uit te oefenen op de niet-Westerse volkeren.

68. De Moderne “Beschaafde Wereld”

Materialistische en niet-materialistische idealen

Europeanen en Noord-Amerikanen gaan zichzelf omschrijven als **beschaafd**. Landen die hun Westerse idealen weigeren over te nemen gaan ze beschouwen als “**achterlijk**”. Een dergelijk idee zal vorm geven aan het **imperialisme** van die periode.

Idealen:

Materialistisch:

- trots dat ze meer rijkdom hebben en een betere levensstandaard waardoor ze kunnen beschikken over meerdere soorten kledij en voedsel, huishoudelijk comfort, etc.
 - Fier op hun spoorwegen, automobiel en elektriciteit niet-materialistisch:
 - wetenschappelijk kennis zal (bij-)geloof vervangen
 - De geografische kennis geeft hen een beter inzicht op wereldvlak
 - Verdwijnen van de zgn. “Barbaarse Relieken” (slavernij, castratie, marteling, sodomie, etc.)
 - Daling van het sterftcijfer en de index van kindersterfte
 - Stijging van de levensverwachting
 - Stijging van de arbeidsproductiviteit en toename van de alfabetisering
-

De verschillende “zones” van beschaving

- 2 Europa's in de 19de eeuw:
 - Eerste Zone: **industrialisatie** primeert, concentratie van kapitaal, kracht van grondwettelijk en parlementair regeren, etc.
 - Tweede Zone: parameters liggen veel lager: minder vooruitgang, armoede en agrarisch.
 - Gaan leningen aan met de Eerste Zone
- Derde Zone: Alle “achterlijke” landen, met de uitzondering van Japan, die verstoord zullen geraken door het neo-imperialisme.

69. Basis-demografie: de stijging van Europa's bevolking

Europa en de groei van de wereldbevolking sinds 1650

Verviervoudiging tussen 1650 en 1900, vervolgens is er een bevolkingsstilstand

- Door het ophouden van onderlinge oorlogen en rooftochten in vijandelijk gebied, kan de agrarische economie en het familieleven terug opbloeien
- Door deze familiale stabiliteit kan het sterftcijfer dalen en het geboortecijfer stijgen
- Terugdringen van ziekten dankzij vaccinatie, ed.
- Stijging van de voedselproductie en toename van transportmogelijkheden en –snelheid

Uitzondering = Afrika en inheems Amerika (slavernij en volkeren-uitroeiing)

Stabilisatie van de Europese populatie

Oorzaken:

- bewuste daling in geboortecijfer
 - = aanduiding van een meer gemoderniseerde maatschappij
 - Frankrijk = kern vanwaaruit dit fenomeen zich zal verspreiden

- **Hoe?**

- Europeanen trouwen later, meer blijven celibatair,
- Economisch bewustzijn in alle klassen: 2-3 kinderen kunnen sociaal en economische stabiel blijven dan 10 kinderen.
- Rond 1880 wordt kinderarbeid minder frequent toegepast waardoor kinderen als een (d)evolueren van een **kostwinner** → **financiële last**
 - Stijging van de scholingsgraad (kinderen gaan langer naar school)

Groei van steden en stadsleven

cijfer: 1/7 bleef op het platteland, 1/7 verliet Europa en 5/7 trok naar de stad

Door de toename van spoorwegen in het Europese landschap ziet men dat het transport van bulkgoederen de visie van **geconcentreerde arbeid** in de steden mogelijk maakt.

Stadsleven = onpersoonlijk en anoniem (mensen zijn minder gebonden aan huis en geloof dan op het platteland), en inwoners van steden hebben het gevoel van differentiatie ten opzichte van de aristocratie niet. Via de verspreiding van kranten en minder traditionele visie van de stedelijke bevolking ziet men dat deze mensen meer vatbaar zijn voor nieuwe ideeën. Ook is men zich meer bewust van zijn of haar omgeving dankzij onderwijs, alfabetisering en debat.

Migratie uit Europa tussen 1850 en 1940

60 miljoen mensen verlaten Europa, hiervan zal ongeveer 20 % terugkeren

= **Atlantisch Migratie** is de reden dat de kolonies van de Europese machten zo een sterke

Westerse invloeden zullen vertonen op cultureel, politiek, religieus, etc. vlak.
Ongeveer 50 % ging de 'American Dream' achterna

Problemen met de cijfers:

- Engelsen, Schotten, Welsh en Ieren worden samen gerekend
- Slavische volkeren, Hongaren, Joden, etc. worden onderverdeeld tussen de Russische, O- H'se en Duitse migranten
- Rekening houden met de nog steeds Afrikaanse slavenimport naar de VS tot kort na 1850.

Redenen voor deze exodus:

- Voor 1914: nieuwe landen staan positief tegenover de toevoer van migranten
- Eenvoudige en goedkope overtocht via stoomboten en bereikbaarheid havens via spoorwegen
- Politieke redenen (cf. Russische pogroms tegen Joden) / hongersnood (cf. "great potato famine") / verbetering van materiële situatie / etc.
- **Liberalisme:** nooit eerder waren mensen zo vrij geweest in hun bewegingsruimte.

Opmerking: alles vond plaats onder eigen initiatief en met eigen kapitaal

70. De wereldeconomie van de 19de eeuw

Hoe kon de stijgende Europese bevolking zichzelf blijven voeden en tegelijkertijd haar levensstandaard verhogen?

Ook wel de “Tweede Industriële Revolutie” genoemd.

- Verbetering van de **stoommachine**
 - Opkomst van de voordelige **elektriciteit** => steden worden verlicht en dus veiliger
 - Uitvinding van de **interne ontbranding** —> vliegtuigen, automobielen, duikboten, etc.
 - => Olie wordt het meest geëerde product
 - Opkomst van de **chemie-industrie** => ° explosieven, etc.
 - Revolutie in de **communicatie**: ° telefoon / radio / bewegend beeld
 - Medicijnen, staal, aluminium als dominerende producten
 - Nieuwe sectoren richten zich op de consument
- => industrie verbreedt van GB en België —> Italië, Duitsland en Frankrijk
- => rest van de wereld beent Europa bij
- => VS wordt dominerende economische macht
- => ° Wereldeconomie

Vrijhandel en de Europese “betalingsbalans”

1846: Afschaffing Britse **Corn Laws** (vrijwillig afhankelijk worden van de import voor voedsel) en invoer vrijhandel. Andere Europese landen volgen tamelijk vlug. Merendeel van de West- Europese landen importen meer dan dat ze exporteren.

Geïmporteerde goederen bestaan uit voeding en voor de industrie. Politiek

(nationalisme) >< economie (internationaal, vrijhandel, globaal)

Hoe kon Europa dit blijven behouden, desondanks dat er meer werd geïmporteerd dan geëxporteerd?

- onzichtbare export: scheepvaart en verzekeringen en export van kapitaal

De export van Europees kapitaal

Europese (Britten fors aan de leiding) investeerders kopen aandelen van buitenlandse bedrijven en obligaties inzake handel en van regeringen. Ofwel stichtten ze eigen bedrijven die in het buitenland zouden opereren. Ofwel leenden de eigen bank aan buitenlandse banken.

Kapitaalaccumulatie: Het enorme Westerse kapitaal ontstond doordat de winsten die werden gemaakt door de westerse bedrijven niet werden uitgegeven aan loonsverhogingen, maar werden herinverteert in buitenlandse bedrijven.

Desondanks dat ook de werkende klasse hiervan wist te profiteren (levensstandaard) groeide de kloof tussen arm en rijk.

Deze enorme geïnvesteerde bedragen financierden de Amerika's en Azië en Afrika. De Britten wisten op sluwe wijze overal ter wereld spoorwegen aan te leggen, die ze vervolgens verkochten aan de lokale overheid, die dan voor de aankoop van haar kolen opnieuw naar het Britse Rijk moest kijken. Op eenzelfde manier werden andere bedrijven gesticht en verkocht doorheen heel de wereld door Europese bedrijven.

Een internationaal monetair systeem: de goudstandaard

Een persoon in bezit van “geciviliseerd” geld kan dit omruilen naar goud en vice versa. Elke valuta had ongeveer dezelfde prijs en bleef relatief stabiel tot omstreeks 1914. Men veronderstelde dat de koersprijzen niet zouden zakken in de Westerse wereld, omdat dit gezien werd als een “ongeciviliseerd” gegeven.

Dankzij deze goudstandaard werd het uitwisselen van verschillende valuta's mogelijk. Men was nu vrij om te verkopen waar men wou en om te kopen waar men wou.

Problemen:

- moeilijk voor landen zonder toegang tot goud
- prijsdalingen doordat het opdelven van goud achterloop op de productie van goederen.

Londen stond aan de top van de financiële piramide (goudstandaard werd reeds ingevoerd in

1821), en werd gezien als de bank voor bankiers, het centrum voor uitwisseling van munten, de plaats om een lening aan te gaan, alsook de hoofdstad van een land dat leidinggevend was in transport en van een land dat een enorm aantal internationale bedrijven had.

Een wereldmarkt: eenheid, competitie - en onzekerheid

Goederen, diensten, kapitaal, etc. verruilden van eigenaar zonder te letten op de landsgrenzen. Prijzen varieerden naargelang de nood aan goederen

=> ° **competitie** tussen mensen over de hele wereld => economische globale systeem is enorm kwetsbaar: Duitse graanhandelaars konden bijvoorbeeld volledig afhankelijk worden van het weer in de VS, ed.

Het systeem van de wereldmarkt onderging een aantal **cycli van “booms” and “depressions”**

cf. de Lange Depressie van 1873 - 1893: ° tolmuren / monopolies / etc.

=> geleidelijk aan komt er een einde aan de 19de eeuwse kapitalistische “laissez-faire”- economie

Veranderingen in Organisatie: Grote Boesines

Kapitalisme: bedrijven gerund door individuen, verenigingen —> grote en onpersoonlijke organisaties

=> aantrekkingskracht van “limited liability” - beperkte aansprakelijkheid: ontstaat omdat men het verlies van de investering van individuen wil beperken tot een minimum.

- Industrieel kapitalisme —> financieel kapitalisme:
- bedrijfsorganisatie maakt het mogelijk om verschillende goederen die voorheen apart werden verkocht in verschillende winkels, nu te gaan samenbrengen onder een gezamenlijk bedrijf en te verkopen in één ‘warenhuis’.

° **Verticale integratie:** in bezit van het begin (basisproduct: bv. mijnen en kool) tot het einde

(productie van schepen uit eigen staal)

Horizontale integratie: bedrijven gaan samenwerken om competitie te reduceren en dus fluctuaties in marktprijzen te stabiliseren => ‘trusts / cartels’

=> al deze nieuwe vormen van vereniging zorgen ervoor dat de “ups” en “downs” van de prijzen minder rampzalig zijn dan voorheen, via stabilisering van de prijzen en behoud van arbeid.

=> **probleem:** enorme centralisatie van economische macht dat men het feodaal gaan noemen

=> middenklasse is in loondienst

71. De vooruitgang van de democratie: Derde Franse Republiek, UK, Duitse Rijk

ontwikkeling: ° stemrecht van de werkmens —> ° massa-partijen en partijleiders die naar een bredere onderban moeten kijken

Vrouwenstemrecht pas na 1e WO

Frankrijk: de oprichting van de Derde Republiek

Januari 1871: beleg van Parijs komt op haar einde en Bismarck laat de verkiezing van een **Nationale Vergadering** toe opdat deze zijn vredesvoorstellen konden accepteren en een nieuwe Franse grondwet konden optekenen.

Door het Franse wantrouwen tegen de **republikeinen** zouden deze slechts 1/3 van de totale 600 afgevaardigden bedragen. Zij weigeren echter de autoriteit van de Nationale Vergadering te erkennen en er breekt een rel uit tussen Versailles en Parijs.

=> ° **Parijse Commune**

- heropleving van de Jacobijnen
- patriottisch en republikeins
- anti-Duits/-aristocratie/-clerus/-bourgeoisie
- pro: regeringscontrole op prijzen, lonen en werkomstandigheden

=> De Communards delven het onderspit tegen de Assemblée Nationale

=> 20.000 executies en 7.500 bannelingen

- Monarchisten pro-Bourbons en pro-Orléans zetten elkaar buiten spellen —> Derde Franse Republiek in een grimmige sfeer

De Republiek

- ≈ Parlementair regime
 - Twee-kamersysteem: wetgevende macht
 - 2e kamer met algemeen stemrecht
 - 1e kamer via getrappt systeem
 - President (zonder doorslaggevende politieke macht) + regering: uitvoerende macht (bij Eerste Minister)
 - Politiek zwaartepunt: parlement + regering (steunt op parlementaire meerderheid)
-

Problemen van de Derde Franse Republiek

– Politieke **versnippering** (verdeeld parlement)

- monarchisten oneens met het hele systeem (sterk in senaat)
- Anti-republikanisme door de hogere klassen: adel, leger, clerus
- Republikeinen worden steeds minder revolutionair —> bredere achterban

– Opkomend **antisemitisme**

- Zaak Alfred Dreyfus - Emile Zola : *j'accuse*
- symbool waarbij het linkse republicanisme en het rechtse conservatisme gaan botsen (idealen van een gesecculariseerde maatschappij op basis van de droits de l'homme vs. Fransen die vinden dat de maatschappij moet samengaan met het katholicisme.)

- Uiteindelijk zal het pardoneren van Dreyfus leiden tot een aantal anti-klerikale wetgevingen
 - **Socio-economische** problemen
 - banden tussen kerk en staat worden doorgesneden
 - priesters en bisschoppen werden niet langer betaald door de staat
 - Kerkelijke bezittingen werden overgenomen door de staat
-

De kracht en zwaktes van de Republiek

kracht: Republikanisme toont zichzelf compatibel met orde, wetgeving, parlementair regeren, economische welvaart, tolerantie tussen klassen onderling.

Deze “krachten” zijn tegelijkertijd ook hun **zwaktes**:

- Er werd wel degelijk economische vooruitgang geboekt maar de Franse ondernemer toont zich minder risico-bereid dan elders in Europa.
 - Op politiek vlak is er een voortdurende versnippering leidt tot talloze korte ministeries
 - Franse arbeiders blijven gefrustreerd door het falen van de oprichting van een sociale republiek
-

De Britse constitutionele monarchie

- **Begin:** Hervorming sinds Reform Bill (1832)
 - 1884: $\frac{3}{4}$ stemrecht mannen
 - Stabiel parlementair regime
 - Conservatives (Tories en landeigenaars) & Liberals (hervormingsgezinde elite uit de industriële burgerij)
 - putten hun macht voornamelijk uit de elites
 - pogen gunst te winnen van de arbeiders (massa bepaalt wie aan de macht is)
 - via uitvaardiging van bepaalde wetten en ideeën
 - Wederzijds respect desondanks tegenstanders te zijn
-

Britse politieke veranderingen na 1900

° **Labour Party:**

- willen **oplossingen** voor: gezondheidszorg, lage inkomen en economische onzekerheid voor de arbeiders

Met de hulp van de **Liberals** weet men spectaculair programma door te voeren dat de grondvesten zal leggen voor de moderne “**zorgstaat**”: staatsinterventie op socio-economisch vlak

MAAR: “too poor and too little”

De Ierse Kwestie

- 1801: Ierland ingelijfd bij VK
 - De ‘achterlijke’ agrarische maatschappij begint sympathie te tonen voor de Franse Revolutie. Britten willen geen dergelijk avontuur in hun achtertuin.
 - installeren van de Anglicaanse Kerk

- Heft tienden bij een voornamelijk protestantse bevolking
 - Landhervorming
 - 1914: Home Rule (Liberalen aan de macht) cf. Canada en VS
 - ←→ Protest Ulstermen / Brits-gezinden (conservatieven)
 - Geëmigreerde protestanten in Noord-Ierland, die niet in een autonoom Ierland willen wonen.
 - England: geconfronteerd met eenzelfde cultureel probleem als bv. O-H.
 - 1916: Paas-opstand (opschorting Home Rule)
 - 1922: Dominion Status voor Ierland (zonder 6 noordelijke grafschappen: Noord-Ierland)
 - 1937: ° Onafhankelijk Ierland – na WOII: Ierse Republiek
 - nog steeds binnen Commonwealth (Britse kroon als staatshoofd)
- Geleidelijke ontwikkeling van de IRA (via terroristische middelen pogen onafhankelijk te verkrijgen)
-

Bismarck en het Duitse Rijk, 1871 - 1890

1871: federatie van monarchieën (unie van 25 staten) waarin de macht van de Pruisische landadel dominerend was.

- Politieke **zwaartepunt**: Keizer + kanselarij
- **Tweekamerparlement** :
 - Reichstag
 - Landtag: vertegenwoordigers van de 39 vorstendommen (ook Pruisen), Koning van Beieren behoudt zijn koningskroon
 - controleert de wetgevende macht
 - Kritisch tegenover beleid van Bismarck (leven nog steeds in het Ancien Regime)

Bismarck gaat democratische en socialistische gevoelens uitbuiten => leden van de Reichstag worden verkozen via algemeen stemrecht => Bismarck poogt voortdurend een meerderheid te behalen.

In 1871 lanceert Bismarck een **Kulturkampf** (anti-klerikalistisch) in dewelke de Liberalen hun steun betuigen aan hem. Deze worden gezien als een gevaar doordat ze fungeren als een staat binnen een staat en steeds invloed uitoefenen op het publieke en private leven. Maar Bismarck ziet in dat het gevaar minder groot was dan eerst gedacht en dat de problemen te vinden zijn bij het oprukkende socialisme

=> **Katholieke Zentrumpartei + Bismarck** gaan anti-socialistische wetten uitvaardigen gericht tegen de Marxistische socialisten en reformisten (pro-weg-van-de-gelijkheid) en Bismarck gaat een uitvoerig programma doorvoeren van **sociale wetgevingen**.

Kan het socialisme echter niet onderdrukken en in 1890, op 75-jarige leeftijd, zit zijn tijd erop

Het Duitse Rijk na 1890: Wilhelm II

- Eeuwwisseling:
 - Socialistische dominantie Landtag
 - Willem II (1888-1918) => Bismarck verdwijnt zelf van het toneel
 - tegenstrijdige ideeën over buitenlandse politiek: forceren (Willem) vs stabiliseren (Bismarck)

- => Nieuw bewind:
 - afschaffing anti-socialistische wetten
 - verderzetten sociale wetten
-

Ontwikkelingen elders; algemene observaties

- Italië: onstabiel parlementair regime
- Oostenrijk-Hongarije:
 - Constitutioneel parlementair regime
 - Macht bij keizer en kanselarij
 - Aanhoudend nationalisme (vooral Hongarije)
- Rusland: prille hervormingen (Doema, 1905)
- Europa laatste kwart 19e eeuw:
 - Democratischer
 - Uitbreiding / algemeen stemrecht
 - Midden Europa: ° waar het parlement geen echte stem heeft
 - Oost-Europa: Rusland = Doema : geen zeggenschap vanuit het volk
 - Kloof West- en rest van Europa groeit
 - Opkomst socialistische partijen en arbeidersbeweging
 - Uitbouw sociale zekerheid

Hoofdstuk 15. Europese beschaving, 1871 – 1914: Samenleving en cultuur

Het geloof in vooruitgang

Het geloof in vooruitgang was de algemene gedachte sinds de wetenschappelijke revoluties van de 17de eeuw. De meeste geloofden dat vooruitgang onvermijdelijk en voordelig was (romantici, conservatieven en socialisten). Vooral liberalen stonden achter de vooruitgang.

Toch waren er velen die vonden dat groepen van de samenleving geen voordeel konden halen uit de moderne samenleving. Hieronder hoorden o.a. werknemers en vrouwen.

→ Sociale bewegingen vochten voor de rechten van deze 2, vaak met veel succes

Ondertussen bleef de kennis binnen de wetenschappen groeien wat ertoe leidden dat er een aantal wetenschappers beginnen te twijfelen over de zekerheden van wetenschappelijke kennis en de nadruk legde op de limieten van de menselijke kennis. Dit was een slag in het gezicht voor de positivisten die alleen maar menselijke groei zagen.

72. De voordelen van de democratie: Socialisme, vakbonden, en feminisme

tegenstanders van het liberalisme	<ul style="list-style-type: none"> - Er komt steeds meer verzet tegen het liberalisme, er groeien socialistische en antiliberaal bewegingen - Ondanks dat vele revoluties van de 1848 niet geslaagd waren was het duidelijk dat de bevolking niet meer achter de klassieke idealen van de "Laissez-faire" economie
Emancipatie van de werknemers voor stemrecht	<ul style="list-style-type: none"> - Sommige geloofden dat ze het hele kapitalistisch systeem konden neerhalen <ul style="list-style-type: none"> → leidde tot radicale vormen van socialisme. Dit zorgde in principe voor het einde recht van private eigenaars of tot het vermoeilijken van de grote kapitalistische ondernemingen - Anderen geloofden dat ze d.m.v. onderhandelen hun situatie konden verbeteren <ul style="list-style-type: none"> → leidde tot de oprichting van vakbonden. Dit zorgde in principe ervoor dat de werkomstandigheden van de arbeider verbeterde
Werknemers en intellectuelen	<ul style="list-style-type: none"> - De intellectuelen "kwamen op" voor de arbeidersklasse, de meesten stonden voor socialisme. Ze zagen de werknemers als kortzichtig en bedeesd, maar wel in nood - De werknemers stonden eerder achter unionisme (= voorstander van directe acties)

De vakbonden en de opkomst van de Britse Labour partij

Het was het bourgeois liberalisme dat zo ongevoelig was naar de werknemers toe dat de vakbonden op legale basis mochten samenkomen.

- GB: vakbonden kregen in 1825 een stilzwijgende erkenning van de liberale Tories in 1871 kregen ze een expliciete erkenning van het 'Gladstone's liberal ministry'
- Fr.: vakbonden werden in 1864 erkend door Napoleon III, in 1884 waren ze volledig legaal

"Nieuw model" van unionisme	<ul style="list-style-type: none"> - De welvaart van 1850's zorgde voor de vorming van vakbonden, werknemers konden zich zo gemakkelijk verzamelen - In 1851 werd een nieuw model opgericht met verschillende doelen <ul style="list-style-type: none"> → Vakbonden uit de politiek te houden → De belangen van de verschillende stieren verbeteren - Deze doelen werden behaald door: <ul style="list-style-type: none"> → Werkgevers vertoonde redelijkheid aan de werknemers → Stakingen werden vermeden → Verhogen van de fondsen van vakbonden → Het aantal leden te vergoten - Deze veranderingen waren succesvol - In de jaren '80 van de 19de eeuw vormden zich vakbonden van ongeschoolde arbeiders. Ze kwamen meer en meer samen in vakbonden die georganiseerd waren per industrie waarbij er geen rekening werd gehouden met de functie die men beoefende
De Britse Labour partij	<ul style="list-style-type: none"> - Doordat de hervormingen en organisatie van de vakbonden in GB zo goed waren duurde het hier langer tot er een politieke partij ontstond die opkwam voor de belangen van de werknemers - Het waren de vakbonden die de partij eerst oprichtten en later leidden. Hierdoor was de partij minder socialistisch dan de partijen op het Europese continent
De Taff Vale beslissing	<ul style="list-style-type: none"> - Hierdoor werden vakbonden financieel verantwoordelijk voor bedrijfsschade door stakingen → Het risico bij stakingen is nu zeer groot - Tegenstand voor deze beslissing zorgde ervoor dat de vakbonden zich gaan

- verenigen samen met nog andere socialistische- en arbeidspartijen
- Er werden in 1906 29 leden van de labour partij verkozen tot het parlement. Ze overmeesterde de beslissing d.m.v. een nieuwe wetgeving

Europees socialisme na 1850

- De 1ste Internationale
 - In 1864 ging de eerste internationale vergadering door van de Internationale Arbeiders-Associatie, dit werd kortweg de 1ste internationale genoemd
 - Stilaan kwamen de touwtjes in handen van Marx die al snel de volgers van Mazzani weigerde in de vergadering en vervolgens ook Duitse Lassalleans aangezien ze zich aansloten bij Bismarck, en uiteindelijk ook de Russische Bakukin die kon gezien worden als een anarchist terwijl Marx vond dat je de staat niet moest aanvallen maar het economisch systeem
- De Parijse Commune
 - Kwam samen in 1871, wat enorme interesse opleverde bij de 1ste internationale
 - De leden van de 1ste int. hoopten dat de nieuwe revolutionaire trend in Parijs een arbeidersomwenteling zou opleveren
 - Steeds meer leden van de 1ste int. sluiten zich bij de commune aan → Hierdoor groeit de angst bij de regering die de commune vervolgens verbied
 - De Commune was een bloederig en agressieve rebellie tegen de democratische verkozen Assemblée Nationale. Marx zag hier het begin in van z'n klassenstrijd
 - Doordat Marx hier het begin zag van een "oorlog" was er minder en minder aanhang voor de 1ste Internationale waardoor het in 1872 verdween
- De 2de Internationale
 - In 1875 kwamen Duitse socialisten samen en vormden de Sozialistischen Arbeiterpartei Deutschlands (SAPD) die tegen de wil van Bismarck zeer groot werd
 - Rond 1880 ontstonden in vele Europese landen socialistische partijen
 - In 1889 kwamen alle socialistische partijen samen. Ze verzamelden vanaf dan om de drie jaar tot 1914

Revisionistisch- en revolutionair socialisme, 1880 – 1914

Marx stierf in 1883, maar de nieuwe socialistische partijen vanaf 1880 baseerde zich op het marxisme. In Italië en Spanje had het geen echte invloed, Frankrijk en Duitsland daarentegen waren enorm beïnvloed door de stroming.

- Fabian socialisme in GB
 - In GB had het Marxisme niet zo'n aanhang bij de arbeidersgroepen
 - De werknemers sloten zich aan bij hun vakbonden
 - De kapitalistische critici van de middelklasse volgde de Fabian samenleving die enorm anti-marxistisch was
 - Socialisme zou ingaan tegen de democratie
 - Ze geloofden dat er geen klassenconflict was
 - D.m.v. diplomatie zouden socialistische maatregelen kunnen doorgevoerd worden waardoor een revolutie niet nodig zou zijn
 - Ze voegden zich bij de vakbonden en vormden zo de labour party

- Parlementair socialisme
 - De partijen werden sinds 1870 steeds minder marxistisch en groeide uit tot een op het "parlementair socialisme", behalve in Rusland aangezien ze daar geen parlement hadden
 - Steeds meer werknemers stemden op de sociale partijen en niet alleen de intellectuelen zoals voordien

Tegen het einde van de 19de eeuw leek het alsof de kloof tussen rijk en arm steeds groter werd. De rijken werden rijker maar de armen werden niet armer. Hun reëel loon groeide aangezien er steeds meer kon worden geproduceerd door de groeiende mechanisatie waardoor de producten goedkoper werden

- De revisionisten
- Geloofden dat een klassenstrijd niet per se onvermijdelijk was aangezien er steeds meer vooruitgang plaatsvond d.m.v. diplomatie
 - Meeste socialisten en sociale democraten volgden de ideeën van de revisionisten
 - De 2de Internationale waarschuwde dat deze stroming kan leiden tot “collaboratie” met de bourgeoisie
- Syndicalisme
- De idee was dat de vakbonden zelf het opperste autoritaire apparaat van de samenleving konden zijn. Dit wilden ze bereiken door een massa staking waarbij alle werknemers tegelijk het werk zouden neerleggen en zo dit bestuur zouden afdwingen
 - Het had het meeste succes in landen waar vakbonden nog niet zo sterk waren als Italië, Spanje en Frankrijk, aangezien in deze plaatsen ze niets te verliezen hadden
- Orthodoxie vs. syndicalisme
- Er was zowel een orthodox marxisme als een heropleving van het traditioneel marxisme als reactie op het revisionisme aangezien ze de stroming zouden hebben verraden door samen te werken met de bourgeoisie
- Transformatie van het marxisme
- Rond de start van de 19de eeuw waren zij die zich marxisten noemden een stuk minder revolutionair door 3 redenen
 - Kapitalisme had voldoende gewerkt bij de werknemers om hun levensstandaard te verbeteren
 - Werknemers kregen stemrecht
 - Ze werden gerepresenteerd in vakbonden en politieke partijen

Feminisme, 1880 – 1914

Wanneer de nieuwe pol. arbeiderspartijen zich over Europa verspreidden groeide ook de campagne voor vrouwenrechten.

- Redenen tot feminisme
- Verdienden minder
 - Niet overal land bezitten
 - Niet deelnemen aan politieke samenkomsten
 - Niet stemmen
 - Niet studeren in universiteiten
- Suffragettes zoeken het stemrecht
- Vrouwen op het continent streefden eerder naar wettelijke- en sociale hervormingen dan stemrecht, dit is het tegenovergestelde van het feminisme in GB en de VS
 - In 1888 kwamen de Europese feministen samen in de raad van vrouwen
 - De vraag naar stemrecht trok de meesten vrouwen aan, bijgevolg kwamen er meer en meer vrouwenrechten organisaties op die d.m.v. petitie, massa vergaderingen, en protesten het stemrecht probeerden te verwezenlijken
 - De beweging werd steeds meer militant nadat de Britse regering hen dit recht hadden ontzegt
 - Onder leiding van feminist Pankhurst werd er hevig geprotesteerd tegen de politici in het Britse parlement
 - In 1918 kreeg de vrouw het recht te mogen stemmen

73. Wetenschap, filosofie, kunst, en religie

- Veranderende visie op wetenschap
- De belangrijkste veranderingen vonden plaats rond 1860-1870. Er heerste een algemeen idee dat het universum ordelijk, en voorspelbaar was

- Rond 1914 was deze visie al helemaal verbreekt door wetenschappelijke doorbraken

De impact van Evolutie

- Charles Darwin
- De grootste impact op het wetenschappelijk denken kwam na de publicatie van z'n boek 'the Origin of Species' (1859). Evolutie werd het meest invloedrijke intellectuele thema
 - Het algemene concept van evolutie bestond al een tijdje → bv: Hegels dialectiek
Wat Darwin deed was deze filosofie van evolutie wetenschappelijk bewijzen. In 1871 paste hij deze theorie toe op de mens in z'n boek 'The Descent of Man'
- "Survival of the Fittest"
- Ik had niet veel zin om dit nog is op te schrijven... (p. 621-622 in het boek)
 - Enorm veel commotie tussen clerici en wetenschappers
 - Dit was voor sommigen weeral een volledige kentering in de algemene gedachtes van die tijd
- Veranderende visie op natuur
- Het feit dat de mens verwant is met dieren en dat er geen God is die de wereld zou de geschapen vond men niet al te erg, de visie op de heilige geschriften en de natuur was al aan het veranderen
 - De grootste verandering na de theorie van Darwin was de totaal nieuwe conceptie op de natuur. Het was niet langer een harmonie, het was een strijd
 - Eliminatie van de zwakkere was nog niet zo slecht als het ten goede kwam aan de evolutie. De gezonde bleven leven en de zwakken stierven uit. Het is hier dat Darwinisme samenviel met o.a. de Realpolitik en het nieuwe realisme
- Sociaal Darwinisme
- De theorieën van Darwin werden toegepast op de menselijke samenleving
 - Sociaal Darwinisme verspreidde zich over Europa en Amerika
 - Het werd gebruikt om te verklaren dat sommige natuurlijk gezien beter zijn dan anderen, zoals blanken tegenover zwarten, Germanen t.o.v. Slaven, niet-joden t.o.v. joden, rijken t.o.v. armen,...
 - Deze ideeën werden ook gebruikt om oorlogen goed te praten aangezien de sterkste zou winnen en de zwakste zou sterven
 - Het zal deze theorie zijn die later het imperialisme zal goedpraten

Genetica, antropologie, en psychologie

- Gregor Mendel
- Heeft erfelijkheid en hybridisatie (= samensmelten van 2 zaken) ontdekt
 - Pas in 1900 zal er gehoor worden gegeven aan zijn publicatie
 - Het werd de basis van de genetica in de 20ste eeuw
- Antropologie
- Er werd onderzoek gedaan naar de verschillende "rassen" van de mens waarbij er theorieën opkwamen waarbij er zagezegd een hiërarchie zou zijn binnen de vers. rassen waarvan er enkele "Darwinistisch" gezien beter zouden zijn
 - Het publiek hield zich meer met rassen bezig dan ooit tevoren in Europa
 - Na wetenschappelijk onderzoek binnen de culturele antropologie kwam men tot de conclusie dat geen cultuur beter was als de andere en dat goed en fout afhangt van de cultuur. Als gevolg groeide er een soort van relativisme en scepticisme
- Antropologie en religie
- Sir James Frazer ontdekte dat bepaalde tradities en rituelen niet alleen bij het Christendom werden toegepast maar ook in andere religies. Ook vertelde hij dat de grens tussen magie en religie zeer klein is

- Psychologie - Het ontstaan van psychologie als wetenschap zorgde voor schokkende implicaties voor de ideeën van menselijke vrijheid en rationaliteit
- Sigmund Freud - Ontwikkelde de psychoanalyse rond het begin van de 20ste eeuw
 - Mensen zouden bepaalde gevoelens, gedachten, ervaringen, ... onderdrukking in hun onderbewustzijn wat leidt tot psychische problemen. Als hij erin slaagde deze onderdrukte zaken terug naar boven te halen zouden in principe de symptomen moeten verdwijnen
 - De psychoanalyse zorgde voor een idee dat de mens helemaal niet rationeel is, wat uiteindelijk zorgde voor een breuk in het klassiek liberalisme waarbij men vond dat de mens redelijk zou zijn en zelf verantwoordelijk zou zijn voor zijn sociale situatie

De nieuwe fysica

- Einsteins relativiteits-
theorie - Ongeveer zijn hele theorie wordt samengevat in één enkel formule nl. $e=mc^2$ waarbij de overgang van materie naar energie wordt beschreven en de revolutionaire notie dat tijd, ruimte, en beweging relatief waren tot de observator en diens eigen beweging in de ruimte en dus helemaal niet absoluut zoals eerder beweerd werd

Samen met nog enorm veel andere wetenschappelijke ontdekkingen en doorbraken zal het algemene gevoel van de mens veranderen. Dit uitte zich in kunst, filosofie, en literatuur

Trends binnen de filosofie en kunst

- Agnosticisme - Wetenschap werd gezien als het model voor alle vormen van kennis, ze geloofden dat wetenschappelijke methodes als enige "zekere" kennis kan opleveren. Alles dat niet door wetenschap gekend kon worden zou hierdoor voor altijd onkenbaar blijven
- Friedrich Nietzsche - Hield niet van de moderne samenleving
 - Ontwikkelde het concept van een übermensch die zichzelf durft los te maken van het systeem en op zichzelf steunt en hierdoor losbreekt uit het culturele leven en zo de meerderheid kan "domineren"
 - De Christelijke waarden als nederigheid, geduld, behulpzaamheid, hoop, en liefde beschreef hij slaaf moraliteit opgesteld door de zwakken om de rijken te verzwakken
 - Vertelde dat iedereen, zelfs filosofen, gedreven werden door hun instinct en hun wil tot macht in plaats van rationaliteit en rede
 - N. werd niet vaak gelezen, maar bij de groep van anti-verlichting denkers had hij veel succes

➔ invloed op kunst:

Aan de ene kant werden de kunst- en literaire stromingen beïnvloed door de wetenschappelijke- en filosofische ontwikkelingen, aan de andere kant stonden kunst- en literaire stromingen nog nooit zo ver van de samenleving verwijderd.

- Impressionisme - Werd de meest invloedrijke stroming in de late-19de eeuw in Europa
 - Schilderde het alledaagse leven waarbij enorm veel aandacht werd besteed aan het licht en kleur

De kerk en de moderne tijd

- De kerk onder vuur - Religie werd bedreigd door de opkomende wetenschappelijke ontdekkingen, en filosofische stellingen die beweren dat ze wet. van aard zijn
 - Er groeide meer kritiek t.o.v. de bijbel, het werd voor scholieren eerder een

- historische bron dan een heilige tekst
- Stilaan gingen steeds minder mensen naar de kerk
- Uitdagingen tot het protestantisme
- Vanwege de leer van het protestantisme zelf slaagde ze er nog minder in dan de katholieke kerk om zich te verweren tegen de ideeën van dit tijdperk
 - De protestantse beweging verdeelde zich in 2 groepen
 - Fundamentalisten: ontkende de ontdekkingen van de wetenschap om de letterlijke boodschap van de tekst in eren te behouden
 - Modernisten: Accepteerden de wet. ontdekkingen en zag de verhalen in de bijbel als verhalen die het leven kunnen verrijken
 - Aangezien armenzorg, ziekenzorg, educatie,... steeds meer in handen kwam van de staat en niet van de protestanten werd het geloof meer en meer gezien als een vrijblijvende stroming. Het zou duren tot na de Eerste Wereldoorlog dat de protestantse kerk kon heropleven
- Het katholicisme weigert
- Paus Pius IX toonde na zijn vlucht uit Rome in 1848 al zijn interesses tot het liberalisme
 - Hij publiceerde in 1864 een 'syllabus errorum' waarin verschillende stromingen zoals rationalisme en wetenschap werden veroordeeld
 - Het was een waarschuwing voor katholieken en de kerk viel op deze manier terug op een anti-wetenschappelijk en progressief geloof
 - Paus Pius IX organiseerde voor de eerste keer sinds 300 jaar een concilie in 1870
 - De onfeilbaarheid van de kerk werd bevestigd
 - Door de bevestiging van de onfeilbaarheid werd de kerk, in een steeds nationalistisch wordende wereld internationaal van macht
 - Voordien werd de kerk steeds meer nationaal ingericht maar met dit besluit werden al deze hervormingen teruggedroefd
- Vaticaanstad
- Terwijl de concilie aan de gang was werd Rome geannexeerd en binnengevallen door de nieuwe Italiaanse staat
 - De pausen zullen tot 1929 het verlies van Rome blijven weigeren tot ze in dit jaar Vaticaanstad toegewezen kregen
- Rerum Novarum
- Opgericht in 1891 door Paus Leo XIII
 - Er werd hierin gesteld dat privaat eigendom een natuurlijk recht is, zolang het rechtvaardig is
 - De armoede, onveiligheid en sociale degradatie door het kapitalisme werden aangevallen
 - Het beweerde dat veel van het socialisme christelijk was, behalve het materialisme en antireligieus
 - De paus verklaarde dat als katholieken een socialistische partij wilden ze deze zelf zouden moeten oprichten, hetzelfde moest ook gebeuren bij vakbonden
- Joodse emancipatie
- In de 19de eeuw neigde ze tot assimilatie en emancipatie
 - Ook deze groep werd verdeeld door de wet. ontwikkelingen, een deel werd fundamentalistisch en degene die deze stroming niet volgde stapte uit het Jodendom
 - Dankzij de opkomst van liberalisme was het hen eindelijk toegestaan om vrij deel uit te maken van de economie en de staat
- Groei van antisemitisme
- Er groeide een cultureel- en politiek nationalisme dat groeide vanuit Joden zelf
 - aan de andere kant groeide er een gevoel van antisemitisme vanuit racistische theorieën, haat tot Joodse concurrentie,... samen met de groei van etnisch nationalisme binnen de naties zelf zorgde voor een enorme toename van dit antisemitisme
 - In Rusland heersten er brutale Pogroms en moordpartijen tegen Joden

- In Frankrijk vertoonde de Dreyfus-affaire het diepgewortelde antisemitisme
- Het zionisme groeide, opzoek naar een veilige Joodse
- Aan de andere kant zagen velen Joden zichzelf evengoed als burgers van de naties die enkel verschillen van religie, voor de rest niets

74. De afnemning van het klassiek liberalisme

Het hele concept van klassiek liberalisme dat dominant was in de 19de eeuw waarbij het individu centraal staat stond mede aan de basis van feminisme

- Het rationele individu
- Het individu hing niet vast aan ras, klasse, geloof, natie, of staat maar was een onafhankelijk en verantwoordelijk voor hun eigen ideeën en opvatting
 - Het individu werd gezien als een rationeel iemand die zelf de ratio zelf kon gebruiken en hierbij niet werd beïnvloed door eigen interesse, vooroordelen, of onderbewuste driften
 - Hierdoor konden mensen met verschillende interesses volledig vrij discussiëren over hun verschillen, publieke problemen bespreken, compromissen sluiten, en oplossingen bekomen op een vreedzame manier
 - Omdat iedereen volledig rationeel was, waren ze voorstander voor vrijheid van meningsuiting, persvrijheid, en educatie. Ze waren tegen de onderdrukking van de mens, fysieke martelingen en mentale indoctrinaties
 - Inzake religie vonden ze dat elk individu zelf zijn religie mocht kiezen, maar dat de kerkelijke hoofden geen rol mochten spelen in staatszake
 - Inzake politiek vonden ze dat regeringen grondwettelijk maar gelimiteerd moesten zijn in hun macht. In het begin waren ze bang dat algemeen mannelijk stemrecht zou ingaan tegen de democratie, dit veranderde in de 19de eeuw
 - Inzake economie waren ze voorstanders van de laissez-faire, de vrije handel en een internationale handel
- ➔ Het is nooit gebeurd dat alle liberale ideeën tegelijkertijd triomfantelijk waren

De achteruitgang van het 19de-eeuws liberalisme: economische trends

De vrije economie zorgde voor veel moeilijkheden. De schommelende prijzen zorgden voor onzekerheden bij de werknemers en consumenten. In 1873 werd de economie getroffen door een diepe crisis waar de economie pas in 1893 volledig van zal zijn hersteld.

Europese boeren konden niet meer concurreren tegen de enorme lage prijzen van de granen import van Amerika en eisten protectionistische maatregelen die in 1880 werden doorgevoerd. Al gauw vroeg de industrie naar gelijkaardige maatregelen.

Een heropleving van List - De econoom List beweerde dat de vrije handen enkel voordelig was voor GB, en dat geen enkel ander land hier voordeel uit kon halen zolang ze zelf niet industrialiseerden

Economisch nationalisme - De scheiding tussen economie en politiek begon te vervagen

- Er ontstond als het ware een economisch nationalisme, doordat naties zich steeds meer bezighielden met het beschermen van tarieven, focuste op handelscompetitie, ... waardoor zakenmannen steeds meer afhankelijk waren van economische beslissingen en wetten doorgevoerd door de naties waar ze zich in bevonden

Het "nieuw" liberalisme en de welvaartstaat

- Zoals in eerdere hoofdstukken verklaard werd vonden er zich enorme politieke veranderingen plaats die nu ook de economie sterk bepaalde (bv: de vorming van vakbonden, ...)
- Er ontstond op meer en meer plaatsen vormen van socialisme, waar Bismarck voor aan de basis lag

- Het liberalisme als stroming stond ook meer en meer achter de regeringstussenkomst bij economische maatregel omdat het zou helpen bij de individuele ontplooiing

Intellectuele- en andere stromingen

Uitdagingen voor het liberalisme	<ul style="list-style-type: none"> - Liberalisme werd ondermijnd door de verschillende nieuwe ontwikkelingen zoals o.a. darwinisme, psychologie, filosofie,... - Inzake politiek geloofden sommige dat partijen met verschillende visies nooit samen zouden kunnen werken
Realisme	<ul style="list-style-type: none"> - Doordat wetenschappelijk onderzoek uitwees dat de mens helemaal niet rationeel was groeide steeds meer de interesse in het irrationele. Dit zou aan de basis liggen van de nieuwe stroming van het realisme
Populariteit van strijd	<ul style="list-style-type: none"> - Burgers die nog nooit in de buurt van oorlog waren geweest waren van mening dat de geschiedenis evolueerden door geweld en antagonisme - Ze geloofden dat strijd positief was voor vooruitgang
Liberalisem in Engeland	<ul style="list-style-type: none"> - Ook in Engeland werd tussen 1900 -1914 duidelijk dat het liberalisme aan het en de verdere politiek afnemen was. Er werd een beweging op de been gebracht door Joseph Chamberlain om de tariefbescherming terug te brengen <ul style="list-style-type: none"> → Geen succes → Conservative Party raakte hierdoor gedesoriënteerd → Liberal Party stapte af van het concept van Laissez-faire → De nieuwe Labour Party liet hun leden in het parlement stemmen volgens de partij en niet individueel, wat later door de andere partijen werd overgenomen
Volharding van het lib.	<ul style="list-style-type: none"> - Ondanks dat er een aantal aspecten zoals de laissez-faire werden neergehaald waren er nog steeds veel aspecten die stand bleven houden <ul style="list-style-type: none"> → Goederen bleven vrij circuleren over de wereld ondanks de tarieven → Sociale wetgeving zorgde voor een continuering van de humanitaire spanningen → ...

Hoofdstuk 16: Europa zijn wereldsuprematie

De economische, politieke, culturele instellingen en ideeën van het moderne Europa verspreidden zeer snel over de rest van de wereld. De Europese natiestaten wonnen hele rijken over heel de wereld door behulp van nieuwe technologie en industrie.

75. Imperialisme: zijn aard en oorzaken

Europese rijken wilden altijd al expanderen, sinds de Klassieke Oudheid. Voor 60 jaar na de Napoleontische oorlog waren er geen onderlinge problemen tussen de Europeanen over de kolonies.

Tijdens deze jaren gingen de Europeanen vele kolonies oprichten. Maar de belangrijkste interventie was die van de Fransen in Algerije. Deze interventie zorgde voor een grote invloed in de Europese

samenleving. De Fransen begingen een heleboel gruwelijke en onmenselijke daden tegen de moslims om Algerije te koloniseren. Na deze bloederige oorlogen tussen 1830-40 gingen een heleboel Fransen naar Algerije.

Maar de kolonisatie van Algerije en Azië leidde niet tot conflicten tussen de Europese grootheden. Er was ook geen systematisch systeem om tot kolonisatie over te gaan.

Het nieuwe imperialisme

Het nieuwe imperialisme verschilde economische en politiek van het vroegere kolonialisme. De vorige kolonisaties waren vooral maritiem en gebaseerd op de handel. Het nieuwe imperialisme veranderde de Europese politieke en economische invloeden in Afrika en Azië. De Europese markt was niet meer tevreden met wat de lokale handelaars hun verkochten. Ze wilden spullen wat hun eigen industrie niet meer kon produceren. Ze investeerden veel geld in deze landen voor productie, maar ook voor toerisme.

Om deze investeringen te beveiligen (en ook andere redenen) anders dan het vroegere kolonialisme wilden de Europeanen nu politieke en territoriale dominantie. Sommige gebieden werden direct onder hun invloed geplaatst, anderen werden protectoraten. Een Europese raadgever zei dan meestal aan de leider wat hij dan moest doen. In andere regio's (bv.: China en Perzië) waar geen enkele Europese staat enkel zijn eigen stempel kon drukken werden de landen verdeeld in invloedsferen. Elke Europese staat had privileges en rechten in zijn eigen sfeer.

Rond 1875 was er groot verschil ontstaan tussen de Europese en niet Europese staten. Hiervoor zagen de Europese grootmachten enkele landen als hun gelijke. Maar toen kwam de tweede Industriële revolutie (stalen boten, veel geld, betere economie, betere wapens,...). De moderne naties groeiden exponentieel terwijl de niet-Europese grootmachten in verval waren. Zo wonnen de Europeanen grondgebied in verschillende landen (India, Zanzibar, Turkije,...) zelfs de Japanners werden verplicht om hun markt toegankelijk te maken voor Europa.

Zo groot was het verschil tussen Europese staten en de rest van de wereld dat ze hun wil konden doordrukken.

Stimulansen en motieven

Achter het nieuwe agressieve imperialisme lag veel druk en motieven. De Europese bevolking kon zijn levensstijl niet behouden zonder de rest van de wereld binnen hun markt te brengen. Maar ook vele culturele, sociale en religieuze motieven brachten de Europeanen naar verre en onbekende plekken. Ook wilden wetenschappers onbekende plekken ontdekken en onderzoeken en rijkere mensen wilden reizen naar verre plekken.

Economisch wilden de Europeanen goederen die enkel te verkrijgen waren in tropisch plekken (koffie, thee,...). Ook industriële landen wilden hun eigen producten kunnen verkopen, dus ze zochten nieuwe afzetmarkten. Er was een competitie aan de gang tussen de grootmachten, ze heften tarieven op tegen

elkaar om hun eigen markt te beschermen. Dit was een reden dat elke industrieel land een koloniaal rijk nodig heeft voor een afzetmarkt te hebben. Dit staat bekend als neomercantilisme.

Puur financiële overwegingen waren ook een karakteristiek voor het nieuwe imperialisme. Investerings in kolonies bracht meer op dan in industriële landen. Dat investeerders en handelaars een instrument waren in het oprichten van een imperium is zeker waar. Maar het is wel twijfelachtig dat kapitalisten verplicht werden om in het buitenland te investeren. Misschien was Europa afhankelijker van zijn import (om dezelfde levensstijl te behouden). Deze importen zorgden ervoor dat investeringen interessant waren in de kolonies, zo konden ze de producten verkopen.

Europese landen investeerden zo veel dat ze politieke macht kregen in sommige niet-Europese landen die geen kolonie waren. Politiek en economie gingen hand in hand in het hele proces van imperialisme.

Of de economische welvaart en bescherming verbeterd werd door het imperialisme is nog discutabel. Het is wel mogelijk dat de arbeider in Europa wel wat profijt heeft gehad. Voor Marxisten was dit slecht, want zo zagen vele arbeiders voordeel in het imperialisme en dit blokkeerde een internationale commune.

Een andere argument was dat de overbevolking kon verhuizen naar de kolonies. Dit gebeurde niet (heel weinig) de meeste mensen migreerden naar de Amerikas waar net geen Europese kolonies waren.

De competitieve aard van de Europese staten zorgden voor nieuwe politieke systemen die volledig op het imperialisme was gericht. De Europese naties zorgden constant voor hun eigen nationale veiligheid. Ze wilden een soort machtsbalans in de wereld.

Kolonies hebben was een teken van prestige en macht. Het was een criterium om een Grote Macht, zo wilden de nieuwe grootmachten ook kolonies.

Imperialisme als kruistocht

Imperialisme was actief in alle domeinen. Het was een expansie van de moderne Europese samenleving dat al vechtend zijn macht en invloed heeft verspreid over heel de wereld voor 4 eeuwen lang. Ze claimden dat ze verlichting en civilisatie ging brengen aan de mensen die nog in het donker zaten. Het werd een soort religie en imperialisme werd zijn kruistocht.

Sociaal Darwinisme en antropologie verspreiden het racistische gedachte dat het blanke ras superieur was tegenover de anderen. Ze argumenteerden dat blanke mannen de donkerdere moesten civiliseren en beschermen. De psychologie van het imperialisme bevatte ook sporen van idealisme en humanisme, vele Europeanen gingen ook scholen en hospitalen oprichten. Ze zagen hun koloniale werken als een campagne om de mensen te onderwijzen, slavenhandel afschaffen,... maar alles was uiteraard in eigenbelang en met minachting over de andere culturen.

Al snel werden in Afrika en Azië antikoloniale groepen opgericht, dit zorgde voor een verandering in de wereld. Het veranderde ook de kijk op het imperialisme in Europa.

76. uiteenvallen van het Ottomaans rijk

Het Ottomaans rijk in de jaren 1850

Van alle niet-Europese landen was het Ottomaans rijk het dichtst bij Europa. De Europese naties hadden een lange historische relatie met het Ottomaans rijk door hun strategische ligging.

Het rijk was niet zoals een moderne Europese natie. Het was een immens rijk met een complex sociaal en politiek systeem waar mensen bij verschillende overlappende religieuze communes behoorden. West-Europeanen hadden hun eigen privileges die teruggingen tot de 16de eeuw.

Het Ottomaans rijk miste het nationalisme en nationale eenheid. Europese ideeën over soevereiniteit, een gelijke wet voor iedereen, seculiere staat en staat en religie gescheiden waren niet van toepassing in het land. Het Ottomaans rijk werd "de zieke man van Europa" genoemd. Zijn afnemende macht was al begonnen sinds het verlies van Hongarije in 1699. Dat het rijk nog 2 eeuwen zou overleven komt door het Europese 'balance of power'. Maar rond 1850 was het rijk gedoemd om te vallen. In 1850 begon de Krimoorlog en begon een nieuwe fase voor het Ottomaans rijk.

Na de oorlog was het Ottomaans rijk nog steeds gigantisch. Maar men zag dat het Europese politieke systeem efficiënter en superieur was tegenover die van de Ottomanen. Hierdoor wilden ze zelf hervormingen.

Pogingen tot hervorming en herleving, 1856-1876

In 1856 was Hatt-i Humayan aan de macht gekomen door de regering. Zijn doel was om al het volk een Ottomaans nationaliteit te geven en een eenheid te vormen. De sultan verbood religieuze onderscheiding, iedereen was gelijk voor de wet. Zelfs niet moslims mochten het leger in. Ook belastingsgewijs waren er veranderingen, iedereen moest evenveel betalen. Er waren nog talloze andere veranderingen. Europese en liberale ideeën circuleerden vrij door het rijk.

Harde tegenwerking werd uitgelokt door deze radicale veranderingen. Ook mislukten vele veranderingen, er waren te weinig Turkse mensen met talent en ervaring en ze werden te afhankelijk van het geleende geld uit Europa.

Toen werd Abdul Hamid II tot sultan verkozen door de regering. Hij ging in het begin mee met de hervormingen en vormde zelfs een nieuwe grondwet. Maar in 1877 werden zijn intenties duidelijk: hij schakelde de regering uit en vernietigde de grondwet.

Repressie na 1876

Abdul Hamid regeerde voor 33 jaar. Hij had schrik dat geknoei met het oude rijk of nieuwe technologie en hervormingen hem tot de afgrond zouden brengen. De Sultan had ook schrik dat van de Niet-Turkse

volkeren in het Rijk (hierdoor volgde de genocides van Bulgarije en Armenië). De laatste reden dat hij schrik voor had waren de imperialistische Europeanen die geïnteresseerd waren in het verbrekken van het Ottomaans rijk.

Geen enkel Europees land wilde dat het Ottomaans rijk zich zou hervormen tot een natiestaat. Ze hadden schrik dat ze dan even sterk zouden zijn.

De Russische-Turkse oorlog van 1877-78: The Congress

In Rusland droomde men al sinds de 18de eeuw van een doorgang naar de Middellandse zee. In 1877 verklaarde Rusland de oorlog aan Turkije voor de 6de keer in één eeuw. De Britten waren bereid om weer de Turken te helpen. Deze keer hadden ze nog meer redenen om het te doen: Het Suezkanaal lag in het Ottomaans rijk en was een zeer belangrijke route voor de Britten en voor hun inkomsten.

Het werd duidelijk dat Turkije zijn falen in het buitenhouden van buitenlanders aan de basis kon liggen voor een volledige Europese oorlog, maar de oorlog werd vermeden dankzij de diplomatie. Bismarck organiseerde een congres in Berlijn in 1878 om de Russische invloeden in het Middellands zeegebied te beperken.

Het congres vermeid een directe oorlog, het vergroete de Europese invloed in het Midden Oosten en Middellands zeegebied, het verkleinde de gebieden van het Ottomaans rijk. Maar het zou helemaal niet alle problemen oplossen, vele van deze onopgeloste problemen lagen aan de basis van WOI.

Egypte en Noord-Afrika

1850-60 waren de tijden voor Egypte van hervormingen, economische verbetering en betere connecties met Europa. De regering moderniseerde zijn staat, justitie,... en bouwde samen met de Fransen het Suezkanaal. Egypte werd in de wereldmarkt getrokken, de Khediv was ook geïnteresseerd in de Europese cultuur.

Al deze verbeteringen kosten natuurlijk massa's geld, het geld kwam door leningen uit Europa. Dit bracht Egypte tot een financiële crisis, deze zorgde voor nationalistische protesten en rellen in het land. De rellen werden geleid door Arabi. De Europeanen moesten vluchten uit sommige steden. Na enkele bombardementen door de Britten werd Egypte een Brits protectoraat.

De Fransen bleven niet lang in Egypte, ze trokken westwaarts en namen ook Tunesië en Marokko in.

De uiteen valling van het Ottomaans rijk was ook een rede voor het begin van WOI. In 1908 namen de Jonge Turken de macht in Turkije. Ze herstelden de grondwet van 1876 en voerden nog hervormingen door. Uiteindelijk wanneer WOI uitbrak verklaarden de Russen de oorlog aan Turkije. Tijdens de oorlog, met Britse hulp, gingen een heleboel Arabische landen zich afscheuren van het Ottomaans rijk. In 1923 werd de republiek van Turkije uitgeroepen.

77. de verdeling van Afrika

De opening van Afrika

Missionarissen, ontdekkingsreizigers en avonturiers waren de pioniers om Afrika te ontdekken. Vooral Stanley en Livingstone. Stanley zag de economische mogelijkheden in Afrika, welbepaald in Congo. Hij zocht dan investeerders voor in Congo. Alleen Leopold III was geïnteresseerd. Samen richtten ze de internationale Congo associatie. Het was volledig privéterrein van Leopold.

Meerdere landen begonnen stukken land in te nemen, maar in het continent was het onduidelijk waar de grenzen eindigden en begonnen. Bismarck (die zelf tegen kolonisatie was) riep iedereen weer bijeen voor een congres in Berlijn. Het congres had 2 doelen: de internationale Congo associatie als een internationale vrijhandelszone zien en de rest van Afrika verdelen onder de Europese mogendheden. Congo Vrij Staat nam de plaats in van de Internationale Congo Associatie. Het was een vrijhandelszone gecontroleerd door Leopold.

Maar dit alles faalde omdat er geen grote internationaal orgaan was om alles te controleren. Zo nam Leopold wel de touwtjes in handen van Congo Vrijstaat zonder dat iemand er iets tegen deed. Leopold werd zeer rijk door de grondstoffen en door de slavernij die hij gebruikte. In 1904 was internationaal protest na het was uitgelekt in de media. In 1908 nam de regering van België de touwtjes in handen.

Het congres van Berlijn had ook wat regels voorzien voor de Europese claims op Afrikaanse gebieden. Men moest mensen hebben in het gecontroleerde gebied, het mocht niet alleen op papier staan en elke land moest duidelijk laten weten wat zijn terrein was.

Arbeiderstekort was het grote probleem in Afrika. Slavernij werd afgeschaft en de Afrikanen kenden niet om te werken voor hun geld. Ze hechten er geen belang aan en werkten sporadisch. Het resultaat hiervan was dat vele Afrikanen verplicht te werk werden gesteld door de Europeanen, vaak onder erbarmelijke omstandigheden.

In de 20ste eeuw pas werden de omstandigheden verbeterd.

Fricties en rivaliteit tussen de mogendheden

Tussen 1885 en 1900 namen Europese naties heel Afrika in. Portugezen, Italianen, Belgen,...De Duitsers waren laatkomers, omdat Bismarck geen interesse had, maar hadden land in het Westen en Oosten. De Fransen hadden West-Afrika en een deel in het Oosten. Deze 2 landen wilden een West-Oost gordel vormen, maar deze werd gespleten door de Britten. De Britten hadden een Noord-Zuid as. Dit leidde bijna tot een oorlog, het was eerder een sterktest tussen de naties. Uiteindelijk ging de oorlog niet door doordat de Boeroorlog begon in het huidige Zuid-Afrika. De Boeroorlog bracht de Britten in nauwe schoentjes. Geen enkel Europees land sprak goed wat de Britten deden (buiten USA).

Voor het Ottomaans rijk was de verdeling van Afrika nog een reden om deel te nemen aan WOI.

78. Imperialisme in Azië: de Nederlanders, de Britten en de Russen

Nederlands Oost-Indië en Brits India

Brits India en Oost-Indië werden, volgens de Europeanen, voorgesteld als de ideale kolonies.

Elk Europees land of kolonie importeerde meer dan hij exporteerde, buiten India en Oost-Indië, decennia aan een stuk exporteerde ze meer. In beide regio's waren de inboorlingen bereid om de Europese methodes (vrije markt, bureaucratie,...) te leren en toe te passen. In beide regio's zelf was er religieuze en linguïstische verdeeldheid, hierdoor kon het volk nooit als een eenheid opstaan tegen de Europeanen.

Geen van beide regio's had voor WO1 een eigen autonome regering. Ze werden geregeerd door rijke Europeanen.

De Nederlanders exploiteerden hun gebied door verplichte arbeid, de autoriteiten van de kolonies moesten als belasting bepaalde hoeveelheden koffie en suiker afstaan, na 1870 was er een soort vrije markt. Ook werd de taal behouden, men ging geen instructies geven in het Nederlands. De Javaanse en Maleisische talen werden behouden en gerespecteerd. Dit zorgde ervoor dat Europese ideeën als democratie en nationalisme trager ingesijpeld werden.

In India in 1857 was er een gevaarlijke opstand, het was een opstand door de 'sepoys'. De sepoys waren Indische soldaten in het Brits leger, 5/6 van het Brits leger gestationeerd in India waren Sepoys in 1857 (vele Britten waren aan het vechten in de Krimoorlog en China). Vele Indiërs buiten het leger waren niet blij met de Britse macht in het land. Ondertussen waren de Moslims zich ook aan het mobiliseren. Vele mysterieuze propaganda vloog doorheen het land om de Moslim en Hindoe Sepoys aan de kant te trekken van de opstandelingen. De Sepoys kwamen in opstand in de Ganges vallei (met anderen) tegen de Britse autoriteiten.

De Britten klopten de opstand brutaal neer, ook geholpen door het feit dat het Westen en Zuiden van India niet in opstand kwam. De opstand zorgde er wel voor dat de Britten van politieke koers veranderden. De Britten gingen nu direct regeren over India, maar samen met de Indiërs en tegen hen. De Britten gingen samenwerken met de Indische hoogste klassen.

India was een redelijk geïndustrialiseerd land volgens de pre-industriële standaarden, ze exporteerde vele textielen en afgewerkte producten. Maar de export van afgewerkte producten stortte in. Vrije handel zorgde ervoor dat Groot Brittannië werkplaats van de wereld werd en India de leverancier van grondstoffen.

De Britten (anders dan de Nederlanders) verplichtten het Engels als taal. Ook mochten Indiërs in de bureaucratie en gouverneur worden. Meer dan in Oost-Indië waren er ook vele Indische zakenmannen.

Een klasse van Indische intellectuelen en ambtenaren die perfect Engels spraken (na de studies te hebben beëindigd in Engeland, vroegen een beetje autonomie en een eigen regering die zich over enkele zaken zou buigen. Het Nationalisme verspreidde zich en werd zeer Anti-Brits, tegen de Prinsen, antikapitalistisch,... en kreeg een sociale kleur.

Conflict tussen Russische en Britse interesses

Geen enkel land bedreigde Brits India, maar uit het Noorden kwam er gevaar opzetten: de Russen. In 1850 werd de Russische druk in Midden-Azië verhoogd. Ze hadden een soort imperialisme waar niet de markt, niet de vraag naar grondstoffen,... bepalend was. Rusland zelf was een semi-koloniaal land. De Russen hadden de drang om hun eigen beschaving rond te brengen. Maar Russische expansie was vooral politiek, omdat het grootse initiatief van de regering kwam. Rusland had nood aan warme havens.

De Britten hadden al 2 Afghaanse oorlogen uitgevochten om Afghanistan een bufferzone te maken tussen Rusland en India. Paar jaar later raakten de Russische en Britse grenzen elkaar. Er was een oorlog vermeden door de Brits-Russisch pact dat zei dat de grenzen 20 mijl van elkaar moesten worden verwijderd.

Imperiale ambities hadden Rusland en Groot-Brittannië nog vijandiger gemaakt. Ze hadden problemen in Perzië en India plus de problemen in het Ottomaans rijk (Krimoorlog). Samen met de problemen in Afrika tegen de Fransen zorgden ervoor dat de Britten nu politiek alleen voor stonden en op zoek moesten naar nieuwe bondgenoten.

79. Imperialisme is Azië: China en Europa

China voor Europese interventies

Elke grootmacht probeerde een deel van China in te nemen tijdens de zwakke periode van China, maar tevergeefs. In de Oude Chinese kijk was China het Middelrijk het geciviliseerde centrum van de wereld omsingeld door barbaren zoals de Europeanen.

De Chinezen hadden hun eigen problemen voor de Europeanen aan de deur kwamen kloppen. Voor 4000 jaar waren er cycli van keizerrijken die komen en gaan. De Qing dynastie had alle symptomen om ten val te gaan.

Er waren verschillende revoluties. De grootste revolutie was de Taiping Revolutie, het was ontstaan door Chinese problemen (armoede, ongelijkheid,...). De rebellen vielenjoes aan (die uit Mantsjoerije kwamen). Hun doel was een nieuwe dynastie oprichten. De Taipings richtten hun eigen staat op in het zuiden van China waar ze een gedisciplineerd leger hadden. Ze vochten lange tijd tegen de Mantsjoes totdat ze in beide kampen niet meer luisterden naar hun leiders. Groot deel van het land viel ten prooi aan bandieten en 'oorlogkoningen'. Niemand luisterde naar de regering.

In dit verdeelde en onoplettende China kwamen de Europeanen opzetten. Het beleid van de Europeanen was om zoveel mogelijk concessies af te persen van het Mantsjoe-Imperium en op hetzelfde moment de Qing Dynastie te verdedigen tegen binnenlandse oppositie. Europa steunde de Qing-dynastie omdat ze een regering in China nodig hadden dan bereid was om akkoorden en eisen te tekenen.

De expansie van de Europese invloed in China

De relaties met Europa werden ongunstig gestart door de Opiumoorlog in 1839-41 (Europeanen wilden Chinese producten, maar China geen Europese → geen handel. China wilde wel opium uit India). Wanneer de Chinese regering probeerde de import van opium te controleren verklaarden de Britten de oorlog aan China om een vrije handel te verzekeren van opium. 15 jaar later verklaarden de Britten en Fransen een tweede oorlog om China Europese diplomaten en handelaars binnen te laten.

Bij de eerste oorlog werd het akkoord van Nanking ondertekend, bij de tweede die van Tientsin. Vervolgens volgden nog een heleboel verdragen met andere Europese landen en de Verenigde Staten. Deze vele akkoorden zorgden ervoor dat buitenlanders binnen mochten, maar enkel in hun eigen sferen. China 'opende' vele steden waar Europeanen hun eigen wil mochten opleggen.

Annexaties en toegevingen

Japan had ook een imperialistische wil gekregen. In 1894 voerden ze oorlog met China over Korea, de Japanners wonnen dankzij hun moderne wapens en organisatie. China moest land afstaan aan Japan en Korea als een onafhankelijk land erkennen. Deze plotse Japanse overwinning boezemde angst in bij de Europeanen die sterker en sterker werden in Azië.

Rusland was in 1891 bezig met het bouwen van het Trans-Siberisch spoor waarbij Vladistok de eindbestemming zou zijn. Mantsjoerije lag tussen Siberië en Vladistok, de Russen wilden niet dat een ander Europees land dit zou innemen (zonder het zelf in te nemen). Duitsland wilde ook een deel van Azië en Frankrijk had een alliantie gesloten met de Russen. Rusland, Duitsland en Frankrijk bevalen aan Japan om Liaotung schiereiland af te geven aan China. Dit gebeurde onder veel gemor van de Japanners.

In China begon men plannen te maken om te moderniseren en te reformeren, dit zorgde voor nog een grotere Europese inmenging in China. De Europeanen hielpen, maar wilden niet dat ze te snel groeiden zoals Japan. Het resultaat was een nog grotere versplintering van de sferen in China. Het leek alsof het Chinees rijk zou worden opgesplitst. Dit zorgde ervoor dat de Amerikanen zich gingen moeien. Ze stelde de 'Open Door' voor. Dit betekende dat de Europeanen mochten handelen in bepaalde gebieden (sferen), maar China moest territoriaal intact blijven en onafhankelijk blijven.

Een geheime Chinese organisatie (de orde van patrimonistische harmonieuze vuisten) vielen vele buitenlanders aan en maakten spoorwegen kapot. De Europeanen samen met Japen en de VSA maakten een einde aan deze organisatie. China moest gigantisch herstelbetalingen dokken.

80. De Russisch-Japanse oorlog en zijn gevolgen.

Japan en Rusland geraakten verwickeld met elkaar in Korea en Mantsjoerije. De Japanners hadden nood aan grondstoffen voor hun markt, voor hun leger uit te testen en te tonen dat ze een Grootmacht (een status alleen voor diegene die overzeese gebieden hadden) waren. De Russen hadden een overwinning nodig om de kritiek te snoeren en Mantsjoerije en Korea waren ook perfect om Vlasistok te versterken. Vladistok was omsingeld door Japan. In 1902 sloten Japan en de Britten een alliantie om, want Groot Brittannië had bondgenoten nodig.

De oorlog brak uit in 1904, de Japanners vielen de Russen aan. Beide landen stuurden een groot leger naar Mantsjoerije (grootste gevecht tot dan). Vele spionnen van andere landen waren aanwezig om te zien hoe dit gevecht zou verlopen, om een toekomstige oorlog in Europa voor te bereiden. De Russen stuurden hun Baltische vloot richting Japan (rond Afrika) en werd vernietigd door de moderne Japanse vloot tot ieders verbazing. Rusland werd verslagen.

Op dit punt gingen de Amerikanen zich moeien (Roosevelt). VSA die de Filipijnen hadden en een groeiende interesse in China, was het in zijn voordeel dat geeneen van de beide landen een grote overwinning zou boeken. Roosevelt ging de vredesonderhandelingen voorzitten in 1905 in de VSA. Japan kreeg wat het verloor in 1895 en een deel van Rusland.

Deze oorlog was de eerste oorlog sinds 1870 tussen 2 grootmachten. Het was de eerste oorlog gevoerd in het industriële tijdperk. Het was de eerste oorlog tussen 2 landen waar beide het Imperialisme in een onderontwikkeld land het motief was. Het was de eerste oorlog waar niet-blanken wonnen van blanken (zeer belangrijk in deze periode waar ras alles bepaalde).

De Japanse victorie bracht 3 gevolgen met zich mee die de rest van de geschiedenis bepaalden.

- De Russische regering ging zich terug focussen op Europa, meer bepaald de Balkan. Dit leidde tot een serie van problemen die tot WO1 leidden.
- De Tsaristische regering was zo verzwakt geraakt (in prestige en militaire kracht) en de opinie in Rusland was slecht over hun, dat de ondergrondse bewegingen boven kwamen en de Russische revolutie van 1905 startten. Dit was het begin van de Russische revolutie in 1917.
- De Japanse overwinning gaf hun mondiale aanzien van een grootmacht dat voordien alleen aan Europese landen werd gegeven.

Het moraal was duidelijk. Alle leiders van onderworpen volkeren concludeerden dat men net zoals de Japanners Europese wetenschap en industrie moest halen. Maar zoals de Japanners deden, zonder de Europeanen een te grote rol te laten spelen en zonder hun eigen cultuur kwijt te spelen.

De Japanse overwinning zorgde voor 3 belangrijke gebeurtenissen: WOI, Russische revolutie en het in opstand komen van Azië tegen de Europeanen. Deze gebeurtenissen zorgden voor een verzwakking voor het Europees continent en een einde aan de wereldsuprematie.

Hoofdstuk 17: De Eerste Wereldoorlog

Aan het begin van de 20ste eeuw geloofden de Europeanen nog in een wereld met enkel vooruitgang, dankzij de voordelen van moderne wetenschappen en uitvindingen.

81. Internationale Anarchie

Duitsland was al sterkste macht uit de militaire strubbelingen gekomen. Echter, alle naties waren van mening dat een groot en sterk leger noodzakelijk was voor het nationaal voortbestaan.

=> Enorme parate legers in vreedstijd + invoer dienstplicht zorgt voor militaire reserves.

- 1873-1893: Economische crisis
 - 2e IR → ↑ concurrentie en afzetproblemen
 - Economisch protectionisme / nationalisme
 - Koloniale race
- Geopolitieke ontwikkelingen
 - Strijd om strategische plaatsen (havens)
 - Balkan-conflicten
- Nieuwe Duitse buitenlandse politiek
 - Vanaf 1890: Willem II
 - Eind vredespolitiek van Bismarck
- Verdrag-systeem
 - ↑ internationale spanning

Rivaliserende Allianties: Triple Alliantie vs. Triple Entente

- **Triple Alliantie** (1882)
 - Duitsland + Oostenrijk-Hongarije + Italië
 - Wederzijdse militaire bijstand
- **Geheim herverzekeringsverdrag** (1887-1890)
 - Duitsland + Rusland
 - => verzekeren van de Oosterse grenzen
- Blijvend gevaar in het Westen
- Aftreden Bismarck → Willem II
 - Willem II eindigt herverzekeringsverdrag

- => **Frans-Russische Alliantie** (1894) die bondgenoten zoekt in de Balkan >< Duitsland & OH
 - GB: positie nog niet duidelijk
 - Frans-Brits conflict omwille van Fashoda-crisis
 - Britannia still Rules the Waves, maar Duitsland nadert
 - Duitsland steekt GB economisch voorbij (ivm export)
 - => ° Verontrusting bij GB => komt los uit haar 'isolation'
 - => **Japans-Brits verdrag**
 - wederzijdse bijstand (1902)
 - **Entente Cordiale** (1904)
 - Groot-Brittannië + Frankrijk
- **Triple Entente** (1907)
 - Frankrijk + Rusland + Groot-Brittannië
 - Geen formele overeenkomst zoals Triple Alliantie

De crisissen in Marokko en de Balkan

1e Marokkaanse crisis:

Duitsers willen testen hoever de steun van de Britten aan de Fransen gaat:

1905: Wilhelm II gaat aan wal in Tanger: ° speech ten voordele van Marokkaanse onafhankelijkheid

Duitsland eist een internationale conferentie in **Algericas** (1906), maar iedereen (behalve O-H) steunt de Franse aanspraken op Marokko.

Omwille van deze Duitse poging om onrust te zaaien, zullen de Britten de Fransen meer vertrouwen. Later doen ze dit ook met Rusland. Duitse oproer zorgt voor een meer geünificeerde Triple Entente.

2e Marokkaanse crisis:

1911: Aanmeren van de "Panther", een Duitse kanonneerboot, in Agadir. Hierbij beloven de Duitsers geen verdere onrust te zaaien in ruil voor Frans Congo. Duitsland krijgt enkele kleine gebieden.

=> stijgende Britse vijandigheid tov Duitsland

Balkan = kruidvat van tegenstellingen

- Grotendeels zelfde taal, Verschillende types van alfabet: Oosters/ Cyrillisch en Westers/ Romeins
- Rooms-Katholiek en Oosters Orthodox en Moslims
- Onder Russische druk voor ijzvrige havens
- Revolutie in Ott. Rijk door personen die de afbrokkeling van het Rijk willen tegengaan.
- O-H ijvert voor een Bosnische aanhechting (1908)

1e Balkan-crisis

Geheime ontmoeting tussen de Russische en O-H'se buitenlandse minister:

- beloven tijdens de volgende internationale conferentie te stemmen in elkaars voordeel

- O-H: Bosnië
- Rusland: Opening van de Bosporus voor doorgang schepen
- => Conferentie komt er niet. Serviërs misnoegd door de annexatie van Bosnië door O-H.

1e Balkan-oorlog

1911: Italië verklaart de oorlog aan het Ott. Rijk en verovert Tripoli

=> andere landen gesterkt door deze overwinning

1912: Oorlog: Servië + Bulgarije + Griekenland

- Hopen enkele gebieden te annexeren
- Bulgaren grijpen echter meer dan de Serviërs willen afstaan

2e Balkan-oorlog

- Albanië is het kop van jut
- Rusland steunt Servië >< O-H en Duitsland >< Griekenland >< Italië (iedereen wil een stukje)
- => onafhankelijkheid van Albanië
 - Houdt Servië weg van de zee
 - Woedende kreten uit Rusland en Servië

3e balkan-crisis = Sarajevo-Crisis

- Reeds versterkt door de kwade gevoelens uit de voorbije conflicten
- Heel Europa wordt meegesleurd in dit grensconflict tussen O-H en Ott. Rijk

De Sarajevo-crisis en het uitbreken van de oorlog

Op 28 juni 1914 vermoordt Gavrilo Princip de Oostenrijk-Hongaarse kroonprins Frans-Ferdinand bij zijn bezoek aan Sarajevo in Bosnië.

De Oostenrijkse regering, furieus, was vastberaden om een einde te maken aan het Zuid-Slaafse separatisme en de Servische onafhankelijkheid teniet te doen. Hierbij kregen ze steun van de Duitsers, die hen aanspoorden en op 23 juli legt de Dubbelmonarchie haar **ultimatum** voor aan Servië. De Serviërs hoopten op steun van Russische zijde, en die op hun beurt rekenden op de steun van de Fransen, die, uit vrees van in een oorlog verwickeld te geraken met Duitsland zonder Russische steun, haar toestemming gaf. De Serviërs **weigeren** het ultimatum en O-H **verklaart de oorlog** op 29 juli.

Op 30 juli mobiliseert Rusland reeds al haar troepen aan de Oostenrijkse en Duitse grens. Duitsland verklaart de oorlog op 1 augustus aan Rusland en aan Frankrijk op de 3de augustus. Tot op dat moment verkeren beide partijen in **onzekerheid: wat met GB?**

4 augustus: De Duitse invasie van neutraal België en hierdoor de schending van het verdrag van 1839, doet GB mee de oorlog instappen.

Oorzaken van de oorlog

- Europese **verdeling** in 2 kampen: elk incident werd gezien als het spannen van de spierballen
- Duitse zijde: **angst** door de omcirkeling van de Entente-machten
- Franse **wraakgevoelens** door het uitroepen van het Duitse Keizerrijk in Versailles in 1871
- **instabiliteit** politieke systemen: revolutionisme, nationalisme, etc. => versterking van de wanhoop

- Duitse Rijk: ondermijnen van het gezag door de Sociaal-Democraten zou hen meer gewillig hebben gemaakt tot het binnenstappen van de oorlog
- Internationale economie met anarchistische competitieve soevereine staten
 - enorme interdependentie

82. De Gewapende Patstelling

Duitse von Schlieffen-plan: via België de Frans-Duitse lijn omzeilen en Parijs innemen en de Franse defensie in de rug aanvallen met een waaierbeweging

De oorlog op land, '14-'16

Duitse blitzkrieg in het Westelijke front verloopt volgens plan, maar op het oostelijke front draait het anders uit. Het Russische leger weet met 2 divisies Oost-Pruisen te penetreren, waardoor Helmut von Moltke zich genoodzaakt ziet om troepen aan de Franse grens te verplaatsen naar het Oostfront. Dit, gecombineerd met een verzwakkende communicatie in het Westen, zorgt voor een tegenaanval uit het Franse kamp.

=> **Slag bij de Marne** (5 - 12 sept.) = katalysator van de 2 jaar

- Duitse invasie wordt afgeweerd en troepen trekken zich terug
- Duitsland faalt om de havens aan het Kanaal te bezetten => blijvende Frans-Britse communicatie

=> Stilstand a/h **Westfront**: Loopgravenoorlog

Oostfront: buigt maar barst niet

- 1915: O-H en Duitsland veroveren met grote gebiedswinst. Russen lijden enorme verliezen maar houden wel stand
 - krijgen hulp van de bondgenoten uit het westen.
- Frans-Britse aanval op Ott. Rijk (sinds Okt. '14 bij de centralen: angst voor expansie van Rusland in de Balkan en Kaukasus)
 - > Zuidfront loopt vast bij Gallipoli: Zware verliezen voor geallieerden (voornamelijk koloniale)

Patstelling tot 1916:

- Mislukte Duitse poging om westfront te breken (Verdun: Centralen pushen, Somme: geallieerden pushen)
 - ongeziene concentratie van artillerie en soldaten
 - 700.000 slachtoffers na 6 maand
 - Betekenisloze verschuiving van de grens
- Reden tot verliezen: militaire tactiek
 - Verdediger had altijd een beslissend voordeel dankzij:
 - machinegeweer: 2 soldaten kunnen een heel leger tegenhouden
 - Prikkelraad
 - => combinatie: aanvallen wordt zinloos mede doordat men ook steeds uit de loopgraven moet kruipen zonder beschutting, gehinderd door prikkeldraad en landschap

=> aandacht verschuift

Oorlog op zee

Testen van de Anglo-Germaanse maritieme race

- Economische oorlogsvoering: blokkade op Duitsland
 - Blokkade scheepvaart: geen invoer van grondstoffen en wapens, maar ook voedsel (idem tijdens Napoleontische oorlogen): ook van neutrale (Amerikaanse) schepen. Dit laatste is tegen alle oorlogsregels in.
 - Wel uitzondering voor toevoer naar neutrale landen, zoals België.
 - Duitse vloot riskeert geen confrontatie
 - nog altijd niet opgewassen tegen de Britse vloot
 - Nieuwe Duitse wapen: duikboten
 - Belangrijk en effectief wapen tegen Britse vloot
 - => Britse kust = oorlogszone
 - Mei 1915: Lusitania (neutraal) getorpedeerd
 - Vernietiging oorlogsmateriaal + burgers in mei 1915
 - in Amerika: druk op president Wilson door de bevolking
 - Na waarschuwing VS: geen duikboten-oorlog (tot 1917)
 - Duitsland wil uiteraard niet dat de VS zich bij de geallieerden voegt
-

Diplomatie en geheime akkoorden

- ° Nieuwe bondgenootschappen
 - Aug. 1914: **Japan** —> geallieerden (>< Germaanse bezittingen in China)
 - Okt. 1914: **Ott. Rijk + Bulgarije** (tegen Servië) —> Duitsland
 - (= Centrale Mogendheden)
 - Armeense genocide
 - Mei 1915: **Italië** (aanvankelijk Triple Alliantie) —> geallieerden
 - in ruil voor toezegging van bv. Istrië, ed.
 - erg onstabiele, agressieve partner: zal enorm gefrustreerd raken wanneer de toezegging niet volledig wordt nageleefd => bodem voor het fascisme
 - **Minderheden** (gefrustreerd)
 - Duitse steun aan :
 - nationalistische bewegingen (Vlaanderen, Ierland, Polen, Oekraïne) en interne radicalisering
 - Steun van de Ierse Paasopstand in 1916 via levering wapens
 - Geallieerde steun aan :
 - Tsjechen, Slovakken, Joden (Zionisme), Arabieren (>< Ott. Rijk)...

1916: Zimmerman-telegram:

- onderscheppen van een bericht tussen de Duitse staatssecretaris voor buitenlandse zaken en een Mexicaanse minister, waarin staat hoe deze de Mexicaanse president moet overtuigen:
- Indien de VS in de oorlog trad tegen Duitsland, moest Mexico een verdrag aangaan met Duitsland (en eventueel Japan) om de verloren gebieden terug te winnen.
- => gepubliceerd in de Amerikaanse kranten
- Tot 1917: VS (officieel) onpartijdig
 - ° sympathie voor GB en Frankrijk in eerste 3 jaar
 - probeert in 1916 nog te een onderling vergelijk te komen met beide partijen

Dit soort spelletjes van onmogelijke beloften die men niet zal kunnen niet naleven, zullen de vredesonderhandelingen in 1918 enorm gaan bemoeilijken.

83. Het ineenstorten van Rusland en de interventie van de VS

De terugtrekking van Rusland: Revolutie en het verdrag van Brest-Litovsk

Het Tsaristische regime mispakt zich volledig aan het aanslepen van de oorlog. Dit, gecombineerd met de reeds negatieve gevoelens van de nederlaag tegen Japan in 1905, zal leiden tot een muiterij in maart 1917 in Sint Petersburg.

Hierbij zag de Duma haar mogelijkheid om eisen tot hervormingen op te leggen, die de regering niet zal aanvaarden.

=> 15 maart: aftreden Tsaar Nicholas II

=> provisoire regering aan de macht tot november

April: Duitsers sturen Lenin (Bolsjewiek) met nog een aantal anderen naar Rusland (idem in Ierland): DOEL? —> onrust stoken intern met tegenstrijdige ideeën = **psychologische oorlog**

=> november: Lenin en de Bolsjewiekse partij kan de macht grijpen

- Staan voor vrede met Duitsland (stemmen ronselen in Rusland, anti-kapitalistisch/-imperialistisch)

=> 3 december: **Vrede van Brest-Litovsk**: zeer nadelig voor Rusland (boek p 700)

- Onafhankelijkheid Polen, Oekraïne, Finland en Baltische staten
- Worden in feite marionettenstaten van Duitsland
- Rusland geneutraliseerd
- => Voordeel Duitsland: oorlog aan één front

De Verenigde Staten en de Oorlog

President Wilson hangt sterk naar **neutraliteit**

VS zelf is enorm **verdeeld** qua connecties met Europa door het verleden met het andere continent:

- Geboren in Europa of kinderen van Europese migranten
- Ierse origine = anti-Brits / Duitse origine = pro-Duits / etc.
- Materiële interesse in een overwinning voor de Geallieerden door wapenverkoop

- Amerikaans idealisme >< Amerikaans isolationisme

=> stijgende nood aan interventie met de val van Rusland!

Duitsland geeft het op om VS buiten te oorlog te houden (economische blokkade begint haar tol te eisen)

- Januari 1917: Hervatten dreiging duikboten

—> Uitbouw Amerikaans landleger (zou tot 1 jaar duren)

- Aanval VS schepen + **Zimmermann-telegram** (aanmoediging Mexico tot aanval VS)

—> 6 april 1917: VS **oorlogsverklaring**

legitimatie: “*make the world safe for democracy*”

>< Amerikaanse isolationisme

—> Volle steun Amerikaans publiek

- Inschakeling machtige Amerikaanse vloot

- **Grote offensieven geallieerden** om de Amerikanen tijd te geven om aan het West-Front het verschil te komen maken

(e.g. 4-6 nov. 1917: Slag bij Passendale: 400.000 Britten sterven)

De laatste fase van de oorlog

- **Duitse lenteoffensief 1918**

- Geallieerde front zal aanvankelijk wel buigen, maar niet breken

- Maar: Massale interventie VS soldaten: 3.5 miljoen soldaten paraat

- 250.000 per maand

- => **Septemberoffensief van Geallieerden**

- Duitsland had deze macht onderschat / misrekent

- Verlies van de duikboten-oorlog => verzekering van geallieerde toevoer van goederen en troepen

- 11 november 1918: **Wapenstilstand**

1918 - 1919: uitbraak van **griep epidemie** eist meer levens dan de oorlog zelf.

84. Het instorten Duitse en Oostenrijkse Rijken

Oostenrijk-Hongarije

12 november 1918: Laatste Habsburgse keizer abdiceert —> Oostenrijk = republiek (later ook: Hongarije)

- Einde van een eeuwenoud imperium

- Karel I zal in de Nederlanden blijven tot zijn dood

=> ° Tsjecho-Slovakije, Joegoslavië, Hongarije, etc.

Duitsland

Generaal Ludendorff ijvert reeds voor vredesonderhandelingen in September, alsook voor een nieuwe regering die meer gebaseerd is op democratische en parlementaire principes.

=> DOEL: leger mag zich niet overgeven en de schuld/nederlaag bij het Duitse volk leggen

= aanzet van de **Dolkstootlegende**

Amerikaanse president Wilson stond erop dat Duitsland meer democratisch moest worden. Het Duitse volk zag de keizer als een obstakel voor de onderhandelingen, en hoopte dat Duitsland als republiek een beter verdrag kon afsluiten.

=> 9 November: **Abdicatie** van Wilhelm II

=> ° **Weimar Republiek**: bestaande uit liberalen en sociaaldemocraten

- Duitse socialisten hebben een vernieuwingswens
- Steun: opperste legerleiding:
 - Einde van de oorlog, Duitse troepen nog steeds in Frankrijk.
 - Legerleiding wil weg van haar aansprakelijkheid in de regering tijdens de 1e WO
 - => Legt de schuld bij de bevolking en de Joden die zagezegd aan alle touwtjes trokken=> **dolkstootlegende** en begin van het **anti-semitisme**

85. De economische, sociale en culturele impact van de oorlog

Effect op kapitalisme: regering-gereguleerde economieën

Voor 1914: stijgende staatsinterventie

Tijdens WO I: **oorlogseconomie** = staten gaan het kapitaal en morele gevoelens in hun samenleving gaan dirigeren naar eenzelfde richting

- Perfecte voorbeeld van een totale oorlog waar alles wordt ingezet tegen de dreiging
- Voortdurende propaganda, rekrutering, etc.

Economie

- DOEL: **rationalisering** van de productie ten voordele van de overheidsbelangen
 - individuele ondernemingen worden als te traag en onzeker beschouwd (winstmotief / competitie is niet langer belangrijk): nood aan goedkeuring van de overheid
 - Een bedrijf dat goederen leverde voor de oorlog maar verlies draaide, werd gesteund door de overheid (>< winstmotief en competitie)
- Controle op alle **export** (monopolie)
- Geallieerden afhankelijk van Amerikaanse goederen voor import
 - enorme **leningen** afsluiten
- **Schepenbouw** primeert, door voortdurende vraag naar goederen en gevaar van Duitse duikboten
- Duitsland: Oorlogssocialisme

Sociaal

- enorme rekrutering + aanvankelijk enkel 'gezonde' mannen
- Later: stijgende nood aan troepen: ook de fysisch inadequate
- => vrouwen in arbeidsproces integreren
- => ° Revolutie ivm de plaats van de vrouw in de maatschappij + actievere participatie
- Staat kon indirect invloed uitoefenen op haar arbeiders

- Via loon, stilstaan of uitbreiden van bepaalde industrieën => meer en meer arbeiders komen terecht in de oorlogsindustrie (Minder subtiel in Duitsland)

Na WO I: **planeconomie**

Inflatie, industriële veranderingen en controle op ideeën

Bijdrukken van geld —> tekort in aanbod, overdreven vraag naar —> inflatie van de prijzen

Hypothekeren van de Geallieerde toekomst door te gaan lenen bij GB, die vervolgens zelf ook moet gaan lenen bij de VS => Europa = schuldenaar

=> Export > import (bedreiging van de levensstandaard)

Einde Europese **suprematie**:

- **VS** stijgt in economische kracht
- **Japan** begint te verkopen in China, India en Zuid-Amerika (aftroeven van de Europese afzetmarkten)
- Argentinië en Brazilië ontwikkelingen eigen industrie
- India: ontwikkeling van eigen productiebedrijven onder de Tata-familie

Oorlogslust nefast voor ideeën

- Controle via propaganda en censureren
 - Geen basisvragen stellen over de ratio van de oorlog of ondernomen acties
 - Daling van het moraal: voortslepen oorlog, stijgend aantal slachtoffers, ontnomen van vrijheden, etc.
-

Cultuurpessimisme

- Cultuur: verandering van de interne mentaliteit:
 - Aanslepen van de oorlog:
 - ! literair patriottisme " #cynisme, pessimisme en wanhoop
 - verlies van vertrouwen in de overheid: door propaganda
 - verlies in kunst en wetenschap als humanitaire ideeën
 - men heeft de keerzijde gezien: dood en verderf door wetenschap
 - ° Dadaïsme, ed.

AFKEER VAN VERHEVEN IDEALEN

86. De Vrede van Parijs, 1919

Het Veertienpunten-plan en de Vrede van Versailles

• **5 vredesverdragen**

- St. Germain: regeling Oostenrijk
- Trianon: regeling Hongarije
- Neuilly: regeling Bulgarije
- Sèvres: regeling Turkije

cfr: Hertekening kaart Europa

- **Vrede van Versailles** met Duitsland: symbolische vernedering omdraaien na 1870

- 27 landen aanwezig
 - 4 dominante landen en leiders: VS (Wilson); Frankrijk (Clemenceau); Groot-Brittannië (Lloyd George); Italië (Orlando)
 - Wilson deelt de kaarten: was namelijk de mogendheid die het verschil had gemaakt, die op dat moment ook economisch superieur was.
- Voorstelling **14-puntenplan** van Wilson
 - Nieuwe democratische wereldorde
 - eind maken aan de geheime akkoorden / diplomatie
 - vrijheid is de centrale idee (toegang tot de zeeën, in handel, etc.)
 - bewapeningsbeperking
 - plannen voor koloniale herverdelen
 - terugtrekking uit bezette gebieden
 - idee van het zelfbeschikkingsrecht der volkeren: men mag kiezen waar te wonen
 - Voluntarisme
 - => zeer ambitieus!
 - Aanvankelijk **moeilijk om de geallieerden te overtuigen**, deze wilden namelijk wraak / genoegdoening, zagen Duitsland als de grote schuldhebber.
 - **Fr**: Herstelbetalingen
 - **GB**: wil terug naar de vooroorlogse situatie: Britannia rules the waves
- 1919: ° **Volkenbond**
 - Moet hiervoor wel compromissen sluiten die nadelig zijn voor het 14-puntenplan
 - Franse eisen ivm Duitsland
 - Volledige neutralisatie
 - Elzas-Lotharingen terug naar Frankrijk
 - bezetting Rijn door troepen
 - 15 jaar bezet op de koolmijnen van het Ruhr
 - Duits gebied ten westen van de Rijn —> aparte staat onder geallieerden toezicht
 <—> GB + VS: vrezen dat dit het Duitse verzet zou aanwakkeren
 - laat dit vallen, in ruil voor onmiddellijke Britse en Amerikaanse steun
- **Duitsland**: Verlies van de kolonies + Verlies van de vloot
- **Hertekening kaart** Europa en Midden-Oosten
 - Verdwijnen Oostenrijk-Hongarije en Ottomaanse Rijk
 - ° Finland, Baltische Staten, Tsjecho-Slowakije, Joegoslavië, Turkije
 - Zelfbeschikkingsrecht als ordenend principe
 - Turkije:

- interne revolutie
- Grieks -Turkse Oorlog
- aanvaard het verdrag pas in 1923 (consolidatie van de interne problematiek)
- Oostenrijk en Hongarije: gebiedsverlies aan Roemenië en Griekenland
- Syrië en Libanon —> Frans mandaatgebied
- Irak en Palestina —> Brits mandaatgebied
- = Volkenbond is **niet neutraal**, maar streeft belangen na van de grootmachten
- Japan en Italië enorm gefrustreerd
- China furieus door de concessies

Rusland: communistisch

=> Polen als bufferzone: ° **Curzon-lijn** : gebaseerd op taalverschillen

Realiteit : Russisch-Poolse Oorlog olv Trotski (wil Communistische revoluties laten plaatsvinden in Parijs en Berlijn) => verlies Rusland => verschuiving van de Poolse grens richting Rusland

Belang van het Vredesverdrag van Parijs

Vredesconferenties in real life:

- Dragen de kiem van een nieuw conflict
 - **Zelfbeschikkingsrecht** der Volkeren in de 7 nieuwe Staten = **doos van Pandora**
 - **Onrealistische** regeling met Duitsland —> Weimarrepubliek verzwakt
 - Italië krijgt niet wat het beloofd was: enkel Zuid-Tirol
 - Japan, China (Japan krijgt een deel van de concessies)
 - Sovjet-Unie: >< Cordon Sanitaire van Finland tot Roemenië (beseft maar al te goed dat dit van oorsprong gebieden waren die tot Rusland behoorden)
- VS ratificeert verdragen niet —> VS isolationisme
- Volkenbond = weerspiegeling machtsrelaties oude Europa —> politieke mislukking
- Blijvende problemen: industrialisatie, nationalisme, economische veiligheid, internationale instabiliteit
- herstelbetalingen onrealistisch

Hoofdstuk 18. De Russische Revolutie en de opkomst van de Sovjet Unie

De Russische Revolutie

De Franse- & de Russische revolutie → Gelijkenissen	<ul style="list-style-type: none"> - Beiden claimden een liberale bewegingen te zijn, de ene tegen feodaliteit en despotisme, de andere tegen kapitalisme en imperialisme - Beiden verklaarde zichzelf als revoluties die niet alleen landelijk maar ook universeel belang had - Beiden verwierpen de traditionele monarchie, gingen door fases van radicalisme, en trok mensen van andere landen aan - Ze hadden allebei een sterke tegenreactie van andere landen die zich bedreigd voelden in hun macht - Allebei maakten ze een soortgelijke evolutie mee <ul style="list-style-type: none"> → Relatieve eenheid bij het neerhalen van het oude regime → Onenigheid en conflict bij de oprichting van een nieuw regime → Verschillende groepen van revolutionairen hinderen elkaar → Een kleine en standvastige minderheid overwint alle concurrentie om de revolutionaire zaak verder te zetten → Kort hierna worden enkelen intensieve rev. leiders zelf geliquideerd werden
→ Verschillen	<ul style="list-style-type: none"> - Rusland in tegenstelling tot Frankrijk was rond de revolutie geen econ. dominant land - De Franse Revolutie werd geleid door de middenklasse die onder enorme druk nog steeds konden presteren. De Russische middenklasse was in het begin zeer belang. Maar al snel bleken ze niet opgewassen te zijn tegen de ontevredenheden en bezweken onder een radicale partij die met afschuw werd bekeken door de werknemers en boeren - In Fr zou de revolutie als een plotse uitbarsting plaatsvinden terwijl in R de rev. al jaren op voorhand werd voorbereid - In Fr duurde het heel lang vooraleer de ideeën van de revolutie veilig gesteld waren en geïntegreerd waren in de samenleving. In R. leek dit veel sneller veiliggesteld te worden, maar de unie implodeerde waardoor deze ideeën volledig verdwenen
Gevolgen van de Rus. Revolutie	<ul style="list-style-type: none"> - Het wekte interesse op bij de linkse groepen in Europe - Ook buiten Europa stonden mensen achter deze revolutie aangezien het een beweging was tegen het imperialisme aangezien dit "hoogste stage" is van het kapitalisme

87. Achtergrond

Rusland na 1881: Reactie en vooruitgang

retrogaat beleid als wraak moord

Alexander II(1881-94): lichte modernisering maar niet genoeg => moord

Russificatie van het oude regime	<ul style="list-style-type: none"> - Na de moord op Alexander II in 1881 door een revolutionaire groepering probeerde zijn zoon Alexander III om al de revolutionisten tegen te gaan, zelfs vreedzame kritiek in de regering werd aangevallen. Terroristen en revolutionairen werden verbannen. Joden waren het slachtoffer van Pogroms. Voor de eerste keer werden er door de regering eerste stappen genomen naar een russificatie (=het
----------------------------------	---

- doorvoeren van maatregelen om de Russische taal of een andersoortig Russisch cultureel element te bevorderen ten koste van niet-Russische gemeenschappen
- Hoe dan ook maakte Rusland in de 19de eeuw steeds meer deel uit van de Europese beschaving, Rusland begon een rol te spelen in wetenschappen en cultuur
- Vanaf 1880 brak ook de Industriële revolutie door in R. waarbij ze nu ook een rol gingen spelen in de wereldeconomie

Industrialisering voor 1914

- In 1897 accepteerde Rusland de goudstandaard
- Ondanks dat ze nog steeds industrieel achter stonden op Europa ging hun proces zeer snel
- Net als in de andere industriële landen ontstonden er 2 vers. Klassen
- Stakingen en vakbonden waren verboden
 - In de 1890's waren er hoe dan ook veel stakingen dat de aandacht vestigde op de barre omstandigheden van de nieuwe werkende klasse
- Het grote verschil met de arbeiders in Rusland tegen die van de rest van Europa was dat de industrie enorm geconcentreerd was, meer dan 500 werknemers per fabriek, waardoor het organiseren en verzamelen van de groepen veel gemakkelijker kon gebeuren
- De Russische zakenmannen waren minder sterk vanwege vers. redenen
 - De fabrieken waren in handen van buitenlandse zakenmannen
 - Veel was in handen van de Tsaar zelf
 - Rusland leende veel geld van Europa waardoor het minder afhankelijk was van z'n eigen volk en hierdoor meer in staat om een absoluut regime te blijven uitvoeren

De "kadetten"

- Hoe dan ook waren de zakelijke- en professionele klassen, samen met grootgrondbezitters in de landbouw sterk genoeg om een liberale partij te vormen in 1905 dit heetten de Constitutionele-Democraten, ook wel de kadetten/kadetten genoemd
- Het waren liberalen, progressieven, of constitutionalisten die zich meer bezig hielden met hun interesse voor een nationaal verkozen parlement om zo het beleid mee te kunnen controleren dan zich bezig te houden met de arbeidersklasse

Eisen van de boeren

- Rusland bleef voornamelijk landbouwkundig
- De boeren vormden 4/5de van de bevolking
- Vrij van hun eerdere landheren vormden ze dorpsgemeenschappen, mirs genaamd
 - Het waren communes die onder beslissing van de dorpsgemeenschap in handen waren van de verdelen en herverdelen van het land
 - Het was zonder toestemming van de commune onmogelijk om eruit te stappen
- tot 1906 moesten ze schulden betalen voor de emancipatie in 1861
- Ze betaalden verder nog hoge belastingen
- De groeiende export van granen zorgde ervoor dat de boeren minder eten op hun bord hadden → ze leden onder de industrialisatie
- De boeren, in de mirs en zelfstandige boeren, eisten steeds meer land vanwege de barre omstandigheden
 - De boeren begonnen meer en meer land op te kopen van niet-boeren
- De mirs hadden een enorm succes, ze slaagden erin om veel meer land te kopen dan de zelfstandige boeren. Ook verkozen steeds meer mensen de mirs omdat de gemeenschap veiliger zou zijn dan het houden van privaat eigendom
 - Een uitzondering hierop waren de ondernemende- en rijkere boeren die later de kulaks zouden worden genoemd. Deze werden gehaat door de verarmde boeren

De opkomst van de revolutionaire partijen

De landhonger van de boeren kon niet gekalmeerd worden. In Rusland net als in de rest van Europa waren de inwoners van de rurale gebieden verdeeld in 2 sterk verschillende groepen: De werkende boeren op het land, en de deftige stand die op het land woonde. Ze verschilde zowel economisch als cultureel.

De Intelligentsia

- hebben in Europa school gelopen
- De Russische intellectuelen vormden ook een bron voor revolutionaire verstoring
- Ze waren gewelddadig tegen het Russisch Rijk en verlangde naar het neerhalen van de tsaristische troon
- Sinds de decembristenopstand van 1825 kwamen ze in het geheim samen, ze bestonden uit zo'n 100den tot 1000den leden
- Ze hielden zich bezig met het bediscussiëren over het verbeteren van het doctrine
- Ze zochten naar een revolutionair leger

Populisme

- Veel leden van de intelligentsia waren "populisten"
- Ze geloofden in de rudimentaire macht van het Russische volk, en doordat het merendeel van de bevolking boeren waren, waren ze geïnteresseerd in hun problemen en welvaart
- Ze bewonderde de mirs waarin ze het Europees socialistisch idee van een "commune" in zagen
- Ze lazen en respecteerden Marx en Engels, maar ze geloofden niet dat de enige revolutionaire klasse het stedelijk proletariaat was, en ook niet dat socialisme uit kapitalisme moest komen. Ze geloofden dat Rusland de verschrikkingen van het kapitalisme kon bespaard worden
- In 1901 vormden ze de Sociaal-Revolutionaire Partij

Marxisme

- 2 populist (Plekhanov & Axelrod) vormden in ballingschap in Zwitserland de organisatie waaruit de Sociaal-Revolutionaire Partij of de Marxistische partij groter zouden worden
- Het feit dat de boeren in 1890's teleurstellend rustig bleven terwijl de machine industrie, fabrieksarbeid, en stakingen snel ontwikkelde, zorgde ervoor dat de revolutionaire intelligentsia, nog steeds een minderheid, van populisme overstapte tot het marxisme

Lenin

- 1 Van deze personen was Lenin
- Van opper-middenklasse afkomstig
- Als student raakte hij, iets of wat per ongeluk, verwickeld in een plot om Alexander III te vermoorden waarvoor hij door de Tsaar zelf ter door werd veroordeeld
- Vanwege zijn bekladding van de familienaam kon hij onmogelijk zijn rechtenstudie verder zetten
- Hij voegden zich bij de rang van professionele revolutionairen aangezien hij geen ander beroep had leefde hij vnl. van de fondsen van de partij die kwamen van rijke sympathisanten
- Opgepakt als revolutionair moest hij 3 jaar in verbanning leven in Servië, hier leefden ze een vrij aangenaam leven. Werken was niet nodig. Men las boeken afkomstig van Europa, kwamen bij elkaar op bezoek, debatteerden, ... Toch ergerde ze zich aan het feit dat ze afgescheiden waren van de Russische politiek
- In 1900 trok hij door West-Europa waar hij tot 1917 bleef
- Hij werd echter al snel een sterke kracht binnen de partij

De Sociaaldemocratische arbeiderspartij (RSDAP)

- In 1898 vormden de Russische marxisten de Sociaal democratische partij
- Ze waren niet meer revolutionair dan de grotere groep van sociale revolutionairen, ze zagen de revolutie simpelweg anders
 - Ze zagen de rev. als een internationaal gebeuren
 - Ze verwachtten dat de revolutie eerst zou uitbreken in de West-Europese

landen

- De reden dat ze meer keken naar West-Europa was doordat het merendeel van hun woordvoerder daar in verbanning leefde
- Ze vonden dat Rusland eerst kapitalistisch moest worden, een industrieel proletariaat moest vormen, en de moderne vorm van klassenstrijd hebben vooraleer er een revolutie kon uitbreken
- Ze keken met argwaan naar de boeren, aangezien in hun ogen het proletariaat het echte revolutionaire volk kon zijn
- Ze ridiculiseerde de mirs en verafschuwde de Sociaal revolutionairen
- Doordat deze partij beweerde dat de revolutie pas ver in de toekomst zal plaatsvinden, en ze als marxisten tegen sporadisch terrorisme en moorden waren werden ze voor een tijd geliefd door de tsaristische politie, deze zagen hen minder gevaarlijk dan de Sociale revolutionairen

De splitsing binnen de Russische sociaaldemocratische arbeiderspartij: Bolsjewieken en Mensjewieken

De Russische marxisten hielden een 2de partijcongres in 1903 waarbij ook émigrés aan konden deelnemen zoals Lenin, afgevaardigden van de ondergrondse van Rusland, Sociaaldemocraten, en door leden van mindere organisaties. Het doel van dit congres was om alle Russische marxisten te verenigen, maar het tegenovergestelde nam plaats. De partij splitste in 2 groepen: De Bolsjewieken (= meerderheid) en de Mensjewieken (= minderheid). Lenin was de hoofdoorzaak van de splitsing en sindsdien het hoofd van de Bolsjewieken.

Sinds 1903 bestonden de Mensjewieken echter uit de meerderheid, toch bleven de bolsjewieken vasthouden aan hun naam. In 1912 organiseerde ze zichzelf als een onafhankelijke partij.

- Leninisme/Bolsjewisme
- In het begin verschilden ze van de mensjewieken op basis van de organisatie en tactiek
 - Lenin geloofde dat de partij moest blijven bestaan uit een kleine elitaire minderheid, een kern van hardwerkende, ijverige werklieden
 - Zij die achter een grote- en open partij stonden sloten zich aan bij de Mensjewieken
 - Lenin stond achter een centrale-, autonome partij. Hierbij wilde hij een autoritaire top waarbij een centraal comité de organisatie het doctrine besliste van de partij, en het personeel van de partij zou controleren
 - De Mensjewieken vonden dat de leden invloed op de partij moesten uitoefenen
 - Lening vond dat de partij zich moest versterken door zuiveringen waarbij de leden die een andere mening hebben uit de partij gestuurd moesten worden
 - De Mensjewieken daarentegen vonden dat de partij moest samenwerken met liberalen, progressieven, en bourgeois democraten
 - L. zag zulke samenwerkingen als tactisch en tijdelijk. De partij zou nooit hun idee mogen verbergen waarbij de Bolsjewieken uiteindelijk hun visies zouden opleggen d.m.v. een dictatuur van het proletariaat
 - ➔ De Mensjewieken stonden in het algemeen voor het Westers Marxisme in hoeverre dit mogelijk was in Rusland
 - ➔ De Bolsjewieken stonden achter een strikte terugkeer naar de marxistische fundamenten (dialectisch materialisme en onverzoenbare klassenstrijd)

- Lenin als activist
- Lenin volgde het marxisme volledig hij beschouwde het als de wetenschappelijke waarheid, en volgde deze zelfs nog dogmatischer dan Marx zelf. Hij zou niet veel aan de theorie van het marxisme toevoegen. Hij zou wel het marxisme als politieke beweging uitbouwen

- De partij
- Lenin ontwikkelde de idee van de rol van de partij van Marx verder
 - Zijn zicht op een partij was hetzelfde als die van M. alleen aangevuld door zijn ervaringen als Rus (waarbij politieke samenkomsten in het geheim moesten

- plaatsvinden)
- De partij was een organisatie van intellectuelen die leiderschap en begrip aanboden aan de werknemers
- Het doel van de partij was om de vakbonden en werknemers alert te maken van hun klasse en zo revolutionair maken → De partij was het brein, de werknemers waren de spierkracht
- ➔ Het leninisme slaagde erin een combinatie te maken van Russische revolutionaire tradities en westerse marxistische doctrines

88. De Revolutie van 1905

Achtergrond en revolutionaire gebeurtenissen

Groeiende ontevredenheid	- De bijna gelijktijdige opkomst van de partijen was duidelijk een teken van ontevredenheid - Alle 3 de partijen werden strikt door de politie in de gaten gehouden en moesten bijna alles in het geheim doen - Tegelijkertijd groeit de onrust van de bevolking - De partijen kregen geen gehoor van de regering
Reactie na de militaire nederlaag	- De regering hoopte door een overwinning tegen Japan te boeken terug meer aanhang te winnen bij het volk - De oorlog draaide uit tot een nederlaag met een omgekeerd effect, er heerste een gevoel dat de regering z'n incompetentie blootstelde tot de rest van de wereld - Het volk stelde een petitie op met eisen als: de achturedag, een minimum dagloon van 1 roebel, het ontslag van stuntelige bureaucraten, en een democratische verkiezing van een grondwetgevende vergadering die op hun beurt een representatieve regering moesten opstellen in het rijk ➔ Ongewapend en vreedzaam verzamelde een menigte van 200.000 mannen, vrouwen en kinderen voor het winterpaleis van de Tsaar, die niet thuis was. Zijn ambtenaren waren bang en troepen marcheerden en schoten enkele honderden demonstranten neer
Reactie op "Bloody Sunday"	- De geschokte werknemers zagen dat de Tsaar niet hun vriend was - Er brak een golf van politieke stakingen uit - Sociale democraten kwamen naar het openbare toneel om de revolutie te leiden - Er werden raden van arbeiders (= Sovjets) opgericht in Moskou en St. Petersburg - De boeren begonnen massaal de huizen van de Gentry (deftige stand) te vernielen, landhuizen te verbranden en geweld uit oefende op hun eigenaars (→ 'La Grande Peur') - Sociaal Revolutionairen zagen hier de mogelijkheid tot een politieke omwenteling en probeerden om deze beweging over te nemen - Ook de liberale Constitutionele democraten probeerden ook de leidersfunctie op zich te nemen ➔ De 3 partijen waren het erover eens dat er meer representatie moest zijn in de regering
Reactie van de Tsaar	- De tsaar deed onwillig en gebrekkige toegevingen - In augustus 1905 ging hij akkoord met het bij elkaar brengen van een soort van Staten Generaal waar de boeren, landeigenaars, en stedelijke burgers moesten stemmen als aparte standen → Toch bleef de revolutie doorgaan ➔ De Sovjets verklaarde een enorme staking in oktober - Nadat het land lam werd gelegd door de staking beloofde de Tsaar een grondwet, burgerlijke vrijheden, en een Doema die verkozen zou worden door alle klasse en

kracht zou hebben bij het vaststellen van wetten en controle mochten uitvoeren op de administratie → Dit alles zou vastgesteld worden in een oktober manifest

- Het oktober manifest
- Door het opstellen van dit manifest wilden de Tsaar en zijn adviseurs de oppositie te verdelen → Succesvol
 - De Constitutionele democraten hoopten met de beloften van een Doema om voortaan problemen te verwerken op basis van parlementaire methodes
 - De liberale waren nu bang voor revolutionairen en waren bang dat het volk vaker zou gaan staken. Landeigenaars eisten een reconstructie van hun macht op het land
 - De meer militante boeren en werknemers wilden nog meer, de boeren wilden meer land en minder belastingen, en de werknemers wilden kortere werkdagen en een leefbaar loon
 - De verschillende revolutionaire takken wilden de agitatie nog verder te zetten om uiteindelijk het tsaristisch regime neer te halen en een socialistische staat op te richten
 - Wanneer de rev. druk zou vervagen zou de Tsaar dit alles terugroepen
 - Ondertussen bleven de Sovjets samenkomen, lokale stakingen plaatsvinden, en was er spraken van munitie binnen het leger

→ De regering kon blijven bestaan, de middenklasse liberalen waren buitenspel gezet, de leden van de sovjets werden opgepakt, er werd vrede gesloten met Japan en troepen werden teruggeroepen van het verre oosten. De revolutionaire leiders vluchtten terug naar Europa, of gingen terug in verborgenheid tewerk, of werden opgepakt en gevangengehouden of verbannen naar Sevië. Op het platteland werden executies uitgevoerd.

De Resultaten van 1905: De Doema

De Doema werd vanaf 1906 bijeengeroepen voor 10 jaar. Al snel bleek echter dat het geen echte macht zou hebben, het mocht niet besturen over het budget, buitenlandse zaken, of regeringspersoneel. Het bestaan van de Doema's werd ook verhinderd door zowel groepen van de linkse- als de rechtse politieke kant.

Rechts: Koppige verdedigers van de pure autocratie en de orthodoxe kerk organiseerden de Zwarte Honderd, een groep die zich bezig hield met het terroriseren van de boeren en hen een boycot van de Doema afdwong

Links: In 1906 weigerden ook de Sociale Revolutionairen en de Mensjewieken en Bolsjewieken in de Sociaal Democratische partij de erkenning van de Doema. Zij dwongen op hun beurt de werknemers tot een boycot, en weigerden kandidaten te sturen

- De 1ste Doema
- Werd verkozen in 1906 d.m.v. een indirect en ondemocratisch systeem waarbij boeren en arbeiders als afgescheiden klassen moesten stemmen met veel minder representatie dan hen was beloofd
 - Aangezien er geen socialistische vertegenwoordigers waren werd er voor allerlei verschillende mensen gestemd o.a. ook de kadetten, deze groep won met een enorme meerderheid
 - Wanneer de Doema samenkwam vochten de kadetten nog altijd voor een constitutionele regering. Ze streefden naar een écht algemeen mannelijk stemrecht en naar de verantwoordelijkheid van ministers tot een parlementaire meerderheid
- Na 2 maand werd de Doema al afgeschaft

- De 2de Doema
- Een 2de Doema werd verkozen in 1907
 - 83 socialisten werden verkozen vanuit de Sociale Revolutionairen en Mensjewieken, ondanks de pogingen van de Tsaar om de verkiezingen te controleren door de kranten en openbare partijsamenkomsten te onderdrukken
 - De kadetten vreesden het revolutionaire links, en concludeerden dat grondwettelijke vooruitgang geleidelijk moest plaatsvinden dus waren bereid om deel uit te maken van de regering

- De 2de Doema werd beëindigd wanneer 50 socialisten werden opgepakt als revolutionairen
- Een derde en vierde Doema vond plaats die wel enkel sessies stand heeft gehouden maar beiden hadden niet veel doorslag op het Tsaristisch beleid

De Stolypin hervormingen

Sommige waren ervan overtuigd dat de regering de revolutionairen schaakmat kon zetten en de monarchie terug te verstevigen door aanhang te krijgen van de gemiddelde mens d.m.v. van hervormingen → o.a. Peter Stolypin dacht er zo over

- Peter Stolypin
- Eerste minister van de Tsaar van 1906-1911
 - Hij was verantwoordelijk voor het oplossen van de 2de eerste Doema's
 - Hij trachtte de landbezittende klasse achter de regering te houden door ze o.a. meer macht te geven
 - Een nog ingrijpendere wetgeving werd over de boeren getekend
 - Ze mochten hun deel van het gemeenschappelijk land van de mirs verkopen, en ze hun dorpen mochten verlaten
 - Ze kregen het recht om zelf land te controleren en land te kopen van de gemeenschap en de deftige stand

- Succes van het Stolypinprogramma
- 6.2 miljoen families (van de 16 miljoen) gebruikten de wet om op legale basis zich los te maken van de mirs → Deze bleven ondanks deze trend standhouden
 - Het merendeel van de boeren maakten hoe dan ook nog steeds deel uit van het oude systeem van gemeenschap. rechten en beperkingen
 - Er was nog steeds een landtekort op plaatsen waar de opbrengst het hoogste was
 - Er kwamen nieuwe grootgrondbezittende boeren op, nl. de Koelakken
 - Armoede en landhonger bleef heersen op het platteland

- Reactie op het progr.
- Stolypin werd verweten dat hij een zeer Europese visie had
 - Sociale revolutionairen waren sterk tegen de ontbinding van de mirs
 - In 1911 werd S. doodgeschoten door een lid van de terroristische beweging van de sociaal revolutionairen, er wordt geopperd dat de moordenaar misschien zelfs een spion was van de Tsaristische politie (Velen anderen werden op een gelijkaardige manier vermoord)

- Verwestering
- Ondanks alles neigde de Russische regering steeds meer tot een systeem zoals dat bestond in industrieel Europa. Het had een parlementaire regering, privaat eigendom, individualistisch kapitalisme dat zich meer en meer over de verschillende lagen van de bevolking verspreidde, er was sprake van persvrijheid (onder toezicht),...

89. De revolutie van 1917

Einde van het Tsaardom: de revolutie van maart 1917

Wederom werd het Tsaristisch rijk bedreigd door oorlog. Ook voor Rusland was het een totalitaire oorlog, coöperatie van de regering en het volk was onmisbaar om succesvol te zijn. Deze eigenschap had het tsaristisch rijk niet.

- Weinig steun
- Nationalistische minderheden als Joden, Polen, Oekraïners,... waren ontevreden
 - De socialisten in de Doema's stemden tegen het opbrengen van fondsen voor oorlog en werden hiervoor herhaaldelijk opgesloten
 - De werklieden en boeren maakten deel uit van het leger zonder enige persoonlijke

- overtuiging in de oorlog
 - De attitude van de middenklasse was echter beslissender
- Steun van de middenklasse
- Ze waren een patriottische laag van de bevolking, maar de slechte sturing van de regering zorgden voor een groeiende frustratie
 - Bij de start van de oorlog boden de zemstvo's (ingevoerd in de 19de eeuw als regionaal besturende regering) steun, ze vormden een unie die zou helpen bij het mobiliseren van landbouw en industrie, ondertussen vormden ook zakenmannen groepen in Petrograd (nu St. Petersburg) die zich bezig hielden met de productie tot een maximum te drijven
 - De regering zag dit als tekenen van publieke activiteit buiten de officiële kringen
 - Aan de andere kant kreeg de middenklasse een zicht op hun macht en werden kritischer tegenover de bureaucratie
- De Tsaar, z'n vrouw Rasputin
- Tsarina Alexandra keek minachtend tot de Russen, en nam advies aan van Rasputin en Ze geloofde dat hij bovennatuurlijke krachten bezat
 - Rasputin kreeg meer en meer macht over de Tsarina en hierdoor ook in de politiek
 - Patriotten en verlichte personen hadden kritiek op de regering, samen met de mil. Nederlagen begon ook de unie van de zemstvo's zich te keren tegen de conditie van de staat → De regering hield ze op afstand. Het Tsaristische regime was bang voor hulp van z'n eigen volk ten tijden van een totale oorlog
- Groei van politieke verdeeldheid
- In 1915 werd de Doema beëindigd → De oorlog zorgde voor een terugkeer van de politiek voor de revolutie van 1905
 - De unie van Zemstvo's eisten een herstelling van de Doema wat gebeurde in 1916. Deze vertoonde zijn verontwaardiging over het bestuur
 - De Tsaar nam repressie in overweging en liet wederom de Doema beëindigen
 - Leden van de Doema en de nieuwe extraregeringsorganen besloten dat de situatie enkel gered kon worden door geweld. Het is doordat nu ook gemiddelde burgers die normaal enkel bezig waren met hun eigen beroep deze conclusie maken dat revolutie een mogelijkheid wordt
- De Petrograd Sovjet
- De werknemers in Petrograd werden neergeslagen door een nieuwe crisis waar de regering niets tegen kon doen, dit ten koste van de armste
 - Op 8 maart 1917 braken er voedselrellen uit die al snel verder uitgroeide door de intellectuelen tot een opstand
 - Soldaten weigerden op de menigte te schieten
 - In een aantal dagen organiseerden er in Petrograd een Sovjet van werknemers en soldaten
 - De middenklasse leiders eisten dat het ministerie werd vervangen door een die goedgekeurd zou worden door de meerderheid van de Doema
 - De Doema stelde een uitvoerend comité op dat in de macht zou blijven tot de situatie verbeterd zou worden
 - Er waren nu 2 autoritaire organen in de stad
 - Het Doema comité
 - De Petrograd Sovjet die de nationale autoriteit steeds naar de linkse zijde zou drukken. De 3 Socialistische partijen (Soc. Revolutionairen, bolsjewieken en mensjewieken) probeerden elk deze sovjet over te nemen en die gebruiken voor hun eigen doeleinden
 - Het Doema comité, onder druk van de sovjet, richtte een tijdelijke regering op onder leiding van prins Lvov. De regering eisten de troonafstand van de Tsaar die op dat moment aan het front was. Wanneer hij langs Petrograd reed opweg naar z'n paleis werd hij door troepen tegengehouden.

- ➔ De Tsaar stapte van zijn troon, maar zijn broer wilde hem niet opvolgen
- ➔ Op maart 17 1917 was Rusland een Republiek

De Oktober Revolutie: november 1917

De tijdelijke regering riep op tot verkiezingen met algemeen mannelijk stemrecht voor een Grondwettelijke Vergadering. Ook was deze van plan om de oorlog tegen Duitsland verder te zetten. In juli werd een offensief op de been gebracht maar de gedemoraliseerde troepen werden verpletterd.

De tijdelijke regering beloofde een volledige herverdeling van het land tussen de boeren, maar geen actie werd ondernomen.

Ondertussen waren de boeren, nog steeds gedreven door landhonger, de steden binnengetreden, in brand aan het steken en plunderen. Aan het front weigerden de troepen verder te strijden ➔ De Sovjet riep een onmiddellijk einde van de oorlog uit.

Vordering van de revolutie

- In april komen Lenin en de andere Bolsjewieken aan in Petrograd en kozen direct de kant van de Sovjet tegen de tijdelijke regering
- In juli werd een belegerd protest van soldaten en matrozen beëindigd. Deze werd afgekeurd door de Bolsjewieken als prematuur
- De Bolsjewieken kregen de schuld en Lenin vluchtte naar Finland
- De socialist Alexander Kerensky werd het nieuwe hoofd van de provinciale regering, maar na een korte uitbarsting van een contrarevolutie die werd tegengehouden kreeg Kerensky de schuld dat dit kon gebeuren
- Ondertussen werd de hongersnood groter waardoor werknemers in de steden meer gehoor gaven aan de radicalere partijen

“Alle macht binnen de Sovjets!”

- De Bolsjewieken paste hun programma aan, aan de wens van het volk
 - ➔ Vrede met de centrale machten
 - ➔ Hervreiding van het land aan de boeren
 - ➔ Overnamen van de mijnen, fabrieken, ... van de handen van de kapitalisten naar een comité van de arbeiders per fabriek
 - ➔ Erkenning van de Sovjets als een hoger macht in plaats van een provinciale macht
- Dankzij deze tactische aanpak van Lenin waarbij er werd ingespeeld op de wens van het volk kreeg de partij aanhang van een enorme meerderheid in de verschillende Sovjets
- Lenin riep op tot alle macht binnen de Sovjets om zo Kerensky en de aankomende Grondwettelijke Vergadering tegen te werken
- Kerensky probeerden een pre-parlement samen te brengen waarbij alle partijen, vakbonden en Zemstov's zouden worden gerepresenteerd
- ➔ Als reactie richtte Lenin een volledig Russisch congres van Sovjets op
- Lenin zei dat de tijd rijp was voor een overname van de macht, hierbij werd hij gesteund door Trotsky, Stalin, en een meerderheid van het centraal comité
- Troepen verzamelden in Petrograd en kozen ervoor om de Sovjets onder leiding van de Bolsjewieken te steunen
- ➔ In de nacht van 6-7 november 1917 namen de Bolsjewieken de macht over van de telefooncentrale, treinstations, en elektrische centrales in de stad. Ondertussen werd het winterpaleis waar Kerensky zetelde onder schot gehouden. Deze vond nergens steun
- ➔ De tijdelijke regering werd door het congres van Sovjets vervangen door een Raad van Volkscommissarissen op waar Lenin van aan het hoofd zal staan, Trotsky werd commissaris van buitenlandse zaken, en Stalin commissaris van nationaliteiten

Beslissingen rond vrede en eigendom

- Lenin introduceerde 2 resoluties
 - ➔ Strijdlustige regeringen werden gevraagd te onderhandelen voor een

democratische vrede zonder annexaties, en schadevergoedingen

→ Alle landheerlijke eigendommen werden onmiddellijk afgeschafte zonder compensatie

- De Bolsjewieken waren uit op een proletarische dictatuur (marxisme) maar wisten dat de boeren belangrijk waren

Grondwettelijke vergadering

- In januari 1918 kwam ze eindelijk samen
- 9 miljoen van de 36 miljoen stemmen waren voor de (eerst kleine) Bolsjewieken
- Hoe dan ook waren nog steeds 21 miljoen stemmen voor de partij van Kerensky, van agrarische, populistische, boergerichte Sociale Revolutionaren
- Lenin zei dat het goedkeuren van deze vergadering opnieuw een onderhandeling zou zijn met de bourgeoisie. → De 2de dag van z'n sessies werd deze vergadering beëindigd nadat soldaten, op bevel van de commissarissen, het gebouw omsingelden
- Het dictatorschap van de Bolsjewieken vond eindelijk plaats
- In maart 1918 vernoemden de Bolsjewieken zich tot de Communistische partij

Het nieuwe regime: De Burgeroorlog, 1918-1922

De communisten tekenden een nadelig vredesverslag met Duitsland waarbij ze afstand namen van de Baltische provincies, Polen en Oekraïne. Dit leek hen niet zo erg aangezien ze ervan uitgingen dat de revolutie in de andere landen ook zal plaatsvinden.

Het is door dit vredesverslag dat Lenin genoeg man achter zich kreeg om Kerensky, die te lang wachten tot het verbond met Engeland en Frankrijk ten einde zou komen, omver te werpen. Maar vrede kwam er niet aangezien het land verkeerde in een burgeroorlog.

Alle anti-Leninistische socialist (menschewieken, sociaal revolutionairen), bourgeois liberalen, leden van de Zemstvo en Constitutionele democraten, verspreid over Rusland begonnen zich te organiseren om verzet te bieden tegen het nieuwe regime. Ze kregen al gauw steun van het Westen.

Het nieuwe regime had een aantal nieuwe instituten uitgebouwd als de politieke politie, een uitzonderlijke commissie tegen de contrarevolutie, speculatie, en sabotage. Deze was gekend als de Cheka, later de KGB.

In januari 1918 werd er een Rood Leger opgericht waarbij Trotsky aan het hoofd van stond.

In juli werd er een grondwet afgekondigt

- “Oorlog communisme”
- De Bolsjewieken adopteerden geen lange termijn plannen, ze waren tevreden met een mengeling van principes en verwachtingen gekend als “oorlog communisme”
 - Enkele van de grootste industriële bedrijven werden genationaliseerd, maar het merendeel werd onder controle gehouden van de werknemers comités
 - Het grootste probleem was de zoektocht naar voedsel, de boeren produceerden minder als gewoonlijk, aten het zelf op of bewaarden het
 - De regering begon controle over de boeren te houden, soms met kracht
 - Er brak een klasse oorlog uit tussen boeren die bang waren dat hun bestaan en hun eigendom in beslag zou genomen worden, en stedelijke werknemers die honger leden
 - Veel boeren, vooral de grotere, keerden zich tot antibolsjewistische politieke leiders
- op verschillende plaatsen van Rusland groeide centrum van verzet bewegingen

Reactie van de geallieerden

- De geallieerden regering geloofden dat Bolsjewisme een tijdelijke razernij was die met slechts weinig moeite kon worden gestopt, vooral met als doel dat Rusland terug in oorlog trok tegen Duitsland
- Dit probeerde ze te bereiken door een militaire interventie op been te brengen in Oost-Azië vanuit Vladivostok
 - Japan zagen dit als iets voordelig, aangezien ze uit een geruïneerd Rusland hun kans zagen om invloed uit te oefenen op Oost-Azië

- GB en Fr konden geen soldaten leveren
 - Het leger bestond uiteindelijk uit 72.000 Japanners en 8.000 Amerikanen
 - In augustus 1918 kwamen ze in Vladivostok aan
- Burgeroorlog
- De burgeroorlog duurde in sommige plaatsen tot 1920
 - De Russische troepen vochten eerst in Oekraïne tegen Duitsers en na WO1 tegen Fransen
 - Russen wonnen Oekraïne, Armenië, Georgië en Azerbeidzjan terug
 - In 1920 starten de communisten een oorlog met de nieuwe Poolse republiek
 - Een groepje Britse-, Franse-, en Amerikaanse troepen occupeerden een Noord-Russische stad tot 1919
 - Japanse troepen bleven in Vladivostok tot eind 1922
- Onenigheid tussen anti-bolsjewistische troepen
- De antibolsjewistische troepen konden zich nooit verenigen
 - Trotsky aan de andere kant slaagde erin om een zeer sterk Rood Leger op de been te brengen
- Het Rode Terreur (↔ 'La Terreur' van Fr.)
- Tegen 1922 waren de communisten erin geslaagd de voormalige grenzen van het Tsaristisch rijk te heroveren, behalve die in Europa waar de Baltische staten onafhankelijk bleven, Roemenië bijna tot Odessa kwam, en Polen na de oorlog van 1920 hun grens oostelijker vestigden dan de geallieerden zelf hadden voorgenomen
 - Tijdens de reeds besproken burgeroorlogen brak de Rode Terreur uit in Rusland als reactie op de burger- en buitenlandse oorlog
 - Duizenden werden als gijzelaars doodgeschoten, nog duizend werden zonder proces vermoord
 - De Cheka boekte enorm veel succes als politieke politie
 - De terreur hield zich bezig met het uitschakelen van alle mogelijke oppositie
 - een bourgeois achtergrond hebben was al voldoende om als schuldige bestempeld te worden
 - De terreur zelf zou tot lang na de veilig stelling van de revolutie actief blijven
- Een nieuw regime
- De terreur was succesvol en samen met de overwinningen van het Rode Leger vormden ze het nieuwe regime
 - Geen enkele bourgeois probeerden nog deel uit te maken van de nieuwe politiek
 - Mensjewieken en andere socialisten vluchtten naar Europa en vertelde verschrikkelijke verhalen over het dodentol door Lenin wat zorgde voor veel tegenhang in Europa
 - Lenin en z'n volgers konden zich in hun ogen eindelijk volledig bezighouden met de socialistische samenleving waar ze naar streefden

90. De Unie van Socialistische Sovjetrepublieken (USSR)

Regering: de nationaliteiten en federalisme

Na de burger- en buitenlandse oorlogen was het eindelijk mogelijk om in 1922 De Unie van Socialistische Sovjetrepublieken op te richten. Initieel waren er slechts 4 zulke republieken in de Unie, maar na verloop van tijd werden dit er 15 voor WOII.

Het concept van de Unie was een mengeling van nationaal en internationaal: Nationaliteit werd erkend door ze autonomie te geven aan de nationale groepen terwijl deze groepen samen werden gehouden onder 1 gemeenschappelijke Unie waarbij steeds nieuwe groepen zich bij mochten aansluiten.

In 1922 was er nog steeds een verwachting dat de wereldrevolutie zou plaatsvinden. De grondwet in 1924 erkende de USSR.

- Een antwoord op het probleem van nationalisme
- Het principe van de USSR was het probleem van nationalisme op te lossen
 - Er werden in de Unie zo'n 100 verschillende talen gesproken
 - Er waren zo'n 50 verschillende nationaliteiten binnen de Unie
- De Sovjet republieken
- Administratief werden de nationaliteiten op verschillende niveaus behandeld, met verschillende gradaties op basis van hun grootte en belang
 - De belangrijkste was de Sovjet republiek zelf, maar in de praktijk was het Russische RSFS (Russische Socialistische Federatieve Sovjetrepubliek) de dominantste van alle anderen
 - Wanneer Oekraïne en de Wit-Russische republieken zich bij de Unie voegden was werd het overheersend Russische en Slavische karakter gevestigd
 - Alle politieke- en economische rechten werden sterk gelimiteerd door de concentratie van autoriteit in de handen van de centrale regering
 - De claim dat elk land soeverein was bleek al snel niet in de praktijk te zijn

Regering: Staat en partij

De bestuursvorm van de Unie, en elke deelnemende republiek, volgde een patroon dat uitgewerkt werd tijdens de revolutie en samengesteld in de grondwet van 1924-1936. In theorie werd er een principe van parallelisme opgenomen waarbij aan de ene kant de staat stond en aan de andere kant van de staat, technisch geen deel uitmakend hiervan, de partij. Dit was zo in theorie, maar in de praktijk was het de partij die alles bestuurde.

- Verkiezingen
- De kenmerkende staatsinstelling was de raad van sovjets waarvan de autoriteit hiërarchisch werd opgesteld beginnend met lokale sovjets, naar provinciale en nationale
 - Hiervoor werden verkiezingen gehouden, onder de grondwet van 1924 mochten enkel de arbeiders ('toilers' in het boek) stemmen. In de latere grondwet van 1936 werd er een directere democratie doorgevoerd waarbij kiezers rechtstreeks kozen voor de leden van de hoger sovjets. Iedere klasse mocht aan deze verkiezing deelnemen en een 2kamer parlement werd opgericht
- Het centrale comité van de partij
- Zoals reeds vermeld stond parallel aan de staat de partij
 - Op alle niveaus was echter maar 1 partij toegestaan nl. de communistische
 - Binnen de partij begon de macht van bovenaf met aan de top het centrale comité in het begin bestaande uit zo'n 70 leden in de jaren '30, en later het dubbele daarvan. Binnen dit comité bevond zich een macht Politburo (politiek bureau) van zo'n 12 leden
 - Een nog machtiger orgaan was het algemeen secretariaat (die Stalin favoriseerde), deze domineerde de hele structuur en inrichting met autoriteit over afspraken, opdrachten, en beslissingen over alle niveaus
- Groei en aard van de partij
- Lenins idee van een partij die hoog gedisciplineerd was, bestaande uit trouwe- en ijverige leden die graag orders uitvoerde werd in de communistische partij verder gezet
 - Het aantal leden groeiden enorm, van 70.000 rond te revolutie tot 19 miljoen in de jaren '80
 - Om eenheid te behouden in het gigantisch gebied van de USSR waren de leden in soorten groepen verspreid om de visie van de partij in de sociale groepen te behouden
- De leidinggevende rol van de partij
- Zij die zich aanmelden als lid waren bereid om alles te doen wat de partij en vroeg en hun leven door de partij te laten bepalen.
 - De partij bestond uit een speciaal getrainde elite waarvan de leden op elk bestuursniveau aanwezig waren en enorm veel contact met elkaar hadden
 - Binnen de partij waren ±95% van de leden volgers
 - Het verschil tussen wel- of niet leden was puur een onderdeel geworden van

sociale status

- Ze stonden symbool voor de tevreden en genoten van vele privileges, niet alleen voor henzelf maar ook voor hun kinderen

De nieuwe economische politiek

Tegen 1920 had het “oorlog communisme” de boeren, die nu minder dan 2/3de van het land cultiveerde tegenover 1914 vijandig gemaakt tot de staat. Hierbij zorgde de enorme droogte en het ineensstorten van de transportatie voor een enorme hongersnood. Miljoenen stierven.

De oorlogen, revolutie, terreur en de honger hadden het land in ruïnes achtergelaten.

Lenin concludeerde dat de socialisatie te snel ging en had een “compromis” gesloten met het kapitalisme.

- Private bedrijven onder het NEP
- De nieuwe economische politiek of NEP werd geïntroduceerd in 1921 en hield stand tot 1927
 - Het liet een groot deel van private handel en winsten toe
 - Het grote probleem was het herstellen van handel tussen stad en land
 - De boeren waren zelfvoorzienend tenzij ze een surplus konden ruilen voor waren gemaakt in de steden zoals kleding of gebruiksvoorwerpen
 - Met het NEP mochten boeren zelf hun producten verkopen, tussenpersonen waren toegestaan om agrarische producten te kopen en te verkopen aan wie ze zelf wilde aan prijzen die ze zelf bepaalde en zo dus winsten voor zichzelf te houden
 - Het NEP zorgde voor een nieuwe commerciële klasse in de steden en kwam ten voordele voor grote individualistische landbouwers of Koelakken
 - Boerenfamilies vestigde miljoenen akkers voor landbouw in 1922-24. Bijgevolg werden andere boeren “proletariaat” onder deze grootgrondbezitters
 - Dankzij het NEP was er veel schade na de oorlogen en revolutie hersteld, maar er was geen echte vooruitgang

Sociale- en culturele veranderingen na de revolutie

- Vrouwenrechten
- De nieuwe sovjet samenleving moest de traditionele hiërarchie in gender samen met de hiërarchie van de klassen en welvaart neerhalen
 - Onder de hervormingen van het revolutionair regime had de vrouw nu het recht om te stemmen, te scheiden, mocht anticonceptiemiddelen gebruiken en abortus plegen → Deze waren echter theoretisch de rechten maar werden niet per se in de praktijk gebruikt
 - Recht op stemmen verloor z'n betekenis
 - Abortus werd in de jaren 1930 terug illegaal
 - Desondanks is het zo dat mannen en vrouwen meer scholing kregen
- Kunst, literatuur en film
- De Bolsjewieken streefden ook naar radicale culturele veranderingen
 - Verscheidene kunstenaars keerden zich tot de kant van de Revolutie
 - Later zou net als vele andere zaken ook kunst onder strikte controle komen van de staat

Stalin en Trotsky

Lenin stierf in 1924, 2 jaar voordien was hij al niet meer instaat te leiden. Na z'n dood groeide er een hele vereringcultus voor hem. Terwijl z'n dood naderde heerste er een strijd tussen de partij leden over wie de macht moest overnemen, ze discussieerden over Lenins intenties,... Ondertussen was Stalin, waar Lenin voor had gewaarschuwd, de macht naar zich toe aan het keren.

- Permanente revolutie
- Trotsky ontwikkelde zijn theorie van permanente revolutie, een onophoudelijk strijden voor proletarische belangen over de hele wereld
 - Hij stond achter een wereldrevolutie, waar veel leden niet meer achter stonden
 - Hij wilde een nieuwe beweging vanuit de massa
 - Hij wilde een uitbouw van de industrie op een gewelddadige manier indien nodig, en het collectiviseren van de landbouwproducten
 - Bovenal eiste hij een onmiddellijke overname van een globaal plan, centrale controle en exploitatie van het hele economische leven in z'n geheel
 - Hij slaagde er niet in om de partij achter zich te krijgen, en werd beschuldigd met links deviant gedrag, intriges tegen het centrale comité en het aanzetten tot publieke discussies buiten de partij
 - Op een partijcongres stemde 95% voor Stalin in 5% voor Trotsky
 - Hij werd eerst verbannen naar Servië, en later uit de USSR gezet
 - In Mexico zette hij zijn rebellie tegen de USSR verder tot hij vermoord werd door een Russische spion in 1940

91. Stalin: De 5-jaar plannen en de zuiveringen

Economische planningen

Nog niet lang na de verbanning van Trotsky werden al delen van zijn programma overgenomen door Stalin en de partij.

In 1928 werd het eerste 5-jaren plan uitgevoerd, gericht op snelle industrialisering en collectivisering van de landbouw. Het "plannen", of de centrale planning van de economie van een heel land door leden van de regering zou een kenmerkend aspect zijn van de Unie en het meeste invloed hebben op de rest van de wereld.

- Engels' gecentraliseerde economie
- Met nader inzien lijkt het alsof de Bolsjewieken geen plan hadden na de revolutie het marxisme legde immers niet uit hoe de klasseloze samenleving eruit moest zien
 - Het algemene idee van de constructie was afkomstig van Engels
 - Hij binnen elk bedrijf zag hij orde en harmonie, maar tussen de vers. bedrijven onderling zag hij dat kapitalisme chaos was
 - De staat moest net als de individuele fabriek tewerk gaan, met veel departementen, 1 enkele monopolie met veel leden 1 verenigde- en vooruitziende regering

- Oorlog omstandigheden en economische planning
- In WOI had het volk zich inderdaad tot zo'n systeem laten onderwerpen, niet omwille van hun socialistische overtuiging maar omdat ze 1 gemeenschappelijk doel voor ogen hadden en dat was de overwinning. De geplande samenleving maakte zo z'n eerste intrede in de maatschappij tijdens WOI
 - Het was deels gebaseerd op Engels, deels op het systeem van WOI gestuurd door de economische wantoestand waarin Rusland zich in verkeerde dat Stalin en de partij hun planeconomie doorvoerden

- Het eerste 5-jaren plan
- Het doel was het versterken en verrijken van het land, het land militair en industrieel zelfvoorzienend te maken, een fundering leggen voor een echte werklieden samenleving, en het overkomen van de Russische reputatie van achteruitgang
 - Het plan somde de economische doeleinden op
 - Het werd gestuurd door een agentschap dat de Gosplan werd genoemd
 - Stelde vast hoeveel het land van welk product moes produceren
 - Hoeveel iedereen mocht verdienen
 - Met welke prijzen de goederen moesten verhandeld worden
 - Het plan was enorm ingewikkeld, er was enorm veel informatie voor nodig
 - Het slaagde in sommige doelen, overschreed er een aantal, en mislukte bij een

paar

→ De criteria waren bijna altijd puur kwantitatief en niet kwalitatief

- Het uitbouwen van het kapitaal vermogen
- Het voornaamste doel was het uitwerken van een rijke industrie, of kapitaal vermogen, van de Unie. Dit alles zonder buitenlandse leningen aan te hoeven gaan
 - In 1928 was Rusland nog altijd voornamelijk agrarisch wat een overstap tot een rijke industrie enorm moeilijk maakt zonder de buitenlandse leningen

De collectivisatie van de landbouw

De boeren in het bezit van een deftige hoeveelheid land of vee zoals o.a. de Koelakken weigerden zich neer te leggen bij de collectivistische wetten, als gevolg werden ze gewelddadig uitgeschakeld als een klasse.

De collectivisatie diende voor het uitbouwen van een proletarische klasse van boeren die als individuen geen kapitaal bezaten en niet in dienst stonden van de arbeid en hierdoor beter zouden passen binnen een proletarische, socialistische status. Voor velen was dit jaar (1929) revolutionair belangrijker dan 1917

- De menselijke kost van collectiviseren
- Collectivisatie slaagden ten koste van dorpsoorlogen waarbij veel capabele boeren verdwenen en ten koste van een groot deel van het vee
 - De grote boeren vermoorden hun dieren eerder dan dat ze opgaven. Zelf gemiddelde- en kleine boeren deden hen na
 - Het gevolg was een moordende hongersnood, ondanks deze honger weigerde Stalin de export van granen en ander voedsel te stoppen omdat deze nodig zou zijn voor het onderhoud van de industrie

- Mechanisatie van landbouw
- Door het introduceren van gigantische stukken landbouw in plaats van kleine werd de collectivisering mogelijk gemaakt
 - Voordien waren boeren veel te arm om mechanische producten te kopen voor het land en de velden waren sowieso te klein voor ze nuttig te gebruiken
 - Door het 5-jaren plan waren er honderden tractor stations opgericht waaruit tractoren konden worden gestuurd van de ene boerderij naar de andere
 - Elk land had een minimum dat ze moesten opleveren, als er meer werd verdiend mochten de boeren dit zelf verkopen en er winst uit halen. Deze quota werd door de regering verdeeld onder zij die geen eigen voedsel voorzagen en voor de export om zo nieuwe producten voor de industrie te kopen

De groei van de industrie

Terwijl de agricultuur werd uitgebouwd groeide de industrie enorm snel. In het begin was er een enorme afhankelijkheid van westerse landen bij het opbouwen van de industrie. Door de crisis van de jaren '30 zorgde ervoor dat de granen enorm goedkoop verkocht werden waardoor het hoofdexport product van Rusland niet voldoende opbracht voor de industrie. De dreiging met Japan en Duitsland groeide. In 1933 werd een 2de 5-jaren plan uitgevoerd dat op zijn beurt ervoor moest zorgen dat de unie zelfvoorzienender moest worden en de industrie zich bezig moest houden met wapen productie.

- Mate van industriële groei
- De industriële groei die Rusland onderging was ongezien
 - In 1938 was de USSR de grootste producent van tractoren en locomotieven
 - In 1939 hadden enkel de VS en Duitsland een betere industrie
- Verandering aangebracht door modernisering
- Het 5-jaren plan bracht de industrialisering tot Centraal-Azië en afgelegen plaatsen in Servië
 - Deze industrialisering hielp enorm bij het bewapenen en moderniseren van de Rode leger dat dankzij deze ontwikkeling stand kon houden tegen invasies van Duitsland
 - Ondanks dat de groei van de industrie ingezien was, was het wel nog steeds een vrij kleine industrie. Veel van de haastig opgerichte fabrieken waren ouderwets en

- verloren al snel hun waarde
- De industrie stond nog steeds achter op die van de rest

Sociale kosten en effecten op de plannen

Opofferingen en beloningen	- Industrialisatie in Rusland ging ten koste van velen - Er werd hard gewerkt voor lage lonen - Propaganda werd ingezet om de moraal hoog te houden - 1 van de hoofdoelen van partijleden was uitleggen waarom opoffering nodig was - In 1935 verbeterde de situatie in Rusland terug, maar met oorlog in het vooruitzicht leek de kans tot een beloofd land weeral teruggedrongen
Uitwerking van het socialisme/communisme	- Socialisme, zoals in de plannen uitgewerkt, zou enkele slechtheden van het kapitalisme doen verdwijnen → Er waren geen cycli van werkloosheid of depressies → Kinderen en vrouwen werden minder uitgebuit → Er was een minimum waar niemand onder kon vallen - Het marxisme stond niet in de eerste plaats voor inkomens gelijkheid → Er was een groot verschil tussen rijk en arm, maar niet zo erg als in de andere westers landen → De rijke groepen konden onder het communisme geen industrieel kapitaal bezitten, zoals het kopen en verkopen van aandelen. Er was geen beurs
Competitie	- In 1935 verhoogde de mijnwerkers Stakhanov zijn dagelijkse productie enorm d.m.v. een nieuwe methode, hierdoor kon hij ook de lonen verhogen aangezien werknemers werden betaald op basis van stuklonen - In heel Rusland begonnen werknemers meer en meer te produceren
De prijs voor solidariteit	- Solidariteit werd voorzien door het totalitarisme - Niemand mocht het land verlaten zonder speciale toestemming - Er was maar 1 partij - Er waren geen vakbonden, vrijepers, vrijheid van vereniging, en een zwakke godsdienstvrijheid - Kunst, literatuur en wetenschap werden een middel voor propaganda

De Zuiveringsprocessen van de jaren 1930'

In 1936 werd de Sovjetunie zo succesvol verklaard dat er een nieuwe grondwet werd opgesteld. Deze somde niet de gebruikelijke burgerlijke rechten van een moderne democratie, maar de rechten voor vastwerk, rust, vrije tijd, economische zekerheid, en een comfortabele oude leeftijd. Alle vormen van racisme waren verboden.

De Sovjets werden herzien en boden eerlijk en direct algemeen stemrecht aan.

Westerse landen dachten dat de radicale aspecten van de revolutie gedaan waren. Terwijl in het land Stalin de macht meer en meer naar zich toe aan het eigen was en de partij geteisterd werd door interne problemen.

Stalinistische repressie	- Doorheen de jaren '30 was Stalin voornamelijk bezig met het onderdrukken van mensen met een andere mening - Vanaf 1933 startte de partij een drastische zuivering waarbij een derde van de leden werden verdreven - D.m.v. angst, echt of niet, liet Stalin de volgende 4 jaar nog extra zuiveringen plaatsvinden

Processen tegen de oude Bolsjewieken	- In 1936 werden 16 oude Bolsjewieken voor de rechtbank geroepen, ze werden beschuldigd met de moord op Kirov, het beramen van de moord op Stalin, en in 1932 zouden ze een geheime organisatie, onder Trotskys inspiratie, hebben

opgericht die zich bezig zouden met het ontwrichten- en terroriseren van het centrale comité

- ➔ Verbazend genoeg voor het hele publiek verklaarden ze zichzelf schuldig, ze verklaarde zichzelf onwaardig en zondig. Ze kregen allemaal de doodstraf
- In 1937 werden 17 andere oude Bolsjewieken op dezelfde manier beschuldigd en bestraft
- Er volgden nog veel processen die allemaal gelijkaardige trekken vertoonden, voor het publiek was het een zeer mysterieus gebeuren aangezien ze geen tekenen van fysiek geweld vertoonden. Pas later zal duidelijk worden dat ze mentaal misbruikt waren

Verdere processen	- Mensen van alle klassen werden terechtgesteld. Tussen 1930-1953 werden 3.750.000 mensen terechtgesteld en contrarevolutionair verklaard. Ze werden geëxecuteerd of naar een Goelag (werkkamp) gestuurd waar velen stierven
	- In latere jaren zou duidelijk worden dat velen onschuldig waren
Verstevigen van de dictatuur	- Door de zuiveringen werden alle mogelijke rivalen van Stalin uitgeschakeld
	- Na 1938 waren er bijna geen oude Bolsjewieken over
	- Een jongere groep, producten van de nieuwe orde, praktisch, constructief, berustend op Stalins dictatuur, bestuurden het gevestigd systeem

92. De internationale impact van het communisme, 1919-1939

Achtergrond: Socialisme en de Eerste Wereldoorlog

Marxisme was altijd al een stroom met een internationale visie. Het marxisme als stroming evolueerden het begon als een idee waarbij hervorming plaatsvonden na een klassenstrijd waarbij de staat hervormd wordt, maar naarmate de situatie geleidelijk aan verbeterde voor de werknemers werd de staat meer en meer erkend.

Deze stroom werd gezien als revisionisme, of door strikte marxisten “opportuniste”. WOI vertoonde de nationale loyaliteit, ook van de socialistische kant.

Klassensolidariteit vs. nationalisme	- Kleine minderheden van socialisten in elk land streden tegen de nationalistische meerderheid en weigerde de oorlog te accepteren. Ze verklaarden de meerderheid van de socialisten als overlopers tot het kapitalisme en imperialisme. Deze minderheid verzamelden zich in conferenties met socialisten van andere landen in Zwitserland
	➔ In Zwitserland stelde ze het “Zimmerwald” programma op waarbij een oproep werd gedaan naar onmiddellijke vrede zonder annexaties of schadevergoedingen
	➔ Ook deze groep raakte verdeeld. Er kwam een Zimmerwald links op onder leiding van Lenin en andere Russische émigrés die opriepen tot revolutie en niet tot vrede
Pogingen tot revoluties in Europa	- In Duitsland en Oost-Europa kwamen er pogingen tot revoluties op de been
	- Aan de ene kant waren op deze plaatsen mensen die op een rustige en diplomatische wijze veranderingen wilde doorvoeren, aan de andere kant was er een groep die opkeek naar Rusland
	- Deze laatste groep maakten deel uit van de 3 ^{de} Internationale, nu een zekere communistische vergadering, in maart 1919

De oprichting van de 3de Internationale

De 2de Internationale die elke 2 of 3 jaar samenkwamen tussen 1889-1914 hield zijn naoorlogse vergadering in 1919 in Berne. Het vertegenwoordigde socialistische partijen en arbeidsorganisaties vanuit verschillende landen. De

vergadering in Berne was rumoerig, ook hier streefde een groep naar revolutie.

De groep ging naar Moskou om daar samen met de Russische Communistische partij en Lenin een 3de Internationale op te richten. Deze werd gedomineerd door de Russen.

- De 3de Internationale
- Het eerste congres werd in 1919 gehouden maar was chaotisch
 - In 1920 kwamen ze voor de 2de keer samen waarbij 37 landen aan deelnamen, de Russische partij domineerde ook deze samenkomst
 - De 3de samenkomst, ook wel communistische Internationale genoemd, was er een die bestond uit allemaal marxisten die opkeken tot de Russische revolutie
 - Het was tegelijk een wapen van de Bolsjewieken om een wereldrevolutie uit te doen breken
 - Uit alle rivalen haatten de communisten de socialisten het meest, aangezien ze allebei de leidende hand wilde hebben op de werkende klasse
- Lenins 21 punten
- Het 2de congres in 1920 bekrachtigde een 21 puntenplan opgesteld door L.
 - Elke nationale partij moest zich communistisch noemen, de socialisten verloochenen, vakbonden propaganderen en communisme bij de hogere functies van deze bonden plaatsen, het leger infiltreren,...
 - In de meeste landen konden vele socialisten dit plan niet accepteren
 - De ooit verenigde socialisten raakten verdeeld tussen communisten en socialisten en zullen voortaan hun eigen pad op gaan
- Promoten van de wereld revolutie
- Communisten van vele landen gingen naar Rusland voor indoctrinatie
 - Russische agenten verspreiden zich over de hele wereld, het had echter een sterke tegenreactie zoals o.a. de opkomst van het fascisme
- Comintern
- Wanneer in 1935 het fascisme groter werd en deze de USSR begonnen te bedreigen stelden de communistische partijen via het comintern voor om samen met de socialisten en activistische liberalen een front te verenigen tegen het fascisme → “populaire front”
 - Tijdens WOII als gebaar van goede wil tot GB en de VS werd dit populaire front beëindigd
 - Tussen 1947-1956 kwam het terug op onder een andere naam nl. het Communistische Informatie Bureau of Cominform
- De impact van de USSR
- Het was niet door het comintern dat de USSR veel invloed uitte op de rest maar gewoon door het bestaan van de unie zelf
 - De macht van de staat werd duidelijk tijdens WOII
 - In de jaren '30 groeide er overal in de wereld aanhang voor het plannen zoals de USSR dat deed
 - Kolonies of ex-kolonies raakten gefascineerd met de idee dat het communisme kapitaal sterk geworden is zonder hulp van het buitenland
- Afname van de invloed in latere jaren
- De Sovjetunie zag zichzelf als de basis voor de wereldrevolutie en probeerde macht uit te oefenen over de andere communistische partijen in de andere landen wat steeds moeilijker werd
 - Doorheen de jaren voerde de USSR een steeds diplomatischer en militaristischer beleid wat zich uitte in daden van agressie en territoriale expansie
 - Tegen de jaren '80 was de staat niet meer een innovatieve samenleving
 - Hun economie was een chaos
 - Onderliggende republieken eisten hun autonomie of onafhankelijkheid
 - Door het harde beleid binnen de USSR zelf verloren ze veel aanhang binnen o.a. de communistische partijen in Europa

Hoofdstuk 19: Democratie, anti-imperialisme en de economische crisis na WO1

93. De vooruitgang van de democratie na 1919

De eerste jaren na de oorlog zaten vol met sociale problemen. De overwinnaars en de verliezers hadden serieuze economische problemen (heel de economie was op de oorlog gebaseerd). Vele veteranen leden waren werkloos en hadden psychologische problemen. Boerderijen en fabrieken hadden geen markt meer. Na de oorlog volgde een harde economische depressie, zelfs de economische positie van de overwinnaars was aangetast.

Overwinningen van de democratie en sociaaldemocratie

De oorlog werd gevochten om de democratie te beschermen in de wereld. De politieke democratie maakte gigantische sprongen. Vele nieuwe staten die uit de oorlog waren ontstaan namen liberale principes aan zoals een grondwet. Ook in al democratische landen nam de democratie grote stappen. Het meest opvallende verandering was het stemrecht voor vrouwen. In Groot-Britannië, VSA, Sovjet-Unie en Duitsland was er kort na WO1 het stemrecht voor de vrouwen.

In de meeste Europese landen waren de opvolgers na de oorlog socialisten. Met de oude socialisten die zich communisten noemen en een samenwerking hadden met Moskou, waren de Europese socialisten of democratische socialisten licht-Marxistisch en wilden ze aan de macht komen via het parlement op een legale manier. Een sociale wetgeving die voor de oorlog ondenkbaar en radicaal zou zijn, werd nu op vele plaatsen uitgevoerd. Een wind van progressieve democratie trok door de Europese wereld.

Alleen Italië wees de democratie af. Mussolini leidde in 1922 een beweging die hij Fascisme noemde. Het Italiaans parlement maakte plaats voor zijn fascistisch regime. Mussolini was de eerste na Lenin die een dictatuur oprichtte na de oorlog.

De nieuwe staten van Centraal- en Oost-Europa

Hier ontstonden nieuwe staten en nieuwe regeringen die worstelden om zich te vestigen. Ook Turkije kampte met problemen.

In vele landen ontstond bij het volk nationalistische gevoelens, maar de nieuwe staten in het Oosten ontstonden per ongeluk. Nergens in deze landen was er een gevoel van revolutie of republikeins gevoel.

Republikeinen, socialisten, boeren en nationalistes die nu de macht in handen hadden moesten geïmproviseerde regeringen leiden in bitter weinig tijd. Met een heleboel tegenwerking van monarchisten en leden van de aristocratie. Ze moesten ook opboksen tegen de communisten.

Alle nieuwe staten belichaamden dezelfde principe van nationale zelfbeschikking. Maar het volk in deze regio's was altijd al een smeltkroes van verschillende volkeren. Dus in elke staat waren er minderheden.

Desondanks economische en nationalistische problemen begonnen de nieuwe staten met een democratisch discours. Alle nieuwe landen (buiten Joegoslavië) waren democratisch. Al deze landen behielden de democratie tot de jaren 30. Of zo leek het toch, soms werden verkiezingen vervalst en rechten geschonden.

Economische problemen in Oost-Europa; hervorming van het land

Lange tijd was Oost-Europa een boerengemeenschap waar de rijke aristocratie alles bezat en het feudaal systeem was nog van toepassing. Algemeen lag heel het Oosten achter op West-Europa op alle vlakken.

De nieuwe staten wilden moderniseren op basis van het West-Europees model. Ze introduceerden democratische ideeën samen met hoge tollens om hun eigen economie te beschermen en te stimuleren. Maar de nieuwe grenzen zorgden voor een heleboel problemen. Goederen circuleerden vele moeilijker en vele fabrieken produceerden te inefficiënt.

De grootste verandering in het Oosten was de hervorming van het land. Deze hervorming kon nooit heel de economie redden, maar zou het wel wat inperken. Heel de traditie werd op zijn kop gezet en veranderd. De hervormingen hadden in alle landen en verschillend succes, maar in vele landen werden grootlandeigenaars verplicht hun land in te delen in kleine delen op te splitsen en te verdelen onder de boeren.

Na de hervormingen werden politieke partijen van kleine grondbezitters de grootste partij. Ze neigden naar de socialistische kant, omdat ze kapitalisme associeerden met buitenlandse investeerders en met grootgrondbezitters die meestal aristocraten waren. Alhoewel de hervorming politieke schrik injoeg bij de hogere sociale elites, zorgden de hervormingen er niet voor dat de sociale hiërarchie veranderde.

De continuïteit van armoede, de hardnekkigheid van reactionaire hogere klassen, de nieuwe economische spanningen tussen de boeren zelf, de economische vervormingen door de hoge tollens, de lak van zelfbeschikking zorgden voor frustraties tegen de democratie.

94. De Duitse republiek en de geest van Locarno

De hoeksteen van Europa was Duitsland, die zelf een revolutie had in 1918. Maar het was een revolutie zonder revolutionairen, een negatieve revolutie die ontstond door het verdwijnen van het oude regime en niet door het ontstaan van de nieuwe. De leiders van Duitsland lieten anderen de schaamte en verlies van de oorlog voelen. In 1918 waren de sociaaldemocraten aan de macht, ze waren marxisten, maar niet zo hevig.

De middengroep van Duitsland (de sociaaldemocraten en katholieken) hadden meer schrik van Links dan van Rechts. Er was een linkse opstand in 1919 door de Spartacisten, maar deze werd neergeslagen door de regering.

Na de opstand waren er verkiezingen. De sociaaldemocraten waren de grootste partij en vormden een coalitie met de Katholieken en liberalen. Dit werd de Weimar republiek genoemd. De Weimar werd al snel geconfronteerd door Rechts. In 1920 wilden enkele officieren een staatsgreep plegen. Deze mislukte, maar de Weimar nam nooit genoeg maatregelen om nog een staatsgreep tegen te gaan, zoals die van Hitler.

De Weimar republiek was heel democratisch. De grondwet gold voor iedereen, ook voor vrouwen (ze mochten stemmen).

Nooit was een revolutie zo rustig, rationeel, tolerant,... Er was geen echte revolutie zoals in andere Europese landen ervoor waren.

De Duitse democratie en Versailles

Hoe ging Duitsland zich aanpassen aan de condities? Zouden ze het nieuwe regime accepteren en zouden ze de nieuwe grenzen accepteren? Deze vragen waren allemaal met elkaar verbonden.

De Weimar Republiek en de Vrede van Versailles waren beide producten van het verlies van WOI. Vele Duitsers (Sociaaldemocraten) waren pro-democratie, maar niemand accepteerde de Vrede van Versailles en de nieuwe grenzen. Als democratie de Vrede van Versailles accepteren betekende, of een economische crisis (door de Vrede van Versailles) betekende, dan wilden de Duitsers geen democratie. De Duitse republikeinen protesteerden tegen het ondertekenen van het Verdrag, maar tekenden onder druk. Het was een *Diktat*.

De Fransen hadden schrik dat de Duitsers zouden herrijzen. De Franse plannen om hun eigen en Europa's veiligheid te waarborgen mislukte. Ze wilden het Rijnland annexeren. De Volkenbond zorgde voor enige (te weinig) veiligheid voor Frankrijk. De Fransen begonnen allianties te vormen met Polen, Tsjecho-Slowakije en andere Oost-Europese landen. Ook drongen ze aan dat de Duitsers hun herstelbetalingen zouden nagaan, een gigantische som dat onmogelijk te betalen was.

De Weimar-regering keek naar de Sovjet-Unie, die niet aanwezig waren tijdens het Verdrag en geen herstelbetalingen eisten. Ze ondertekenden het verdrag van Rapallo, ondanks verschillende ideologieën. Dit verdrag hield in dat de Duitsers fabrieken in Rusland mochten plaatsen en hun leger mochten trainen in Rusland wat beide door het Verdrag werd ingeperkt.

Herstellingen, Duitse inflatie van 1923 en herstel

De Fransen (die hun geld niet kregen) en Belgen zonden hun leger naar het Ruhrgebied om daar hun herstelbetalingen te eisen. De Duitsers manifesteerden massaal. Duitsland lijdt, net als alle

oorlogvoerende landen, onder inflatie. Het was catastrofaal, de Duitse mark was letterlijk gene kak waard.

De inflatie bracht een grote sociale revolutie teweeg. Schuldigen betaalden hun schulden met waardeloos geld. De middenklasse werd verarmd en gedemoraliseerd. Ze verloren hun geloof in de maatschappij, in de toekomst, in oude burgerlijke codes, in het plannen van hun verder leven. Een hol moraal werd gecreëerd, zonder in iets te geloven of te respecteren.

De inflatie zorgde wel, na de afbetaling van de schulden, voor een nieuwe doorstart in de economie. In 1924 ontstond het Dawes-plan, dit hield in dat de USA de Duitsers ging helpen met hun herstel.

Na veel leed was Duitsland weer op zijn pootjes gekomen. De Weimarrepubliek genoot zelfs van een aardige welvaart, tot de Grote Depressie waar alle vragen weer te boven kwamen.

De geest van Locarno

Deze jaren van welvaart waren ook jaren van diplomatieke kalmte, doch bleven de Duitsers gekant tegen het verdrag van Versailles en wilden ze dat Europa wat milder ging zijn.

Het charter van de volkenbond zorgde voor internationale sancties tegen potentiële agressors. De bond ontstond omdat men de vrede wilde bewaren zonder hun eigen macht af te geven. Niemand verwachtte wel dat de bond een oorlog tussen de Grote machten zou verhinderen, maar de bond loste wel kleine akkefietjes op en het hoofdkwartier was een plek waar alle staatshoofden konden discuten.

In 1925 tekenden de Europese landen het verdrag van Locarno. Deze was het hoogste punt van internationale goodwill in het interbellum. De mensen spraken over de opluchting van de geest van Locarno. In 1928 werd de vrede versterkt wanneer Frankrijk en VSA het pact van Parijs opstelden en door 65 landen werd ondertekend. Het veroordeelt het beroep op oorlog als oplossing van internationale problemen.

De wereldeconomie beterde en breidde uit sinds lang en Europese landen zagen er weer fortuinlijk uit. Het was verdubbeld sinds 1913.

Maar alles ging aan diggelen door de Grote Depressie, de groei van kwaadaardige nationalisme in Duitsland en een nieuwe Japanse militaire bewering.

95. Anti-imperialistische bewegingen in Azië

Wrok in Azië

De Aziaten waren niet blij met de positie die de Europeanen hen gaven na de expansiedrift van Europa. Steeds meer veroordeelden ze dingen die een verband hadden met imperialisme.

In het verleden was er bezwaar op de Europese monopolie in de regering. Later was er bezwaar op de privileges die de Europeanen genoten, in China, Perzië,...

Met imperialisme bedoelden men in Azië het uitbuiten van het volk en het delven van grondstoffen alleen voor het voordeel van de buitenlanders, het witte volk, de Europeanen. Ze bedoelden het afwezige kapitalisme, waar de bezitters duizenden mijlen ver vandaan zijn, maar wel een groot deel van de winst krijgen. Ze bedoelden dat een buitenlandse cultuur hun eigen eeuwenoude cultuur kon wegvreten. Ze bedoelden het verplicht een Europese taal te moeten spreken en te vechten in Europese oorlogen. En het gevoel van superioriteit van de Europeanen.

De revolutie tegen de Europeanen had twee kanten. Het was een gevecht tegen de Westerse suprematie, maar diegene die revolteerden leerden en imiteerden de Europeanen. Dus anti-imperialisten en intellectuelen leenden dus van het Westen, terwijl er tegen vochten. De eerste confrontatie was de Russisch-Japanse oorlog in 1905 waar voor de eerste keer een Aziatisch volk de oorlog won. Al snel volgden oorlogen in Turkije (1906) en China (1911). In beide gevallen werd de heerser van de troon gestoten en werden er nationale vergaderingen opgeroepen om het land te democratiseren, moderniseren en zelfs te Europeaniseren.

WOI en Russische revolutie

In WOI werden alle Aziaten erbij betrokken. Ottomaans rijk was een bondgenoot van Duitsland, in Perzië werd er gevochten, China probeerde de Europese privileges te ontcrachten aan de onderhandelingstafel en Duitse gebieden terug te krijgen (wat ze niet kregen, Japan kreeg het), de kolonies werden economisch gestimuleerd voor de oorlog, troepen uit de kolonies.

De regeringen van de kolonistoren maakten concessies, maar met schrik dat ze te ver gingen gaan. Ze waren overtuigd dat de gekoloniseerde nog niet gereed waren voor volledige autonomie. Maar ze sloten compromissen. In Nederlands Indië werd de helft van de regering nu bestuurd door Indonesiërs. Soortgelijks gebeurde in India, er werd een raad opgesteld van 140 man waarvan 100 man kon verkozen worden, de Fransen deden hetzelfde in Indochina. Alle drie experimenteerden ze met een raad dat deels werd verkozen en deels Europees was.

De Russische revolutie zorgde voor nog een stimulans van onrust in Azië. De Bolsjewieken waren ook tegen het imperialisme. Ook waren de gekoloniseerden tegen het kapitalisme, ze zagen het als een verband met het imperialisme. De Russen draaiden zich om richting Azië om daar het podium te zijn om kapitalisme wereldwijd te doen instorten.

De naoorlogse situatie was dus extreem dun. Niet-communisten zagen het communisme als een bevrijdende kracht. Anti-Europeanen zagen dat ze in sommige domeinen moesten Europeaniseren. Maar het Nationalisme was vele malen sterker dan de overige '-ismes'.

De Turkse en Perzische revoluties

De Jonge Turken probeerden de verdere uiteen valling van het Ottomaans rijk te verhinderen, wat onmogelijk bleek. Ze hadden de Balkan verloren met de Balkanoorlogen (1912-13), tijdens WOI verloren

ze grote Arabische delen, na WO I vielen de Grieken binnen en pas na 2 jaar werden ze weer verdreven met hulp van de Sovjets. Hun rijk was geslonken, maar ze hadden nog wel deel in Europa.

De nationalisten onder leiding van Kemal gingen nu door een ingrijpende revolutie. Ze schaften het sultanaat af en het kalifaat. De een deed denken aan buitenlandse invloeden en het ander aan het verleden. De Turkse Republiek werd uitgeroepen.

De Turkse Republiek werd uitgeroepen als een nationale staat waar het Turkse volk soeverein was. Algemeen stemrecht werd de norm, samen met een parlement, een ministerie en een president met veel macht. Niet-Turken werden nu buitenlanders. Er werden vele mensen gedeporteerd of vermoord (Grieken en Armeniërs). Ook kwamen er een heleboel Turken van het buitenland terug.

Voor de alle eerste keer werd er in een moslim land religie en overheid gescheiden. Men tolereerden alle religies en de grondwet werd gebaseerd op de principes van de Franse revolutie en niet op religieuze. Vrouwen werden gelijkgesteld en mochten ook ambtenaar worden, polygamie werd verboden. Men ging Europese kleren dragen, het Europees alfabet werd de norm, analfabetisme werd gereduceerd, Europees kalender...enz. Ze Europeaniseerden.

De Turken wilden niet zoals voordien afhankelijk zijn van Europees kapitalisme. Ze hadden een 5-jaren plan waar ze mijnen, spoorwegen,... gingen bouwen onder de overheid. Ze verafschuwden het communisme, men wilde een moderne Turkije voor en door de Turken.

In Perzië was het anders, maar waren gelijkaardige manieren om de buitenlandse invloeden in te perken. Wanneer de Britten probeerden om na WO I er een protectoraat van te maken was er een hevig nationalistisch verzet. Ondertussen trokken de Sovjets zich terug van Perzië. Reza Shah kwam aan de macht en alle privileges, concessies, invloedssferen werden allemaal teniet gedaan. Erna noemden ze hun land Iran.

Nationalistische beweging in India: Gandhi en Nehru

India was dicht bij een revolutie voor WO I uitbrak. Ontevreden Indiërs zochten voor leiderschap bij Gandhi, die wereldwijd vocht voor de onderworpen mensen.

Hij leidde in 1919 een beweging dat zelfbestuur, economische en spirituele onafhankelijkheid eiste. Hij zocht ook verbroedering in India zelf tussen Hindoes en Moslims, tussen hindoes van hoge kaste en lagere kasten. De wapens die hij gebruikte waren niet gewelddadig: passieve resistentie, ongehoorzaamheid en boycot. Zelf ondernam hij ook deel aan hongerstakingen. In heel de wereld werd hij gezien als een wijs man.

India zelf was heel verdeeld en de Britten behielden dit zodat het makkelijker was om er over te regeren. Je had hindoes en moslims die beiden terroristische aanvallen pleegden, je had Indische kapitalisten en een heleboel plebs. In de politiek zelf waren er 2 kampen, diegene die volledige autonomie wensten en diegene die wilden samenwerken met de Britten.

Nehru zelf was een Marxist. Vele arme mensen volgden zijn ideeën en Sovjets zouden helpen.

De onafhankelijkheidstrijd werd pas na WOII gewonnen en het land werd in 2 verdeeld, een Islamitisch Pakistan en een Hindoe India.

Nationalistische bewegingen in Frans Indochina en de Nederlands Indië

Ho, de leider van Vietnam, had sympathie voor het communisme. Omdat de Bolsjewieken anti-imperialisten waren. Hij verhuisde van Frankrijk naar Moskou en begon daar antikoloniale gedachten te kweken voor een revolutie.

Ondertussen was er ook een Nationalistische partij ontstaan in Vietnam, VNQDD, die dezelfde ideeën bezat als het socialisme en het communistisch China. Ze lanceerden een anti-Franse campagne met het moorden van Franse officieren en soldaten. De Franse regering had executeerde of sloot vele van deze mensen op. Vele anderen vluchten richting China en bleven daar tot na WOII om daarna te regeren over Vietnam.

In Nederlands Indië was de beweging minder groot dan in India. Het leek meer op die van Indochina. Ook zij zagen pluspunten in het anti-imperialistische communisme. In 1926 waren er opstanden, maar de Nederlanders onderdrukten deze snel.

Het volk van Indonesië was net zoals in India zeer gevarieerd. Alleen de Nederlanders bracht ze politiek bijeen.

De Chinese revolutie: de principes van de 3 personen

De revolutie begon in 1911 met het van de troon stoten van de Mantsjoerijnen die pas laat begonnen te moderniseren. Een republiek werd uitgeroepen, maar werd snel een militair dictatuur.

Sun Yat-sen drukte de ideeën van de Chinese revolutie als beste uit. Levensonderhoud was sociale welvaart en economische veranderingen. Nationalisme doelde hij dat de Chinezen de belangrijkheid van de staat moest kennen. Ze waren de facto de grootste en meest gecultiveerde staat dat nooit één was en altijd al een stuk los zand was. Met democratie bedoelde hij de soevereiniteit van het volk. Hij geloofde niet in parlementen en verkiezingen, maar dat de geschoolden moeten regeren. Sun was ook een sympathisant van Lenin, maar was geen marxist. Als China geen buitenlanders meer wilde en tegen het imperialisme is, dan moest men ook zo snel mogelijk het kapitalisme verdrijven. Ook moest de grond herverdelen en alle industrie in handen van de overheid brengen. Democratie werd zo eigenlijk een dictatuur.

Het eerste wat China wilde was af geraken van de Europese invloedssferen. Ze zochten steun bij de Russen hiervoor (militair en financieel) en werden ook communistisch.

China: nationalisten en communisten

De Chinese communisten, met Russisch hulp, planden een offensief tegen de nationalisten. Eind 1928 hadden ze de hoofdstad (Beijing) en hadden nu controle over heel China, alhoewel de echte controle in handen bleef van de grootgrondbezitters.

In 1927 was er een breuk in de linkse vleugel met vele moorden. Vele communisten en Russen werden nu verbannen of opgesloten. Een kleine groep communisten kon vluchten in de bergen. Dit werd het Rode Leger met Mao Zedong aan het hoofd. Ze overleefden alle aanslagen en na WOII overwonnen ze en namen ze de macht in handen in 1949.

96. De grote depressie: de val van de wereldeconomie

De welvaart van de jaren 20 en zijn zwakheden

De 5 jaren na 1924 waren een periode van welvaart met veel internationale handel en nieuwe industrie. Welvaart werd een magische term en sommigen dachten dat het oneindig lang ging duren.

Maar er waren vele imperfecties in het mechanisme. De basis van deze structuur was leningen en krediet. Arbeiders kregen geen evenredig loon massaproductie zorgde voor een verzadiging. En heel het decennium was er een chronische agrarisch probleem, zodat boeren hun schulden niet konden betalen of geen materiaal konden kopen om meer te kunnen produceren.

Dit acuut probleem zorgde voor nog een groter probleem tijdens de Grote Depressie.

De crash van 1929 en de verspreiding van de economische crisis

De depressie begon als een beurscrash. In 1929 begon de prijs van de aandelen te dalen Europa, maar de echte crash was in New York.

De crisis ging van de financiële wereld naar de industrie en van de VSA naar Europa en de rest van de wereld. De export van Amerikaans kapitaal kwam ten einde. Werkloosheid was een plaag geworden, er waren geen lonen, de boeren hadden geen geld.

Politieke en economische reacties

Optimisten zeiden dat de Depressie een dieptepunt was van een cyclus die steeds terugkwam. Anderen dachten dat de crisis de aanleiding zou geven van het einde van het kapitalistisch systeem. Er waren mensen die geloofden in het plannen van de economie zoals in de USSR. Beiden hadden gelijk. Er waren veranderingen door de Depressie in de markt, de markt was niet meer zo vrij als voordien en er was meer controle.

Alle regeringen zochten manieren om voor meer werk en geld te voorzien voor hun volk. Ze zochten onafhankelijkheid van de wereldmarkt. Men wilde de markt nationaliseren.

Voor agrarische landen → Prijzen van de landbouw waren zo laag, dat zelfs gigantisch export niet genoeg was om zelf te kunnen importeren.

Voor industriële landen → Ze konden niet genoeg verkopen om hun eigen import te bekostigen. Men moest goud versturen naar andere landen, dus hun eigen goudvoorraad werd kleiner en kleiner dus hun eigen munt daalde.

Door de Depressie ontstond er een chaos in het internationale muntwisselkoers. Regeringen begonnen met allerlei maatregelen om hun eigen munt sterk te houden. Men begon ook tollens te plaatsen voor de import, nog was het niet genoeg en begon men met quota's.

Dus de wereldeconomie desintegreerde volledig in verschillende competitieve nationale markten. Iedereen probeerde een eiland van zekerheid te vormen.

Hoofdstuk 20: Democratie en dictatuur in de jaren 30

Jaren 20: Hoop op Vooruitgang → 1929: Beurscrash → Jaren 30: nachtmerrie:

- Zoek naar stabiliteit en veiligheid
- elke natie poogt om haar economie te reguleren, te controleren, te plannen, te redden
- Hierbij wil men zo weinig mogelijk inmenging van buitenaf
- 2 soorten regeringen:
 - Democratie staat sterk → regering onderneemt stappen om het individu te beschermen
 - Democratie staat zwak → opkomst van dictatuur, door de roep om een sterke leider die de economie onmiddellijk kan verbeteren

⇒ de Grote Depressie zal hierdoor het pad openen voor mensen als Hitler en Mussolini

97. Pogingen en aanpassingen van de democratie in

GB en Frankrijk

Britse politiek: De jaren 20 en de Depressie

- Economische crisis nog **verergerd** door andere structurele factoren
 - textielproductie in Azië (>< Brits katoen en wol)
 - Brits kool wordt ingeruild voor andere brandstof: olie
 - Oprichting van tolmuren
 - Japan pikt veel markten in
 - nog geen massa-consumptie voor de brede massa
 - Verlies van overzeese investeringen door WO I
- **Maw: de wereld is niet langer afhankelijk van GB**

- Conservatieve en Labourregeringen introduceren **welfare-state** d.m.v. sociale voorzieningen om het verval van de levensstandaard tegen te gaan
 - Labour:
 - bestaande uit vakbonden (° eind 19de eeuw uit Liberal Party)
 - hervormingen via parlementaire weg
 - steun van de middenklasse en arbeiders
 - Wint verkiezingen en levert de minister in 1929
 - werkloosheid stijgt enorm met de beurscrash
 - gesubsidieerde woningen toestaan
 - werkloosheidsvergoedingen
 - betalen zich blauw => overheidsschuld stijgt terwijl de basisinkomsten dalen
 - probeert dit te verhelpen via leningen aan lage interest om de industrie te reorganiseren en productie te rationaliseren
 - Soberheid-politiek die weinig zoden aan de dijk brengt
-

GB en De Commonwealth / het Gemenebest

- Nog uitgebreid na WO I in naam van de Volkenbond als mandaat
 - Geconfronteerd met complexe problemen
 - Egypte onafhankelijk (1922)
 - einde Brits protectoraat
 - Indische onafhankelijkheidsbeweging
 - 'Dominions': Canada, Australië, Nieuw-Zeeland: oproer door opkomend nationalisme -> geleidelijke status van gelijkheid met GB.
 - Blijvende sterke band: WO II
 - Arabisch-Joods conflict in Palestina door stijgende Joodse immigratie in het gebied
 - Omwille van de exodus veroorzaakt door het Nazisme en anti-semitisme
 - Britten (WO I): steun aan beide partijen
 - Ierland gradueel onafhankelijk 1922-1937-1949
 - kent homerule toe in 1914 die niet kan worden uitgevoerd door WO I
 - Paasopstand in 1916 met Duitse steun
 - Onder Sinn Fein: Ierse Nationalisten: ° dominion-status na WO I
 - Protestantse Noorden: blijft geannexeerd
 - Noord-Ierse kwestie: 'The Troubles'
-

Frankrijk in de jaren 20 en de opkomst van de Depressie

Begin van de jaren 20: drukbezet met:

- de heropbouw door de fysieke vernietiging van WO I
- instabiliteit overheidsfinanciën
- Angst van een heropkomst van Duitsland

=> regering: coalitie van conservatieve Rechtsen, gesteund door handels-personen, en positief tegenover leger en kerk

1924-26: Radicale Socialisten (links): spreekbuis voor de lagere klassen en boeren

- pro-individuele vrijheden
- anti-klerikaal

=> De verschillende partijen verschillen te zeer in economische visies om een stabiele coalitie te vormen.

Links en Rechts gaan beiden vervagen in anti-democratische groepen die sterk anti-republikeins zijn.

probleem: Frankrijk rekende op Duitse herstelbetalingen om het land er weer bovenop te helpen. Maar deze herstelbetalingen kwamen minder frequent dan verwacht, waardoor de schuldenberg steeg en de 'franc' daalde in waarde.

+ voorbije oorlogskosten + verlies van investeringen in Rusland => stijgende problemen

Onder de gematigd conservatieve rechtsen:

1926: de op hol geslagen inflatie wordt aan banden gelegd via nieuwe belastingen, beperkte overheidsuitgaven waardoor de 'franc' zich terug wist te stabiliseren.

Tot 1929: economische bloei in Frankrijk

1929: De Grote Depressie: weliswaar minder zwaar als in andere landen.
MAAR: overheid valt terug in haar systeem van instabiele coalities

Het gisten van de Depressie en het Populaire Front

De sluimerende 'Rechtse' vijandigheid tov de Republiek komt aan het oppervlak:

- Fascistische partijen, naar voorbeeld van Italië en Duitsland
- krijgen steun vanuit de industriële groeperingen

1934: "Moord" op Stavisky —> roddelpers en schandalen: betrokkenheid van de overheid in financiële schandalen. —> rellen in februari 1934: Anti-republikeinen en rechtse extremisten >< liberalen, democraten en socialisten (en later ook: communisten)

=> ° **Front Populaire:** Communisten, Arbeiderspartijen, Radicalen en Socialisten

- >< fascistische opkomst in Frankrijk
- >< Depressie
- arbeidshervormingen

1936: Socialisten leidende partij in de Kamer met Communistische steun

Het Populaire Front en erna

Brede hervormingen in regelgeving door nationale stakingen van de arbeiders:

- 40-urenweek
- Betaalde vakantie
- wet voor onderhandelingen

- nationalisering van de vliegtuigindustrie
- reorganisatie van de Franse Nationale Bank
- hulp aan boeren via regularisering van prijzen en opkoop van graan door de overheid

=> DOEL: hervorming en heropleving

= 'French New Deal' volgens Blum

=> >< fascisten en conservatieven: vrezen een Lenin na Blum

probleem: industriële productie bleef quasi gelijk met voorheen + Spaanse Burgeroorlog (men verwijt Blum geen steun te hebben gegeven aan de mede-Populaire-Frontenaars in Spanje).

=> **1937:** Blum-regering wordt omvergeworpen door de Senaat

West-Europa en de Depressie

geen volledig herstel voor WO II

andere tekenen van verval:

- daling in kindergeboorte: volwassenen stellen het huwelijk uit of beperken de grote van het gezin
- bevolking stagneert en wordt steeds ouder
- Schaarste aan manne van middelbare leeftijd door oorlogsslachtoffers
- Geen enkele democratische partij bevond zich in de mogelijkheid om de economische dilemma's op te lossen

98. Italiaans Fascisme

= eerste rechts totalitair regime dat de macht grijpt in Europa

Mussolini en de Fascistische greep naar de macht

1861: Italië accepteert parlementair liberalisme en andere democratische instellingen

1921: Benito Mussolini grijpt de controle over de Italiaanse regering en roept het *fascismo* uit

Mussolini

- Voor de eerste WO: revolutionair, link-socialist, radicaal journalist
 - Las werken van Marx, Sorel en Nietzsche
- Tijdens de WO: nationalist, roept op tot terugclaimen van *Italia irredenta*, en corporaal
- 1919: organiseert zijn eerste partij: rusteloze ex-soldaten: *fascio di combattimento*
 - verwijst naar Romeinse *fascies*: voorliefde voor oude glorie van Italië
- Vrede van Versailles: Italië teleurgesteld door het niet toekennen van de voorziene gebieden
- Na WO I: oorlogsschulden, depressie en werkloosheid => onrust in vorm van opstanden en rellen
- 1921: verkiezingen: Fascisten halen slechts 35 van de 500 zetels
 - aanvankelijk niet gekant tegen de radicale stroom
 - later: overschakeling naar het fascisme als sterkhouders van de nationale wet en orde

- bezittende klasse geeft financiële steun + steun: patriotten, nationalisten, middenklasse
- => Zwarthemden vervolgen hen die geen steun geven (Communisten, Socialisten en Christelijke Socialisten), hierbij schuwen ze geen brandstichting en moord

Oktober 1922: **Mars op Rome**

- Zwarthemden mobiliseren en trekken op naar Rome vanuit verschillende richtingen
- Mussolini blijft veilig in Milaan
- liberaal-democratische kabinet wil eerst nog staat van beleg afkondigen maar de koning weigert
- => aftreden van het kabinet + Mussolini wordt premier (kreeg 1 jaar de tijd om de orde te herstellen en hervormingen te introduceren)

MAAR: Mussolini weet een wet door te voeren die ervoor zorgt dat de partij met de meeste stemmen onmiddellijk 2/3 van de zetels krijgt toebedeeld.

1924: verkiezingen: Mussolini haalt 3/5 van de stemmen

=> Matteotti: brengt Fascistische schandalen naar boven en wordt vermoord.

=> pers roept om het aftreden van Mussolini

=> Mussolini voert zijn dictatuur verder uit:

- parlement stelt niets meer voor
- pers = censuur
- afschaffing van alle partijen buiten het fascisme, etc.

De Fascistische staat

Ziet democratie als ouderwets en een bevordering van de problemen tussen de standen onderling, waardoor mensen in talloze partijen uiteen braken, wat leidt tot egoïsme, ontwijken en leeghoofdige gezwets.

=> Mussolini ijvert voor actie onder een sterke leider, de Duce: staatsinterventie, nationale solidariteit. En het werkte...

- **Fascistische Corporatieve systeem:** opdeling van het economische leven in 22 gebieden, waarvoor elk een corporatie was opgericht.
- Hierin zaten vertegenwoordigers van de arbeidersorganisaties, de bedienden en de overheid
- Zij bepaalden de werkomstandigheden, lonen, prijzen, etc.
- deze vertegenwoordigers zaten ook in de nationale raad, overkoepeld door de regering met een minister van Corporaties
- Deze economische kamers werden vervolgens geïntegreerd in de overheid
- => Kamer van Fasces en Corporaties > Kamer van Afgevaardigden
 - hiervan worden alle leden gekozen door de regering

Concreet: alle macht lag bij de Duce, in een systeem dat de sterkste vorm van staatscontrole over de economie vertegenwoordigt.

99. Totalitarisme: Duitse Derde Rijk

Ouders sterven reeds voor zijn 19de verjaardag → poogt binnen te geraken in de kunstacademie: mislukt

Hield niet van wat hij zag in Wenen:

- piramidale systeem van het Habsburgse hof
- Oost-Europese adel
- gemengde nationaliteiten
- De Joden die zich zodanig hadden weten te integreren dat ze voorname functies bekleedden

⇒ ° enorm rassenbewustzijn ⇒ anti-semitisch/-kapitalistisch/-socialistisch/-etc.

1914: meld zich vrijwillig aan in het leger en verwierf groot aantal militaire decoraties

Hitler zag de oorlog als een nobel, spannend en bevrijdend gegeven (oorlog breekt de verveling van vrede)

1919: treedt toe tot de Duitse Arbeiderspartij en wordt al snel verkozen als hun leider

Jaren 20: vaardigt een 25-stappenplan uit en verandert de naam naar: Nationaal-socialistische Duitse Arbeiders en Werklieden-partij, a.k.a: **Nazi's**

1923: Franse bezetting van de Ruhr ⇒ Nazi's zien de kans schoon om een verzwakte Weimar- republiek om te gooien → ° **Bier-hal-Putsch in München** ⇒ onderdrukt door de politie en Hitler voor 5 jaar in de gevangenis

⇒ '**Mein Kampf**' wordt een mondiale bestseller en geeft Hitler een plaats op het politieke toneel

Gedurende de jaren 1924-29 kent Duitsland een economische heropleving waardoor het Nationaal-socialisme het merendeel van haar leden verliest.

1929: **Depressie** ⇒ Hitler kan de proporties aannemen van een Napoleontisch figuur:

- Duitsland zal het zwaarste lijden onder de wereldwijde crisis:
 - Enorme werkloosheid
 - Aantal bedrijven halveert
 - Niet genoeg tijd gehad om te herstellen van de inflatie van 1923
- De middenklasse zoekt een steunpilaar tegen het Bolsjewisme
- Mensen leggen de reden voor de interne crisis meer en meer bij de oneerlijke vrede van Versailles
- Democratie werd gezien als een uitvinding in Duitsland dat nog haar nut moest bewijzen

⇒ **Hitler speelt met zijn propaganda in op deze gevoelens:**

- Omschrijft de Vrede van Versailles als een nationale vernedering
- verwijt te Weimar-republiek van zwakte, nutteloosheid, het aanwakkeren van klassen-problemen, etc.
- Propageert tegen Marxisme, Communisme, Socialisme, Bolsjewisme, etc.
- Anti-semitisme: zitten in alle hierboven vermelde politieke kampen

⇒ **heeft zijn effect:**

- Reichstag: 12 zetels naar 107 op 2 jaar ; 800.000 stemmen naar 6.500.000

- Tegen Juli 1932: nogmaals een **verdubbeling**
 - November 1932: **achteruitgang** —> Hitler vreest een sterke terugval
 - **MAAR:** conservatieven, nationalisten en anti-republikeinen zien in dat Hitler wel eens nuttig zou kunnen zijn voor hem. => financiering van het Nazi-fonds
 - Denken van Hitler te kunnen manipuleren
 - 30 januari 1933: Hitler wordt **Kanselier** van de Duitse Republiek en moet de macht delen met de Nationalisten => sterk tegen de zin van Hitler
 - => roept op tot een herverkiezing in Maart
 - Wanneer vlak voor de verkiezing het gebouw van de Reichstag vlam vat, leggen de Nazi's de schuld bij de Communisten
 - => in de herverkiezing weet Hitler, dankzij steun van de Nationalisten, een meerderheid van 52% te halen
- => Reichstag stemt voor de **toekenning van dictatoriale macht** aan Hitler
-

De Nazistaat

Eerste Rijk (Heilig Roomse Rijk) —> Tweede Rijk (Onder Bismarck) —> Derde Rijk (Nazi-staat) Met de titel van *Führer* probeert Hitler de hele soevereiniteit van het Duitse volk naar zich toe te trekken.

Antisemitisme

° concentratiekampen tegen algemene tegenstand

Jood = 1 Joodse grootouder

- Worden verdreven uit openbare diensten, overheidsdiensten, onderwijs, etc.
- Beschouwd als niet-Duits/-arisch

1935: **Nuremberg-wetten:**

- Alle burgerrechten ontnemen
- Interraciale huwelijken en relaties verboden

8 november 1938: **Kristallnacht**

- Inzetten van geweld
- vandalisme, plundering, brandstichting
- 30.000 —> concentratiekampen

Wie probeerde te vluchten merkte dat Europese/Amerikaanse grenzen plots gesloten waren voor Joden

Coördinatie van de Duitse gemeenschap

- ° Gestapo: oppakken van niet-Duitsers en andersgezinden
- Protestantse en Katholieke Kerk mocht verder blijven bestaan maar werd streng gecontroleerd en mocht geen kritiek uitoefenen
- Indoctrinatie via scholen, universiteiten en Hitlerjugend

- Arbeidersverenigingen —> Nationaal Werk Front

Positief:

- Uitbouw van een spoorwegennetwerk
- huizenbouw
- Openbare werken
- Weliswaar verlaagd inkomen, maar iedereen had werk

Vierjarenplan van economische ontwikkeling

- DOEL: autarkisme —> complete onafhankelijkheid van buitenlandse export
-

Totalitarisme: enkele oorsprongen en gevolgen

Evolutie

- gegroeid uit het verleden
- Staat (vanaf de ME): institutie dat voortdurend nieuwe machten verwierf
- Versneld door de 1e WO
 - Staatssoevereiniteit —> extreme versie: elk concept uit leven en maatschappij

Historisch nationalisme

- Gemilitariseerd, overdreven door het fascisme en nazisme
- Anti-liberaal: Anti-eigenheid
- inhoud:
 - gemeenschap is een levend organisme, waarbij het individu een enkele cel voorstelt
 - => individu = niet onafhankelijk
 - Alle ideeën worden bepaald door staat, gemeenschap, cultuur, etc.
 - Actief bijshaven van gedachten door de regering via propaganda, censuur, ed.
 - Onder het fascisme en nazisme wordt dit een 'totaal' gegeven
 - manipuleren van opinie
 - herschrijven van geschiedenis
 - officieel doctrine

Racisme

nog sterkere overdrijving van nationale gevoelens:

- natie wordt voorgesteld als een biologische entiteit
- modern antisemitisme staat volledig los van de Kerk
 - Joden integreerden in de 19de eeuw in allerlei gemeenschappen, waar ze voorname posities konden bekleden.
 - Hierdoor werden ze gezien als concurrent
 - Gebruikt om de bevolking hun nationaliteit puurder te laten voelen en de eigen problemen in de maatschappij te doen vergeten (armoede, klassenverschillen en economische ongelijkheid)

uitvlucht van het klassenverschil

- Eerst alle klassen tegen elkaar opzetten om aan de macht te kunnen komen, om dan, eens aan de macht, te verkondigen dat alle klassen achter de leider moeten staan.

Geweld verheerlijken

= grootste verschil met democratie

Jaren 20 en 30: voor de eerste keer sinds de 17de eeuw, verschenen er terug privé-legers op het toneel die burgers die niet volgens de wet of gedachten van de staat leefden straffen/doden/ verdreven.

Concreet = lichaamscultus!!!

- Mensen moeten gevaarlijker beginnen leven, en zich niet overlaten aan de zwaktes van de gedachten, terwijl ze zich ijverig in een actiefol leven moeten werpen.
- Lichaam > geest
- Mannen: bekijken van gymnastiek en patriotische optochten, sterk in lijf en leden zijn
- Vrouwen: vruchtbaar zijn en veel kinderen baren

Idee van blond met blauwe ogen = arische ras = enorm lichamelijke propaganda

Het verspreiden van de dictatuur

1938: slechts 10 van de 27 Europese landen zijn nog democratisch

- >> Belofte van de jaren 20 dat Democratie zou opbloeien
 - beperkt onderwijs
 - lage literaire standaard
 - geen parlementaire of democratische traditie
 - + gecombineerd met de Depressie

=> instorten van vertegenwoordigende regimes

Derde Rijk is de climax van de totale dictatuur

Hoofdstuk 21. De Tweede Wereldoorlog

Vrede in het abstracte

De omstandigheden in de jaren '30 waren eigenlijk deze die neergeschreven waren in de vredesverdragen van 1919, de staten accepteerden de grenzen en de voorwaarden. Zowel Duitsland, Japan, Italië en de USSR waren ontevreden met deze omstandigheden. Groot-Brittannië, Frankrijk en de VS waren wel tevreden.

100. De zwaktes van de democratieën: wederom ten strijde

Het Pacifisme en onenigheid in het Westen

Terwijl in de jaren '30 dictators het diplomatisch toneel op komen, groeit het pacifisme binnen de westerse democratieën. Velen reageerden op de enorme menselijke- en financiële kosten van WOI door aan te dringen op het behouden van vrede ongeacht de gevolgen. Ze geloofden dat de Eerste Wereldoorlog een fout was, zonder resultaat, en dat ze waren misleidt door oorlogspropaganda. Het volk geloofde ook dat Duitsland niet de enige schuldige was

voor WOI en het vredesverslag van Versailles veel te streng was. Ze geloofden dat een democratie misschien niet voor iedereen was weggelegd maar dat voor er oorlog er 2 tegen elkaar moesten vechten en als er 1 niet mee wil doen dat je zo oorlog kon vermijden.

- Pacifisme in West-EU
- De wortels voor het pacifisme lagen ook elders, zoals het enorme menselijke tol dat de oorlog had geëist waarbij een hele generatie van mannen overleed
 - De situatie in Frankrijk
 - Hun strategie was defensief, ze stelde de Maginot linie op die van Zwitserland tot de Ardenne liep
 - Tijdens de depressie raakte Frankrijk intern verdeeld tussen rechts en links. Rechts vreesde de opkomst van het communisme en het populaire front dat ze hadden opgericht. Ze neigde openlijk tot leiders als Hitler en Mussolini.
 - Aan de andere kant keek de linkerzijde met sympathie tot de USSR.
 - ➔ Het land was in de jaren '30 te verdeeld om een sterke buitenlandse politiek te hebben, ondertussen werd er teveel gerekend op de Maginot linie
 - Iets soortgelijks vond plaats Groot-Brittannië en de Verenigde staten
 - Ook hier was men het bloedvergiet van WOI niet vergeten, ook waren ze zeker dat een nieuwe oorlog alleen maar erger zou zijn
 - Ook hier was er onenigheid binnen de politiek
 - In de VS volgde een politiek van strikte isolatie van Europa en Azië. De Amerikaanse neutraliteit werd uitgeroepen waarbij leningen en munitie niet mocht aangeboden worden aan agressieve naties van zodra de president de staat van oorlog had erkend in een bepaald gebied

- Russische woede
- Ze waren enorm ontevreden met de vredesverlagen en de afgekondigde grenzen
 - Ze waren tegen het cordon sanitaire dat hen in 1919 werd opgelegd tegen de verspreiding van het Bolsjewisme
 - Ze waren tegen de internationale status quo, en hadden nog altijd een wereldrevolutie voor ogen
 - Ze waren wel bang voor invasies van buitenaf, ze waren bang voor Duitsland en Hitler met zijn Mein Kampf waarin beweerd werd dat ze het Bolsjewisme gingen uitschakelen en grote delen van Oost-Europa ondergeschikt gaan maken aan D.
 - Rusland raakte geïnteresseerd in veiligheid en internationale campagnes tegen agressie
 - In 1934 sloten ze zich bij de Volkenbond
 - Ze droegen de liberale- en socialistische partijen op om zich te verenigen in een populair front
 - Ze boden hulp aan iedereen die zich tegen het fascisme verzette
 - Maar de Europeanen vertrouwden de Russen niet, ze waren van mening dat R. zwak was door de zuiveringen en daarom geen goede bondgenoot zouden zijn. Of ze geloofden dat de aankomende strijd misschien gewoon tussen de dictators en de Sovjetunie zou worden uitgevonden waardoor de democratieën gespaard gingen worden

De opmars van de nazi's en fascistische agressie

- Hitler's triomf
- Hij gebruikte tactieken van geleidelijke ingrepen die inspeelde op de hoop en angst van de het democratische volk
 - Hij gebruikte een tactiek waarbij hij dreigde met een oorlog, waardoor er toegevingen werden gedaan en hierop te zeggen dat dat alles was dat hij wilde en deze cyclus keer op keer opnieuw doen om zo steeds meer toegevingen te krijgen
 - In 1933 liet hij Duitsland afstand nemen van de Volkenbond en de Wereld

- Ontwapeningsconferentie die toen plaatsvond
- In 1934 tekende Duitsland en Polen een non-agressie verdrag
- In datzelfde jaar probeerden de Nazi's in Oostenrijk een putsch (staatsgreep) te plegen en het gebied samen te hechten bij Duitsland
 - Mussolini reageerde uit angst dat Duitsland tot de Brennerpas zou geraken. Hij liet een leger aan de grens verzamelen waardoor Hitler niet openlijk in Oostenrijk zou optreden
- In 1935 werd er een volkstelling uitgevoerd in het Saargebied door de Volkenbond. Het Saargebied stemde voor aanhechting met het Duitse Rijk
- In 1935 (2 maanden na het Saargebied gebeuren) verstoot Duitsland de afspraak in het Vrede van Versailles waarbij D. geen leger op de been mocht brengen, en begon nu openlijk een gewapend leger uit te bouwen
 - F, GB en It waren hier tegen maar deden niets, GB tekende wel een marine-verdrag met Duitsland
- In 1936 brak Duitsland met het Lomcaro-pact dat de nationale grenzen na WOI had bepaald, en bezette opnieuw het Rijnland door troepen in de, sinds Versailles, gemilitariseerde zone waar de Franse zich bevonden
 - De Fransen wilde optreden maar de regering was te verdeeld en weigerde op te treden zonder GB, dat niet geïnteresseerd was in een tussenkompst
- In 1938 marcheerde de Duitse troepen naar Oostenrijk wat resulteerde in de aaneenschakeling van Oostenrijk bij Duitsland (de Anschluss)

Mussolini's ambitions

- Ze kregen na WOI geen delen van het Ottomaanse Rijk, of de Duitse kolonies ondanks hun strijd aan het front
- In 1935 viel Italië Ethiopië binnen
 - De Volkenbond (waar Ethiopië bij hoorde) besloot dat de leden van de bond zich moesten onthouden van de verkoop van wapens of ruwe materialen aan Italië
 - De Britten verzamelde een grote vloot in de Middellandse zee
- Mussolini versloeg Ethiopië in 1936, samen met Somaliland en Eritrea vormden ze de Italiaanse Oost-Afrikaanse Rijk

De Spaanse Burgeroorlog, 1936-1939

Vóór Franco

- In 1931 brak er een milde revolutie uit waarbij Alfonso XIII, de Bourbon-koning het land werd uitgezet, en Spanje werd een democratische Spaanse Republiek
 - Er werden sociale- en economische hervormingen doorgevoerd
 - Er werden antiklerikale hervormingen doorgevoerd, kerk en staat werden gescheiden, de jezuïetenorde werd aan banden gelegd,...
 - Enkele grote stukken land werden in stukken gebroken en verdeeld onder de boeren
- Het beleid was voor de socialisten niet voldoende en uitte dit via stakingen en opstanden
- Na 1933 kwam de regering in de handen van rechtse politici die via inefficiënte- en onpopulaire ministeries werkte
- In februari 1936 werden nieuwe verkiezingen gehouden, alle linkse partijen verzamelden in een populair front tegen monarchisten, clerici, leger officieren, en andere liefhebbers van het Oude Regime en Falangisten en Fascisten
 - Links won
- In juni 1936 werd er door een groep militairen een opstand gestart tegen de republikeinse regering hier kwam Generaal Francisco Franco naar voor als leider

Francisco Franco

- De linkse partijen kwamen samen als weerstand tegen deze opstand en het land raakte verdeeld in een burgeroorlog

- Het was de meest vernietigende oorlog voor Spanje, 600.000 mensen stierven
- Langs beide kanten werden enorme brutaliteiten gepleegd
- Voor bijna 3 jaar konden de republikeinen en royalisten voor hun eigen opkomen tot ze bezweken onder de opstand geleid door Franco die in maart 1939 een autoritaire-, fascistische regime oprichtte

Spanje verdeelde de wereld

- De burgeroorlog kan gezien worden als een oefening voor de grotere strijd die nog ging komen
- De republikeinse regering had wapens nodig om zich te verdedigen tegen de rebellen, maar GB en Fr wilde de oorlog niet laten uitdraaien in een algemeen conflict. Ondanks dat veel landen deze republikeinen wilden steunen in hun antifascistische strijd werd het sturen van oorlogsmateriaal verboden door GB en F
- Aangespoord door deze 2 landen kozen 27 andere naties ervoor om geen kant te kiezen in de strijd, maar deze non-interventie draaide uit tot een fiasco. Duitsland, Italië en Rusland kwamen wel tussenbeide. Ze stuurde alle drie wapens naar Spanje om ze in de praktijk te kunnen testen. Duitsland en Italië stuurde troepen, Rusland niet. Verder sloten duizenden sympathisanten voor de linkse zaak sloten zich vrijwillig aan
- Spanje werd een oorlog van ideologieën die uiteindelijk de wereld verdeelden tussen fascist en antifascisten

Verbond tussen D., It, en Japan

- Net als bij de oorlog in Ethiopië bracht de oorlog van Spanje D. en It. samen
- In 1936 kwamen It. en D. in een verstandhouding die ze de Rome-Berlijn as kort na de uitbraak van de burgeroorlog
- In datzelfde jaar tekende Japan een anti-comintern pact waar Italië zich ook bij voegde. Ze zouden zich richten tegen het communisme, maar het was eigenlijk de fundering voor een later diplomatisch verbond
- In 1937 viel Japan China gewelddadig binnen, de Japanners kregen al gauw controle over een groot deel van het land
- In 1938 liet Mussolini de aansluiting van Oostenrijk bij Duitsland wel goed

De Munichcrisis: Climax en verzoening

De Tsjechen verdeeld

- Bij de annexering van Oostenrijk voegde Duitsland 6 miljoen Duitsers bij z'n het rijk, in Tsjecho-Slowakije leefden nog zo'n 3 miljoen Duitsers
 - Deze groep was nooit tevreden met hun minderheidspositie in de Slavische staat en had al een tijd last van subtiele discriminatie
 - Het land was verder nog verdeel in vele andere minderheden, er was geen nationale meerderheid
- Tsjecho-Slowakije was een strategische hoeksteen geworden voor Europa. Het had sterke banden met Frankrijk, waarbij F. hen zou verdedigen tegen een Duitse invasie. Maar het had ook een verbond gesloten met de Sovjetunie dat afhing van de verloop van de alliantie met Frankrijk
- Met Roemenië en Joegoslavië vormden het de kleine entente, met een sterk leger, belangrijke munitie industrieën, en sterke versterking tegen Duitsland
- Bij de aanhechting van Oostenrijk raakte Tsjecho-Slowakije omsingeld door het Duitse rijk, waarvan het omsingelde stuk al als een stuk van het Duitse rijk werd beschouwd
- In 1938 verspreidde er geruchten dat Duitsland Tsjecho-Slowakije ging binnenvallen wat ervoor zorgden dat de Tsjechen zich begonnen te mobiliseren
 - Rusland, Frankrijk, en GB waarschuwde Duitsland
- Frankrijk en GB vreesden een nieuwe oorlog maar voelde het wel aankomen. Frankrijk volgde het leiderschap van GB dat ervoor koos om een mogelijk conflict zo lang mogelijk uit te stellen

- De Tsjechen accepteerden Britse bemiddeling bij dit Sudeten (gebied dat omsingeld was) probleem en gaven in 1938 veel Duitsers autonomie. Dit was voor Hitler niet voldoende die vond dat de Duitse toestand intolerabel was
- De Sovjetunie eiste sterke militaire opstand tegen Duitsland in TS, maar de westerse machten waren bang dat dit zou leiden tot oorlog

Bevrediging: het Munich akkoord

- 2 maal kwam de Britse Prime Minister naar Duitsland om een akkoord te sluiten voor dit probleem in TS. 2 Keer waren de eisen van Hitler veel te drastisch en werden dus niet geaccepteerd
- Oorlog leek onvermijdelijk
- Tijdens de spanning riep Hitler Chamberlain (Britse premier), Daladier (Franse premier) en Mussolini aan tafel
 - Chamberlain en Daladier accepteerden de eisen van Hitler en zetten enorm veel druk op de regering van TS om ook te tekenen
 - Fr, dat GB volgde, beëindigde het verdrag dat het had afgesloten met TS, negeerde de Sovjets die hulp aan boden aan Fr bij een mogelijk optreden in TS als Frankrijk de eerste stap zou zetten
- Het verdrag verbod Duitsland het aangrenzende gebied van de Bohemen, waar het merendeel van de bevolking Duits was, te annexeren
- Het verdrag eindigde met een gevoel dat de oorlog is vermeden, en er vrede zal heersen

Zwaktes bij de democratieën

- De Munichcrisis legde de zwaktes van de democratieën bloot
- Duitsland was militair al verder gevorderd dan Fr en GB
- Beide landen hadden slechts weinig vertrouwen in de Sovjetunie
- De Westerse regeringen wilde vrede en waren bereid om daar veel voor te moeten betalen

Het einde van de verzoening

Het einde van kans op vrede

- In maart 1939 annexeerde Hitler de Protectoraat Bohemen en Moravië, het Tsjechisch gedeelte van TS, en maakte dit gebied een protectoraat Slowakije verklaarde hij "onafhankelijk"
- Heel TS was door Hitler overgenomen
- Ondertussen had Hitler Memel in Litouwen geannexeerd en eisen gesteld aan Danzig en Polen
- In april 1939 nam Mussolini Albanië over
- De Westerse machten begonnen zich militair voor te bereiden. GB sloot pakt met Polen en later ook met Roemenië en Griekenland. GB probeerde vervolgens een anti-Duitse alliantie op te richten met de Sovjetunie, maar Polen en andere Baltische staten zagen Sovjettroepen in hun land niet zitten

De Nazi-Sovjet pact

- In het geheim sloten in augustus 1939 Duitsland en de Sovjetunie een non-agressiepact
- Verder werd er afgesproken dat Polen tussen de 2 machten zal verdeeld worden
- Tenslotte werd er afgesproken dat de Sovjetunie zich niet zou betrekken in een oorlog tussen Duitsland en Polen, of tussen Duitsland en de Westerse naties
- Op 1 september 1939 viel Duitsland Polen binnen, op 3 september werd de oorlog verklaard door GB en Fr

101. De jaren van fascistische triomf

Nazi Europa, 1939-1940: Polen en de val van Frankrijk

- Duitse Blitzkrieg
- Polen werd al snel overmeesterd door de Duitse troepen
 - 2 Weken later claimde de Sovjetunie hun stuk van Polen. Ook begonnen ze versterkte basissen te plaatsen in de Baltische staten → Finland weigerde en de USSR antwoorde met geweld, Westerse landen stonden aan de kant van Finland en stuurde materiaal en voorraden. Tegen maart 1940 was de strijd in Finland voorbij. F. moest meer gebied afstaan dan verwacht aan de USSR maar hield wel z'n onafhankelijkheid. De Sovjetunie werd uit de Volkenbond gestuurd
- De “valse oorlog”
- Ondertussen was het in West-Europa ontzettend kalm, geen enkele macht verplaatste z'n troepen
 - Er was nog altijd hoop dat een echte oorlog vermeden kon worden
- Verdere invasies
- in april 1940 vielen Duitsers Noorwegen binnen
 - Op 10 mei viel Duitsland België, Nederland, Luxemburg en Frankrijk aan
 - De geallieerden werden verrast door de mechanische kracht van D.
 - De geallieerden hadden hun sterkste troepen in België verzameld met de gedachte dat Duitsland dezelfde tactiek zou hanteren als in WOI, maar in plaats daarvan marcheerden ze door de Ardenne en Luxemburg
 - De Duitse troepen geraakte tot diep in Noord Frankrijk en ten Westen
 - De Nederlanders capituleerde uit angst voor nog meer bombardementen op hun druk bewoonde steden
 - De Belgische koning gaf het land over
 - Een groot deel van de Franse troepen gaven zich over
 - De Britse troepen verzamelden zich in Duinkerke, Duitsers konden deze troepen daar verslaan hebben maar doordat Hitler zelf verrast was met de snelheid waar alles mee gebeurde zette hij een halt in de aanval. De Britse- en Franse troepen konden nu veilig en wel terug naar GB
- De val van Frankrijk
- In juni trokken de gemechaniseerde Duitse troepen naar het Zuiden, ondanks Frans verzet slaagde de Duitsers erin om Parijs en kort daarna Verdun te bezetten
 - Op 22 juni werd een vredesverdrag getekend
 - Britse troepen besloten om de Franse vloot in de Algerijnse haven te vernielen om ervoor te zorgen dat deze niet in handen zou vallen van de Duitsers en zo ook een dreiging te vormen tegen GB, dit land zou een invasie niet aan kunnen aangezien ze veel te zwakke landtroepen hadden om zich te verdedigen
- Het Vichy regime
- 2/3de van Frankrijk was bezet door het vredesverdrag
 - Het overige deel, met als hoofdstad Vichy, werd door een regime geleid onder Pétain en Pierre Laval
 - Het was een fascistische regime dat beweerde dat ze zich bezig hielden tegen een verdere bezetting van Frankrijk, maar eigenlijk collaboreerde het met Duitsland
 - 100.000den werden als slaaf arbeiders naar Duitsland gestuurd
 - Ook gingen ze de jacht op Joden ondersteunen
- Italië
- Mussolini viel Frankrijk binnen van zodra Duitsland de Franse troepen had verslaan
 - Kort daarna vielen ze Griekenland binnen en gingen ten strijde tegen de Britten in Afrika
- Festung Europa
- Niet voorbereid voor een lange oorlog, en pas laattijdig hun grondstoffen uitbreiden voor een strijd die langer kon duren, zorgen ervoor dat de exploitatie van de overwonnen rijken werd versterkt. Miljoenen burgers of krijgsgevangenen werden gebruikt als arbeiders in de Duitse oorlogsindustrie
 - Overall in Europa vonden ze sympathisanten

- Amerikaanse neutraliteit
- Sinds 1939, en voordien, was de Amerikaanse regering alles behalve neutraal
 - De meningen in het land waren verdeeld
 - Isolationisten weigerden een interventie in Europa, aangezien dit continent toch al verloren was en Hitler geen bedreiging vormde voor de VS
 - Interventionisten eisten onmiddellijke steun aan Europa, fascisme moest verslaan worden want het vormde wel een bedreiging voor de VS
 - ➔ Roosevelt was een interventionist, hij probeerde een gulde middenweg te vinden door te verklaren dat de VS Europa zal steunen maar geen soldaten zal sturen

- “Het grote arsenaal van de democratie”
- De neutraliteitwet van de jaren '30 werd in 1939 gewijzigd wanneer het verbannen van een verbod op de verkoop van wapens werd ingetrokken
 - Na de terugtrekking vanuit Duinkerke stuurde Amerika een kleine lading wapens naar GB
 - een paar maanden later gaf Amerika Engeland 50 torpedojagers in ruil voor het recht om militaire basissen te behouden in de Atlantische oceaan
 - In 1941 werd er een beleid doorgevoerd waarbij de VS elke macht die strijdt tegen asmogendheden ging voorzien van wapens, ruwe materialen en voedsel

- Luchtoorlog boven GB
- De Duitsers hadden niet gerekend op zo'n snelle overwinning, ze hadden geen plan voor een invasie van Engeland. Hiervoor moesten ze eerst de controle over het luchtruim zien te verkrijgen vooraleer een invasie via de zee mogelijk was
 - De luchtaanvallen op GB startte in de zomer van 1940 en was die herfst het hevigst
 - De Britse luchtmacht boekte echter veel successen ondanks de enorme verliezen die Engeland had geleden

De nazi invasie van Rusland: Het Russische front, 1941-1942

- Rusland tijdens de Westerse strijd
- De Sovjets probeerde, nu Duitsland voornamelijk bezig was met oorlog, volledige controle over de Baltische staten te krijgen en invloed uit te oefenen in de Balkan
 - In juni 1940 hadden ze de reeds veroverde Baltische gebieden met geweld deel gemaakt van de Sovjetunie
 - Ook de Bessarabische provincie in Roemenië werd veroverd en geïntegreerd in de unie

- Hitler neemt de Balkan
- De Duitser zagen met ontzetting hoe Rusland controle probeerde te winnen in de Balkan, ze wilden het gebied zelf gebruiken voor de industrie
 - Tegen begin 1941 had Hitler d.m.v. chantage Roemenië, Bulgarije en Hongarije bij de asmogendheden betrokken
 - Ook Joegoslavië werd deel van deze macht, ondanks weerstand van het volk en leger
 - Ook Griekenland werd onderworpen. Duitsland trad er op als een redder voor de troepen van Mussolini

- De nazi invasie van R.
- In juni 1941 vielen Duitse troepen Rusland binnen
 - Stalin, die waarschuwingen had geweigerd, werd verrast en bleek tijdelijk niet in staat te zijn zich te verdedigen
 - Al snel en brutaal raakten de Duitse troepen tot 25 mijl verwijderd van Moskou
 - De Duitse troepen hadden niet gerekend op de tegenaanval van Stalin die eindelijk terug de touwtjes in handen had. Hierbij waren ze ook niet opgewassen tegen de strenge Russische winter, dit samen met een tegenoffensief door het Rode Leger heeft Moskou gered
 - ➔ Hitler nam directe controle over van zijn leger in Rusland. Hij stuurde ze naar het

Zuiden en startte in 1942 een direct offensief richting de olievelden aan de Kaukasus. De belegering van Stalingrad begon

1942, het jaar van geallieerde ontzetting: Rusland, Noord Afrika, de Stille Oceaan

Rusland had ruimte omgeruild voor tijd, de tactiek van de verschroeiende aarde zorgde hierbij dat de grondstoffen niet in de handen van de Duitsers kwam. Het centrale bestuur en de Russische economie waren nog niet sterk aangetast.

De woestijncampagnes

- Later in 1942 streden de asmogendheden ook in Noord-Afrika
- De woestijncampagnes waren hier al in 1940 gestart door een Italiaans offensief vanuit Libië, wat verder ging tot Egypte
- Het draaide om controle over de Middellandse zee en de zeehavens van Suez
- Tijdens het hoogtepunt van de oorlog in GB stuurde Churchill troepen en benodigdheden, die nodig waren in het land zelf, naar Noord-Afrika. Het Brits tegenoffensief verdreef de Italianen uit Egypte en nog vroeg in 1941 raakte ze tot diep in Libië. Kort daarna vielen de Britten Ethiopië binnen en dreven ook de Italianen daaruit → Dit betekende het eind van Oost-Afrikaans Rijk
- De overwinningen in Noord-Afrika waren tijdelijk aangezien Duitse troepen onder Generaal Rommel Libië aanvielen in de lente van 1941 en de Britten tot Egypte teruggedreven
- Een paar maanden later waren het wederom de Britten die Libië overwonnen
- Tegen midden-1942 had Rommel de Britten verslagen en Egypte binnengevallen. In El Alamein hielden de Britten stand tegen de Duitsers
- ➔ In 1942 zag het eruit dat de asmogendheden de hele Middellandse zee en het Midden-Oosten onder controle zouden hebben en zelfs nog Oostelijker contact konden maken met hun Japanse bondgenoten, die ondertussen de Indische Oceaan aan het overmeesteren waren

Japan en de Stille Oceaan

- In 1941 waren de Japanners als 10 jaar in oorlog tegen China
- Nu de oorlog in het Westen bezig was, en deze landen hierdoor geen steun konden aanbieden aan hun kolonies zag Japan z'n kans om veel gebied te veroveren
- In 1940 hadden ze zich bondgenoot gemaakt met Duitsland en Italië
- In 1941 sloten ze een vredesverdrag af met de Sovjetunie
- Van het Vichy regime kregen ze militaire basissen en andere concessies in Indochina
- De VS trad te laat op met een embargo op de export van ijzerwaren en staan naar Japan
- ➔ Japan wilde een einde brengen aan de Amerikaanse en Britse invloeden op Azië

Pearl Harbor

- Terwijl Japanners en Amerikanen aan de onderhandelingstafel zaten in Washington werd er totaal onverwacht op 7 december 1941 een Japanse aanval uitgevoerd op de Amerikaanse marinebasis in Pearl Harbor in Hawaï en begonnen ze een invasie van de Filipijnen, Guam, Midway, Hong Kong, Malaya
- 2.500 Amerikanen sneuvelden, hun vloot was beschadigd → Hierdoor had Japan de kans om zijn militaire acties op de Stille Oceaan verder te zetten
- Op 3 december verklaarde GB en de VS de oorlog aan Japan, niet veel later verklaarden de overige asmogendheden de oorlog aan GB en de VS
- Ondertussen bleef Japan gebiedswinst boeken in Azië
- ➔ Overall vonden ze aanhang bij Aziaten die tegen het Europees Imperialisme waren

Het jaar van ontzetting

- Het jaar 1942 was een dieptepunt voor de geallieerden troepen die verpletterd werden door overwinningen van de asmogendheden

102. De Westerse-Sovjet overwinning

Plannen en voorbereiding, 1942-1943

Tegen januari 1942 waren er 26 naties die samen zouden strijden tegen de asmogendheden, deze werden door Roosevelt de United Nations genoemd.

Een verenigde strategie - GB en de VS voegden hun middelen samen in een Combined Chiefs of Staff
 - Ze kwamen overeen dat Duitsland vijand nummer 1 is, waar als eerste tegen moest worden opgetreden
 - De oorlog in de Stille Oceaan kwam tot een stop
 → De geallieerde basis was in Australië gevestigd
 → De Amerikaanse marine en luchtmacht beëindigde de expansie van J.
 → In de zomer van 1942 startte een Amerikaanse strijd van eiland tot eiland beginnend in Guadalcanal

Oorlogsvoorbereidingen - In Amerika startte een hele mobilisatie binnen de industrie om meer oorlogsmaterialen te creëren voor de VS zelf en zijn bondgenoten, er werden indrukwekkende controles op de economie gestart om een inflatie tegen te gaan, en steeds meer burgers werden militair getraind om de strijden in de oorlog. Uiteindelijk zullen 12 miljoen Amerikaanse burgers dienen in het leger

Het thuisfront - Het Amerikaanse thuisfront, net als die van de andere landen, werd getransformeerd tot een oorlogseconomie, ook nu werd de oorlog een totale oorlog waarbij alles ten dienste van de oorlog staat
 - Deze hervormingen leidden echter tot nieuwe vormen van raciale uitsluiting
 → Zwarte Amerikanen bleven gescheiden in de belegerde troepen
 → Zo'n 100.000 Japanse Amerikanen werden opgesloten in kampen tot het einde van de oorlog
 → Meer en meer vrouwen sloten zich aan bij oorlogsberoepen, in Duitsland was dit veel minder het geval, de Duitse ideologie zorgde voor veel obstakels voor vrouwen

Keerpunt - Tijdens het eerste jaar dat de VS deel uitnam van de oorlog controleerde Duitse onderzeeërs voldoende Atlantische scheepvaartroutes om het transport van Amerikaanse troepen en oorlogsbenodigdheden te bedreigen
 → Stillaan begonnen de Britten en Amerikanen de overmacht van de Atlantische Oceaan van de Duitsers over te nemen d.m.v. militaire successen
 - De Amerikanen besloten om aanvallen op Duitsland uit te oefenen vanuit GB d.m.v. een enorme- en lange luchtaanvallen

Het keren van de getijden, 1942-1943: Stalingrad, Noord-Afrika, Sicilië

Afrika vrij van asmogendheden - Tegen het einde van 1942 kregen de Anglo-Amerikaanse troepen onder leiding van Generaal Dwight D. Eisenhower controle over Algerije en Marokko na operaties op land en zee van ongeziene proportie
 - Ondertussen begon Duitsland het Vichy gedeelte van Frankrijk ook over te nemen, in hun poging tot een overname van de Franse vloot werd deze door een Franse ploeg vernield in Toulon
 - De geallieerden vochten hun weg Oostwaarts tot Tunesië
 - Ondertussen werd door Britse officieren onder het bevel van Montgomery vanuit El Alamein een 3de en laatste offensief uitgevoerd, ze dreven de Duitse troepen naar

het Westen vanuit Egypte waarbij ze uiteindelijk verpletterd werden tussen 2 geallieerde krachten in Tunesië

➔ Tegen mei 1943 was Afrika vrijgesteld van troepen van de asmogendheden

Stalingrad

- In augustus 1942 werd er een massale aanval van Duitse troepen op de been gebracht tegen Stalingrad
- Tegen september hadden deze troepen de stad binnengetroeden
- Stalin stond erop dat de stad niet zou vallen, Russische soldaten en de burgerlijke bevolking startte een wanhopige verdediging
- Na weken van hevige strijd was het grootste deel van de stad door Duitse troepen bezet
- Het Rode Leger had een onverwachte tegenaanval gestart waarbij de Duitse troepen enorm veel soldaten verloren
- ➔ In februari 1943 gaven de Duitse troepen zich over

Opmars van de Russen

- Het Rode Leger startte een Westwaartse tegenaanval
 - ➔ Steeds meer Amerikaanse uitrustingen kwam aan in Rusland
- Ondanks de enorme successen die de Sovjetunie boekte in deze fase van de oorlog was het dodentol voor de unie zeer hoog

Nieuwe hoop voor de geallieerden

- Met gelijktijdige overwinningen voor Amerika tegen Japan aan het einde van 1942 en de trage uitschakeling van de Duitse onderzeeërs in de Atlantische Oceaan, zorgde voor nieuwe hoop bij de geallieerde troepen aan alle fronten
- In een spectaculaire campagne van Britten, Canadezen en Amerikanen in de zomer van 1943 werd Sicilië overgenomen
 - ➔ Het Italiaanse fascistische regime kwam tot een einde. Wanneer de nieuwe Italiaanse regering vrede probeerde te sluiten in augustus 1943 werd Italië bezet door Duitsland
- Na de overname van Sicilië, begon de Italiaanse invasie door de geallieerden vanuit het Zuiden. Ook de nieuwe Italiaanse regering verklaarde de oorlog met Duitsland
- De Duitse troepen blokkeerde koppig de opmars van de geallieerde troepen in Rome ondanks nieuwe geallieerde landingen
- ➔ De Italiaanse campagne draaide uit tot een lange patstelling omdat de Britten zich aan het voorbereiden waren op de invasie van Normandië en niet genoeg troepen konden afstaan aan het Italiaanse front

Het geallieerde offensief in Europa, 1944-1945

De invasie van Europa

- Er werden concrete en massale plannen opgesteld voor de invasie
 - ➔ 10 duizend vliegtuigen werden voorzien
 - ➔ Enorme oorlogsschepen moesten de kust bombarderen
 - ➔ 4.000 schepen moesten de troepen en hun voorraden transporteren
- De invasie startte op 6 juni 1944 in Normandië, ook wel D-Day genoemd
 - ➔ Valse rapporten van de geallieerden gaf de Duitsers informatie dat de invasie in Calais zou plaatsvinden
- Enorme hoeveelheden troepen van Canada, Amerika en GB verzamelden in GB en werden geleid door Eisenhower
- De Franse kust werd binnengevallen en er werd een front opgesteld
- De eerste dag werden 130.000 soldaten ingezet, dit werd in een maand tijd uitgebreid tot 1 miljoen
- Na de zware gevechten werden de Duitsers vrij gemakkelijk overwonnen, tegen augustus was Parijs in geallieerde handen
- In augustus werd een andere amfibische invasie uitgevoerd aan de Franse Mediterrane kust, zij moesten de geallieerde troepen bijstaan bij steeds sterker

wordende weerstand

- Wanneer de troepen voorbij Frankrijk komen kregen ze een enorme weerstand. Onder het directe bevel van Hitler werden er in december 1944 een Duitse offensieven gestart tegen de dunne Amerikaanse linies in de Belgische Ardenne
 - Zorgde voor enorme verliezen en verwarring bij de geallieerde troepen
- De troepen bleven hoe dan ook verder trekken richting Duitsland
- Ondertussen worden er nog steeds enorme bombardementen uitgevoerd op Duitsland
- In maart 1945 waren de troepen de Siegfriedlinie al gepasseerd, en door geluk vonden ze een onaangetaste brug over de Rijn waarover de geallieerden marcheerden, de Britten staken de Rijn iets Noordelijker over
- Al snel gaven veel steden in het Ruhrgebied zich over

Het Oostfront

- Ondertussen in 1944 werden de Duitse troepen verslagen in Oekraïne, Belarus, de Baltische Staten, en Oost-Polen
- In augustus kwam het Rode Leger aan in de buitensteden van Warschau waar een Poolse verzetsbeweging optrad tegen de Duitsers maar verpletterd werden omdat ze niet gesteund werden door de Sovjets die vonden dat Polen niet bevrijdt mocht worden door niet-communisten
- De Russen trokken meer Zuidelijk op naar Roemenië en Bulgarije die ook de oorlog verklaarden tegen Duitsland
- Vroeg in 1945 forceerde de Sovjets hun weg door Oost-Pruisen en Silezië en tegen februari bereikten ze de Oder rivier, 40 mijl verwijderd van Berlijn. Hier werden de troepen terug verzameld
- In maart en april bezetten Russische troepen Boedapest en Wenen

De laatste inspanning tegen Duitsland

- Hitler verplaatste zijn troepen van het Westerse front naar de Oder
- In april bereikten de Amerikanen de Elbe, 60 mijl verwijderd van Berlijn waar er halt werd gehouden
 - De Amerikanen wilde een duidelijke grens afspreken met de Russen voor de aanval
 - Ook vonden ze het nodig dat er troepen in het Zuiden verzameld werden om een mogelijke laatste inspanning van de Duitsers in de Alpen
 - ➔ In principe werd dit allemaal gedaan als teken van goede wil tot de Sovjets, ter compensatie voor hun enorme verliezen in Stalingrad, en om ervoor te zorgen dat ook bij deze laatste aanval ze hun bondgenoot bleef (Dit was ook gebeurd bij de invasie van Praag, zo waren de Sovjets in controle van de grootste hoofdsteden van Centraal- en Oost-Europa)
- De geallieerden boden Hitler of andere Duitsers geen voorwaarden, ze eisten onmiddellijke overgave. De Duitsers bleven strijden
- Op de laatste dag van april pleegde Hitler zelfmoord in de ruïnes van z'n eigen hoofdstad
- H's opvolger Admiraal Doenitz overliep de formaliteiten van overgave op 8 mei 1945
- ➔ Aangezien ook een aantal dagen eerder de gevechten in Italië beëindigd waren, was nu officieel de oorlog in Europa tot een einde gekomen

De Holocaust

In de gebieden waar de nazi's heersten in Oost-Europa gebruikte nazi's eerst speciale executiepelotons en mobiele gas eenheden die werden ingezet voor het uitschakelen van "ongewensten". Dit bleek voor Hitler niet voldoende te zijn voor het bereiken van z'n ambities.

Terwijl de oorlog vorderde, vorderde ook de meer systematische manier van het massaal executeren. Er werden kampen opgericht waar mensen op treinen, die normaal dienden voor het transporteren van vee, werden verzameld en

gestuurd naar kampen. Hier werd tot de dood gewerkt, of gewoon vanaf het begin gekozen voor directe executie.

→ 6 Miljoen Joden werden vermoord

→ Miljoenen andere Polen, Russen, andere Slaven, zigeuners, en nog vele anderen

Deze mensen werden ofwel vermoord in dodenkampen, of door Einsatzgruppen (groepen die in Oost-Europa werden ingeschakeld om weerstand te vermoorden, maar zich bezig hielden met het uitroeien van deze “ongewensten”)

De “finale oplossing” - Veel van de plannen voor de holocaust werden opgesteld in Wannsee in januari 1942
 - Hier werd o.a. door Himmler de “finale oplossing” opgesteld voor het “Joden probleem”

De Laatste fase van de oorlog in de Stille Oceaan en de atoombom: 1944-1945

Vanuit de Solomon eilanden rukten de geallieerden op in een Noordwestelijke richting tot het verre Japan.

Na veel menselijk verlies overwonnen ze na 2,5 maanden het eiland Okinawa dat 300 mijl gelegen was van Japan.

Deze strijd werd gewonnen wanneer ook het nazisme in Europa was ingestort. Vanuit de nieuwe Amerikaanse basissen op de overwonnen eilanden en de vliegdekschepen werd een sterke offensieve campagne uitgevoerd waarbij de luchtmacht de Japanse industrie, overblijfselen van de Japanse marine vernielde. De geallieerde leiders konden niet geloven dat de Japanse verdediging op het punt stort ineen te storten en de regering van plan was om aan de onderhandelingstafel te komen.

Het Amerikaanse leger bereidde zich voor op een invasie van Japan zelf met hulp van de soldaten die gedaan waren met strijden in Europa.

De Atoombom - Op 6 augustus 1945 werd door een Amerikaans vliegtuig de atoombom op Hiroshima gedropt
 → De stad werd vernield en zo'n 100.000 burgers stierven, nog duizenden waren gewond en getroffen door de radiatie
 - 2 Dagen later verklaarde ook de Sovjetunie de oorlog aan Japan en viel Manchuria binnen
 - Op 9 augustus werd een 2de atoombom gelost, dit maal op Nagasaki
 → Zo'n 160.000 burgers stierven
 → De atoombommen en de druk van Rusland zorgde voor de overgave van Japan op 2 september 1945. De keizer mocht aan het hoofd blijven maar Japan werd bezet door het Amerikaanse leger

Statistieken van WOII - 15 miljoen militaire slachtoffers meer dan het dubbel aan burgerlijke slachtoffers
 → Sovjetunie telde zo'n 6 miljoen doden
 → Duitsland zo'n 3.5 miljoen
 → China zo'n 2.2 miljoen
 → Japan zo'n 1.3 miljoen
 → Polen zo'n 700.000
 → GB en de Commonwealth meer dan 400.000
 → Amerika zo'n 300.000
 → Frankrijk zo'n 200.000

103. De funderingen voor vrede

Eerste stappen tot vrede - In augustus 1941 kwamen Churchill en Roosevelt al samen waar ze de oorlog strategie besproken
 - In 1943 waren er vergaderingen in Casablanca, Caïro en Teheran (hier kon ook Stalin aan deelnemen)
 - In februari 1945 kwamen ze samen in Jalta
 - In juli 1945 kwamen ze in Postdam samen

- “onvoorwaardelijke overgave”
- In de eerste ontmoeting vertoonde dezelfde geest als het eerdere 14 punten plan van Wilson
 - Soevereine machten en zelf bestuur moest na de oorlog hersteld worden
 - Alle naties moesten gelijke rechten hebben tot de wereldhandel en grondstoffen
 - Alle mensen moesten samenwerken om de levensstandaard en economische veiligheid te garanderen
 - De naoorlogse vrede zou een einde moeten brengen aan macht en agressie bij internationale zaken
 - Deze punten samen met het 4 vrijheden van Roosevelt was de ideologie van de vrede opgesteld
 - Tijdens de conferenties van 1943 bespraken de geallieerden hun militaire plannen
 - In Casablanca besloten ze dat ze niets anders zouden accepteren dan “onvoorwaardelijke vrede”, dit om tegen te gaan dat Duitsers net als in 1918 konden beweren dat ze in de rug waren gestoken door het volk en dat het leger nog verder kon strijden
 - In Teheran, waar Roosevelt en Churchill voor de eerste keer samen met Stalin zouden onderhandelen, besproken ze de naoorlogse bezetting en demilitarisering van Duitsland, sloten plannen voor een naoorlogse internationale organisatie, en debatteerden ze over de strategie die hen tot de overwinning zou moeten leiden
 - Tijdens de besprekingen terwijl de oorlog nog bezig was vermeed Roosevelt controversiële territoriale- en politieke beslissingen uit angst dat de coalitie met de Sovjets tot een einde zou lopen
 - Churchill zag het anders en hanteerde volgens de klassieke Britse strategie van de Balance of Power. Hij geloofde dat zonder eerst diplomatische onderhandelingen en politieke regelingen dat het verslaan van de Nazi's de Sovjets dominant zouden zijn over Centraal- en Oost-Europa. In Teheran pleitte hij voor een invasie langs de Balkan voor politieke redenen maar ook uit angst dat een invasie over het Europese-Britse kanaal veel levens zou kosten
 - Roosevelt slaagde erin om ook Churchill te overtuigen van een invasie over het Frans-Britse kanaal, hierbij beloofde Stalin tegelijkertijd een offensief in het Oostfront te starten in de lente van 1944
- Vergadering van oktober 1944
- De strategie die in Teheran werd afgesproken zou zonder voorgaande diplomatische onderhandelingen Rusland dominant maken over Oost-Europa
 - In oktober 1944 bezocht Churchill Stalin en schetste de gebieden uit in de Balkan waar de Westerse machten mochten beïnvloeden en wat de Sovjetunie mocht beïnvloeden
 - Roosevelt was hier tegen, hij beschouwde ze ouderwets en gevaarlijk voor een heropleving van de slechtste pre-1914 diplomatie
- De overeenkomsten van Jalta
- De 3 geallieerde machten verzamelden in een oud Tsaristisch resort in Jalta
 - Roosevelt nam een positie als bemiddelaar in tussen de andere 2 die zich wilden ontfermen over Europa. Hij wilde ervoor zorgen dat Stalin niet het gevoel zou krijgen dat hij en C. een front tegen de dictator vormden. Roosevelt vond zelfs dat Churchill een anachronistische diplomatie hanteerde
 - Hoe dan ook slaagden de 3 erin om een aantal overeenkomsten te sluiten over Polen en Oost-Europa, de toekomst van Duitsland, de oorlog in Azië, en de voorgestelde naoorlogse internationale organisatie of de United Nations
- Polen en Oost-Europa
- Het Rode Leger was in controle van Polen, en de meeste Oost-Europese landen. Deze landen werden herinnerd als anti-sovjet staten. Stalin had al reeds stappen gezet tot het vestigen van een “vriendelijke” regering in Polen, wat erop neer kwam dat Polen ondergeschikt werd aan de Sovjetunie
 - Volgens de onderhandelingen die C. en R. al hadden gedaan kregen de bevrijdde

- staten een voorlopige regering die alle democratische aspecten moesten vertonen
- Stalin moest beloven dat hij de eerste bestuurlijke vestigingen zou laten besturen op een eerlijke vrije verkiezing volgens de wil van het volk. Dit was een verbale belofte en betekende niet veel voor Stalin, zo weigerde hij een internationale supervisie over de verkiezingen. Het was in het algemeen een loze belofte aangezien er nooit vrije verkiezingen zouden plaatsvinden in de staten onder de Sovjetunie
- Ook territoriale veranderingen werden geaccepteerd
 - De Russisch-Poolse grens werd door de Curzonlinie bepaald
 - Polen kreeg wat gebied in het Noorden en westen ten koste van Duitsland
 - Duitsland werd verdeeld onder 4 bezette gebieden onder de administratie van de 3 grootmachten en Frankrijk
 - Duitsland moest een oorlogsschuld betalen, de helft ging naar de Sovjetunie en de rest ging naar de landen die het meest onder de oorlog hadden geleden

- De United Nations
- Roosevelt vond het essentieel voor het behoud van vrede dat de naties zich moesten verenigen in een overlappende verenigde naties
 - Hierbij vond hij het belangrijk dat ook de kleinere naties inspraak hadden
 - De 3 machten waren het erover eens dat ze alle 3 op elke grote beslissing een veto recht hadden
- Aziatische oorlog
- De Sovjets bleven neutraal in Azië al werd er besloten dat 2 tot 3 maanden na de oorlog tegen Duitsland ze zouden helpen. In ruil wilden ze dan de gebieden die ze 40 jaar eerder verloren waren in de Japans-Russische oorlog en hierbij nog de Kurile eilanden wat nog nooit Russisch gebied was
- De Postdam conferentie
- Na de Duitse nederlaag kwamen de 3 grootmachten in juli 1945 terug samen
 - Roosevelt was in april overleden, en werd vervangen door Harry S. Truman
 - Churchill was ook vervangen door Clement Attlee
 - Onenigheid tussen de geallieerden groeide niet alleen over de Sovjet controle over Oost-Europa, maar ook over de Duitse herstellingen en maatregelen
 - Toch werden er beslissingen over Duitsland genomen
 - Het werd gedemilitariseerd, ontwapende, en er werd een denazificatie doorgevoerd
 - Oorlog criminelen werden bestraft in Nuremberg
 - Elke beschadigde macht zou reparatiekosten krijgen, en Rusland zou ook door Westerse hulp toch 10 miljard Dollar krijgen zoals ze eerst wilden
- Duitsland verdeeld
- In 1947 werden vredesverdragen gesloten met Italië, Roemenië, Hongarije, Bulgarije, en Finland → Alle besloten om betalingen te doen en gingen akkoord met territoriale veranderingen
 - In 1951 werd een vredesverdrag gesloten met Japan, in 1956 tekende de Sovjets een eigen verdrag
 - Er werd geen uiteindelijk verdrag met Duitsland gesloten, het werd voor vele jaren verdeeld tussen West en Oost

Hoofdstuk 22: De koude oorlog en de reconstructie na

WOII

De 1ste helft van de 20ste eeuw was de meest bloederige ooit door allerlei verschillende omstandigheden (oorlog, ziektes, genocides,...). Al deze gebeurtenissen brachten grote veranderingen in het leven van vele individuen en zorgden voor miljoenen doden. Ze zorgden voor gigantische veranderingen in de wereldpolitiek en economisch systeem. Zoals de groei van de Amerikaanse macht en de verzwakking van Europa 's positie. Al de veranderingen tijdens de 20ste eeuw zijn de basis van de moderne samenleving en zorgen nog steeds voor veranderingen.

104. De koude oorlog: 1945-1955

Sommige zaken zorgden voor nog een complexere samenleving tijdens de 20ste eeuw. Drie dingen kan men er uitpikken: wetenschap, de organisatie van de industriële samenleving en nationale soevereiniteit.

De atoombom zorgde voor een nieuw probleem in de wetenschap. Men produceerden zoveel bommen, dat WOII niet ondenkbaar was. Wetenschap en uitvindingen hebben altijd al de gang van de oorlog en de industrie bepaald. Het had ook vele ziektes verslagen. Wetenschap was destructief en opbouwend tegelijk. Vele wetenschappers waren overtuigd (na de eerste atoombom en de holocaust) van een moraal wedergeboorte.

De organisatie van de industriële samenleving was nog steeds onopgelost na WOII. Er waren sociaal verschillende polen. De USSR: al het kapitaal was in handen van de staat en alle productie en import/export werd bepaald en gepland door de staat. Dit was het socialisme, door de buitenwereld beter bekend als het communisme. De andere pool bestond de economie door wisselingen op de vrije markt en was kapitaal in handen van het gewone volk.

Geen enkele van de twee, was in zijn pure vorm aanwezig. Ook in kapitalistische landen waren sommige zaken in handen van de overheid. Vooral in West-Europa was dit het geval, zodat men de sociale instabiliteit kon verlagen.

De belangrijkste minpunten van de Sovjets was het gemis aan vrijheid in de politiek en economie en het mankement van individueel initiatief. Bij de kapitalistische wereld was het de chronische terugkeren van economische crisissen het minpunt.

Een andere naoorlogse vraag was de samenhang van de moderne wereld. Er was een wereldeconomie dat verbonden was aan de politiek en aan wereldgebeurtenissen. Cultuur en religie was nog nooit zo interactief waren als ervoor. Alles beïnvloedde elkaar, alleen was het allesbehalve homogeen.

Na WOII kwam er een internationaal orgaan om oorlog tegen te gaan. De UN. De bedoeling was om oorlog tegen te gaan en onderlinge conflicten vreedzaam op te lossen. Al wist iedereen wel dat vrede enkel gegarandeerd werd door de Grote Machten. 2 raden stonden centraal in het orgaan. Eén waar elke natie aanwezig was en gelijk was (1 stem) en een ander waar de 5 grootmachten zaten (VSA, USSR,

GB, FRA en China) met een vetorecht en 10 andere die om de zoveel tijd werden vervangen. Dus alles lag in handen van die 5 grootmachten, zij konden alles beslissen.

De USSR gebruikte zijn veto het frequents, maar de VSA zou niet in het orgaan zitten zonder deze privilege. Al snel werd bijna heel de wereld lid van de UN.

Het orgaan faalde in zijn opzet, de spanning tussen Westen en USSR waren te snijden. Het was machteloos om een oorlog tussen de VSA en Rusland tegen te gaan en ze verder uit elkaar te drijven. Maar aan de ander kant loste het vele regionale problemen op.

De Koude Oorlog: oorsprong en aard

Na WOII waren enkel Rusland en VSA die nog enige macht hadden. De VSA was ongeschonden uit de oorlog gekomen met een economie die nog nooit zo goed draaide en was de enige die de atoombom bezat. Rusland daarentegen had massaal veel doden en vele herstellingen, maar had nog steeds het grootste leger van de wereld.

Er ontstond een tweekamp tussen de grootmachten na WOII. Een diplomatieke evenwicht was zeer moeilijk te vinden omdat elke actie als een agressie of provocatie kon gezien worden. De opgedoken diplomatieke problemen was een combinatie van de verschillende ideologieën, kapitalistische democratie versus communisme.

Stalin dacht tijdens WOII dat na WOII een clash met het Westen onvermijdelijk zou zijn. Hij nam actie en nam zoveel mogelijk grond in van Europa (Oosten) om een bufferzone te creëren tussen Rusland en West-Europa. Ze namen ook de kans om communisme te promoten in de overwonnen gebieden.

Ook het Westen had sommige delen ingenomen, zodat het communisme daar geen kans zou krijgen (Duitsland, Oostenrijk, Italië,...).

Voor de Russen was bezetting complete controle over het land, politiek, economie,... Het Westen hoopte dat deze landen democratisch zouden worden met meerdere partijen, zodat hun invloed er groter zou worden.

Een slachtoffer van het naoorlogse spanning was het plan voor een internationaal orgaan dat zou controleren op kernwapens. De VSA wist dat het maar een kwestie van tijd ging zijn voor de Russen hun eerste atoombom gingen hebben. Zo'n orgaan zou de autoriteit hebben om inspecteurs te kunnen sturen naar andere landen om inbreuken te controleren en sancties uit te delen. De Sovjets waren ertegen en gebruikten hun veto. 1949 testten de Sovjets hun eerste atoombom en de atoomrace begon. Verschillende landen ontwikkelde en testten nu atoombommen.

De Truman doctrine diende om de Europeanen/andere landen te helpen en niet in de handen van de communisten te vallen. Ze gingen militair en financieel helpen. Het Marshall plan bestond erin om

miljarden dollars te investeren en lenen voor reconstructie van de infrastructuur en de economie. Het hielp de Europese economie en hield de Russen weg.

De Russen beschuldigen de VSA als oorlogstokers. Met alle militaire basissen die ze hadden over heel de wereld en de atoombom die ze bezaten voelden de Russen zich omsingeld.

Duitsland: de Berlijns blokkade en de luchtbrug

De sleutel tot herstel voor Europa en de meest kritieke plek van Sovjet-Westen confrontatie was Duitsland. Het was gesplitst in 4 zones, 3 voor het Westen (FRA, GB, VSA) en eentje voor de Russen. Ook Berlijn werd gesplitst in 4 met een centrale administratie. Allemaal waren ze er over eens dat de Duitsers herstellingen moesten betalen, vooral aan de Russen.

Na WOII waren de VSA en GB er van overtuigd dat men de Duitse economie weer moest herstellen, zodat de Europese economie weer zou verbeteren en de afhankelijkheid van Amerikaans geld te verkleinen.

Het Westen was voorstander om er een federale regering te laten verkiezen. De sovjets in hun zone nam stappen om het een communistisch land van te maken. 2 Duitslanden ontstonden.

De Russen blokkeerden alle wegen richting Berlijn. De blokkade was een grote test van wil en een scherpe uitdaging. Als het Westen Berlijn zou laten vallen konden ze ook de macht verliezen in andere delen van Europa en de wereld. Het Westen antwoorde met een luchtbrug. In 1949 werd de blokkade stopgezet.

Elke zijde had nu een eigen regering. De DDR een communistisch en de BDR een federaal.

De Atlantische alliantie

Na WOII hadden GB, FRA, BE, NL en LUX een West-Europese alliantie gevormd voor collectieve verdediging. Later gingen VSA, CAN en 10 andere Europese staten militaire akkoorden sluiten voor de verdediging van Europa.

De NAVO was geboren. Het was onder leiding van generaal Eisenhower en had vele soldaten in Duitsland gestationeerd.

De Truman-doctrine, het Marshall plan en de NAVO waren de 3 Amerikaanse uitsteeksels in Europa om een Sovjetinvasie tegen te gaan.

Terwijl in Europa de economie verbeterde door de VSA en beter en sneller met elkaar handelden, kon men in Rusland dit niet aanzien. Alle Amerikaanse hulp, de NAVO,... was een door in het oog voor de Russen en zagen het als provocaties.

De rivaliteit leidde tot een gelijkspel rond 1950. De Sovjetdreiging verminderde. Het continent was in 2 verdeeld. Elke zijde gaf elkaars sterkte toe.

Amerika, Europa en nieuwe conflicten in Azië

In Azië ontstonden nieuwe problemen. De Chinese communisten overwonnen van de Nationalisten. In Japan hadden de Amerikanen de Economie weer verbeterd zonder enige hulp van de Sovjets en ze buiten Japan te hebben gehouden. Maar er ontstond een nieuwe oorlog in Korea.

De sovjets en het Westen waren tot een akkoord gekomen, tijdens WOII, dat Korea vrije staat mocht worden na het verslaan van Japan. In 1945 stelde de VSA voor dat de Russen het Noorden namen en VSA het zuiden voor een bepaalde periode. Onderhandelingen voor een eengemaakt Korea sleepten aan. De Sovjets creëerden een satellietstaat, de VSA een federale staat met veel militaire en economische hulp. Zo ontstonden 2 Korea's.

Gevolgd door vele schermutselingen langs de grenzen vielen het Noorden het Zuiden aan in 1950. Het Westen zag dit als een communistische aanval. De sovjets waren verrast door de timing van de aanval en waren te laat om hun veto te gebruiken tegen de militaire interventie. Ze hielpen de Noord-Koreanen wel militair en beschuldigden de Amerikanen ervan zich te moeien in Aziatische problemen.

De Amerikanen stootten door tot aan het Noorden van Korea tot aan de grens van China. Mao zag zijn kans en viel de UN troepen aan en droef ze verder terug. Dit werd een andere oorlog waar de Chinezen aan het winnen waren. De Europeanen hadden schrik dat WOIII voor de deur stond en de Amerikanen vreesden dat de Europeanen niet meer volledig achter hun zouden staan.

In 1951 werd het laatste schot gevuurd, maar de onderhandelingen duurden nog tot 1953. Korea was dus officieel in 2, communistisch en anticommunistisch.

De oorlog trof de wereldeconomie. De VSA kon niet alle militaire benodigdheden leveren, zo wed het conflict een stimulans voor de economie van Japan en Europa.

De oorlog had ook politieke gevolgen in Europa, de Amerikanen wilden een herbewapening van Duitsland, tegen de zin van Frankrijk en andere Europeanen. Wanneer een Frans idee om een Europees leger op te zetten mislukte, kreeg West-Duitsland de vergunning om een leger op te richten. In 1955 werd West-Duitsland lid van de NAVO.

De volgende decennia met conflicten bracht meer crisissen over heel de wereld (Cuba,...). Maar bovenal was de atoomwedloop tussen VSA en RUS een dreiging voor Europa en de rest van de wereld. Tijdens de koude oorlog herstelde Europa zijn status en groeide de economie en de populatie. Maar er ontstonden wel een heleboel antikoloniale gevoelens.

105. West-Europa: Economisch herstel

WOII bracht Europa tot nog slechtere papieren dan WOI? Het had een van 'werelds grootse industrieterrein vernietigd en dat bracht het economisch systeem ten val en de VSA had alle Europese markten overgenomen.

Maar men kon Europa nog niet afschrijven. Men had een grotere populatie dan de 2 wereldmachten. En zelfs in een totale ruïne had het nog steeds een groter industrieterrein en genoeg geschoolde arbeiders om alles terug op gang te zetten. De Europeanen wilden ook niet gered worden door een supermacht. Men wilde geen communisme, maar zeker niet afhankelijk zijn van de VSA.

Marshall plan en Europees herstel

Voor de niet-communistische wereld, was de economie van de Amerikanen het belangrijkste. Het was gigantisch gegroeid na WOII.

Na de oorlog leende VSA miljarden dollars aan Europese staten. 1947 was de Europese economie bijna terug naar de standaarden van voor WOII. Het Marshall plan was opgesteld tegen armoede, honger,... en niet tegen een ander land of maatschappij. Om dit te bekrachtigen nodigden ze zelfs Rusland en Oost-Europa uit om deel te nemen aan het plan. Rusland wilde niet en verbood dat de rest het wel deed. Ze zeiden dat het een nieuw Amerikaans imperialisme was.

De economie verbeterde fel en men ging makkelijker onder elkaar handelen. Men gebruikte ook vele Amerikaanse technologie om alles te verbeteren. Het restaureerde de wereldmarkt waarvan de VSA het meeste voordeel uit zou halen;

De Amerikanen deden iets humanitair, hielpen economieën, verminderde de Europese drift om de kant van de Sovjets te kiezen. Ondertussen werd de spanning tussen het Westen en Oosten ook groter door het Marshall plan.

Economische groei in West-Europa

West-Duitsland had een economisch mirakel door allerlei omstandigheden: Marshall plan, Koreaanse oorlog dat vele economische perspectieven opende en de aanpassing van de wisselkoersen. In 1958 was de economie van de BDR het grootste van Europa. De rest van Europa was ook beter, maar minder als Duitsland.

De West-Europese voorspoed bracht hen van een economie dat competitief, kapitalistisch, vrije markt,... tot een economie met al deze aspecten, maar wel onder controle van de staat. Samen met een netwerk van sociale diensten. Niemand wilde terug hetzelfde scenario zoals tijdens de Grote Depressie. Overheden controleerden hun economie voortdurend en gebruikten hun macht en geld om te investeren, te produceren en de inflatie te controleren. Als men een dipje zag in de economie, investeerde men meer. Zo ging men tegen de cyclus in. Men gebruikte sommige aspecten van de

Sovjets, zonder alles zelf te controleren. In GB, FRA en ITA hadden de regering de macht genomen in vele sectoren. Maar zelfs in deze gemengde economieën, was het private het grootste.

In vele landen, zoals DUI, was er een arbeiderstekort en ging men buitenlanders halen. Ook kwamen er mensen uit de Europese (ex)kolonies. Later kwamen er politieke vluchtelingen uit Azië. Deze nieuwe Europeanen brachten vaak verschillende culturen en religies met zich mee. Hierdoor werd de samenleving multicultureel. Deze grote aantallen van immigranten zorgden ook voor een nieuwe sociale spanningen over godsdienst en ras.

Een babyboom en een toestroom van immigranten zorgde voor een toeneming van de populatie. De regeringen gingen vele sociale maatregelen treffen. De bescherming van de welvaartstaat was universeel bedoeld, ook voor armen.

106. West-Europa: politieke reconstructie

West-Europa had vele uitdagingen om de politiek terug in orde te brengen. GB was economisch een wrak, FRA was nog aan recupereren van de oorlog of het had al problemen met de kolonies in Azië, Italië moest heel de politiek veranderen na 20 jaar van fascisme, Duitsland was in twee gesplitst. Toch verbeterde alles: GB nam zijn rol terug over van oudste parlementaire democratie, FRA en ITA hadden nieuwe constituties en West-Duitsland werd een federale staat.

Ook de kleinere staten behielden hun democratieën. Enkel SPA en POR bleven dictaturen tot de jaren 70. Het recht om deel te nemen aan het politieke leven werd groter: vrouwen mochten stemmen en vanaf je 18 mocht je gaan stemmen.

De eerste naoorlogse verkiezingen waren duidelijk dat de mensen nieuwe sociale hervormingen wilden. De rechtse partijen verloren ook veel invloed door de collaboraties met de Nazi's. Het verzet wilde tijdens de oorlog al een federale staat van Europa om oorlogen tegen te gaan. De regeringen werden gevraagd om te zorgen voor de armen, zieken, ouderen en werklozen.

Socialisten werden sociaaldemocraten, ze gaven het kapitalisme een kans, maar enkel en alleen als zo de sociale zaken niet uit het oog zouden worden verloren.

Groot Brittannië: Labour en Conservatives

In GB werden Winston Churchill en de conservatieven van de troon gestoten. Labour kwam aan de macht, voor de eerste keer hadden ze een absolute meerderheid. Het leidde GB tot een nieuwe koers.

Men wilde de industrie niet helemaal loslaten aan het kapitalistisch anarchisme. Men nationaliseerde de bank, de koolmijnen, nutsvoorzieningen, ijzer en staal,... Er ontstond een gemengde politiek en Labour had een helemaal sociaal hervormingsplan klaar. De sociale zekerheid was nu ook voor de werklozen, ouderen en zieken.

Bij de volgende verkiezingen verloor Labour. Na 1964 wisselden de Conservatives en Labour af.

Toen de Conservatives terug aan de macht kwamen, privatiseerden ze enkele sectoren terug opnieuw, maar deden niets tegen de welvaartstaat. Men vond vele sociale hervormingen goed. Beide partijen kwamen wel overeen dat dit enkel vol te houden was als de economie goed draaide.

Met Amerikaanse hulp, veel export, weinig import bloeide de economie weer. Maar ze faalden wel in het reconstrueren van de infrastructuur zoals op het Continent.

Ondertussen waren er ook problemen in Noord-Ierland. Na de splitsing in 1922 was het Noorden nog steeds van de GB. De katholieke minderheid waren hier fel tegen en protesteerden dat ze slachtoffers werden van economische discriminatie. Er werd gevochten in 1969 door de IRA.

De Franse Republiek: de 4de en de 5^{de}

Na de bevrijding van FRA werd De Gaulle voorlopig president. Omdat niemand terug de 3de republiek wilde, maakte men een 4de republiek. De rechtse partijen werden gediscrimineerd wegens het Vichyregime en de collaborateurs en links kwam zeer sterk uit de oorlog. De linkse wilde een vervolging van de collaborateurs. Na verloop van tijd werden het allemaal juridisch gedaan ipv gewoon op straat mensen neer te schieten. Het debat van vervolgingen dreef het land verder in 2.

De 4de republiek was niet zoveel anders dan de 3de. De president was enkel ceremonieel en de premier had alle macht samen met de overheid. De Gaulle haatte openlijk de nieuwe grondwet. Hij nam ontslag in 1946.

Na de crisis in Algerije veranderde De Gaulle weer alles, hij ging terug naar de 3de republiek en hij zou weer alles beslissen.

De Natie werd rusteloos en werd sceptisch tegen De Gaulle zijn manier van werken. In 1968 ontstond er een revolte in de universiteiten. 10 miljoen mensen stakten, heel de economie lag plat en het regime had schrik. Studenten vroegen hervormingen aan in het onderwijssysteem, maar waren ook voorstander van de stakingen en het lage loon dat sommigen kregen. De Gaulle overleefde de revolte dankzij hulp van het leger.

Federale republiek van Duitsland

Een internationale rechtbank werd opgericht in Nürnberg om de Nazi's te berechten. Er kwamen wel vele vragen te boven: er was geen echte eerlijke procedure, waarom werd de Sovjet-Unie niet berecht? Zij waren tenslotte ook verantwoordelijk voor deze oorlog, ze vielen ook Polen aan en incorporeerde de Baltische staten in het rijk. De rechtszaak was ook een versterking van de internationale standaarden wat wreedheden tegen het volk waren.

De 4 bezetters hadden ook een denazificatie politiek met gemengde resultaten. Omdat vele intellectuelen en professionelen lid waren van de Nazipartij werd het moeilijk om ze te verwijderen van de maatschappij, omdat men ze nodig had om de natie terug op te bouwen.

Het verdeelde Duitsland won aan internationaal gewicht door de centrale ligging tussen Oost en West tijdens de Koude Oorlog. Oost-Duitsland werd een van de beste klanten van Rusland en West-Duitsland werd een democratie en werd beschouwd als een volwaardig lid van het Westen.

West-Duitse regering moedigde de private industrie en het kapitalisme, maar met een waaier aan sociale maatregelen.

Men had een Basiswet opgesteld, dat tijdelijk was totdat Duitsland terug één zou worden.

De oprichters hadden minpunten van de Weimarrepubliek eruit gelaten. De kanselier had de macht samen met de overheid terwijl de president maar een ceremoniële taak had.

De Christendemocraten regeerden 20 jaar op rij. Het kreeg veel steun van de ondernemingswereld en van de middenklasse.

In 10 jaar tijd werd het land dat helemaal verslagen was een sterke economische land, een volwaardig lid van de NAVO en van het Westen. De Sociaaldemocraten hadden wel kritiek op het te dicht staan bij de Amerikanen en het negeren om terug één te worden.

In 1965 vormden de Sociaaldemocraten, Christendemocraten en de Liberalen een monstercoalitie. Men ging een 'Ostpolitik' voeren. Men wilde 'bruggen bouwen' naar het oosten. Men startte gesprekken met de Sovjet-Unie en andere landen, maar voornamelijk met Oost-Duitsland.

Italiaanse republiek

De Italiaanse partijen kwamen terug tot leven na 20 jaar fascisme. Al de partijen ondersteunden de voorlopige regering en waren allen overtuigd van een nieuwe democratie. Ze schaften het koninkrijk af en maakten een nieuwe grondwet. De president was ceremonieel en de regering had de macht. Met kansen voor alle partijen.

De Christendemocraten kwamen snel aan de macht. Ze werden ondersteund door alle klassen van de samenleving. Tijdens de Koude Oorlog waren ze prowesters. In het begin waren ook er ook communisten in het kabinet voor de economische reconstructie, maar wanneer ze begonnen te staken werden ze uit het kabinet gegooid.

Na enkele jaren waren de Christendemocraten niet meer zo groot. Ze hadden meer banden met de ondernemingsklasse dan de rest. Toen kwam er een coalitie met de socialisten, dit was een opening naar Links maar het volk vond het nog niet genoeg.

In de jaren 60 waren de communisten een sterke partij. Ze waren wel geen bondgenoten meer met Moskou. Ze wilden Eurocommunisme. Elke natie (onder hulp van Moskou) moest een nieuwe sociale weg vinden naar een democratie en een nationale consensus. Er waren vele communistische burgemeesters, zelfs in Rome, maar de Christendemocraten weigerden ze in de regering toe te treden.

Deze onstabiele politieke scene zorgde er niet voor dat de economie erop achteruit ging. In tegendeel, de economie bloeide als nooit tevoren. Vooral het Noorden was goed bezig. Italië transformeerde van een boerenland tot een van de grootste industriële naties. De levensstandaard steeg gestaag. Enkel het onderontwikkelde zuiden bleef achter.

107. Europa en de wereldeconomie

Zelfs voor het einde van de oorlog wilde de VSA de wereldeconomie veranderen. Overtuigd om economisch nationalisme, handelsembargo's, onstabiele wisselkoersen,... te vermijden. De planners wilden vrije handel en een stabiele wisselkoers herstellen.

Een organisatie voor overzeese handel oprichten mislukte, maar een alternatief lukte wel. De VSA ging met elk land apart akkoorden sluiten om de tarieven te verlagen. Dit leidden uiteindelijk tot een akkoord, het GATT. Om voor iedereen dezelfde tarieven op te leggen en niemand voor te trekken.

Het akkoord zorgde voor geen discriminatie in internationale handel en zorgde voor vereenvoudigde onderhandelingen. Bijna heel de wereld was lid.

De wereldeconomie was heel de wereld, buiten de communisten. De strategische centra waren Noord-Amerika, West-Europa en Japan. Deze regio's verdubbelden hun aandeel in 1951-60. De rest van de wereld kwam er later ook bij, zodat het echt globaal werd. De Sovjets speelden geen rol in hier, ze handelden alleen met andere Oostbloklanden en andere communistische regimes. In de jaren 60 handelden ze een klein beetje met het Westen en vanaf de jaren 80 zochten ze een volledige integratie in de wereldeconomie.

Stabiliteit in de wisselkoers: de goud-dollar standaard

Tijdens de eerste conferentie tijdens de oorlog was het doel de handel te liberaliseren, het tweede doel was de wisselkoersen te stabiliseren. De chaos begon wanneer elke land de goudstandaard niet meer gebruikte en hun eigen munt ging devalueren om meer handelsvoordelen te hebben. Deze conferentie probeerde dit te restaureren.

De stabilisatie van de wisselkoers leek moeilijker dan eerst gedacht. De naoorlogse economische situatie veranderde snel wanneer het aandeel van de VSA daalde in jaren 60; het tijdperk van de dollar-goud standaard was gedaan en een systeem van 'zwevende' wisselkoersen deed zijn intrede.

Ondertussen hadden de 2 grootste organisaties na de oorlog internationale en financiële instellingen. Het IMF leende geld uit aan overheden die worstelde met devaluaties en schulden, de Wereld Bank leende geld uit aan overheden aan armere regio's om hun industrie en economie een boost te geven.

Het economische evenwicht lag na de oorlog in Amerika.

Europese integratie: van de gemeenschappelijke markt tot de Europese gemeenschap

Toen West-Europa economisch expandeerde, groeide het ook dichter bij elkaar voor een meer geïntegreerd economische systeem. Er waren verschillende voorstellen in het interbellum voor een Europese gemeenschap. Men wilde een 'Verenigde Staten van Europa', waar bij men zaken als menselijkheid, cultuur en sociale zaken zouden bespreken.

Europese integratie nam een ander pad, economisch beginnend. In 1948 ontstond de Benelux voor vrije handel tussen de landen. In 1952 (onder Monnet, Fransman) gingen 6 landen (FRA, BEL, NED, LUX, ITA, DUI) hun kolen- en staalindustrie verenigen. De Europese kolen en staal gemeenschap was geboren. Monnet was de eerste president van deze gemeenschap, wat zorgde voor een meer economische integratie in verschillende sectoren in Europa. In 1957 tekenden deze landen het verdrag van Rome, waarbij vrije handel tussen elkaar de norm werd, de Europese economische gemeenschap met zijn hoofdkwartier in Brussel. Ze zorgden ook dat elk land dezelfde tollens had voor buitenstaanders, mensen vrij over heel Europa mochten werken,...

GB wilde in het begin geen deel uitmaken van deze gemeenschap. Zijn economie was gebaseerd op de Commonwealth. Maar de economie van GB stagneerde en lag achter tegenover de andere Europese staten. In 1963 wilden ze toetreden, maar De Gaulle gebruikte zijn veto, pas in 1969 werden ze toegelaten. De Gaulle wilde niet teveel invloed van de VSA waarmee de GB een speciale relatie mee had en zo zijn eigen macht zien inkrimpen.

Tussen 1958 en 68 groeide de economische integratie, maar de politieke integratie liep achter. De Gaulle was voorstander van de Vrije Markt in Europa, maar tegenstander van een politieke overkoepelende organisatie. Europa moest bestaan uit soevereine staten. De Europeanisten waren teleurgesteld.

De Europeanen toonden geen haast om hun eigen soevereiniteit af te geven, maar de Europese Gemeenschap creëerde een sterke gevoel van een gemeenschappelijk doel waaruit uiteindelijk de EU ontstaat.

Einde van de Goud-Dollar standaard, 1971

De nieuwe handelswegen zorgden voor geldproblemen voor het globaal financiële systeem dat ontstond na WOII. Amerikaans export, was niet meer groter dan zijn import, dus maakten ze verlies.

In 1971 devalueerde men de dollar tegenover de Europese munten door het inwisselen van goud af te schaffen. In 1973 was er nog een devaluatie. Vanaf nu 'zweefde' elke munt dag tot dag, met een groot succes. Goud zelf 'zweefde' ook rond, er waren geen standaard goudprijzen.

De instorting van de naoorlogse regelingen zorgden voor geen grote veranderingen aan de wereldeconomie. Wisselkoersen stortten niet in omdat ze niet meer inwisselbaar tegen goud.

108. Communistische samenlevingen in de USSR en Oost-Europa

Stalinisme in de naoorlogse jaren

Stalin had een massieve impact in zijn 30 jaar dat hij aan de macht stond. Hij zorgde voor industrialisatie in de jaren 30, de expansie van de grenzen, de consolidatie van communistische regimes in Oost-Europa en de schepping van de USSR als een nucleaire grootmacht. Daartegenover stond het gigantische dodental waar hij verantwoordelijk voor was.

Stalinistisch terreur ging door tijdens de oorlog. Hele etnische groeperingen die verdacht waren van collaboratie met de Nazi's werden gedeporteerd naar Siberië. Massa deportaties vanuit de Baltische staten naar Siberië. Aan het einde van de oorlog, terugkerende soldaten die gevangen waren genomen door de Nazi's of dwangarbeid moesten verrichten werden naar werkkampen gestuurd omdat ze in contact waren gekomen met andere Europese samenlevingen. De grenzeloze macht die de geheime politie had, werd nog groter en het netwerk van werkkampen werd nog groter. Ideologische restricties werden verstrengd, waarbij hij zelfs zijn vertrouwelingen verbijsterde.

Controle over het intellectuele leven in de naoorlogse jaren nam een felle nationalistische en xenofobische duik, antisemitisme was zeer normaal en officieel aangemoedigd. De politie verspreidde geruchten om terreur te zaaien.

Khrushchev: de mislukte poging tot verandering

Na de dood van Stalin wilden de partijleiders het land collectief regeren, zonder dat één iemand alles zou domineren. In de strijd voor de macht ging uiteindelijk de autoriteit naar Khrushchev.

Om ook zijn tegenstanders in de partij voor zich te winnen moedigde hij meer culturele en intellectuele vrijheid aan. Ook werd de macht van de politie ingeperkt, nog steeds was die steeds groot. Khrushchev had ook Stalins daden publiek veroordeeld en bekritiseerd.

Hij destaliniseerde de wereld met campagnes. Steden met de naam Stalin werden veranderd (Stalingrad → Volgograd), Stalins lijk werd buiten de muur van de Kremlin herbegraven.

Economisch pleitte Khrushchev voor decentralisatie, hij probeerde de grip op economie wat te lossen en meer autonomie te geven aan de bedrijven en mensen. De economie was maar de helft van de Amerikaanse, ookal lag het mijlenver achter op de productie en consumptie van moderne goederen. In een decennium stak de Russische economie de Amerikaanse voorbij (1960). Zware en militaire industrie

bleven erboven uitsteken, maar de verdere privatisering voor de gewone burger bleef doorgaan. De nadruk op kwantiteit ipv kwaliteit verborg de gebreken van het systeem.

Krushchev volgde een strijdlustige/agressieve buitenlandse politiek. Hij verkondigde dat oorlog met de VSA en andere kapitalistische staten niet onvermijdelijk was. Hij sprak over een vreedevolle co-existentie, de relaties met de landen verbeterde maar de conflicten van de koude oorlog verdwenen niet. (Cubacrisis).

In 1964 werd hij afgezet door de partij.

Oost-Europa: de decennia van dictaturen

Alhoewel niets zoals de Russische revolutie in 1917 nog eens uitbrak in Europa na WOII, maakte communisme grote sprongen in Centraal- en Oost-Europa. Dit kwam door de aanwezigheid van het Rode-Leger die dan nog eens steun gaf aan de Communistische leiders. 11 staten en 100 miljoen mensen vielen onder communistisch bewind.

Consolidatie van de Communistische controle

De Sovjets verkregen de macht in Oost-Europa in fasen. Sovjet soldaten maakten het mogelijk dat communistisch leiders aan de macht kwamen in coalities met anderen. In deze vroege coalities deelden de communisten hun macht, maar hadden ze wel de belangrijkste ministeries (binnenland, propaganda,...).

De nieuwe regimes confisqueerden en herverkavelden de grote stukken onbewerkt land. De agrarische veranderingen waren de laatste slag tegen de aristocratie die over heel Oost-Europa had geregeerd. Ze nationaliseerden ook de economie. Terwijl ze aan het worstelen waren met de naoorlogse heropbouw, kregen de regimes een uitnodiging van de VSA om deel te nemen aan het Marshallplan. Stalin blokkeerde dit, met schrik dat deze landen dan zich gingen kapitaliseren en de zelf de grip zou verliezen over hun. De communisten verboden andere partijen.

Leiders van andere partijen moesten vluchten, werden in het gevang gestoken of vermoord. In de nieuwe regimes was er veel wrevel met de Room-Katholieke Kerk. De communistische leiders werden later of vroeger zelf 'gevangenen' van Stalin. Van 1949 tot 53 gebeurden een heleboel moorden, arrestaties,... in politieke partijen door bevel van Stalin.

De nieuwe 'volksdemocratieën' namen stappen om de agricultuur te collectiviseren, dit vooral in landen waar boeren het lastig hadden om grond te kunnen cultiveren. Alle Oos-Europese landen stapten ook in de nieuwe fase van industrialisatie. De nadruk lag op zware industrie met het over het hoofd zien van de moderne producten voor het volk. Dit begrenste de vooruitgang van de Oost-Europese levensstandaard.

De Sovjets bekrachtigden hun economische relaties met Oost-Europa door de Raad voor wederzijdse economische hulp (COMECON), maar de raad werkte niet zo goed omdat ze elkaar niet zagen als gelijken. Vele van deze regels profiteerde enkel de Sovjet-Unie. Militair werd het Warschaupact

gesloten in 1955. 6 Oost-Europese landen sloten een alliantie met elkaar en troepen van het Rode Leger bleven in grote getallen gestationeerd in de overige landen.

Opschudding en repressie in Oost-Duitsland, Polen en Hongarije

De veranderingen in de Sovjet-Unie na Stalins dood waren direct voelbaar in de satellietstaten. Ze schrapten de privatisering, de verplichte industrie, de strenge levensstandaarden, dienstbaarheid aan de Sovjets en de harde hand van hun af. De destalinisatie zorgde voor grote revoltes in Oost-Europa.

In 1956 was er een revolte in Polen en Hongarije, door de communisten zelf. Krushchev dreigde met militaire acties in Polen, maar deed niks. In Hongarije verplichtten de Sovjets om de leider van de Hongaren (Nagy) te veranderen door Kadar, die wel voorstander was van Sovjetinterventie.

In de jaren 50 hadden de Sovjet-Unie en VSA invloedssferen gecreëerd in Oost- en West-Europa. Deze regelingen werden stabiel tijdens de Koude Oorlog omdat geen enkele van de twee Supermachten elkaar durfde uit te dagen in elkaars invloedssfeer. De Koude Oorlog had zich dus nooit verder ontwikkeld tot een grote internationale oorlog op het Europees continent, ondanks de vele confrontaties, achterdochtigheid en een wapenwedloop.

Tegelijkertijd waren de VSA en Europa beiden verwickeld in oorlogen buiten Europa, zeker in landen waar anti kolonialistische bewegingen werden gezien als een communistische uitdaging tegen het Westers systeem.

Hoofdstuk 23: Dekolonisatie en het verval van de Westerse imperia

Desondanks het enorme verval op het thuisfront, hadden de kolonistoren nog grote delen van de wereld in hun bezit.

De 2e WO en erna versterkte de nationalistische gevoelens voor onafhankelijkheid en zelfbestuur in de kolonies. Deze gedachten werden versterkt doordat Europa toch niet zo onverslaanbaar leek als eerst gedacht (Japanse veroveringen in Azië op Europa). Het terugtrekken uit de koloniale omhelzing kon op twee manieren gebeuren: mét geweld of zonder. Deze bevrijdingsgolf in de 2de helft van de 20ste eeuw kan gezien worden als de grootste bevrijding in de menselijke geschiedenis: Eeuw van de Atlantische Revoluties → Eeuw van de Aziatische en Afrikaanse Revoluties.

=> opkomst van meer dan honderd nieuwe naties:

- opgelet: politieke eenheid, niet cultureel of religieus
- Toch blijft een koloniale Westerse invloed merkbaar (taal, behoud van connecties, handel, etc.)

Einde van het kolonialisme = een nieuwe fase in de Europese handel met niet-Europeanen

109. De opkomst van onafhankelijke staten in Zuid- Azië en Zuidoost-Azië

India voor 1947

- Indische Nationale Congres 1885:
 - Verwerft meer en meer in het Westerse interbellum onder Ghandi
 - Willen onafhankelijkheid
 - hebben schrik voor sociale revolutie in de etnische warboel dat India is
 - Zien zich geschikt tot regeren, naast de Indische overheidsdienst
 - Willen een verenigd India (alle etniciteiten samen)
- Moslim-Liga 1906:
 - Willen een eigen staat, met haar wortels in de islam
- WO II:
 - Steun aan de Britten
 - Beide Indische partijen beginnen een "quit India"-campagne, waardoor GB zich genoodzaakt ziet onafhankelijkheid te beloven in ruil voor blijvende steun tijdens de oorlog
 - Blijvende verdeeldheid doet GB beslissen tot een opdeling
 - Republiek van India: Grotendeels Hindu, 350.000.000 inwoners
 - Islamitische Republiek van Pakistan: 75.000.000 moslims opgedeeld in een Oost en West-Pakistan door het daar tussenliggende India
 - Ook Ceylon en Burma

Opdeling = haastig en slecht uitgevoerd

=> 1947: opstanden tussen Hindoes en Moslims

1948: moord op Mahatma Ghandi

Jawaharlal Nehru:

- Britse opvoeding genoten
- leider van de Congres Partij
- ° leider van de Indische regering tot 1964
- **Paternalistisch** programma: Britse parlementaire democratie
- Geconfronteerd met interne problemen:
 - armoede
 - snelgroeiende bevolking
 - etnische, religieuze, taalkundige diversiteit (18 talen met officieel statuut)
- ° Gemengde industrie
- migratie van Oosterlingen naar Britse steden (ongeveer 2.000.000)

Indisch-Pakistaanse Relatie:

- Pakistan vervalt in een militaristische staat
- hervallend patroon van conflict, met concentratie rond Kashmir
- 1948: openlijke strijd

- 1965-66: oorlog
 - 1971: India steunt Bangladesh tegen Pakistan
 - Oost-Pakistan roept zich uit tot onafhankelijk Bangladesh met steun van Indische troepen
-

Britse wegtrekken van Burma, Maleisië en Singapore

Burma (Myanmar):

Geannexeerd in 1885, onafhankelijk in 1948:

- uitgebreid spoorwegennetwerk
- ontwikkelde mijnbouw en boskap
- nummer 1 in rijst-export
- Tijdens de kolonisatie moedigden de Britten een beperkt zelfbestuur aan, maar traden hardhandig op tegen nationalist die ijverden voor een onmiddellijke onafhankelijkheid

Japanse invasie: Nationalisten maken hiervan gebruik om de wapens op te nemen en tegelijkertijd de onafhankelijkheid te versnellen.

Verschil met andere landen: Birma: weggappen alle Westerse connecties inzake handel en cultuur om zo socialisme te kunnen doorvoeren. Maar door de enorme armoede en de onkunde tot importeren van machinerie en het opleiden van arbeiders doet het land in chaos vervallen.

Onder Generaal Ne Win: behoud van de macht in een één-partij-staat om zo het socialisme toch te kunnen doorvoeren, leidt tot een stijgende isolatie

Burma —> Myanmar: weghalen link met het Westerse imperialisme

Maleisië:

uitblijven onafhankelijkheid door stijgende conflicten tussen de Moslims en de Chinese en Indische minderheden. + Communistische oproer.

1957: onafhankelijk

1962: + Singapore = Federatie van Maleisië

Singapore:

1965: trekken zich terug uit de Federatie

=> Semi-autoritair, paternalistisch regime onder Lee Kuan Yew met een bloeiende economie en hoge levensstandaard: geen onderdrukking, maar ook geen democratie

- Britse cultuur blijft prominent aanwezig
- Engelse taal wordt de officiële taal
- => DOEL: verenigen van verschillende etniciteiten

Komt Samen met Maleisië terecht in de Commonwealth

Het Nederlands terugtrekken uit Indonesië

Ijverden reeds voor 1914 voor onafhankelijkheid.

Indonesische Nationale Partij + Communistische Partij: weinig succes in het interbellum

WO II: Japan gebruikt de nationalistische leiders als collaborateurs in hun militaire bezetting

- Einde WO II: Voordat de Nederlanders konden terugkeren, riep **Sukarno** de onafhankelijkheid van Indonesië uit
- => 4 jaar verzet tot 1949

Sukarno:

- Begin: parlementair grondwettelijk programma en democratische ideologie
 - 1959: mislukt => “**geleide democratie**” en “**president voor het leven**”
 - wordt een van de hoofdvertegenwoordigers van de postkoloniale en ontwikkelende landen van Azië en Afrika
 - >< Imperialisme en kapitalisme
 - neutraliteit in de Koude Oorlog
- 1965: poging tot coup: generaal **Suharto** verdrijft Sukarno
- Centraal autoritair politiek systeem

De Onafhankelijkheidsbeweging in Indochina

Eén van Frankrijks eerste na-oorlogse postkoloniale oorlogen:

- beloofde autonomie na de 2e WO aan: Cambodja, Laos en Vietnam
 - Eerste 2 accepteren, Vietnam wil volledige onafhankelijkheid
- => openlijke strijd tegen Frankrijk gedurende 7 jaar

Communistische leider Ho Chi Minh

- aan het hoofd van het Vietnamese verzet
- In Londen, Parijs en Moskou geweest in de jaren 20 en 30
- 1941: mobiliseert guerrilla-strijders tegen Japan en roept aan het einde van de 2e WO de onafhankelijkheid uit
- => Frans verzet onder het mom van bescherming tegen het uitbreidende communisme
 - Krijgen steun van de Amerikaanse president Eisenhower (maar niet openlijk)

=> Franse nederlaag in 1954 nabij Dien Bien Phu => Conferentie van Genève: erkenning onafhankelijkheid Cambodja, Laos en Vietnam

Later: Amerikaanse interventie in de burgeroorlog in Vietnam

110. De Afrikaanse Revolutie

- Een van de snelt groeiende populaties van de moderne wereld
- Onderscheid Noord en Sub-Sahara
 - Noord: Moslims en Arabieren. Geschiedenis omvat relaties met Zuid-Europa
 - Sub-Sahara: dominerend zwarte bevolking, etnische diversiteit, religieuze diversiteit
- Europese relaties: goud, ivoor, slavernij
- Jaren 60: reeds 35 onafhankelijke staten, of bijna onafhankelijk (1945: quasi geen enkele)
 - ontbreken echter een nationale affiniteit

- onderontwikkeld door Europees imperialisme
- Gekenmerkt door etnische of burgerlijke conflicten

Frans Noord-Afrika en de Oorlog in Algerije

- Arabische nationalistische leiders, met educatie in Europa, ijverden reeds vanaf de jaren 20 al voor onafhankelijkheid
- Maghreb:
 - **Marokko en Tunesië** (Franse protectoraten): 1956: onafhankelijk
 - Marokko: Sultan wordt koning als grondwettelijk monarch die zijn macht steeds verder probeert te vergroten
 - Tunesië: Republiek waar de leider poogt om democratische hervormingen door te voeren
 - **Algerije**: na agressieve militaire campagnes —> kolonie van Frankrijk
 - ° grote immigranten-verenigen in de 19de eeuw —> dominantie in politieke en economische leven
 - Interbellum: enkele politieke toegevingen
 - => Vanaf 1945: Algerijnse nationalist willen volledige onafhankelijkheid
 - Europese schrik voor verlies politieke en economische privileges
 - Aanvankelijk nog militair onderdrukt —> 1954: Nationale Bevrijdingsfront: guerrilla- oorlog
 - => **Frans-Algerijnse Oorlog** : 7,5 jaar
 - 1962: Franse president de Gaulle zet onderhandeling voor onafhankelijkheid verder
- Na de oorlog en onafhankelijkheid:
 - exodus van Europeanen
 - Algerije aanvaardt Franse hulp voor het ontwikkelen van de olie- en gasindustrie
 - Algerije:
 - Nationale Bevrijdingsfront behoudt de macht
 - Eén-partij-regime

Einde van de Britse overheersing in West-Afrika: Ghana en Nigeria

Nationale bevrijdingsdrang is minder ver ontwikkeld als in Noord-Afrika: Mensen leven nog altijd in koloniale rijken die zijn ontstaan in de 15de eeuw of na “the scramble for Africa”.

1945: aanvankelijk Brits verzet tegen de oprukkende bevrijdingsbewegingen, maar GB herkend al tamelijk vlug (Jaren 50) de kracht van deze verzetten.

—> toekenning van autonomie —> dominion-status —> onafhankelijke republieken

Goud-kust of Ghana

- 1e Britse kolonie die de onafhankelijkheid verwierf
- 1951: GB schenkt zelf-regering: **Nkrumah**: eerste minister
- 1957: volledige onafhankelijkheid (als dominion)

- 1960: Overschakeling naar een republiek met Nkrumah als president
 - —> “Ghana”
 - Nkrumah begint autocratisch te regeren, roept zichzelf uit tot president voor het leven
 - = Anti-democratische politieke postkoloniale evolutie = charismatische leiders die vchten voor onafhankelijkheid veranderen in dictators
 - Dichte connecties met USSR en Republiek China tijdens de Koude Oorlog
 - =>1966: wordt verdreven

=> hele resem aan militaire coups tot 1990: ° democratisch systeem met multi-partij-verkiezingen

Nigeria

- Grootste Brits-geregeerde territorium in Afrika met grootste bevolking
- Brits-opgevoede Nigerianen oefenen druk uit tegen het Britse koloniale systeem na de 2e WO
- 1960: onafhankelijk —> 1963: Republiek:
 - grondwet, politieke partijen en burgerrechten
 - => regionale en etnische spanningen, coups en afscheidingsbewegingen => burgeroorlog

Jaren 90: democratisch systeem gesteund door de ontwikkelende olie-industrie

Einde van de Britse overheersing in Oost-Afrika: Kenia en Uganda

Kenia

- Begin 20ste eeuw: politieke en economische dominantie door net aangekomen Europeanen
 - Gebruik van de lokale bevolking op de koffie- en theeplantages
- > Lokalen >< 2de-rangs burgerschap en economie

Jaren 20 en 30:

- Jongen nationalistische leiders hebben een Europese opleiding genoten
- eisen landhervormingen en Afrikaanse vertegenwoordiging in de regering

Na WO II:

- Onafhankelijkheidsbeweging onder **Kenyatta**
- Europeanen weigeren de hervormingen door te voeren —> geweld en terrorisme —> Brits reactie: opsluiting en onderdrukking
- 1963: Britten laten Kenyatta vrij en schenken de onafhankelijkheid
- 1964: Republiek Kenia en Kenyatta als eerste president
 - wordt dictator: en neutraliteit Koude Oorlog

Uganda

- Etnische diversiteit die samengebracht was onder de Britten in 1890's
- 2/3 katholiek onder Protestantse en Rooms-Katholieke hervormingen begin 20ste eeuw
- Sterke economie: Katoen, thee en koffie

- 1921: wetgevende raad.
 - 1945: ook Afrikaanse leden
 - 1962: onafhankelijkheid —> 1963: Republiek
 - —> dictatoriale handen: **Idi Amin**
 - 300.000 slachtoffers
 - economische bloei ligt in ruïnes
 - 1979: Wordt omvergeworpen met hulp vanuit Tanzania
-

Het Franse Sub-Saharische Rijk

- Verdere vredevolle ontbindingen na het bloedbad in Algerije
- Hoop na de 2e WO dat een Frans-opgevoede Afrikaanse elite banden zou blijven behouden met Frankrijk.
 - Kolonies krijgen vertegenwoordiging in Franse Nationale Assemblee
 - belofte van zelf-regerende instellingen
 - Met centralisatie van de controle in Parijs
- Jaren 50: Afrikaanse kolonies voelen zich gesterkt door de dekoloniale golf op het continent
- => verhogen de druk voor onafhankelijkheid

de Gaulle

- erkend de druk
- biedt vrijheid bij keuze aan => 1960: alle 15 kolonies kiezen voor de onafhankelijkheid

Nieuwe gebieden

- blijven steunen op Frankrijk voor economische hulp en culturele medewerking
- => opleiden van de nationale legers, financiële hulp, leidende rol in economische ontwikkeling
- => Militaire interventie met de opkomst van dictators en andere conflicten

° Franse Financiële Gemeenschap:

- hulp bij het stabiliseren van Afrikaanse munteenheid in de postkoloniale periode
- = grootste hulporgaan van de wereld

=> kritiek: **neokolonialisme?**

Onafhankelijkheidsbewegingen in Belgisch Congo en Portugal's Afrikaanse kolonies

Het in bezit hebben van deze gebieden kan gezien worden als een manier om hun internationale status te blijven behouden.

Belgisch Congo

- = bijwoord voor Europees imperialistische uitbuiting en geweld
- Politieke concentratie blijft zetelen in Brussel en weinig werd ondernomen om het land voor te bereiden op zelfbestuur
- => spanning wordt opgedreven met de onafhankelijkheid van buurland Frans Congo in 1960

1960: Belgische aankondiging om op 6 maanden tijd het land te verlaten

=> interne chaos tussen partijen die het onderling niet eens raken, leger muit.

1961: Moord op **Lumumba** => spanningen rijzen de pan uit (ook de USSR begint zich te moeien en verwijt Amerika en Europa bewust te hebben aangestuurd op deze -Moord?- chaos om terug te kunnen keren naar het land.

1965: dictatuur van 32 jaar onder **Joseph Desiré Mobutu**

=> Europese namen worden vervangen door Afrikaanse >< Europese aanwezigheid

- Mobutu krijgt steun van Europa dankzij zijn anti-communistische houding in de Koude Oorlog

Portugal

- Portugal kreunt zelf onder een autoritaire dictatuur tot 1974

- Willen controle over hun kolonies (Angola en Mozambique) ten alle kosten behouden

- 1961: anti-koloniale opstanden worden onderdrukt

- 1974: omverwerping autoritair regime in Portugal

- => geleidelijke onafhankelijkheid in Afrika => exodus van 100.000'en Portugezen

Post-onafhankelijkheids-oorlog in Angola

- Amerikaans gesteunde, Anti-Marxistische troepen >< Sovjet-Unie gesteunde troepen, Marxistisch => beiden willen controle over het land

111. Europa en het Moderne Midden-Oosten

De Islamitische en Arabische wereld

Einde van de koloniale dominantie —> Stijgend gevoel van **Islamitische identiteit**

- vastberaden om de te delen in de economische en materiële vooruitgang van het Westen

- Tegelijkertijd: eigen gemeenschap ontwikkelen of hervormen zonder Westerse tussenkomst

—> Religie en cultuur beïnvloeden de politieke wereld

Einde van het Ottomaanse Rijk —> ° Arabische staten die na WO I onder mandaat vallen van de

Volkenbond (GB en Fr.) met het vooruitzicht van onafhankelijkheid

- Egypte: 1922

- Irak: 1932

- Rest: tijdens of na WO II: einde van de mandaten

—> ° Bond van de Arabische Staten: eind 20ste eeuw: 22 leden

De eenheid van de Arabische cultuur is fragieler dan gedacht: Shiieten en Soennieten / seculiere en religieuze politieke bewegingen.

Vinden echter een gemeenschappelijke vijand: Israel

- 1948: Brits mandaatgebied —> nieuwe soevereine staat

- Arabische Staten zien dit echter als een Westerse inval in de rug

De opkomst van Israel

° Zionisme in de 19de eeuw >< Europees anti-semitisme

- DOEL: Joods thuisland oprichten in Palestina
- 1917: Britten steunen via Balfour-Declaratie
- 1923: Val van het Ott. Rijk → Britten krijgen een mandaat voor Palestina
 - → Jaren 20 en 30: stijgend aantal Joods migranten in Palestina

Einde WO II: Joodse vraag komt terug

- Palestina wordt nu gezien als een vluchtoord voor Joden, weg van de Holocaust
- Aanvankelijk Britse beperking van aantal migranten → opstanden, rellen, terrorisme
- 1947: Verenigde Naties: stelt een opdeling voor van Palestina in een Joods deel en een Arabisch deel
 - Arabieren weigeren echter deel te nemen
 - Vinden niet dat zij moeten opdraaien voor de Westerse vervolging van Joden tijdens WO II

14 mei 1948: Zionistische leider roept de Republiek van Israel uit

- 5 Arabische buurlanden weigeren de erkenning en vallen Israel binnen
- Israelis vechten terug en verdrijven 600.000 Arabische Israeli's

1949: Wapenstilstand: Israel heeft het toegewezen land met 1/2 uitgebreid met Jerusalem onder gedeelde controle

De Nieuwe staat Israel

- ° Een thuisland opdat Joden nooit meer zonder schuilplaats zouden zijn.
- Na de onafhankelijkheid: modern, Europees, stedelijk, geïndustrialiseerde gemeenschap met democratisch verkozen parlement en een actieve politieke cultuur

Socialistische Labour Partij:

- grote rol weggelegd voor arbeiderspartijen en landbouworganisaties
- opleiding, gezondheidszorg
- steun voor wetenschappelijk en technologisch onderzoek

Economie:

- Half staatsgecontroleerd → privatisering
- Levensstandaard komt op gelijke hoogte met de Europese

Na 1948:

- 2.000.000 immigranten

De Arabisch-Israëliische Oorlogen na de onafhankelijkheid

Vier in totaal na 1949

1e A-I Oorlog

- Israel + GB + Frankrijk >< Egypte
- Egyptisch DOEL: wil het Suez-kanaal nationaliseren en Israëliische schepen bannen
- Westers DOEL: verzwakken van president Nasser

- VS keurt de Europese tussenkomst niet goed:
 - Vreest bemoeilijking van de conflicten van de Koude Oorlog
 - uitbraak van een bredere oorlog met USSR
- => Amerikaanse diplomaten gaan samenwerken met andere landen om een VN-verdrag af te kondigen ten voordele van een staakt-het-vuren

1967: Zesdagen-oorlog

- Israel >< Egypte, Syrië en Jordanië
- Israel verslaat alledrie de legers en dit betekent een enorme gebiedsuitbreiding voor Israel
- => stijging van het Palestijns nationalisme => terroristische aanvallen

1973: 3de A-I Oorlog

- Egypte + Syrië >< Israel => voeren een verrassingsaanval uit op Yom Kippur (Joodse feestdag), maar Israel herstelt zich
- Opnieuw staat Israel dicht bij de overwinning
- MAAR: Bond van Arabische Staten: ° olie-embargo
 - tast de Europese en Amerikaanse economie aan en bemoeilijkt de globale handel

Begin jaren 80

- Israëliësche invasie in Libanon
- Palestijns terrorisme

De revolutie in Iran

1979: Sterk anti-Westerse Islamitische revolutie waar niet op voorbereid was.

- In Iran: Perzische taal, Shiïeten.
- Meer gericht op Amerika dan op Europa

Buitenlandse dominantie

- Begin 20ste eeuw: GB en Rusland zijn hongerig naar de olievoorraden —> onderverdeling in verschillende Europese sferen
- Na WO I: Britten proberen controle te behouden
 - geconfronteerd met een opstand onder **Reza Khan** die zich later uitroept tot Sjah
- 1941: Reza Khan wordt omvergeworpen door de Britten en Russen, wanneer zijn intriges hem te dicht bij de Asmogendheden brengt
 - => **Muhammed Reza**: identificeert zichzelf met West-Europa en de VS
- Na WO II: Amerikaanse invloed domineert
 - Dankzij rijkdom uit de olie-industrie en Amerikaanse hulp kan de sjah beginnen aan een ambitieus programma van ontwikkeling
 - studenten naar het buitenland sturen voor een opleiding
 - reorganisatie van het leger
 - opdeling grondgebied van de landadel en Islamitische clerici
 - => Ten voordele van stedelijke handel

- PROBLEEM: autoritair regime dat geen tegenstand duld en de sjah is zelf onmetelijk rijk geworden
 - VS negeert de interne stijgende problemen, aangezien de sjah anti-USSR en anti-communistisch is opgesteld
 - 1979: de sjah moet het land ontvluchten na religieus geïnspireerde rellen in 1978
- Ayatollah Ruhollah Khomeini** komt terug uit Parijs na een 15-jaar lange ballingschap
- verwerpt de sjah's pro-westerse ideeën
 - —> Roept een **Iraanse Islamitische Republiek** uit
 - DOEL: herstel van de Islamitische tradities
- ontvangt de titel van "Grote Satan": executies, verbanningen, onderdrukking, etc.
- Herfst van 1979: revolutionaire bewakers en studenten bestormen de Amerikaanse ambassade en houden 50 Amerikanen gegijzeld voor 15 maand
 - Oorlog met Irak

Hoofdstuk 24. Co-existentie, confrontatie, en de nieuwe Europese economie

112. Confrontatie en ontspanning, 1955-1975

- Periodes van ontspanning- De Sovjetleiders na Stalin (1953) leken met momenten verzoenender en hadden de wil om samen te werken in een nucleair tijdperk
- Er ontstond een alternatief op vreedzame co-existentie en competitie, er waren tijden van ontspanning en rust
 - Maar toch groeide de spanningen
 - Tegen 1955 was de Koude Oorlog gestabiliseerd, vooral in Europa
 - De NATO (Noord-Atlantische Verdragsorganisatie) versterkt door de West-Duitse troepen stonden tegenover de Warschaupact
 - Het ijzeren gordijn verdeelde nog steeds Europa
 - ➔ Maar de dreiging van militaire confrontatie verdween. De Westerse- en Sovjet machten waren zelf bereid om een verdrag met Oostenrijk te tekenen waarbij de gezamenlijke geallieerde bezetting werd beëindigd en Oostenrijk terug onafhankelijk en neutraal werd
- Druk voor co-existentie
- Ondanks de opkomst van Chroesjtsjov met een zeer agressieve campagne stond hij samen met Eisenhower, die zelf de VS militair aan het uitbouwen was, toch voor een beleid van co-existentie om oorlog te vermijden
 - In 1955 kwam de president van Amerika samen de Britten en Fransen aan de onderhandelingstafel met Chroesjtsjov in een vriendelijkere sfeer dan sinds WOII
 - Ook al werden er geen nieuwe afspraken gemaakt, sprak de Eisenhower over een nieuwe sfeer van verzoening en samenwerking
 - Spanningen over Berlijn stegen, de Sovjets waren woedend over de enorme vlucht van Oost- naar West-Berlijn
 - In 1959 kwamen Chroesjtsjov en Eisenhower wederom samen en

spraken ze over vreedzame co-existentie en zelfs gelijktijdige ontwapening

- Coöperatie vervaagd
- In een 2de conferentie in Parijs bespraken de grootmachten nog steeds vrede en behoud van stabiliteit
 - Maar Chroesjtsjov, die door kritiek vanuit Rusland zelfs en Mao werd gezien als te verzoenend met het Westen, vertoonde onweerlegbaar bewijs van Amerikaanse verkenningsvluchten over het Sovjet territorium en beëindigde de conferentie
 - Tegen de zomer van 1960 was deze vreedzame geest vervaagd
 - De Amerikanen waren standvastig in hun verdediging van West-Europa, maar accepteerde de hegemonie van de Sovjets aan de Oostkant van het gordijn. De VS bood alleen morele steun aan de andersdenkende groepen in de Oost-Europese staten
- Amerikaanse Koude Oorlog politiek
- Tegelijkertijd werd er steeds meer gebied geïntegreerd in het strategisch Amerikaans verdedigingssysteem
 - In de Suezcrisis van 1956 schrikte Amerika landen als GB, Fr en Israël af om militaire actie te ondernemen tegen Egypte, of toch op z'n minst daar waar de Sovjetunie zou tussenkomen
 - Verder was de Amerikaanse buitenlandse politiek dat eerder welke vorm van onrust in het buitenland de schuld van de Sovjetunie was, dit maakte de VS blind voor de complexe interne- of externe problemen die in deze landen speelden
- Een nieuw soort van wapeningsrace
- Er ontstond een nieuw soort van wapeningsrace die gebruik maakte van technologie van intercontinentale ballistische raketten en het concept van "afschrikking"
 - Vanwege de vernielende mogelijkheden van de nieuwe wapens werd het onmogelijk om een strategie van "massale wraak" te hanteren
 - Aangezien nu ook Amerikaanse steden kwetsbaar werden, was Europa bang dat de VS hen niet zo snel zou verdedigen
 - De Franse president De Gaulle verwoorde o.a. deze twijfels terwijl hij zelf meer en meer nucleaire wapens liet aanmaken en riep uit tot West-Europese onafhankelijkheid. Hij zag de strijd tussen grootmachten als een gewoonlijke naoorlogse gebeurtenis en noemde de Koude Oorlog eerder een strijd tussen grootmachten en niet tussen ideologieën. Hij spoorde Europa aan tot hereniging. Later liet hij Fr zelfs uit de NATO stappen

De Koude Oorlog in de jaren '60

- De Berlijnse muur
- De zwaarste directe confrontatie tussen Oost en West vond plaats in de jaren '60
 - Kennedy verklaarde dat de VS alles uit de kast moest halen om vrijheid te verdedigen
 - Hij ondernam stappen om de "raketten kloof" met de Sovjets tegen te gaan. Zo steunde hij Cubaanse vluchtelingen die onsuccesvolle aanval op Cuba startte
 - De spanningen kwamen later in 1961 over tot Europa
 - Tijdens een vergadering met Kennedy legde Chroesjtsjov een ultimatum voor aan de West-Europese machten en de VS om Berlijn te verlaten
 - Kennedy (gefrustreerd door zijn nederlaag in Cuba) herbevestigde de Westerse beslissing om in Berlijn te blijven
 - Hij liet Amerikaanse militaire krachten opbouwen, huldigde een verdedigingsprogramma in en maakte zelfs plannen voor nucleaire bunkers voor het geval een oorlog zou starten
 - Hij kreeg hiervoor steun van West-Europa en het conflict werd

vermeden

- In de zomer van 1961 besloten de Sovjets, gefrustreerd door de continue vlucht van Oost naar West, om de Berlijnse muur op te stellen

De Cubacrisis

- In de herfst van 1962 stuurde Chroesjtsjov Sovjetsoldaten en technici naar Cuba met als missie het bouwen van raketsites waaruit Amerika getroffen kon worden
- Tijdens de 13 gespannen dagen besloten Kennedy en z'n adviseurs om een blokkade op te richten rond het eiland die verdere leveringen van wapens en voorraden zou tegengaan
- Het afvuren van een nucleair wapen op Amerika zou direct gewroken worden, volgens Kennedy
- De Sovjetunie vermeed actie en stuurde de raketten en boten terug
 - in ruil mocht Amerika Cuba niet binnenvallen
 - Verder moest Amerika zijn raketten uit Turkije halen
- ➔ Tegen eind oktober was de meest directe confrontatie voorbij

De Vietnam Oorlog

- C., verzwakte door o.a. economische problemen in de unie, werd afgezet in 1964
- Na de Cubacrisis groeide de bewapeningsrace
- Amerika besloot om voortaan alle vormen van communisme op de wereld tegen te gaan. Hierdoor raakten ze diep betrokken in de Vietnam Oorlog
- Frankrijk verliet het land in 1954 wat het land verdeelde in een communistisch en een niet-communistisch kamp
- De Amerikanen vreesden dat de dekolonisatie van Frankrijk in de Indonesische gebieden een vacuüm zou creëren dat de Sovjetunie zou vullen, om dit tegen te gaan probeerden ze dit zelf te vullen
- Amerika stuurde 500.000 troepen ter ondersteuning van de anticommunistische beweging in Zuid-Vietnam
 - Deze beweging slaagde er niet in om het communisme volledig te verdrijven en een stabiele anticommunistische regering op te richten
- In 1975 trokken de Amerikaanse troepen terug en kwam er een einde aan de oorlog
 - Dankzij kritiek van Europa en onrust in Amerika zelf
 - ➔ De oorlog beëindigde en de communistische groep controleerde nu ook Zuid-Vietnam

Kritiek op de Vietnam Oorlog

- De Vietnam Oorlog speelde een belangrijke rol voor de visie van Europa tot de VS
- Amerikaanse bondgenoten in West-Europa waren kritisch tegen de groeiende betrekking van Amerika in deze oorlog, als reactie trokken Europeanen zich zowel militair als politiek terug uit Azië en Afrika
- De Europese landen voelden zich echter niet meer aangetrokken tot de Sovjetunie, nieuwe Sovjetleiders hadden hen zelfs meer redenen gegeven om zich te houden aan hun economisch-, politiek- en cultureel beleid

Brezjnev en de Praagse Lente in Oost-Europa

Brezjnev

- Hij volgde Chroesjtsjov op als leider van de Sovjetunie in 1964
- Hij nam zich voor de Sovjetunie verder militair uit te bouwen om tegen de VS op te kunnen botsen, ongeacht de economische kosten
- Toch vermeed ook hij een directe confrontatie en zag politieke- en economische voordelen in het dalen van de spanningen en gewapende onderhandelingen

De Breznjev doctrine

- Ondanks de mislukking van de Hongaarse opstand in 1956 groeide het verlangen naar vrijheid in Oost-Europa
- Wanneer in 1968 de liberaliserende hervormingen van Alexander Dubček meer open politieke debatten toestond en de 1-partij staat in Tsjecho-Slowakije bedreigde werd deze "Praagse Lente" brutaal bestreden door Breznjev en de partij

- 250.000 troepen werden naar Praag uitgestuurd om de beginnende revolutie te onderdrukken en Dubček en zijn hervormers hun macht te ontnemen
- De Brezjnev doctrine gaf dat jaar de Sovjets het recht om te interveniëren in eender welk communistisch land ter bescherming van het “socialisme” tegen “interne en externe krachten” en om een “herstelling van kapitalistische regime” te voorkomen

Breznjev en Nixon

Nixon en detente

- Ondanks dat Nixon, president in 1969, de oorlog in Vietnam verder uitbouwde, zorgde hij toch voor meer flexibiliteit binnen de Amerikaanse politiek van insluiting en streefde naar een beleid van systematische detente in de Koude Oorlog
- Net als zijn adviseur voor nationale veiligheid, Henry Kissinger, geloofde hij in de diplomatie van de Balance of Power
- Hij ging er ook van uit dat de lange termijn, nationale, zelf interesse en geopolitieke houding belangrijker zijn dan ideologie
 - Bij dit beleid hoorde Westerse technologie, handel, en investeringen naar de Sovjetunie in internationale zaken. De Sovjetunie had dit nodig door de groeiende schuld die werd gecreëerd door Chroesjtjovs eerdere militaire beleid
 - Amerikaanse- en West-Europese banken accepteerden grote leningen in de Oost-Europese naties
 - De 2 Duitslanden kwamen diplomatisch- en economisch dichterbij elkaar

Nieuwe Amerikaanse pol.

- De nieuwe politiek zorgde voor een herschikking van de globale relaties. Er kwamen nu meer machtscentra tevoorschijn, zoals o.a. China
- In 1971 mocht China deel uitmaken van de VN ter vervanging van Taiwan
 - De groeiende samenwerking tussen de VS en China waren een drukkende factor voor Rusland voor het behouden van de detente

SALT I

- Zowel voor Rusland als Amerika was het voordelig om te onderhandelen voor een vermindering van de wapens
- In 1972 herbevestigde Nixon en de Sovjetsleiders het doel tot “vreedzame co-existentie” en tekenden het SALT (Strategic Arms Limitation Talks)-verdrag
 - Elke natie ging akkoord met een vermindering van hun antiraketten defensiesysteem om het zo tot gelijkheid in aanvallende wapens te komen
 - Ook na het aftreden van Nixon bleef detente bestaan onder zijn opvolger Gerald Ford

De Helsinki akkoorden

- In 1975 kwamen 35 naties samen in Helsinki voor een periode van 2 jaar in een conferentie over veiligheid en samenwerking in Europa
- Er werden beloftes gemaakt voor vrede, economische- en culturele samenwerking, en de bescherming van de mensenrechten
- De akkoorden vertoonden dat Europa terug zijn politieke- en economische vitaliteit had als in 1939
- Ze bekrachtigden de territoriale grenzen vastgelegd na WOII en richtte “Helsinki watch committees” die zouden toezien of de mensenrechten wel degelijk werden nageleefd in de naties die de akkoorden hadden getekend
 - De Sovjetunie vond dit een kleine prijs die ze moesten betalen in ruim voor economische- en andere voordelen
- De akkoorden boden steun aan de andersdenkende bewegingen die meer steun kregen in Oost-Europa

113. Instorting en herstel van de Europese- en globale economie: de '70s en '80s

- OPEC
- Olie werd vnl. geïmporteerd vanuit het Midden-Oosten langs de Perzische golf en het Suezkanaal
 - De meeste internationale oliebedrijven waren Amerikaans, deze bepaalde de prijs en productie
 - De Westerse economie raakte afhankelijk van goedkope olie
 - In 1960 vormden 14 olie-exporterende landen van het Midden-Oosten, Afrika, en Latijns-Amerika de 'Organization of Petroleum Exporting Countries' (OPEC) om de monopolie op olie waarvan de buitenlandse bedrijven genoten te bedwingen en zelf een groter aandeel hebben op de productie en prijs van olie
 - Binnen deze organisatie waren de Arabische staten de assertiefste
 - Tijdens de Arabië-Israël oorlog van oktober 1973 werd het olieprobleem duidelijk nadat Arabische Staten een embargo plaatste op de export van olie aan landen die Israël steunden
 - Het olietekort en de enorme prijsstijging samen met de monetaire problemen en de devaluatie van de dollar in 1971-1973, zorgde voor een sterke vermindering van de spectaculaire economische groei van de West-Europese landen
- Afhankelijkheid van olie
- In 1979 vond een 2de oliecrisis plaats wanneer Iran tijdens zijn revolutie de olie-export pauzeerde wat zorgde voor een verdubbeling van de olieprijzen
 - Na verloop van tijd ontdekte Europa nieuwe oliebronnen in o.a. de Noordzee wat zorgde voor een vermindering van de macht van OPEC. Ook werden er andere energie bronnen gebruikt zoals gas- en nucleaire energie

De recessie: Stagnatie en inflatie

- De recessie
- De recessie begon in 1974 en kwam hard aan
 - Het viel samen met een inflatie wat de recessie onderscheidde van eerdere crisissen
 - Tegen de late jaren '70 bereikte de recessie de hele wereld met drastische gevolgen
- Structurele werkloosheid
- De economische problemen werden iets of wat gedempt door de werkloosheid in de industriële landen
 - Vakbonden hadden minder leden en invloed
 - Sociale uitkeringen waren nog verder uitgebreid dan in de jaren '30
 - Door de automatisering, hogere technologie, het minderend belang van ouderen, en de minderende vraag naar materialen uit de koolmijnen,... verloren heel veel mensen hun job. Dit fenomeen wordt de structurele werkloosheid genoemd
- Stagflatie
- Stagflatie is een combinatie van stagnatie en inflatie wat voor enorme problemen leidden bij de verschillende regeringen
 - De keynesianse theorie riep op tot gouvernementele uitgaven om zo de werkloosheid tegen te gaan maar door de opkomende inflatie was dit zeer moeilijk om te doen
 - Pogingen om de inflatie te bestrijden moest men juist het tegenovergestelde doen
 - Nu de Amerikaanse economie in de problemen zat, richtten de Europese industriële landen zich tot de bloeiende economie in Duitsland. Dit land hield zich echter voornamelijk bezig met het bestrijden van de inflatie, het hield rentetarieven hoog en buitenlandse uitgaven laag. Deze strategie werd later door de andere landen ook gebruikt

- In de jaren '80 was de inflatie al onder controle alleen de enorme werkloosheid was nog enorm hoog
- Geloof in Keynes vervaagd
- Van 1950 tot mid-1970 was het nationaal product dat uitgeven werd aan sociale maatregelen verdubbeld met hogere belastingen en minder gouvernementele uitgaven als gevolg. Dit werd door velen bekritiseerd als rem op de economische groei
 - De gevestigde leer van de Keynesianse economie werden nu op de proef gesteld
 - In GB had Margaret Thatcher, leider van de British Conservative Party en Prime Minister in 1979, internationale erkenning door een campagne op de been te brengen tegen de welvaarstaat, ze noemde deze duur, roekeloos, paternalistisch, en bureaucratisch. Ze verweet het dat dit het individueel initiatief tegen zou gaan
- Aanbodeconomie
- In de conservatieve landen als GB werden nog steeds enorme uitgaven gedaan voor de nationale verdediging bespaarden ze op sociale maatregelen. Ondertussen trachtten ze de productie te stimuleren door de industrie voordelen te geven als belastingvermindering, deregulatie, en beperkingen tot de vakbonden die technische innovatie zouden tegengaan

Economische en politieke veranderingen in West-Europa

- Margaret Thatcher
- GB was enorm hard getroffen door de recessie, het werd het hardst getroffen door de inflatie
 - De werkloosheid groeide en vakbonden weigerden opofferingen te maken die hun eigen Labour Party noodzakelijk noemde voor de heropleving van de economie. Ondertussen vonden er enorm veel staking plaats bij de sluitende mijnen,...
 - Het Britse volk gaf de schuld aan de Labour Party, die sinds 1974 aan de macht waren. De kiezers kozen in 1979 voor de Conservatieve partij
 - Margaret Thatcher de 1ste vrouwelijke Premier, bespaarde direct op regerings-uitgaven, verminderde de import, en weigerde de vraag van vakbonden over de lonen
 - De inflatie was verminderd maar de werkloosheid groeide
 - Het zag ernaar uit dat de regering van Thatcher politieke problemen zou veroorzaken, maar in 1982 speelde ze in op patriotische- en imperialistische gevoelens door een kleine armada op Falkland, een eiland tegen Argentinië, af te sturen om deze te veroveren
 - De Conservatives wonnen dat volgende jaar met een enorme meerderheid
- Hervormingen onder T.
- De macht van de vakbonden werd enorm verminderd
 - 1/3de van de nationale industrie werd geprivatiseerd
 - GB hoorde al snel tot de snelst groeiende economieën van Europa, stijgende productiviteit, lage inflatie, sterkere pond, een hogere levensstandaard voor een groep,...
 - De werkloosheid daarentegen bleef hoog vooral in Noord Engeland, Wales en Schotland
- New Labour
- Wanneer de economische groei daalde en de initiële stimulus van privatisering en deregulering verminderde maakte Thatcher een aantal beslissingen die aan de basis lagen van haar neergang in 1990
 - Haar opvolger, John Major, moest zich bezig houden met een nieuwe recessie in de jaren '90
 - Labour was van een aantal ideeën, als de klassenstrijd, afgestapt en trok nu ook de middenklasse aan. Ze vormden competitie tegen de Conservatives en verweerde zich sterk tegen de hervormingen doorgevoerd door Thatcher

- Uiteindelijk, onder het matige leiderschap van Tony Blair in de “New Labour” won de partij de parlementaire verkiezingen van 1997 en heroverde de controle over de regering
- Blair en de matige Labour partij zal tot in 2005 aan de macht blijven op zoek naar een middelweg tussen de eerdere welvaartstaat politiek en de vrije markt politiek van het Thatcher tijdperk

Mitterrand en “Changer la vie”

- In Frankrijk werd de politiek in de jaren '80 steeds linkser
- Het strenge beleid van de conservatieve partijen in de jaren '70 was onpopulair, samen met de gouvernementele afstandelijkheid, elitisme, en ogenschijnlijke desinteresse met sociale zaken zorgde voor electorale kracht bij de socialistische oppositie
- In 1981 werd Mitterrand de 1ste socialistische president in de 5de republiek
 - Hij hoorde bij de het rechtste Vichy regime in de jaren '30 en tijdens de oorlog vooraleer hij deel uitmaakte van de verzetstrijd
 - Hij was een matige socialist die meer hoorde bij het liberaal idealisme
- “Changer la vie” was de slogan van M.
- Hij won niet alleen de presidentiële verkiezingen maar de socialisten kregen een enorme meerderheid in de Nationale Vergadering
- Arbeidshervormingen vonden onmiddellijk plaats
 - De werkweek werd van 40 uur verminderd tot 39 uur en er werd 1/5de van het jaarlijkse betaald verlof toegevoegd
 - Grote banken werden genationaliseerd samen met enkele grote industriële bedrijven
- Mitterrand was een van de enige politici die trouw geloofde in de theorie van Keynes en deze ook uitoefende op de Franse staat, maar de vergrote arbeidskosten zorgde voor een vermindering in de Franse concurrentievermogen in het buitenland
 - Als gevolg vond er een trage economische groei plaats, handelstekorten, inflatie, werkloosheid, en een zwakkere franc
- Als gevolg veranderde Mitterrand z'n hele politiek
 - Hij pauzeerde de verdere nationalisering en andere hervormingen
 - Drong aan tot bezuinigingen en verstrenging om de inflatie tegen te gaan
 - En hij legde de focus op de modernisering
- De hervormingen zorgden voor economische groei, maar de werkloosheid bleef bestaan

“Samenwonen”

- De vernieuwde economische problemen koste de Franse Socialistische partij steun. Het verloor zijn parlementaire meerderheid in 1986 en Mitterrand was geforceerd om te regeren met een conservatieve eerste minister
 - De term samenwonen werd gebruikt voor het samenwerken van een President van een bepaalde partij met een eerste minister van de tegenovergestelde partij

Latere Franse politiek

- In 1988 werd M. herverkozen en de socialistische partij kreeg terug meer zetels in de Nationale Vergadering
- De werkloosheid, schandalen bij socialistische ministers, en een intrede tegen milieuactivisten en anderen zorgde voor socialistische nederlaag in 1993 en de terugkeer van een conservatieve meerderheid
- “Samenwonen” bleef bestaan met de conservatieve eerste minister Jacques Chirac die vanaf 1995 tot 2007 tot president van Frankrijk werd verkozen
- Ondanks de enorme economische groei in de jaren '90 bleef de werkloosheid een groot probleem
 - Aan de rechterzijde groeide de aanhang bij le Front Nationale die de schuld gaf aan de groeiende immigratie, hierbij was Jean-Marie Le Pen de koploper

- Aan de linkerzijde voerde de socialistische eerste minister Lionel Jospin in 2002 een hervorming door waarbij de werkweek van 39 uur per week verminderde tot 35 uur per week om zo meer jobs te creëren
- In dezelfde periode groeide de macht van vrouwen in de politiek

- West-Europese Socialisten
- Socialisten en sociale democraten die zetelden in West-Europa stonden achter de modernisering, markteconomie, en economische groei als een weg naar een goede samenleving
 - Het socialistische beleid werd door een brede laag van de bevolking gesteund
 - Moderatie en pragmatisme slaagde erin het marxisme te vervangen
- West-Duitsland
- In West-Duitsland maakte de regering van kanselier Helmut Schmidt hield zich bezig met het controleren van de inflatie volgens een beleid van bezuiniging en fiscaal conservatisme, maar de industriële vertraging van de late jaren '70 zorgde voor werkloosheid in een land dat lang arbeid nodig had
 - De vraag naar buitenlandse arbeid beëindigde (ook in de rest van Europa)
 - In 1982 werd de Christen Democratische Helmut Kohl verkozen tot kanselier, dit zou hij voor de volgende 16 jaar blijven
 - Economische groei zette zich verder maar iets minder snel
 - De Duitse markt bleef 1 van de meest productiefste markten van EU
 - Toch leek de kans dat de 2 verschillende Duitslanden samen zouden smelten in de jaren '80 onwaarschijnlijk

De vergrote Europese Commissie: Problemen en kansen

Van zodra de Gaulle het politieke toneel verlaten had in 1969 werd het mogelijk voor de Europese Commissie (EC) die bestond uit 6 staten om uit te breiden.

- In 1973 voegden GB, Denemarken en Ierland zich bij de EC
- In 1981 kwam Griekenland erbij
- In 1986 Spanje en Portugal
- In 1995 Oostenrijk, Finland, en Zweden
- In 2004 voegde zo'n 10 Oost- en Zuid-Europese staten zich bij de commissie die reeds bekend stond als de Europese Unie
- Het volgende decennium telde de EU zo'n 28 leden

- Groeiende pijn
- De expansie van de Europese Unie zorgde ook voor problemen samen met de economische vertragingen in de jaren '70, en door de loonverschillen tussen rijk en arm
 - Ondanks de originele beloftes en vervullingen van de unie was de vrije markt nog lang niet perfect. Landen legden nog altijd quota's op agrarische import
 - Het enthousiasme naar een gesloten-, overlappende politieke unie verminderde. De unie werd steeds meer intergouvernementeel en minder supranationaal

Richting "één enkel Europa": De Europese Unie

- Het Postindustriële tijdperk
- In de jaren '70 kwam Europa in een nieuw industrieel tijdperk terecht waar computers en automatisering de kop op staken
 - Kernreactoren, micro-elektronica, telecommunicatie, computers, robots,... drukten nu de welvaart uit, in plaats van de koolproductie, het aantal schepen, textielproductie,...
 - De tertiaire economie stak de kop op, steeds meer mensen vonden werk in deze sector. Deze economie groeide zelfs sneller dan de landbouw en industrie
 - De nieuwe industrie zorgde voor een economisch globalisme
 - Europa stond bij deze ontwikkeling achter op de VS en later ook Japan, het

Europees-continent was nog altijd aan het recuperen van de crisis die ze in de jaren '70 hadden doorstaan

- De Europese akte
- In 1987 gingen de 12 leden met deze akte akkoord met het plaatsen van een algemene productie standaard, het weghalen van belemmeringen bij de stroming van het kapitaal, het zoeken naar universele belastingtarieven, het accepteren van elkaars professionele en commerciële licenties, en het in ere houden van de algemene arbeidersrechten
 - Ze stelde een Europa op “zonder” grenzen
 - Er werd een eengemaakte munt en bank opgesteld dat zou moeten functioneren tegen het einde van de jaren '90
 - Er werd zelfs een algemene defensie en buitenlandse politiek geopperd voor in de toekomst
 - Deze plannen werden in 1991 in Maastricht getekend en in 1992 bekrachtigd door de parlementen
- Gevaren van protectionisme
- Aan het begin van de jaren '90 was de EU het grootste economisch verzamelde handelsblok binnen de globale economie
 - Een terugkeer tot protectionisme was een enorm gevaar voor het steeds meer geïntegreerde commerciële systeem van Europa

114. Nieuw leven in de Koude Oorlog geblazen, en uitgeschakeld

- Mensen rechten
- De verkiezing van Jimmy Carter tot het presidentschap in de VS leverde een nieuw soort van moraal idealisme tot het Amerikaanse buitenlandse beleid in 1977
 - Carter verklaarde dat mensenrechten “de ziel moest zijn voor het buitenlandse beleid” en dat detente dichter hoorde bij vooruitgang
 - Mensenrechten speelde ook tijdens de Helsinki akkoorden in 1975 een belangrijke rol
 - De VS stelde bijvoorbeeld het recht voor Sovjetjoden en anderen om te emigreren, dat economische hulp pas mocht voorkomen van zodra de Sovjets andersdenkende vrijheid aanboden, en een einde aan de dwang op Polen voor
- Sovjetinvasie in Afghanistan
- Zowel de VS als de Sovjetunie versterkte hun militaire capaciteiten nog steeds, zelfs tijdens hun besprekingen voor een nieuw strategisch bewapeningsverdrag
 - Vooraleer dit verdrag bezegeld kon worden stuurde de Sovjetunie troepen naar Afghanistan om daar een zwak pro-sovjet regime te versterken
- Reacties op de invasie
- Carter veroordeelde de invasie, trok het verdrag terug van de senaat, plaatste een embargo op de verkoop van graan en technologie aan de Sovjetunie, en nam maatregelen om het militaire budget te verhogen
 - De VS noemde de invasie de grootste bedreiging voor de wereldvrede sinds 1945
 - In Europa daarentegen werd de invasie niet gezien als een bedreiging van de rust
 - Europa was hierdoor niet van plan om het Amerikaanse embargo na te leven, indien ze dit wel hadden gedaan was het afmaken van de gaspijplijn tussen de Sovjetunie en Europa niet gelukt
- Verloop oorlog in A.
- Afghanistan draaide uit als de Vietnam oorlog van Rusland
 - Zo'n 100.000 troepen vochten voor meer dan 8.5 jaar vooraleer ze zich verslagen terugtrokken
 - Net zoals Amerika in Vietnam, slaagde de Sovjets er niet in de (door Amerikanen) gewapende guerrilla's te verslaan, ondanks hun militaire superioriteit
- Reagan en het “kwaadaardige rijk”
- Tijdens de steeds groter wordende internationale spanningen (Iran revolutie,...) werd Ronald Reagan president met een campagne waarbij hij de VS sterker zou

- opstellen in de Koude Oorlog
- De Sovjetunie representeerde volgens hem de kwaadaardigheid van de wereld
- Reagan zette de militariserende trend van de oorlog verder en nam een aanvallende positie aan tegen communisme overall
 - Hij stuurde wapens naar Afghanistan en bood steun aan Pakistan, die zelf ook Afghaanse rebellen steunde
 - Hij steunde ook anticommunistische acties in Europa
 - Hij versterkte het embargo van technologie naar de Sovjetunie, maar door oppositie van de boeren niet die van de graanexport tot de unie
- Uiteindelijk ging Reagan toch meer achter detente en onderhandelingen staan met de Sovjetunie tijdens zijn latere jaren als president

Controle op nucleaire wapens

De ultieme bedreiging	- In 1947, toen enkel de VS nucleaire wapens had, werden de ontwapeningsgesprekken beëindigd - In 1949 had ook Rusland succesvol hun eerste atoombom getest - In 1952 ontwikkelde beide machten ook de waterstof- en hyperatoombom - In de jaren '60 ontwikkelde ze beiden lange afstand raketten
MAD: Mutually assured destruction	- De wapenexperts vonden het belangrijk om wapens te blijven maken, niet voor een open confrontatie, maar om angst in te boezemen bij de andere partij - Afschrikking werd de algemeen aanvaarde formule - Ook al hadden nu ook andere naties kernbommen bleef de Koude Oorlog draaien tussen Amerika en de Sovjetunie
Overkill	- Alle nucleaire wapens samen zouden de aarde meerdere malen kunnen vernietigen, dit noemt men de overkill - Tegen de jaren '80 was elke supermacht in het bezit van zo'n 25.000 nucleaire wapens - Samen bestonden de wapens in het totaal uit zo'n 500.000 megaton - In deze context besloten de Amerikaanse en Sovjet leiders om hun strategie te herzien en nieuwe onderhandelingen te starten om de "balance of terror" in Europa weg te helpen
Nieuwe raketten en Europese protesten	- In Oost-Europa ontwikkelde de Sovjetunie nieuwe middellafstand raketten wat enorm afschrikwekkend was voor West-Europa en Amerika - Tijdens deze ontwikkeling in de jaren '70-'80 kwamen Amerika en West-Europa samen om de bestaande verdediging te versterken met nieuwe generaties bommen - De constructie van de nieuwe Amerikaanse raketterreinen zorgden voor een uitbraak van protesten in Europa en zorgde voor een post-Vietnam kritiek op het Amerikaanse oorlogsbeleid - De West-Europese regeringen lieten de Amerikaanse hulp desalniettemin toe
Nieuwe wapenonderhandelingen	- De wapenonderhandelingen tussen Oost en West stopten tijdens de eerste jaren van Reagans presidentschap - De opkomst van de nieuwe Sovjetleider Michail Gorbatsjov in 1985 zorgde voor een heropleving van de onderhandelingen - Gorbatsjov, in vergelijking met zijn voorgangers, zag detente als een manier om de zwakke communistische economie op te krikken en als een essentieel diplomatisch proces voor het vermijden van een nucleaire catastrofe - Reagan, die ervan overtuigd was dat grote Amerikaanse militaire kracht Europa en Amerika een sterkere positie zou leveren aan de onderhandelingstafel, kwam uiteindelijk 4 keer samen met Gorbatsjov in de latere jaren '80

- Wegnemen van raketten - Tijdens de 3de vergadering in 1987 besloten de 2 leiders om de middellangeafstand raketten, die ze beiden in Europa hadden geïnstalleerd, weg te halen
- De Sovjets waren bereid om 4 keer zoveel wapens als Amerika zou vernielen te ontmantelen
 - De onderhandelingen in verband met de wapens zouden tot 1991 doorgaan waar werd besloten dat elke supermacht hun wapenarsenaal met 1/3de moesten verminderen
- Einde van conflicten van de Koude Oorlog - Door al deze politieke veranderingen kwamen nu ook internationale conflicten tot een einde
- Verder groeide de politieke onenigheid in Oost-Europa wat o.a. aan de basis zal liggen voor de val van de Sovjetunie
 - Toch staken nieuwe problemen de kop op waaronder het etnische- en nationale geweld in Zuidoost-Europa en nog veel meer, maar de dreiging tussen de 2 grootmachten was gedaan
 - Dit gaf de kans tot een nieuwe Europese politiek in zowel het Westelijk- als het Oostelijk deel van Europa
 - Nieuwe vormen van handel
 - Culturele uitwisselingen
 - Politieke coöperatie

Hoofdstuk 25: De internationale opstand tegen het Sovjet Communisme

De revolutie van 1989 was vrede vol, het had geen interne verzet of dreiging van buitenaf. Toch was de opschudding revolutionair omdat het een repressieve autoriteit abrupt ten einde bracht en radicaal veranderde.

De Koude Oorlog kwam aan een einde. Een nieuwe globale en Europese politieke tijdsperk startte met frustraties en nieuwe uitdagingen, maar ook met nieuwe verwachtingen en mogelijkheden voor een nog vrede vollere internationale orde.

115. De crisis in de Sovjet-Unie

Het land was in slechte papieren en de politieke partij was hopeloos op zoek naar een manier om de economie en politiek te revitaliseren. Gorbachov werd hiervoor aangeduid.

Gorbachov zijn eerste taak was de partij en het land te overtuigen dat fundamentele veranderingen nodig waren om de stagnatie van de economie tegen te gaan. Industrie en landbouw hadden snel vrijheid nodig i.p.v. de strenge regels.

Om deze veranderingen te doen slagen had hij de steun nodig van het volk, wat hij hoopte te krijgen door politieke veranderingen. Hij wilde meer openheid (Glasnost). Met glasnost bedoelde hij het recht om te veranderen, het recht om de huidige regering te bekritisieren, de fouten van het verleden te

bekritisieren, Liberalisatie, persvrijheid en het einde van een totalitair regime. de atmosfeer veranderde drastisch. Mensen waren minder bang en vrijer en de mishandelingen van de politie werden verminderd. Gorbachov sprak publiek over Stalins foute en onmenselijke misdaden.

Gorbachov was duidelijk veranderingen aan het brengen zodat zij eigen macht werd ingetoomd. Wat begon als een technocratische visie van een meer efficiëntere economie ging meer en meer lijken op een transformatie van het Sovjet leven en maatschappij.

Gorbachov had snel door de economie onhandelbaarder was dan hij had gedacht. Hij bleef koppig vasthouden aan zijn gradueel veranderde programma. Privé bedrijven en staats bedrijven moesten op een dag samen geïntegreerd worden in een markteconomie, gelinkt met het buitenland. Vele van deze hervormingen bleven op papier: partijleden en regeringsbureaucraten hielpen elkaar om de rest schaakmat te zetten. Het oude systeem bleef virtueel onveranderd.

Gorbachov zijn veranderingen in de landbouw waren ook niet goed genoeg. Er was een chronisch tekort aan voedsel waardoor de regering vaak voedsel moest importeren.

De grondwettelijke en de politieke veranderingen begonnen wel de macht van Gorbachov in te perken. In 1989 waren de eerste verkiezingen sinds 1917 met meerdere kandidaten. Alhoewel de helft van de zetels gereserveerd was voor de communistische partij.

Toch bleef het land verdeeld en gedesoriënteerd. Het was verdeeld in een oude garde, tegen de veranderingen, en een groeiende massa van democratische hervormers die geloofden dat Gorbachov nog niet ver genoeg was gegaan.

Het ontspannen van de totalitaire controle verloor nationalistische bewegingen en onderdrukte etnische spanningen. Elk van de 15 federale republieken die deel waren van de Sovjet Unie begonnen onafhankelijkheid te eisen.

Gorbachov en het Westen

Gorbachov veranderde het imago van een militaire dreiging en van een promotor van revoluties over de gehele wereld. Hij haalde militairen en wapens weg uit Oost-Europa, eindigde de oorlog in Afghanistan en hielp de conflicten in het Golfgebied op te lossen. Hij sprak over mensen rechten en gaf tribuut aan de Helsinki akkoorden. Hij sprak over een gemeenschappelijke Europees Huis voor iedereen. De Koude Oorlog zijn ideologie begon af te zwakken.

Topmeetings in Washington en Moskou zorgden ervoor dat de leiders en het volk van het ander land naar elkaar toe groeiden en dicht bij elkaar stonden dan ooit tevoren. In 1990 hadden Gorbachov en Bush het einde verklaard van de Koude Oorlog.

116. De val van het communisme in Centraal- Oost-Europa

Er waren al scheuren tussen de landen en de Sovjet Unie voordat Gorbachov begon met zijn hervormingen.

Zoals in de Sovjet-Unie, begonnen de Oost-Europese landen te discuten over de tekortkomingen en de gecentraliseerde economieën. Ook al werkten de staatseconomieën, betoogden velen toch voor een vrije markt en hulp van de buitenlandse kapitalistische wereld.

Polen: De solidariteitsbeweging

In 1980 zorgden de prijsstijgingen voor stakingen over het gehele land. Een politiek vrijere atmosfeer maakte de oprichting van een agressieve, onafhankelijke handelsunie federatie mogelijk (Solidariteit). De Sovjets zagen nog een socialistisch land bedreigd en zetten hevige druk op de Poolse regering om Solidariteit te ontmantelen. De Poolse regering deed dit.

Om de arbeiders tot bedaren te brengen staakte de regering de oorlogszuchtige wet en begonnen ze met hun eigen hervormingsprogramma. Internationale druk droeg de verdere liberalisatie bij.

Deze hervormingen faalden de economie te verbeteren en de wrok te temperen. Ondertussen moedigde de liberalisatie in Rusland verdere hervormingen in Polen. Ook beloofde de Sovjets dat ze niet zouden interveniëren bij de verdere liberalisatie van het land.

Er kwamen verkiezingen in Polen. Solidariteit won. De nieuwe regering, onder leiding van Solidariteit, transformeerde zichzelf tot typische Westerse socialistische partij. De autoritaire muren van Oost-Europa waren doorbroken, waardoor politieke en economische hervormingen de Poolse gemeenschap binnendrongen.

De nieuwe regering herstructureerde de economie zodat het een vrijemarkteconomie werd.

Hongarije: hervormingen binnen de revolutie

In 1956 werd een opstand bloedig onderdrukt door de Sovjets. Toch had de regering de neiging voor een openmarkteconomie met Westers kapitaal ipv een staatseconomie. Na de hervormingen in de Sovjet Unie begon men ook te veranderen in Hongarije.

De nieuwe Hongaarse regering liet andere partijen deelnemen aan de verkiezingen begon de oude partijstructuur te ontmantelen.

Met het openen van de grenzen met het Westen vluchten een groot aantal Oost-Duitsers richting het Westen.

De DDR: Revolutie en unificatie

In de DDR waren ze tegen de hervormingen. De Berlijnse muur was een barrière tussen Oost- en West-Duitsland, maar de politieke en economische relaties vernauwden wel. Vele Oost-Duitsers (universitair)

of deskundigen) vluchten naar het Westen om te vluchten van de onderdrukking en de economische opportuniteiten te vinden.

Wanneer betogingen tegen de regering toenamen, signaleerde Gorbachov dat hij de Oost-Duitse regime niet zou redden. De premier werd afgezet (Honecker).

De nieuwe regering beloofde verkiezingen en beloofde het recht op vrij reizen. 9 november 1989 werd de Berlijnse muur gesloopt. De exodus naar West-Duitsland ging voort. Vrijheid, vrije verkiezingen, persvrijheid,... waren niet genoeg. Vele Oost-Duitsers waren misnoegd door de corruptie en het luxelevens van de politieke top.

Sinds de DDR niet meer communistisch was, groeide de druk om zich te unificeren met de BRD. De Duitse Vraag dook terug op. Heel de postoorlog stond ter discussie. Er was nooit een vredesakkoord getekend en unificatie kon alleen door toestemming van de 4 geallieerden van WOII. Ondanks de misdaden van de Nazi's, leek het onlogisch om toekomstige generaties te straffen die er niets mee te maken hadden.

De Geallieerde gaven de toestemming voor een unificatie. 3 oktober 1990 werden ze de Federale Republiek van Duitsland (BRD). Duitsland werd één op een democratische manier en niet door geweld of acties van een autoritaire regering.

Tsjecho-Slowakije: 89 is 68 omgedraaid.

Het Tsjechisch volk volgde aandachtig de ineenstorting van het communisme in het buitenland.

Wanneer betogingen uitbraken in 1989 arresteerde de regering de leiders. Duizenden eisten hun vrijlating en het ontslag van de regering. Hervormers kwamen samen in een losse coalitie en kozen Vaclav Havel als leider.

De partij haar monopolie werd teniet gedaan. Havel werd provisioneel president in een nieuw kabinet waar de communisten in de minderheid waren.

Van alle Oostbloklanden had Tsjecho-Slowakije de sterkste democratische tradities, ondanks de etnische spanningen. Het had een parlement tijdens het interbellum en was het laatste land dat in de klauwen van Stalin viel. Het veranderde snel naar een openmarkteconomie en pluralistische politiek.

Een ondenkbare gebeurtenis nam plaats. Het land splitste wanneer de Slovaakse politieke leiders doordrukten voor een onafhankelijke Slowakije, wat ze al wilden sinds 1918. In 1993 gingen ze vreedzaam uiteen.

Bulgarije: paleisrevolutie, bloedgieten in Roemenië

Massa demonstraties in Sofia eisten een einde aan het dictatuur en onder druk van de partij zelf nam de premier ontslag.

De revolutie in Sofia was duidelijk een interne coup in de partij met nationalistische wrok.

Enkel in Roemenië was er geweld in 1989. Nicolae Ceausescu had stevig de macht in handen. Zijn Stalin-ambities was om een agrarisch gebied om te bouwen naar een moderen industriële samenleving zonder te kijken naar de menselijke offers. Voor deze modernisatie ging hij kapitaal halen in het Westen. Om niet afhankelijk te worden van het Westen betaalde hij de loodzware interesten. Wat anders was Nicolae was dat hij zich afscheurde van Moskou.

In 1989 waren er rellen in Timisoara (2de stad). De militairen weigerden te schieten, de dictators veiligheidsdiensten namen het over, 100den doden. Dit zorgde voor nog meer rellen.

Er was een dagenlange strijd tussen militairen en de veiligheidsdiensten. Nicolae werd geëxecuteerd. De Nationale Vrijheid Front (bestaande uit hervormers en oudgedienden van Nicolae) namen de macht over. Communisten hadden wel de meerderheid.

De revoluties in 1989 in Centraal- en Oost-Europa

Buiten Roemenië waren de opstanden overal zonder geweld. De lang verwachte doelen van onafhankelijkheid en democratie werden realiteit na 1989. Ze smachten al sinds de 19de eeuw naar dit.

De basis voor verandering was al voorbereid door groeiende economische contacten met het Westen, de Helsinki Akkoorden, Solidariteit en de durf van vele hervormers. Maar het was Gorbachov die een duidelijk signaal stuurde naar iedereen, dat hij zijn Sovjetroepen niet zou uitsturen. Dit zorgde voor een ketting aan revoluties door heel Oost-Europa.

117. De val van de Sovjet Unie

De Oude Garde zag dat de Sovjet-Unie haar grip verloor op de rest van Oost-Europa. Terwijl de economie verslechterde. Gorbachov probeerde vele plannen, maar de economie veranderde niet. Niet enkel de Baltische staten wilden onafhankelijkheid, maar bijna alle republieken in de Sovjet-Unie wilden onafhankelijkheid.

De geleidelijke coup

Gorbachov veranderde zijn hervormingsgezinde ministers met leden van de Oude Garde. In 1991 namen Sovjetroepen het heft in handen en gebruikten geweld in Litouwen tegen de betogingen. Er heerste een schrik wat de volgende stap zou zijn van de militairen.

De hervormers waren gealarmeerd door de gebeurtenissen. Sommige spraken van 6 verloren jaren en een geleidelijke staatsgreep. Men was tot de conclusie gekomen dat de economische problemen niet zouden kunnen opgelost worden door de centrale staat te herstructureer. Men wilde ook elk republiek zijn eigen pad laten gaan. Gorbachov leek een barrière voor de hervormers, hij werd steeds vijandiger tegenover de hervormers.

Boris Yeltsin werd verkozen in 1989 en was een belangrijke persoon in de oppositie. Hij won de verkiezingen in 1991 en werd president van Rusland. Met zijn nieuwe positie eiste Yeltsin de onafhankelijkheid van de Baltische staten en van alle andere republieken.

Gorbachov probeerde steeds het land intact te houden en begon met onderhandelingen met alle presidenten van de republieken. Hij gaf toe en gaf de republieken meer autonomie. In 1991 accepteerden 9 republieken de veranderingen en tekenden het verdrag.

De mislukte augustus staatsgreep

Om de Unie te verlaten was te veel voor de Oude Garde. De dag voor het verdrag werd getekend, een kleine groep van die hard probeerden de macht te grijpen. Nog andere probeerden Gorbachov te overtuigen om de kant van de Oude Garde te kiezen. Hij weigerde. De klik riep de Comité van Staats Crisis uit om Gorbachov te vervangen.

De klik onderschatte de nieuwe politieke krachten van het land. De staatsgreep mislukte na 4 dagen.

Gorbachov liet zien dat hij niet in de greep lag van de Oude Garde maar volledig zelfstandig was. Hij geloofde enkel om de verraders te straffen en verder te hervormen.

Yeltsin acteerde op een andere agenda. Hij loste de regime op in Rusland.

118. Na het communisme

Marxistische-Leninistische ideologie was nog steeds aanwezig bij aanvang van de 21ste eeuw in China, Noord-Korea, Vietnam en Cuba. Albanië was het laatste Europese land dat communistisch was. In West-Europa veranderden de communistische partijen van naam, ideologie, ze pasten zich aan de tijd.

De revoluties in 89-91 maakten democratie mogelijk, ze garandeerden het niet. De weg naar een vrije markt en een democratie was lang en niet makkelijk. Als democratische regering faalden, kwamen autoritaire regimes weer aan de macht.

Rusland en andere republieken, hadden een moeilijke transitie. Vele bureaucraten van de oude regime werkten onder een nieuw label.

De markteconomie kon vele vormen aannemen. Het zou onmogelijk zijn dat alle nieuwe staten een laissez-faire economie zouden dulden (wat nergens bestond). Regeringen waren actief bezig om een net van sociale zekerheden te hebben.

Rusland na 1991

Officieel bestond Rusland uit de Russische federatie en 21 andere kleine republieken.

De meest urgente internationale zorg was de nucleaire wapens van de USSR. Rusland begon snel al vele wapens te ontmantelen na het tekenen van het verdrag met VSA.

Het nieuw Rusland had ook separatistische trekjes. Alle kleine republieken hadden eigen grondwetten, vlaggen,... maar enkel de Tsjetsjenen waren een dreiging.

In binnenlandse zaken had Yeltsin economische problemen. Hij en zijn reeks van ministers hadden weinig succes om de zaak op orde te stellen.

Zelfs met kapitaal van de Verenigde Staten en leningen van banken, bleef de Russische economie een dal. Meeste Russen hadden een slechter levensstandaard dan ervoor. En rijken werden nog rijker. Ook de maffia kwam verscheen.

In 1993 wilde Yeltsin de steun van het volk om te stemmen voor een sterke presidentiele republiek. Voor 2 weken weigerden de wetmakers om het parlamentsgebouw te verlaten, omdat ze er tegen waren. Tanken vuurden en er vielen vele doden. Dit geweld toont aan dat Rusland nog in zijn revolutie zat.

De nieuwe grondwet gaf veel macht aan de president. De Duma verving het Congres.

3 jaar lang deed Yeltsin niets om de Tsjetsjenen aan te pakken. In 1994 wilde hij een snelle overwinning en viel Tsjetsjenië binnen. Door militaire fouten was het een mislukking. Wanneer het leger de hoofdstad niet kon innemen begon met luchtaanvallen en raketten. Duizenden burgers stierven.

De economische stagnatie en het tekort aan budget in Yeltsins tweede ambtstermijn zorgden voor nog meer instabiliteit. In 1999 werd Vladimir Poetin eerste minister.

Ineens waren er rellen in Tsjetsjenië. Er waren explosies in Moskou en de Tsjetsjeense terroristen werden beschuldigd. Men begon met militaire acties. Er vielen veel doden. Europa en VSA keurden de acties van Rusland af, maar Poetin was populair aan het thuisfront door zijn harde aanpak.

In 1999 nam Yeltsin ontslag en werd Poetin president. Paar maanden later won Poetin ook de verkiezingen.

Yeltsin liet gemengde gevoelens achter. Hij was niet hetzelfde als Gorbachov en had niet zoveel hervormingen. Hij was wel de eerste democratisch gekozen president en ondersteunde de andere landen voor hun onafhankelijkheid. Hij zette de eerste stap om de USSR op te lossen, maar kon de economie niet terug op gang zetten.

Poetins uitspraken naar een Sterke staat zorgde dat vele mensen schrik hadden dat ze weer gingen teruggaan naar een dictatuur. Hij won de verkiezingen in 2004. Hij centraliseerde de staat en onderdrukte zijn tegenstrevers.

Bijna 20 jaar na de val van de Sovjet-Unie was de oude Leninistische-communisme gedaan.

De herrijzenis van Nationalisme: de ontbinding van Joegoslavië

Van alle explosieve problemen in Oost-Europa was etnisch nationalisme het moeilijkste te traceren. Maar in Joegoslavië dat gecreëerd werd in 1919 (Versailles) grepen politieke leiders oude nationalistische en religieuze spanningen aan om de staat te doen vallen. Er vielen doden, misdaden,... nooit gezien sinds WOII.

Wanneer het Oostenrijks en Ottomaans rijk vielen na WOI, proclameerden Servië en andere Slavische nationalisten het koninkrijk van Slaven, Kroaten en Slovenen. Bosnië, Montenegro en andere delen van het Ottomaans rijk mochten worden geannexeerd. Allen waren nu onder een Servische koning en een grote multinationale federatie. Het was een soort dictatuur.

Tijdens WOII wanneer de Nazi's de macht hadden in Joegoslavië stegen de spanningen. Kroatië verklaarde zich onafhankelijk.

Na WOII was Joegoslavië communistisch onder Tito. Tito brak snel de banden met Moskou. Hij richtte 6 kleine republieken op onder zijn bewind (Kroatië, Servië, Slovenië, Montenegro, Bosnië en Macedonië), met nog kleine provincies zoals Kosovo, allen met een beetje autonomie. Hijzelf was Kroaat, maar hij sloeg alle onafhankelijkheidsbewegingen neer.

Zolang Tito leefde bleef Joegoslavië samen. Met zijn dood in 1980 zorgde dat de onafhankelijkheidsbewegingen terug tot leven kwamen. Wanneer in 1989 alle communistische staten vielen, viel het ook in Joegoslavië. De socialisten verzachten de greep op de staat en hield vrije verkiezingen. Enkel Servië en Montenegro stemden voor samen te blijven.

Kroatië en Slovenië hielden een referendum en verklaarden hun onafhankelijkheid. Ze kregen direct internationale erkenning om verdere militaire acties van de Serven tegen te gaan.

In Bosnië was het nog ingewikkelder, het land werd in twee gesplitst door Kroaten en Serven. Maar de moslims domineerden de regering en verklaarden hun onafhankelijkheid.

Een oorlog brak uit in 1991. Servische militairen begonnen met enclaves op te eisen waar veel Serven woonden in Bosnië. Ook de Kroaten deden dit. In de oorlog hadden de Serven de Moslims brutaal aangepakt en velen vermoord.

De internationale gemeenschap kon niet akkoord gaan. In 1994 had de VN, VSA en de Navo beslist om actie te ondernemen. Ze begonnen met luchtaanvallen en begonnen met onderhandelingen in Bosnië. Servië bezat nu 2/3 van Bosnië en 1/3 van Kroatië zonder intenties om hun land terug af te staan. In 1996 had Servië eindelijk een akkoord gesloten en de grenzen geaccepteerd. Er bleven ook blauwhelmen in Bosnië.

Een nieuw probleem ontstond, Kosovo. Er was een groeiende onafhankelijkheidsbeweging. Albanen hadden lang in Kosovo gewoond. De Serviërs beschouwden Kosovo als heilig land, hier vochten ze tegen de Ottomanen in de 14de eeuw.

De groepering werd paramilitair. Servische militairen vernietigden hele dorpen. Internationale druk faalde. Men wilde ingrijpen omdat men schrik had dat de instabiele Balkan nog instabieler ging worden.

In 1999 had de NAVO voor het eerst zelf de aanval opgezet.

Kosovaren gingen terug naar hun huizen. NAVO militairen bleven in Kosovo, maar hadden de moeilijke taak om de veiligheid te garanderen voor Kosovaren en Serven.

Centraal- en Oost-Europa na 1989

De vroeger communistische landen zetten stappen richting democratie en een vrije economie. Elk land dat tot de Sovjet-Unie behoorde, had na de val een ex-communist als staatshoofd.

Polen, Hongarije en Tsjechië namen de leiding om het Westers Type te worden, samen met de Baltische staten. De meest succesvolle landen, waren diegene die de meest drastische maatregelen namen.

De revolutie stimuleerde ook de culturele contacten, economische transitie, migratie,... De politieke en sociale verschillen tussen Oost en West verdwenen gestaag door de oprichting van de EU.

Hoofdstuk 26: Europa en de veranderende Moderne Wereld

Na het verval van de USSR en het communisme, is men algemeen van mening dat de wereld unaniem in éénzelfde richting zou gaan evolueren, namelijk dat van de liberale democratieën en de vrije markteconomie. Dit werd omschreven als het "einde van de geschiedenis".

MAAR: post-Koude-Oorlog-vredes-dividend verdwijnt sneller dan gehoopt

- nieuwe en reeds aanwezige conflicten tussen naties, religies en etnische groepen over macht en commerciële voordelen.
- verandering in oorlogsvoering: extremisten gaan verder dan ooit
- Europese naties slaan de handen in elkaar met de VS om conflicten in Centraal-Azië en het Midden-Oosten op te lossen.
- NAVO gaat meer en meer participeren in vredesbehoud en militaire campagnes tegen Islamitische groeperingen in Afghanistan

Tijdens al deze "strubbelingen" blijven de diepere historische patronen immer verschuiven:

- menselijke migratie, globale economische uitwisseling, technologische innovaties, etc.
- "Wereldindustrie/-cultuur" versnelt alles naar een nooit voorheen gezien ritme

- evoluerende concepten van kennis en wetenschappelijk onderzoek heroriënteren de bestaande debatten

119. West-Europa na de Koude Oorlog

Economische en Politieke onzekerheden in de nieuwe internationale context

Jaren 50 en 60: overvloed aan rijkdom geven de mensen een gevoel van zelfvertrouwen en aan de top te staan.

Jaren 70: crisis en inflatie

Jaren 80: herstel van de democratieën (weliswaar minder sterk als voorheen)

Duitsland

- Economische situatie na 1989 enorm bemoeilijkt
 - Enorme kost om de Oost-Duitse economie op hetzelfde niveau te brengen als de West- Duitse
 - + samenbrengen van de 2 munteenheden => angst voor **inflatie**
 - Beperkte aanwezigheid van geld zal het economisch herstel in Duitsland en buurlanden enorm vertragen

Europa

- Begin jaren 90: **Werkloosheid** stijgt naar na-oorlogse cijfers
 - vooral jongeren worden getroffen, een fenomeen dat ook nu nog hardnekkig blijft voortduren
 - Groeiend besef: De werkloosheid is geen tijdelijk probleem, maar heeft haar fundamenteen veel dieper zitten:
 - **De hoge arbeidskosten in een welvaartsstaat halen hun voordeel uit werkloosheid, ziekte, pensioen en betaald verlof**
 - **Verouderende populatie verhoogt de kost van ziekte zorg en pensioenbetaling**
- —> Westerse bedrijven gaan **herstructureren**: verleggen van de productie naar ontwikkelende landen
- = stappen worden ondernomen om de **welvaartsstaat terug te schroeven**

West-Europa: Politieke crisis en Ontevredenheid

Geruchten en ophelderingen van schandalen en corruptie zetten de Christen-Democratische en Socialistische Partijen in een slecht daglicht. => wijdverspreide ontevredenheid

Italië

- **Christendemocraten** aan de macht in jaren 50 en 60, met een snel-krimpand succes in de jaren 70
 - hielden zich nauw verbonden met ondernemingen en private handel.
 - Profileerden zichzelf als de beschermers van Italië tegen het communisme
- **Socialisten** aan de macht in de jaren 80
- Dit terwijl de **Italiaans Communistische Partij** was uitgesloten van regeren op nationaal niveau
 - 1989: herdoopt zichzelf: Linkse Democratische Partij

Begin jaren 90 beginnen meer en meer geruchten de ronde te doen in Italië over omkoopschandalen, etc. tot in de hoogste politieke regionen.

1993: Christendemocraten → Populaire Partij

1994: Christendemocraten en Socialisten lijden een enorme nederlaag bij de verkiezingen

- 3 nieuwe partijen vormen een coalitie: **Centrum Rechts**

1998: Populaire Partij gaat samen met de Links-Democraten in een cabinet

- DOEL: financiële stabiliteit, privé-ondernemerschap, economische groei ter verbetering van de sociale noden

MAAR: 2001: ° **Forza Italia Partij** onder Berlusconi aan de macht

- 2005: Herinvoer van gedeeltelijke vertegenwoordiging om zijn tegenstanders te verdelen

- Blijft eerste minister tot 2011

Europa's immigranten en vluchtelingen

Waarom?

- Op zoek naar asiel
- Beter werkstandigheden, beter loon
- Nemen slechtere en minder goed betaalde jobs aan in Europa
- hervereniging na de Koude Oorlog

=> trage stroom aan immigranten:

- Verandert de etnische percentages in Europese landen

=> Xenofobie wakkert terug aan

=> pogingen worden ondernomen om de immigratie te beperken, maar dit blijkt onmogelijk

Europa vervalt in een Post-Koude-Oorlog-depressie:

- pessimisme
- politieke frustratie
- Einde van de KO / het communisme betekende geen harmonie, rijkdom, vrede

120. Natie-Statens en economieën in de eeuw van globalisatie

Economisch herstel en een "derde weg" in politiek

Amerikaanse president **Clinton**:

- promoot een programma dat economische groei en productiviteit begunstigt, zonder sociale problemen te negeren

Britse **Tony Blair**:

- ° **New Labour**: welvaart = economische groei en industrie stimuleren, maar zonder het "egoïstische individualisme" waardoor men de sociale problemen uit het oog zou kunnen verliezen.

In beide landen verbeterd de economie zienderogen

Noord-Ierland

- Protestantse en Katholieke partijen vinden in 1998 een overeenkomst
 - wetgevende raad met vertegenwoordigers van Brittanië, Noord-Ierland en Republiek Ierland en een gedeelde macht in een gezamenlijk kabinet

- 2005: IRA geeft de strijd quasi op

Tony Blair's populariteit daalt enorm wanneer hij George W. Bush steunt in de oorlog in Irak in 2003

=> 2007: treedt terug als leider van de Labour Partij

=> opgevolgd door Gordon Brown

Deze wordt echter belaagd met enorme financiële problemen en de interne onvrede over Labour stijgt.

=> men gaat de focus verleggen naar de Conservatieve Partij

Deze kunnen met de hulp van de Liberaal-Democraten een ongewone coalitie-regering vormen, die geleid wordt door David Cameron

- Aanmoedigen van privé-investeringen in nieuwe economische bedrijven

Toch slabakt te Britse economie verder

Duitsland

1998: Christen-Democraat **Kohl** wordt vervangen door Sociaal-Democraat **Schröder**

- vastberaden om de genereuze voorzieningen van de welvaartsstaat terug te dringen om zo de werkloosheid te verminderen

2005: verkiezingen tonen geen duidelijke meerderheid aan —> coalitie-regering met Christen-Democrate **Merkel** als kanselier

- 2009: winnen met een meerderheid de verkiezingen
- DOEL: Oplossen Europese recessie en de "euro-schuld"
- Weet economische kracht te verwerven via hervormingen in arbeidsloon en overheidsuitgaven
 - => Duitse dominantie in Europese economie

Frankrijk

1997: Socialist Jospin wordt eerste minister onder Chirac

- gelooft in gematigdheid en pragmatisme, markt-economie en privatisering van overheidsbedrijven

2002: **Chirac** wordt herverkozen tegen Le Pen

- effectiviteit wordt ondermijnd door schandalen en politieke conflicten
- Zijn Gaullistische partij vind een nieuwe kandidaat voor de verkiezingen:

2007: **Sarkozy**

- wordt gezien als iemand die meer begaan is met de belangen van de rijkere klassen dan de arbeiders
- + vragen over zijn persoon

=> 2012: **Hollande**

- plant meer belastingen in voor de rijken
- Stimulering van de economie door meer initiatieven vanuit de regering

Middenweg: tussen conservatisme en welvaartsstaat socialisme, blijft gematigdheid promoten.

- regeringen moeten actiever worden
 - beperking van overheidsuitgaven
 - balanceren van het budget
 - klimaat van opportuniteit voor handelsondernemingen
-

De Europese Unie: Economische samenwerking, de Euro en de Schulden crisis

Jaren 50: 6 West-Europese landen stichten de Gemeenschappelijke Markt

1957: Europese Economische Gemeenschap → 1965: Europese Gemeenschap → Verdrag van Maastricht: 1991: Europese Unie

- Werelds grootste enkelvoudige economische markt met 500.000.000 mensen

2002: invoer van een gemeenschappelijke munt in 12 landen: **euro**

- met het toenemen van leden in de eurozone, worden nieuwe problemen geschapen:
- stabiliteit van de munt is in gevaar doordat nieuwe leden in een financiële crisis terechtkomen en hun schulden niet weten af te betalen.
- Dit weerhoudt de euro er echter niet van om een sterke concurrent te worden van andere munteenheden
- + oprichting van de Europese Centrale Bank in Frankfurt=
- autoriteit om een monetair beleid op te leggen op de leden

crisis

- ontstaat doordat verschillende landen schulden ontwikkelen die ze niet meer kunnen beheeren
- PROBLEEM: alle lidstaten gebruiken eenzelfde munt, maar een verschillende fiscaal beleid inzake uitgaven, leningen en taxatie
- Europese en Amerikaanse banken worden geconfronteerd met landen die hun leningen niet langer kunnen terugbetalen
 - vroeger zou dit kunnen opgelost worden door de nationale munt te devalueren om meer flexibiliteit te scheppen in de manieren van terugbetaling
 - >< systeem van gezamenlijke munt
 - 'bailouts': reddingsoperatie door meer en meer geld in de economie te pompen
 - betrokken landen moeten wel strengheid beloven inzake overheidsbeleid en uitgaven: vermindering van loon, pensioen, etc.
 - => stijging van de werkloosheid, daling van de levensstandaard die als normaal werd gezien
 - Schuld van deze 'bailouts' die steeds worden vergezeld van strengere maatregelen worden gelegd bij Duitsland en Merkel, terwijl zij net hiertegen zou zijn.

hoe wil men dit nu oplossen?

2013: Europese StabiliteitsMechanisme

- Geld verzamelen van lidstaten
- aandelen verkopen van de ESM

—> leningen uitgeven aan regeringen in schulden of aan banken die onder financiële stress terecht zijn gekomen

- in ruil hiervoor: nationale regering moet kunnen voorleggen dat ze fiscale hervormingen aan het doorvoeren is om te verzekeren dat haar jaarlijks budget vooruitgaven niet wordt overschreden.

Gezamenlijk rampzalig verleden van de 20ste eeuw helpt de mensen om vooruit te denken en een oplossing te vinden.

De Europese Unie: Politiek en transnationale collaboratie

uitbreiding: Land dat het **EU-lidmaatschap aanvraagt** moet haar inzet voor ... aantonen

- vrijheid en democratie
- respect voor mensenrechten en fundamentele vrijheden
- wetgeving (oa. doodstraf afschaffen)
- functionerende vrije markt

Verdrag van Maastricht: oproep tot verdere ontwikkeling van bescherming en 'buitenlands' beleid

- Europa is beschaamd door haar mislukte interventie in Kosovo, Rwanda en Bosnië
- —> 2005: ° **Europees Defensie Agentschap:** Hierbij is het de intentie om de afhankelijkheid van de VS terug te schroeven

Drang voor supranationalisme verdwijnt, en een hechte samenwerking blijft over. Desondanks de stijgende welvaart, veiligheid en stabiliteit als lidstaat blijft een **Europese grondwet** te kampen krijgen met weerstand: sociale waarden? nationale belangen?

De **Frans-Duitse** samenwerking blijft cruciaal, en andere leden leggen meer de focus op deze twee landen om in te gaan tegen de Britse invloed en om Oost-Europese landen meer invloed te geven.

Na dreiging van USSR —> Dreiging van Amerikaans-geleide globalisering:

- wordt gezien als massaconsumptie
- negeren van sociale en culturele waarden ten voordele van materialisme

De Nieuwe Economie: De jaren 90 en verder

- **globalisatie** domineert: snellere en meer efficiënte beweging van kapitaal en technologie over alle geografische en politieke grenzen heen
- = **informatie-economie** met aan haar basis de computer-revolutie en het Internet
- **GEVAAR** = werkloosheid en dalende lonen in Europa doordat de arbeid verschuift naar Azië en Afrika en L-Amerika
- ° Multinationale organisaties worden steeds groter en groter en koper meer en meer nationale bedrijven op

=> Mensen met een historische kennis zijn niet verbaasd wanneer de 'bubble' implodeert in 2007 en de huizenmarkt en marktaandelen met haar meeneemt in de dieperik.

Internet

° Jaren 60 in Amerika als een overheidsinitiatief om de communicatie te verbeteren. Dit concept wordt door computerwetenschappers uitgebreid om te gaan gebruiken voor individuen en bedrijven.

World Wide Web

° 1980 in Geneva, maar wordt genegeerd tot 1990 wanneer het verder wordt geperfectioneerd. Door middel van het Internet kon het WWW uitgroeien tot een massa-medium over heel de wereld.

=> ° **communicatieve revolutie**: mail, financiële transactie, aankopen, etc.

In niet-Amerikaanse landen ontstaat de schrik dat het Internet geen stap naar globalisatie is maar naar **Amerikanisering**. Toch ziet men dat globale competitie zich verderzet: Taiwan, Finland, India, etc.

PROBLEEM: ° **digitale kloof** tussen zij die de middelen hebben om zichzelf te omringen met de nieuwe technologie en zij die dit niet kunnen => internationaal en nationaal probleem

World Trade Organisation in 1994

- vervangt General Agreement on Tariffs and Trade (1948)
- gesitueerd in Geneve
- autorisatie: overzeese contracten vastleggen, handelsregels opleggen en conflicten oplossen
- **kritiek**: doen niets aan milieuproblemen en werkomstandigheden, of zelfs het uitbuiten van kinderarbeid

121. Intellectuele en Sociale overgang in Moderne

Culturen

De vooruitgang van Wetenschap en Technologie

Vanaf 1919: Wetenschappelijke ontdekkingen ontwikkelen zich steeds sneller

Vooruitgang wordt gevoeld in:

- medicijnen en volksgezondheid:
 - nieuwe vaccinaties, betere chirurgen en dokters
- Dagelijkse leven:
 - radio, televisie, diepvries, etc
- Handel en toerisme:
 - vliegtuigen hebben een steeds grotere laadcapaciteit, kunnen langer en verder vliegen
- ° Ruimtevaart / robotica / electronica

=> om al deze redenen was de impact van de nieuwe ziekte **AIDS** in de jaren 80 des te groter en onverwachter. Blijvende onzekerheid en angst stijgen doordat mensen geconfronteerd worden met een fysiologisch gevaar waar geen oplossing voor wordt gevonden

Nucleaire Fysica

vanaf 1919: aantal ontdekkingen leiden tot een beter inzicht in het atoom

- 1932: via de **cyclotron** wordt het nu mogelijk om de nucleus van het atoom te penetreren waardoor men inziet dat deze kern niet alleen bestaat uit protonen
- 1938: Otto Hahn: wanneer men deze nucleus 'bombardeert' met uranium splits het atoom en komt er energie vrij (**kernenergie**)

=> militaire ontwikkeling: 1942: eerste nucleaire kernreactie

=> 1945: ° **atoombom** en gebruik tegen Hiroshima en Nagasaki

1952-53: ° **waterstofbom** door VS en USSR (onafhankelijk van elkaar) - werkt via hetzelfde concept als de energie-generatie op de zon

- Desondanks dat het ontwikkeld is voor militaire doeleinden, houdt nucleaire energie een enorm potentieel in tijdens vrede:
 - een kleine korrel uranium/plutonium genereert evenveel energie als 3 ton steenkool
 - => gebruik voor het opwekken van elektriciteit

MAAR: stijgende problemen in de centrales wijzen ook op het enorme gevaar dat deze wetenschap en dit gebruik ervan inhoudt

=> ° plannen om alle kerncentrales te sluiten

Sociale implicaties van Wetenschap en Technologie

Het subsidiëren van de enorme kosten van wetenschap en technologie door de overheid doet de vrees stijgen dat er meer zal onderzocht worden ten behoeve van politiek(e propaganda) en nationale belangen in plaats van voor sociale behoeften.

De "superioriteit" van de mens wordt over de eeuwen heen steeds meer en meer onderuit gehaald:

- Copernicaanse Revolutie: wij zijn niet het centrum van het universum
- Darwiniaanse Revolutie: wij zijn slechts een verder ontwikkelde diersoort
- Wetenschappelijke Revolutie: Stijgend besef dat men slechts kan gissen naar de werking van natuurlijke zaken

Opkomende Vragen ivm:

- Behouden of verlengen van levensduur en de rechten van de patiënt, diens familie, dokters, etc.
- Verkorten van levensduur: abortuskwesties
- verdwijnen van natuurlijke grondstoffen
- Milieuvervuiling
- Klonen: hoe ver wil men gaan?
- Genetisch geproduceerde voeding

Ruimtevaart en -verkenning

Jaren 50: aanslepende competitie tussen VS en USSR

- ° Space Age: 1957 door de USSR met de lancering van de *Sputnik*
- 1961: Yuri Gagarin eerste mens in de ruimte
- 1969: Eerste mens op de maan met *Project Apollo*

Militair gebruik: spionage-satellieten

Internationale coöperatie

Na de Koude Oorlog begint Rusland en de VS samen te werken aan een gezamenlijk ruimtevaartstation

- Opnieuw komt er kritiek
 - wanneer er enkele dodelijke ongevallen gebeuren en men erop wijst dat onbemande reizen wel eens meer profijtiger zouden kunnen blijken.
 - Enorme kosten die beter zouden kunnen besteed worden voor de problemen op aarde
-

Filosofie: Existentialisme in de na-oorlogse jaren

- Geen school van gedachten, noch een coherentie van principes
 - religieus en atheïst
 - Gemeenschappelijke gedachten: getroebleerde gemeenschap, verstoord door oorlog en onderdrukking, waarin materialisme en morele onzekerheid ervoor zorgen dat de individu verpletterd raakt onder de triomfen van wetenschap en technologie
 - Ontwikkeling onder **Sartre**
 - mens is “veroordeeld tot vrijheid” in een vijandige maatschappij
 - De natuur van een menselijk wezen wordt bepaald door de handelen in het leven
-

Filosofie: Logica en taal, Literaire kritiek, Geschiedenis

Begin 19de eeuw: Filosofie wordt analytisch, steeds op zoek naar de grenzen van onze kennis, de taal wordt meer wiskundig

Logisch Positivism: verwerpen van de dubbelzinnigheid van taal in speculatie van waarden en moraal.

Jaren 60: **poststructuralisme of deconstructie:** een geheel van een geschrift analyseren om de impliciete culturele veronderstellingen en de schuld tot culturele tradities te onderzoeken

Geschiedenis

° Annales-school na de 2e WO

- focust op langetermijn-elementen in historische veranderingen
 - onderzoeken het leven van de gewone persoon
 - ° sociale geschiedenis: kijken ook naar orale tradities
 - ° vrouwelijke geschiedenis => ‘banale’ zaken worden onder de loop genomen: huwelijk, scheiding, gezin, etc.
-

De creatieve kunsten

20ste eeuwse kunst zet zich af van de Renaissancistische kunst die steeds dezelfde normen van representatie bevat —> non-objectivisme

Artistieke Revolutie

- begint in Frankrijk voor 1914
- Versnelt in het Interbellum en na de 2e WO
- weerspiegelt de politieke chaos en desillusie via ratio en optimisme
Men gaat de wereld percipiëren op heel andere manieren: **abstract**
- zaken weergeven in andere vormen of het eigen onderbewustzijn of gevoelens weergeven
=> RESULTAAT = **bewust subjectivisme:** originaliteit / expressie van vormen en kleuren
- breuk tussen artiest en publiek vergroot

- geven namelijk de eigen visie weer en niet een objectieve versie die iedereen kan begrijpen
- Dergelijke concepten worden aanvaard in democratische naties, maar geweerd in de mer dictatoriale waar ze als een gevaar voor de gemeenschap worden gezien

Weerspiegeling in de literatuur

- James Joyce en Marcel Proust geven reeds de aanzet net na de 1e WO
- problemen om het onderbewuste weer te geven via taal en beeld

Postmodernisme

- Jaren 70 in architectuur, literatuur en andere kunstvormen
 - mixen het oude met het nieuwe
 - omarmen in tegenstelling tot het modernisme de materialiteit en commercie van de eigentijdse cultuur
 - notie humor is zeer belangrijk!
-

Religie in de moderne wereld

Na de 2e WO gaat religie in de Moderne Westers Europa een moeilijke tijd tegemoet:

- stijgende secularisatie
- intrede van het communisme
- Wetenschappelijke evolutie

Oosten van Europa blijft kerkbezoek quasi hetzelfde doordat dit werd gezien als een alternatief op de dominantie van het communisme

Islam wordt de snelst-groeiende godsdienst in Europa

Oecumenische beweging

- poogt de verschillende takken van het Christendom samen te brengen
- ° World Council of Churches in 1948
- Zorgt ervoor dat christendom ook in dialoog treedt met niet-christelijke wereldgeloven

Rooms-Katholieke Kerk

- niet langer een actieve onderdrukingspolitiek tegen al modernistische theorieën
- wel opnieuw: hervatten van dogmatische leren in de seminaries
 - **Pius XII:** Uitroepen van de Assumptie van Maria in de hemel
- **Johannes XXIII:** poogt om de Kerk in harmonie te brengen met de hedendaagse wereld
 - *Pacem in Terris* is de eerste encycliek gericht op zowel Katholieken als niet-Katholieken: oproep voor vrede en mensenrechten
 - opent dialogen met andere geloven
 - **Vaticaan II:** hervormen van het hedendaagse Katholicisme
- **Paulus VI:** deelt dezelfde ideeën als zijn voorganger maar is toch net iets conservatiever
 - 1965: einde Vaticaan II: verlaat het Katholieke monopolie op de religieuze waarheid
 - collegialiteit: paus moet de macht delen met de kerkvoogden om zo de macht van de nationale kerken te versterken

- Mis wordt vanaf nu niet langer in het Latijn voorgedragen
- **Johannes Paulus I** : sterft na 34 dagen
- **Johannes Paulus II**: spoort de oecumenische ideeën aan en treedt ook in contact met niet-Christenen via wereldreizen naar Azië, Afrika, etc.
 - treedt in onderhandeling tijdens de Koude Oorlog met Rusland en Oost-Europa voor de status van de kerk te verbeteren
 - verontschuldigt voor de wantoestanden van de Kerk over de eeuwen heen
 - Opent de Pauselijke Archieven voor historici
 - MAAR: conservatief en kritisch naar andere concepten: kapitalisme, materialisme, etc.

=> Kritiek op het stijgende **Vaticans Centralisme**:

- verdedigen van theologische principes
- huwelijk voor de clerus niet toestaan
- etc.
- 2005: **Benedictus XVI**: verdedigt de ideeën van zijn voorganger
 - - breekt met traditie: eerste paus die zich terugtrekt uit zijn ambt => **Franciscus**

Judaïsme

Getraumatiseerd door de Holocaust

Joden over heel de wereld geven morele en financiële steun aan de staat Israël

Islam

- Moslims komen terecht in de Westerse commerciële en sociale sfeer.
- Westerse moslims worden echter 'aangetast' door fundamentalistische groeperingen en hun ideeën in Noord-Afrika en het Midden-Oosten
 - veroordelen modern secularisme
 - Zien de letterlijke interpretatie van de Koran als hun te volgen weg
- Meest radicale moslimbewegingen leiden terroristische aanslagen in Europa en VS

Desondanks dat het overgrote merendeel van de moslims hun geloof belijden op een vreedzame manier, gaan deze acties reacties oproepen

=> Nieuwe Wetten: verbannen van hoofddoeken in publieke gebouwen, geen toegang tot bouwen van additionele minaretten, etc.

Activisme: de jongerencultuur en de rebellie van de jaren 60

na WO II is er een enorme "boom" van geboortes => Jaren 60 is er een enorme groep van tieners, jongvolwassenen voor wie er een eigen cultuur noodzakelijk is.

Dit resulteert in: jeugdbewegingen, eigen markt voor kledij, ed.

Jeugdactivisme

- Jaren 60: een generatie komt op de leeftijd voor universiteit
- groter aantal dan ooit tevoren

- kunnen niet vertrouwen op hun ouders aangezien zij onwetende zijn van de globale veranderingen inzake wetenschap, technologie, de oneerlijke verdeling van rijkdom, raciale onrechtvaardigheden, discriminatie, kolonialisme, etc.
- => **rebellie** gericht op alle gevestigde gemeenschappen

1968

- Opstand wordt een wereldwijd fenomeen
- definiëren van hun identiteit via: rock muziek, onconventionele manieren van klederdracht, eigen taal
- Gebruik maken van iconen, gekozen uit controversiële revolutionaire leiders die weerstand betekenden tegen de Westerse politieke orde.

VrouwenBevrijdingsBeweging

= **feminisme**

- Begint in VS jaren 60 —> verspreidt zich over Europa
- parallel van de burgerrechtenbeweging voor Afro-Amerikanen
- **inhoud:**
 - vrouwen worden de toegang ontzegd tot: autoriteitsposities, leiderschap, rijkdom en macht
 - eisen een einde aan ongelijke deelneming in economie en maatschappij-
- Vrouwen in de jaren 70:
 - begeven zich op de arbeidsmarkt
 - maken een carrière en sommigen bereiken de hoogste posities (Ghandi / Thatcher, etc.)
 - voeren veranderingen door op gezinsniveau
- ontwikkeling en perfectionering van **contraceptiva** + legalisering van **abortus** => biologische vrijheid en autonomie
- Campagnes voor relaties tussen same gender => nieuwe huwelijksregeling

Na 2000:

- betere educatie dan voordien
- betere jobs dan voordien
- MAAR: nieuwe golf van feminisme : eis voor gelijk loon

122. Europa en Internationale conflicten in het begin van de 21ste eeuw

Einde van de Koude Oorlog en USSR verandert het internationale politieke toneel sinds 1945,

en vragen reizen op: hoe gaat de VS haar macht gebruiken in deze post-Koude Oorlog?

De nieuwe oorlogen blijken conflicten te gaan worden over religie en etniciteit. Deze kunnen jaren blijven aanslepen doordat er geen centrale overheid is om vredesonderhandelingen te houden. Het is in deze context dat Europa haar gezag gaat proberen herdefiniëren.

Het zijn wel de niet-religieuze elementen die de overhand zullen behouden in internationale zaken.

PROBLEEM: MEN WIL DE GLOBALE DIVERSITEIT NIET ERKENNEN

De Verenigde Naties

- VN-**Veiligheidsraad** als dominante instelling
- Pas in 1971 wordt het concept van de 5 grote machten in de zetels aangepast wanneer de Volksrepubliek China ontstaat en in 1991 met Rusland na de USSR.
 - Andere vragen: zijn deze 5 mogendheden nog wel de correcte vertegenwoordigers van de huidige wereldorde qua economie en bevolking?
- **Debat:**
 - verbreding van de Universele Declaratie van de Mensenrechten naar een niet louter politiek perspectief, maar ook economisch, mensenbelangen, en het recht op internationale hulp hiervoor
 - De politieke rechten en burgerrechten die als universeel worden beschouwd zijn wel een specifiek aspect van Westerse cultuur en ontwikkelingen, en moeten dienvolgens aangepast worden naar de concepten van andere leden

Dikwijls bekritiseerd voor haar onkunde in het voorkomen van oorlogen, toch blijft hun **doel**

hetzelfde sinds 1945:

- controle en terugdringen van oorlog
- verbeteren van de mensenrechten
- gelijkheid promoten
- onafhankelijkheid van naties vooropstellen
- sociale vooruitgang aanmoedigen
- etc.

PROBLEEM: naties zijn niet bereid / klaar om hun soevereiniteit op te geven onder een internationale organisatie.

USA is de enige grootmacht na 1991 en oefent een leidende macht uit inzake internationale affaires, waardoor een internationaal doel van de VN wel eens bekritiseerd wordt als een Amerikaans unilateraal doel.

NAVO, Rusland, en de nieuwe internationale coöperatie

2000: George W. Bush herbeoordeelt het concept van humanitaire interventie met militaire interventie wanneer Amerikaanse belangen in gevaar blijken te zijn.

Europa: onderneemt stappen om de haar onafhankelijke militaire en defensieve rol te versterken

Rusland: men weet niet om te gaan met dit land dat nog steeds duizenden militaire nucleaire wapens in bezit heeft

=> NAVO: integreert Hongarije, Polen en Tsjechië in 1999 en nog 7 andere voorheen Sovjet-Gecontroleerde landen in 2004.

=> Wordt door de Russen gezien als een provocatie aangezien dit zo dicht bij hun grens gebeurt

Nucleaire ontwapening van Rusland en VS, maar blijvende globale dreiging door nog steeds aanwezige wapens —> blijft een belangrijk item op de internationale agenda.

=> Eind 20ste eeuw: 187 naties hebben het Non-proliferatieverdrag ondertekent

Blijvende bezorgdheid over het gedacht dat Noord-Korea en Iran wél nog steeds dergelijke wapens produceerden

1999: VS weigert het Comprehensive Nuclear Test Ban Treaty te ondertekenen omdat zij zien dat het voortdurend testen van hun arsenaal in het voordeel is van internationale veiligheid

2010: Obama en Russische president Medvedev ondertekenen een nieuw START-verdrag

- verlagen van de limiet voor het Russisch en Amerikaans nucleair arsenaal en raket-koppen

Terrorisme en Oorlogen in Afghanistan en Irak na 11 September 2001

19 terroristen van Al-Qaeda kapen vier vliegtuigen en vliegen er 2 in de WTC-torens, 1 in het Pentagon, en het vierde stort te vroeg neer

= Eerste terroristische aanslag van een dergelijke omvang in de wereldgeschiedenis

Afghanistan

=> George W. Bush krijgt de autorisatie van het Amerikaanse Congres om alle mogelijke middelen in te zetten ter vergelding tegen Al-Qaeda, waarbij de VS steunt krijgt van haar bondgenoten binnen de NAVO

- = International Security Assistance Force
- Kritiek: Europa/NAVO wordt gebruikt voor oorlog tegen Moslims

=> vallen met steun van Afgaanse troepen Afghanistan binnen om daar het regime van de Taliban omver te gooien.

2011: Osama Bin Laden: gevonden en gedood

DOEL: Tegen **2014** alle troepen weg uit het gebied

Irak

Britse en Amerikaanse regering lanceren een campagne om de “wapens van massadestructie” te verwijderen uit Irak en om het regime van Saddam Hoessein omver te werpen.

=> eisen VN-inspectieteams die de zaak gaan controleren —> vinden echter niets, maar VS en GB blijven doordringen op militaire sancties aangezien Irak alles zou verbergen.

- Andere leden van de Veiligheidsraad weigeren hun toestemming te geven voor een inval
- VS en GB zetten door en gaan, zonder VN-resolutie en zonder een alliantie van de NAVO, Irak binnen in **maart 2003**.
- Hoessein wordt gevangengenomen en door een latere Irakese regering geëxecuteerd
- MAAR: geen wapens gevonden => in vraag trekken van deze invasie

VS en GB-troepen zien zichzelf in de problemen komen om de olie- en elektriciteitsproductie terug op te starten, door Soennieten en Shiieten die elkaar gaan bekampen om de interne macht.

=> Oorlog krijgt veel tegenstand te verduren en wanneer aan het licht komt hoe militairen de lokale bevolking hebben gemarteld, ontstaat er een internationale kritiek

=> Blair treedt af in GB in 2007

=> VS-troepen trekken zich terug

Libië

>< al-Qadaffi

NAVO-landen weigeren nog te steunen met grondtroepen

Idem met al-Assad in Syrië

EUROPESE LANDEN ZIJN BETROKKEN IN INTERNATIONALE OORLOGSVOERING MAAR DE BEVOLKING STAAT HIER SCEPTISCHER TEGENOVER

123. Sociale en milieuproblemen in de 21ste eeuw

De Bevolkingsexplosie

dankzij:

- medische ontdekkingen
- meer efficiënte voedselproductie en -verdeling
- daling kindersterfte, etc.

1950: 2.5 miljard → 2000: 6 miljard (momenteel is een groeiratio van 2%)

= begin van het debat over de "maximale **draagcapaciteit**" van de aarde

Daling door: industrialisatie, stedelijk leven, opvoeding, sociale druk

Het milieu

Problemen **Ontstaan door:**

- Bevolkingsgroei
 - wereldwijde expansie van de industrie(productie: 1950 → 2000: x5)
 - transport via auto en vrachtwagens
 - ontbossing en energiecentrales op kolen
- => debat over het "gat in de **ozonlaag**"

gevolgen:

- stijging zeeniveau
- weerpatronen veranderen
- stijging temperaturen
- etc.

Maatregelen:

- vermindering van CO₂-uitstoot
- andere vormen van energie(productie)
- uitstoot van industrie en voertuigen onder striktere regelgeving
- Kyoto-protocol in 1997

Politiek:

ontwikkeling van de zeg. 'Groene' partij

